Utrecht University Library
Partner in Science
Universiteit Utrecht

Biblia Latina

https://hdl.handle.net/1874/341212

Latina

Parchabei

Godart de Victorlla
la Chapelle A° ætatis 59
en
Dirckje van Osch A° ætatis 20 1695
Delluyden

Theodorus Haes
Dorp. Zeeuwsch A. 1682

Cornelius verlicht
S. Martine agger

Mary Tyssen
Laerenera Gairenear

Jean Tillard

Jacques Hays Graveur Hgas et Reformateur

Albert Wilant

Temple

Jacobus Bogaerdt

Gul. Loud
Anglus ex A.
A.D. 1693. Mens
Nov.

RIJKS-ARCHIEF
TE
UTRECHT.

1468

Joannes Fildar

Ebenezer Welch Sachus
Decr 07

Jacobus Fayrser.

Petrus. Bay
Jordr.
Jan 27
1687
Dor^t

De Boeken van Salomo, en meer andere Kleijne Boecken tot het eijnde der Apocrijpha, of de boecken der Machabeen.

De Eerste quatern is defect, ontbrekende het Derde vel van de 8ste; deze 3. vellen bevatten de Prefatie, en Prov: II. 2. — VII. 22. en VIII. 34 — X. 19.

De volgende loopen door in Orde.

Ook is dit Deel hier en daer geschonden.

Jnapir pfacio sc̃ iheroī
pbr̃i in pbia salomōis.

Romano et helyodoro
episcopis. ieronimus.
Iungat epistola quos
uigit sacerdocium: ym
mo carta non diuidat
quos cristi nectit amor.
Cōmentarios in ezee a
mos zachariam mala
chiam que posens sēp
sissem: si licuisset pre va
lucudine. Multas sola
cia sumpsiū: notarios
nostros et librarios sus
tentasse: ut vobis po
tissimū nostrum desi
derii ingenuum. Et ecce
ex latere frequens turba
diuersa poscendiū: qua
si aut equū sit me vob'
seruientibus alijs labo
rare: aut in racione da
ti et accepti quēm pcter

vos obnoxius sim. Ita
q̄ longa egrotacione
fractus: ne penitus hoc
anno retinerem. et apud
vos mutus essem: tridu
i opus vestro nomī con
secraui. interpretacionē
videlicet trium salomo
nis voluminū. Maslot
quos hebrei parabolas.
vulgata edicio puerbi
a vocat. Coeleth: quod
grece ecclesiasten. latine
concionatorem possu
mus dicere. Syrasirim:
quod in nostra lingua
vertitur cantacum canti
corum. Sertur et panare
tos ihesu filij syrach li
ber: et alius pseudogra
phus qui sapiencia sa
lomonis inscribitur.
Quorū prorem et hebra
icum reperi: non eccle
siasticum ut apud latinos
sed parabolas prenota
tum. Cui iuncti erant
ecclesiastes et cantacum
cantcorū: ut similitu
dinem salomonis non

solum librorū numero. sed etiam materiarum genere coequaret. Secūdus apud hebreos nullū est: quia et ipse stilus grecam eloquentiam redolet. Et nōnulli scriptorum veterum. hunc esse iudā philōis affirmant. Sicut ergo iudith et thobie et machabeorum libros. legit quidem eos ecclesia. sed inter canonicas scripturas non recipit: sic et hec duo volumina legat ad edificationē plebis: non ad auctoritatem ecclesiasticorū dogmatū confirmandā. Si au sane septuaginta interpretum magis editio placet: habet eā a nobis olim emendatam. Neq; enim sic noua audimus: ut vetera destruamus. Et tamē cum diligentissime legerit: sciat magis nostra intelligi. que non ī terrāū vas transfusa ō seruauerint: sed statim de pelo purissime comēdata reste. suū saporē seruauerint.

Explicat prefacio.

Incipit lib. prior quē hebrei masloth appellāt.

auris tua: inclina cor tuum ad agnoscendā prudentiam. Si enim sapiēciam inuocaueris et inclinaueris cor tuū prudētie: si quesieris eam quasi pecuniam et sicut thesauros effoderis illam: tunc intelliges timorem domini. et scientiam dei inuenies. Quia dominus dat sapientiā: et ex ore eius scientia et prudētia. Custodiet rectorū salutem: et proteget gradientes simpliciter: seruans semitas iustitie. et vias sanctorū custodiens. Tūc intelliges iustitiam et iudicium et equitatem: et omnem semitam bonā. Si intrauerit sapientia cor tuū. et scientia aīe tue placuerit: consiliū custodiet te et prudentia seruabit te: ut eruaris de via mala ab homīe qui peuersa loquitur. Qui relinquūt iter rectum: et ambulant per vias tene

brosas. Qui letantur cū malefecerint: et exultāt in rebus pessimis. Quorū vie peruerse: et infames gressus eorū. Vt eruaris a muliere aliena. et ab extranea que mollit sermones suos et relinquit ducem pubertatis sue: et pacti dei sui oblita est. Inclinata est enim ad mortem domus eius: et ad inferos semite ipsius. Omnes q̄ ingrediūtur ad eā non reuertentur: nec apprehendent semitas vite. Vt ābules in via bona: et calles iustorū custodias. Qui enim recti sunt habitabunt in terra: et simplices permanebūt in ea. Impij vero de terra perdentur: et qui inique agūt auferentur ex ea. II

Fili mi ne obliuiscaris legis mee: et precepta mea custodiat cor tuum. Longitudinē enim dierum. et annos vite et

pacem apponent tibi.
Misericordia et veritas
non te deserāt. Circunda
eas guttur tuo. et descri
be in tabulis cordis tui:
et inuenies graciam et
disciplinam bonā corā
deo et hominibus. Habe
fiduciam in dño ex toto
corde tuo: et ne initaris
prudēcie tue. In omībus
vijs tuis cogita illū: et
ipse dirriget gressus tu
os. Ne sis sapiens apud
temetipsum. Time do
minū: et recede a malo.
Sanitas quippe erit om
bilico tuo: et irrigacio
ossium tuor. Honora
dñm de tua substancia.
et de primicijs omnium
frugum tuarū: et imple
buntur horrea tua satu
ritate: et vino torcularia
a redundabunt. Disciplī
nam dñi fili mi ne abi
cias: nec deficias cum ab
eo corriperis. Quem enī
diligit dominus corripit:
et quasi pater in filio cō

placet sibi. Beatus homo
qui inuenit sapiencia.
et qui affluit prudencia.
Melior est acquisicio eius
negociacione argenti et
auri: primi et purissimi
fructus eius. Preciosior
est cunctis opibus: et ō
nia que desiderantur hu
ic non valent compari.
Longitudo dierū in dextē
ra eius: in sinistra illius
diuicie et gloria. Vie e
ius vie pulchre: et omēs
semite illius pacifice.
Lignū vite est hijs qui
apprehenderint eam: et
qui tenuerit eam beat⁹
Dominus sapiencia fū
dauit terram: stabiliuit
celos prudencia. Sapien
cia illius eruperunt ab
issi: et nubes rore concres
cunt. Fili mi ne effluant
hec ab oculis tuis. Custo
di legem atq; consiliū:
et erit vita anime tue et
gracia faucibus tuis.
Tunc ambulabis fidu
cialiter in via tua: et pes

tuus non ĩpinget. Si dormieris non timebis: quiesces. et suauis erit somnus tuus. Ne pauebis repentino terrore: et irruentes tibi potentias impiorꝝ. Dominus enĩ erit in latere tuo: et custodiet pedem tuũ ne capiaris. Noli phibere benefacere eum qui potest: si habes et ipse benefac. Ne dicas amico tuo vade et reuertere et cras dabo tibi: cum statim possis dare. Ne moliaris amico tuo malũ: cum ille in te habeat fiduciam. Ne cõtendas aduersus hominem frustra: cum ipse nichil tibi mali fecerit. Ne emuleris hominem iniustum. nec imiteris vias eius: quia abhominatio domini est omnis illusor: et cum simplicibus sermocinatio eius. Egestas a dño in domo impij: habitacula autem iustorũ benedicentur.

Illusores ipse deludet: et mansuetis dabit graciam. Gloriam sapientes possidebunt: stultorum exultacio ignominia.

Audite filii disciplinam patris: et attendite ut sciatis prudenciam. Donũ bonũ tribuam vobis: legem meã ne derelinquatis. Nam et ego filius fui patris mei tenellus et unigenitus coram matre mea: et docebat me atq; dicebat. Suscipiat verba mea cor tuũ: custodi precepta mea et viues. Posside sapiencia: posside prudenciam. Ne obliuiscaris: neq; declines a verbis oris mei. Ne dimittas eam: et custodiet te. Diligę eã: et seruabit te. Principium sapiencie posside sapiencia: et in omni possessione tua acquire prudenciam. Arripe illam:

PRO

et exaltabit te. Glorifica
beris ab ea: cū eā fueris
amplexatus. Dabit ca
piti tuo augmenta gra
tiarū: et coronā inclita
protget te. Audi fili mi et
suscipe verba mea: ut
multiplicentur tibi an
ni vite. Viam sapientie
monstrabo tibi: ducā
te per semitas equitatis.
Quas cum ingressus fu
eris non arctabītur gres
sus tui: et currens non
habebis offendiculum.
Tene disciplinam. ne di
mittas eam: custodi il
lam quia ipsa est vi
ta tua. Ne delecteris semitis
impiorū: nec tibi place
at malorū via. Fuge ab
ea nec transeas p illam:
declina et desere eam. Non
enim dormiūt nisi male
fecerint: et rapitur somp
nus ab eis nisi supplan
taverint. Comedunt pa
nem impietatis: et vinū
iniquitatis bibunt. Jus
torū autem semita qua
si lux splendens procedit:
et crescit usq; ad perfectam
diem. Via impiorum te
nebrosa: nescinnt ubi cor
ruunt. Fili mi ausculta
sermones meos: et ad elo
quia mea inclina aurē
tuam. Ne recedant ab o
culis tuis: custodi ea in
medio cordis tui. Vita
enim sunt inuenientibus
bus ea: et vniuerse car
nis sanitas. Omni cus
todia serua cor tuum:
quia ex ipso vita procē
dit. Remone a te os pra
uū: et detrahentia labia
sint procul a te. Oculi tui
recta videant: et palpe
bre tue precedant gressus
tuos. Dirige semitam
pedibus tuis: et omnes
vie tue stabilientur. Ne
declines ad dexteram et
ad sinistram: auerte pe
dem tuū a malo. Vias e
nim que a dextris sunt
nouit dominus: pueruse
vero sunt que a sinistris
sunt. Ipse autem rectos

facies eius tuos: iniqua
ra autem tua in pace p
ducet.
Fili mi attende sa
pientiam meā:
et prudentiae mee inclina
aurem tuam: ut custodi
as cogitationes. et disci
plinam labia tua con
seruent. Fauus enim stil
lans labia meretricis: et
nitidius oleo guttur eius
Nouissima autem illi
us amara quasi absin
thium: et acuta quasi
gladius biceps. Pedes e
ius descendunt in mor
tem: et ad inferos gressus
illius penetrant. Per se
mitam vite non ambu
lant: vagi sunt gressus
eius et inestigabiles. Nūc
ergo fili audi me: et ne
recedas a verbis oris mei.
Longe fac ab ea viam tu
am: et ne appropinques
foribus domus eius. Ne
des alienis honorem tu
um et annos tuos crude
li: ne forte impleantur
extranei viribus tuis et
labores tui sint in domo
aliena: et gemas in no
uissimis quando consūp
seris carnes et corpus tu
um. et dicas. Cur detesta
tus sum disciplinam. et
increpationibus nō ac
quieuit cor meum: nec au
diui vocem docentium me.
et magistris non inclu
naui aurem meam: Pene
fui in omni malo: in me
dio ecclesie et synagoge.
Bibe aquam de cisterna
tua: et fluenta putei tui.
Diuuentur fontes tui fo
ras: et in plateis aquas
tuas diuide. Habeto eas
solus: nec sint alieni par
ticipes tui. Sit vena tua
benedicta: et letare cum
muliere adolescentie tue.
Cerua carissima: et gra
tissimus hinnulus. Ube
ra eius inebrient te omni
tempore: et in amore illi
us delectare iugiter. Qua
re seduceris fili mi ab a
liena: et foueris in sinu

alterius. Respiat dominus vias hominis: et omnes gressus illius cōsiderat. Iniquitates sue capiunt impiū: et funibus peccatorū suorū cōstringitur. Ipse morietur quia non habuit disciplinam: et in multitudine stulticie sue decipietur.

Fili mi si spoponderis pro amico tuo: defixisti apud extraneum manū tuam. Illaqueatus es verbis oris tui: et captus propriis sermonibus tuis. Fac ergo quod dico fili mi. et temetipsum libera: quia incidisti in manus proximi tui. Discurre festina: suscita amicū tuū. Ne dederis somnū oculis tuis: nec dormitent palpebre tue. Erue quasi dāmula de manu: et quasi auis de insidijs aucupis. Vade ad formicam o piger et cōsidera vias eius: et discite sapiencia. Que cum non habeat ducem nec preceptorem nec principem: parat estate cibum sibi: et congregat in messe quod comedat. Usq; quo piger dormis? Quando consurges de somno tuo? Paululū dormies paululum dormitabis: paululū conseres manus ut dormias: et veniet tibi quasi viator egestas. et pauperies quasi vir armatus. Si vero impiger fueris. veniet ut fons messis tua: et egestas longe fugiet a te. Homo apostata. vir inutilis graditur ore pverso: annuit oculis. terit pede. digito loquit. prauo corde machinat malum: et in omni tempore iurgia seminat. Huic extemplo pdicto suā veniet: et subito conteretur: nec habebit ultra medicinam. Sex sūt que odit dominus: et septimū detestatur anima eius.

Oculos sublimes. līguā
mendacem. manus effū
dentes īnoxium sangui
nem: cor machinans
cogitaciones pessimas.
pedes veloces ad curren
dū in malum. proferen
tem mendacia testem fal
sum: et eum qui semi
nat inter fratres discordi
as. Conserua fili mi pre
cepta patris tui: et ne di
mittas legem matris tue.
liga ea in corde tuo iugi
ter: et circūda gutturi tuo.
Cum ambulaueris gra
diantur tecum: cum dor
mieris custodiant te: et
euigilans loquere cum
eis: quia mandatū lu
cerna est et lex lux. et via
vite increpacio disciplīe:
ut custodiat te a mulie
re mala. et a blanda lin
gua extranei. Non cōci
piscat pulchritudinem
eius cor tuū: ne capiaris
nutibus illius. Precū
enim sporta vix vnius est
panis. Mulier autē viri

preciosam animam ca
pit. Nūquid abscondere
potest homo ignem in
sinu suo ut vestimenta
illius non ardant: aut
ambulare sup prunas
et non comburantur
plante eius: Sic qui in
greditur ad mulierem
proximi sui: non erit
mūdus cum tetigerit e
am. Non grandis est cul
pa: cum quis furatus fu
erit. furatur enim: ut e
surientem impleat ani
mā. Deprehensus quoq;
reddet septuplū: et omne
substanciā domus sue
tradet. Qui autem adul
ter est: propter cordis in
opiam perdet animā su
am. Turpitudinē et ig
nominiā congregat si
bi. et obprobriū illi⁹ nō
delebitur: quia zelus et
furor viri non parcet in
die vindicte: nec acquie
cet cuiuscūm precibz: nec
suscipiet pro redēpcione
dona plurima.

5

Eli mi custodi
sermones meos:
et precepta mea
recondē tibi. Sepia mā
data mea et vives: et le
gem meam quasi pu
pillam oculi tui. Liga
eam in digitis tuis: scri
be illam in tabulis cor
dis tui. Dic sapiencie
sorori mee es. et prude
ciam voca amicam tu
am: ut custodiat te a
muliere extranea et ab
aliena. que verba sua
vacat dulcia. De fenestra
enim domus mee p cancellos prospexi: et vidi
puulos. Considero vecor
dem iuuenem: qui tran
sit per plateas iuxta an
gulum et pe viam do
mus illius graditur in
obscuro. adueſpascente
die. in noctis tenebris et
caligine. Et ecce mulier
occurrit illi ornatu me
retricio ꝑparata ad capi
endas animas: garrula
et vaga. quietis impa
tiens. nec valens in domo
consistere pedibus suis:
nunc foris. nūc in platee
is. nunc iuxta angulos
insidians. Apprehensūq;
deosculatur iuuenem: et
procaci vultu blanditur
dicens. Victimas pro sa
lute debui: hodie reddidi
vota mea. Idcirco egres
sa sum in occursum tuū:
desiderans te videre. et rep
peri. Intexui funibus lec
tulum meū: straui tapetibus pictis ex egipto:
aspersi cubile meū mir
ra et aloe et cynamomo.
Veni inebriemur uberibus. et fruamur cupitis
amplexibus: donec illucescat dies. Non est enim
vir in domo sua: abiit
via longissima. Sacculū pecunie secū tulit: in
die plene lune reuersurus
est in domū suam. Irretiuit eum multis sermonibus: et blandicijs labiorū pertraxit illū. Statim eam sequitur quasi

dit me: qui vigilat ad
fores meas cotidie. et ob
seruat ad postes ostij
mei. Qui me inuenerit
inueniet vitam: et hau
riet salutem a dño. Qui
autem in me peccauerit:
ledet animã suam. Om
nes qui me oderint: dili
gunt mortem. IX

Sapiencia edifi
cauit sibi do
mũ: excidit co
lumpnas septem. Immo
lauit victimas suas:
miscuit vinũ: et posu
it mensam suam. Misit
ancillas suas: ut voca
rent ad arcem et ad me
nia ciuitatis. Si quis ẽ
paruulus: veniat ad me.
Et insipientibus locuta
est. Venite comedite pa
nem meum: et bibite vi
nũ quod miscui vobis.
Relinquite infancia am
et viuite: et ambulate
in vias prudencie. Qui
erudit irrisorem ipse si
bi facit iniuriam: et qui
arguit impiũ generat
maculam sibi. Noli ar
guere derisorem: ne oderit
te. Argue sapientem: et
diliget te. Da sapienti oc
casionem: et addetur ei sa
piencia. Doce iustũ: et fel
ciabit accipere. Princi
piũ sapiencie timor do
mini: et sciencia sancto
rum prudencia. Per me
enim multiplicabuntur
dies tui: et addentur tibi
anni vite. Si sapiens fu
eris tibimetipsi eris: si
autem illusor solus por
tabis malũ. Mulier stul
ta et clamosa plena es
illecebris et nichil omnino
sciens: sedit in fori
bus domus sue super sel
lam in excelso urbis lo
co: ut vocaret transeun
tes viam et pgentes in
nere suo. Quis est puru
lus: declinet ad me. Et
vecordi locuta est. Aque
furtiue dulciores sunt:
et panis absconditus
suauior. Et ignorauit

qđ gigantes ibi sunt: et in pfundis inferni convivie eius. Pabole salomonis. X

Filius sapiens lętificat patrē: filius vero stultus mestitia est matris sue. Nō pderunt thesauri impietatis: iustitia vero liberabit a morte. Non affliget dominus fame animā iusti: et insidias impiorū subvertet. Egestatem operata est manus remissa: manus autem fortiū divitias parat. Qui congregat in messe filius sapiens est: qui autem sternit estate, filius confusionis. Benedictio domini sup caput iusti: os autem impiorū operit iniquitatem. Memoria iusti cum laudibus: et nomen impiorū putrescet. Sapiens corde preceptis suscipiet: stultus cedit labijs. Qui ambulat simpliciter ambulat confidenter: qui autē depravat vias suas manifestus erit. Qui annuit oculo dabit dolorem: stultus labijs verberabitur. Vena vite os iusti: et os impiorū operit iniquitatem. Odium suscitat rixas: et vniuersa delicta operit caritas. In labijs sapientis inuenietur sapiencia: et virga in dorso eius qui indiget corde. Sapientes abscondūt sciencia: os autē stulti confusioni proximū est. Substancia divitis urbs fortitudinis eius: pauor pauperū egestas eorū. Opus iusti ad vitam: fructus autem impij ad peccatū. Via vite custodiens disciplinā: qui autem increpacionēs relinquit errat. Abscondunt odium labia mendacia: qui profert contumelias insipiens est. In multiloquio pēm

non derelt: qui autem
moderatur labia sua
prudentissimus est. Ar
gentū electum lingua
iusti: cor impiorū pro
nichilo. Labia iusti eru
diunt plurimos: qui au
tem indocti sunt īopis
egestate morientur. Be
nedictio domini diuites
facit: nec sociabitur eas
afflictio. Quasi per ri
sum stultus operatur
scelus: sapiencia aut̄
est viro prudencia. Ad
timet impius veniet su
per eum: desiderū suum
iustis dabitur. Quasi
tempestas transiens nō
erit impius: iustus au
tem quasi fundamētū
sempiternū. Sicut ace
tum dentibus et fumus
oculis: sic piger hijs qui
miserunt eum. Timor do
mini apponet dies: et
anni impiorū breuia
buntur. Expectacio iust
orū letricia: spes autem
impiorū peribit. Fortitudo simplicis via dñi:
et pauor hijs qui operā
tur malum. Justus in
eternū non cōmouebit̄:
impij autem non habi
tabunt sup terram. Os
iusti parturiet sapien
am: lingua prauorum
peribit. Labia iusti con
siderant placita: et os ī
piorū puersa. XI

Statera dolosa
abhominacio
est apud deum:
et pondus equū volun
tas eius. Vbi fuerit sup
bia ibi erit et contume
lia: ubi autem humili
tas ibi et sapiencia. Si
plicitas iustorū dirriget
eos: et supplantacio per
uersoy vastabit illos.
Non pderunt diuicie in
die ire: iustica au
tem liberabit a morte.
Justicia simplicis diri
get viam eius: et in im
pietate sua corruet im
pius. Justicia rectorum
liberabit eos: et in insi

dys suis capientur in
qu. Mortuo homine i
pio nulla erit ultra spes:
et expectacio sollicitorū
peribit. Justus de angus
tia liberatus est: et tradē
tur impius pro eo. Simu
latore ore decipit amicū
suū: iusti autem libera
buntur sciencia. In bo
nis iustor exaltabitur
ciuitas: et in pdicione
impiorū erit laudacio.
Benedictione iustorum
exaltabitur ciuitas: et
ore impiorum subuerte
tur. Qui despicit amicū
suū indigens corde est:
vir autem prudens tace
bit. Qui ambulat frau
dulenter reuelat archa
na: qui autem fidelis ē
celat animi cōmissum.
Vbi non est gubernator
populus corruet: salus
autem ubi multa con
silia. Affligetur malo
qui fidem facit pro extra
neo: qui autem cauet
laqueos securus est.

Mulier graciosa inuenit
et gloriam: et robusti
habebunt diuicias. Be
nefacit anime sue vir
misericors: qui autem
crudelis est et ꝓpinquos
abiicit. Impius facit o
pus instabile: seminan
ti autem iusticiam mer
ces fidelis. Clemencia pre
parauit vitam: et secta
cio malorū mortē. Ab
hominabile domīo cor
prauū: et voluntas eor
in his qui simpliciter
ambulant. Manus in
manu non erit innocēs
malus: semen autē iusto
rū saluabitur. Circu
lus aureus in naribus
suis: mulier pulchra et
fatua. Desiderium iustor
omne bonū est: prestola
cio impiorū furor. Al
ii diuidunt ꝓpria et di
tiores fiunt: alii rapiūt
non sua et semp in egest
tate sunt. Anima que
benedicit ipinguabit: et
et qui inebriat ipse quo

nebriabitur. Qui abs
condit frumenta male
dicetur in populis: bene
dicto autem sup caput
vendentiū. Bene consur
git diluculo qui querit
bona: qui autem inuesti
gator malorū est oppri
metur ab eis. Qui confi
dit in diuitijs suis corru
et: iustꝰ autem quasi vi
rens folium germinabit.
Qui conturbat domū su
am possidebit ventos:
et qui stultus est seruiet
sapienti. Fructus iustꝰ
ligniū vite: et qui suscꝫ
pit animas sapiens est.
Si iustus in terra recipit:
quāto magis impius et
peccator.

XII

Qui diligit disci
plinam diligit
scientiam: qui
autem odit increpacio
nes insipiens est. Qui
bonus est hauriet a do
mino gratiam: qui au
tem confidit cogitacio
nibus suis impie agit.

Non roborabitur homo
ex impietate: et radix
iustorū non cōmouebi
tur. Mulier diligens co
rona est viro suo: et pu
tredo in ossibus eius qui
confusione res dignas
gerit. Cogitaciones iusꝫ
torum iudicia: et consi
lia impiorū fraudulē
ta. Verba impiorū insi
diantur sanguini: os
iustorum liberabit eos.
Verte impios et non e
runt: domus autem iusꝫ
torum permanebit. Doc
trina sua nosciatur vir:
qui autem vanus et ex
cors est patebit contēp
tui. Melior est pauper
et sufficiens sibi: qꝫ glo
riosus et indigens pane.
Novit iustus animas
iumentorū suorū: visce
ra autem impiorū cru
delia. Qui operatur terrā
suam saturabitur pa
nibus: qui autem secta
tur otium stultissimus
est. Desiderium impij mo

numentū est pessimoꝝ:
radix autem iustorum
placet. Propter peccata
labioꝝ ruina proximat
malo: effugiet autē iust
tus de angustia. De fruc
tu oris sui unusquisq;
replebitur bonis: et iux
ta opera manuū suaꝝ
retribuetur ei. Via stul
ti recta in oculis eius: q̄
autem sapiens est audit
conalia. Iustus statim
indicat iram suā: qui
autem dissimulat iniu
am callidus est. Qui q̄d
nouit loquitur index iust
tiae est: qui autem mē
tē testis est fraudulen
tus. Est qui pmittit et
quasi gladio pungit
consciencie: lingua au
tem sapiencaū sanitas
est. Labium veritatis
firmū erit in ꝑpetuum:
qui autem testis est repē
tinus conānat linguā
mendacij. Dolus in coꝝ
de cogitancaū mala: q̄
autem ineunt pacis cō
alia sequitur eos gaudi
um. Non contristabit
iustū quicquid ei acci
derit: impij autem repleb
tur malo. Abhominacio
est dño labia mendacia:
qui autē fideliter agunt
placent ei. Homo versu
tus celat sciencia: et coꝝ in
sipiencaū ꝓuocat stulti
tiam. Manus fortiū do
minabitur: que autem
remissa est tributis seru
et. Meroꝝ in corde viri hu
miliabit eū: et sermone
bono letificabitur. Qui
neglegit dampnū propp
ter amicū iustus est: iter
autē impioꝝ decipiet eos.
Non inueniet fraudulē
tus lucrū: et substancia
hominis erit auri preciū.
In semita iustitie vita:
iter autem deuiū ducit
ad mortem. XIII

Filius sapiens doc
trina patris: q̄
autem illusoꝝ
est non audit cum ar
guitur. De fructu oris ho

mo saturabitur bonis:
anima autem peuari
catorū iniqua. Qui aus
todit os suū custodit a
nimam suam: qui au
tem inconsideratus est
ad loquendū sepaet ma
la. Vult et non vult pi
ger: anima autem ope
rantium ipinguabit. Ver
bū mendax iustus de
testabitur: impius au
tem confundit et confū
detur. Justicia custodit
innocentis viam: impi
etas vero peccatorē supp
plantat. Est quasi dues
cum nichil habeat: et
est quasi pauper cum in
multas diuicijs sit. Re
dempcio anime viri diui
cie sue: qui autem pau
per est. increpacionē nō
sustinet. Lux iustorum le
tificat: lucerna autem
impiorū extinguetur.
Inter superbos semper iur
gia sunt: qui autē agūt
cuncta consilio regūtur
sapiencia. Substancia
festinata minuetur: que
autem paulatim colligi
tur manu multiplica
bitur. Spes que differtur
affligit animā: lignū
vite desiderium veniens.
Qui detrahit alicui rei.
ipse se in futurū obligat:
qui autem timet precep
tū in pace versabitur.
Fex sapientis fons vite:
ut declinet a ruina mor
tis. Doctrina bona da
bit graciam: in uiuere
contemptor vorago. Ar
tutus omnia agit cum
consilio: qui autem fa
tuus est aperiet stultic
am. Nuncius impij ca
det in malū: legatus fi
delis sanitas. Egestas et
ignominia ei qui deser
disciplinā: qui autem
acquiescit arguen ti glo
rificabitur. Desiderium
si compleatur delectat a
nimā: detestantur stul
ti eos qui fugiunt ma
la. Qui cum sapientibz
graditur sapiens erit:

amicus stultorū efficie
tur similis. Peccatores
psequitur malū: et iu
stis retribuentur bona.
Bonus relinquet hēdes
filios et nepotes: et cui
toditur iusto substan
cia peccatoris. Multa a
bi in noualibus patrū:
et alij congregant⁹ abs
q̄ iudicio. Qui parcit
virge odit filium suū:
qui autem diligit illū
instanter erudit. Justus
comedet et replet animā
suam: venter autem im
piorum insaturabilis.

Capi XIII

Ens mulier edi
ficat domū su
am: insipiens extruc
tam quoq̄ destruit ma
nibus. Ambulans rec
to itinere et timens deū:
despicatur ab eo qui īfa
mi graditur via. In o
re stulti virga superbie:
labia sapientium custo
diunt eos. Ubi non sūt
boues presepe vacua est:

ubi autem plurime segē
tes ibi manifesta fortitu
do bouis. Testis fidelis
non mentietur: proferet
mendacia testis dolosus.
Querit derisor sapientiā
et non inueniet: doctri
na prudentiū facil. Va
de contra virum stultū
et nescies labia prudē
tie sapientia. Callidi ē
intelligere viam suam:
et imprudentia stultorū
errans. Stultus illudit
peccatis: et inter iustos
morabitur gratia. Cor
quod nouit amaritudi
nem anime sue: in gau
dio eius non miscebit⁹
extraneus. Domus im
piorum delebitur: taber
nacula iustorū germi
nabunt. Est via que vide⁹
homini iusta: nouissi
ma autem eius deducūt
ad mortē. Risus dolore
miscebitur: et extrema
gaudij luctus occupat.
Viis suis replebitur stul
tus: et super eum erit vir

bonus. Innocens credit
omni verbo: astutus cō
sidérat gressus suos. Sa
piens timet et declinat a
malo: stultus transilit
et confidit. Impaciens
operabitur stulticiam: et
vir verbosus odiosus est.
Possidebunt pusilli stul
ticiam: et astucia expecta
bunt sciencia. Incebūt
mali ante bonos: et im
pij ante portas iustoz.
Etiam proximo suo pau
per odiosus erit: amica
vero diuitū multi. Qui
despicit proximū suum
peccat: qui autem mise
retur pauperi beatus e
rit. Qui credit in domīo
misericordiam diligit:
errant qui operantur
malum. Misericordia
et veritas ꝑparant bona.
In omni opere bono erit
habundancia: ubi autē
verba sunt plurima. ibi
frequenter egestas. Coro
na sapiencium diuicie
eorum: fatuitas stulto

rū imprudencia. Liberat
animas testis fidelis: et
ꝓfert mendacia versipel
lis. In timore domini fi
ducia fortitudinis: et fi
lijs eius erit spes. Timor
dnī fons vite: ut declīet
a ruina mortis. In mul
titudine populi dignu
tas regis: et in paucita
te plebis ignominia pn
cipis. Qui paciens ē mul
ta gubernatur prudēcia:
qui autem impacions
est exaltat stulticiam su
am. Vita carnīū sanitas
cordis: putredo ossium
īuidia. Qui calūpniat
egentem exprobrat fac
tori eius: honorat autē
eum qui miseretur pau
peris. In malicia sua ex
pelletur impius: sperat
autem iustus in morte
sua. In corde prudentis
requiescat sapiencia: et
indoctos quoqz erudiet.
Justicia eleuat gentem:
miseros facit populos
peccatī. Acceptus est re

gi minister intelligēs:
iracundiam eius īutil'
sustinebit. XV

REsponsio mol
lis frangit irā:
sermo durus
suscitat furorem. Lingua
sapientiū ornat scientia
am: os fatuorū ebullit
stultitiam. In omni lo
co oculi domini contem
plantur bonos et ma
los. Lingua placabilis
lignū vite: que autem
īmoderata est conteret
spiritū. Stultus irridet
disciplinā patris sui: q̄
autem custodit increpa
tiones astutior fiet. Do
mus iusti plurima for
titudo: et in fructibz im
pij conturbatio. Labia
sapientiū disseminabūt
scientiam: cor stultorū
dissimile erit. Victime
impiorū abhominabi
les domino: vota iusto
rum placabilia. Abho
minatio est dño via im
pij: qui sequitur iustitia

am diligitur ab eo. Doc
trina mala deserenti vi
am vite: qui increpatio
nes odit morietur. In
fernus et perditio coram
domino: q̄n magis
corda filiorū hominū:
Non amat pestilens eū
qui se corripit: nec ad sa
pientes graditur. Cor
gaudens exhilarat fa
ciem: in merore animi de
icitur spiritus. Cor sapiē
tis querit doctrinam: et
os stultorū pascetur im
perita. Omnes dies pau
peris mali: secura mens
quasi iugis cōuiuium.
Melius est parum cū ti
more domini: q̄m thesau
rus magni et insatiabi
les. Melius est vocarī ad
olera cum caritate: q̄m
ad vitulum saginatū
cum odio. Vir iracun
dus provocat rixas: qui
patiens est mitigat suf
citatas. Iter impiorum
quasi sepes spinarum:
via iustorū absq̄ offen

diaulo. Filius sapiens
letificat patrem: et stul
tus homo despicat ma
trem suam. Stultacia
gaudium stulto: et vir
prudens diriget gressus.
Dissipantur cogitacio
nes ubi non est cōsiliū
um: ubi vero plures sūt
consiliarij confirmant.
Letatur homo in senten
cia oris sui: et sermo opor
tunus est optimus. Se
mita vite sup eruditum:
ut declinet de inferno no
uissimo. Domū superbo
rum demolietur dominꝰ:
et firmos faciet termīos
vidue. Abhominacio do
mini cogitaciones ma
le: et purus sermo pulch
rimus firmabitur ab eo.
Conturbat domū suā,
qui sectatur auariciā:
qui autem odit munera
viuet. Mens iusti medi
tabitur obediciā: os
impiorū redundat ma
lis. Longe est dominus
ab impijs: et oraciones
iustorū exaudiet. Iux o
culos letificat animā:
fama bona ipinguat
ossa. Auris que audit i
repaciones vite in me
dio sapiencium cōmo
rabitur. Qui abiat dis
ciplinam despicat ani
mā suam: qui autem
acquiescat increpacioni
bus possessor est cordis.
Timor domini disciplī
na sapiencie: et gloriā
precedit humilitas.

Domi XVI
nis est animū
parare: et do
mini est gubernare lin
guam. Omnes vie ho
minū patent oculis e
ius: spirituū ponderator
est dominus. Revela do
mino opera tua: et diri
gentur cogitaciones tu
e. Vniuersa propter semet
ipsum operatus est do
minus: impiū quoq;
ad diem malum. Abho
minacio dñi est omnis
arrogans: etiam si ma

nu ad manū fuerit nō
erit innocens. Miserico
dia et veritate redimi
tur iniquitas: et in ti
more dñi declinatur a
malo. Cum placuerint
domino vie hominis:
inimicos quoq; eius cō
uertet ad pacem. Melī
us est parū cum iustica:
q̄m multa fructus cum
iniquitate. Cor homīs
disponet viam suam:
sed domini est dirigere
gressus eius. Diuinaci
o in labijs regis: in iu
dicio non errabit os e
ius. Pondus et statera
iudicia domini sunt: et
opera eius omnes lapi
des seculi. Abhominabi
les regi qui agunt im
pie: quoniam iustica
firmatur solium. Volū
tas regum labia iusta:
qui recta loquitur diri
getur. Indignacio regis
nuncij mortis: et vir sa
piens placabit eā. In
hilaritate vultus regis
vita: et clemencia eius
quasi ymber serotinus.
Posside sapiencia quia
auro melior est: et acqui
re prudenciam quia pre
ciosior est argento. Semi
ta iustorū declinat mala:
custos anime sue seruat
viam suam. Contricio
nem precedit supbia: et
ante ruinam exaltatur
spiritus. Melius est hu
miliari cum mitibz q̄m
diuidere spolia cum sup
bis. Eruditus in verbo
reperiet bona: et qui in
dño sperat beatus est.
Qui sapiens corde est ap
pellabitur prudens: et
qui dulcis eloquio ma
iora reperiet. Fons vite
eruditio possidentis: doc
trina stultorū fatuitas.
Cor sapientis eruditet os
eius: et labijs illius ad
det graciam. Fauus mel
lis verba cōposita: dul
cedo anime est sanitas
ossium. Est via que vi
detur homini recta: et no

uissimū eius duat ad
mortem. Anima labo
rantis laborat sibi: qa
compulit eum os suū.
Vir impius fodit ma
lum: et in labijs eius ig
nis ardescat. Homo per
uersus suscitat lites: et
verbosus separat prin
cipes. Vir iniquus lac
tat amicum suū: et du
cit eum per viam non
bonam. Qui annitit
oculis cogitat prava:
mordens labia sua perfi
cit malum. Corona dig
nitatis senectus: que in
vijs iustitie reperietur.
Melior est patiens viro
forti: et qui dominatur
animo suo expugnato
re urbiū. Sortes mittun
tur in sinu: sed a dño
temperantur. XVII

Melior est buccel
la sicca cū gau
dio: q̄m domus
plena victimis cum iur
gio. Seruus sapiens do
minabitur filijs stultis:
et inter fratres hereditā
tem diuidet. Sicut igne
probatur argentum et au
rum camino: ita corda
probat dominus. Mal⁹
obedit lingue inique:
et fallax obtemperat la
bijs mendacibus. Qui
despicit pauperem expro
brat factori eius: et qui
in ruina letatur alteri
us, non erit impunitus.
Corona senū filij filio
rū: et gloria filiorū pa
tres eorum. Non decent
stultum verba cōposita:
nec principem labium
mendax. Gēma gratis
sima expectatio prestō
lantis: quocūq̄ se verte
rit prudenter intelliget.
Qui celat delictum que
rit amicitias: qui altero
sermone repetit separat
federatos. Plus ptrist cor
repcio apud prudentem:
q̄m centum plage apud
stultum. Semp iurgia
querit malus: angelus
autē crudelis mittetur

contra eū. Expedit ma
gis urse occurrere rapta
tibus: q̄m fatuo con
fidenti sibi in stultitia
sua. Qui reddit mala
pro bonis: non recedet
malū de domo eius. Q̄
dimittit aquam caput
est iurgiorū: et anteqūm
pacetur contumelia
iudicū desert. Et q̄ iusti
ficat impium et qui
condempnat iustum:
abhominabilis est utr
q̄ apud deum. Quid p
dest habere diuicias stul
to: cum sapientiam
emere non possit. Om
ni tempore diligit qui
amicus est: et frater in
angustijs cōprobatur.
Homo stultus plaudet
manibus: cum spospō
derit pro amico suo. Q̄
meditatur discordias
diligit rixas: et qui ex
altat os suū querit ru
inam. Qui praui cordis
est non inuenient bonū:
et qui vertit linguam
in malū. Natus
est stultus in ignomi
nia sua: sed nec pater ī
fatuo letabitur. Anim⁹
gaudens etatem floridā
facit: spiritus tristis ex
siccat ossa. Munera de si
nu impius accipit: ut
puertat semitas iudicij.
In facie prudentis lucet
sapiencia: oculi stultoꝝ
in finibꝫ terre. Ira patris
filius stultus: et dolor
matris que genuit eū.
Non est bonū dampnū
inferre iusto: nec pauere
principem qui recta iu
dicat. Qui moderatur
sermones suos doctus t
prudens est: et pretiosi
spiritus vir eruditus.
Stultus quoq̄ si tacu
erit sapiens reputabi
tur: et si cōpresserit la
bia sua intelligens.

Cap. XVIII

Occasiones querit
qui vult recedē
ab amico: omni tem
pore erit exprobrabil⁹.

Non recipit stultus ver
ba prudencie: nisi ea dix
erit que versantur in
corde eius. Impius cum
in profundo venerit pec
catorū contemnet: sed
sequetur eum ignomi
nia et obprobrium. A
qua profunda verba ex
ore viri: et torrens redū
dans fons sapiencie. Ac
cipere personam impij in
iudicio non est bonū:
ut declines a veritate iu
dicij. Labia stulti imis
cent se rixis: et os eius iur
gia provocat. Os stulti cō
tritio eius: et labia ipsi
us ruina anime eius.
Verba bilinguis quasi
simplicia: et ipsa pueni
unt usq; ad interiora ven
tris. Qui mollis et disso
lutus est in opere suo:
frater est sua opera dissi
pantis. Turris fortissima
nomen domini: ad ip
sam curret iustus et ex
altabitur. Substancia
ditantis urbs roboris e
ius: et quasi murus va
lidus arcūdans eū. An
tequā contteratur exalta
tur cor hominis: et an
tequā glorificetur humi
liatur. Qui prius respō
det cū audiat: stultum
se esse demonstrat. et con
fusione dignū. Spiritus
viri sustentat infirmita
tem suam: spiritum
vero ad ascendū fra
len quis poterit sustine
re. Cor prudens possi de
bit sciencia: et auris
sapiencium queret doctri
nam. Donū hominis
dilatat viam eius: et
ante principes spaciū
ei facit. Justus prior est
accusator sui: veniet
amicus eius et inuesti
gabit eum. Contradic
tiones cōprimit sors:
et inter potentes quoq;
diiudicat. Frater qui ad
iuuatur a fratre quasi
ciuitas firma: et iudica
ta quasi vectes urbium.
De fructu oris viri reple

bitur venter eius: et ge
nimina labiorū eius
saturabunt eum. ¶ Mors
et vita in manu lingue:
qui diligunt eam co
medent fructus eius.
¶ Qui inuenit mulierē
bonam inuenit bonū:
et hauriet iocunditatē
a domino. Cum obse
dacionibus loquetur
paup: et dives effabitur
rigide. Vir amabil' ad
societatem: magis a
micus erit q̄m frater.

Elior XIX
est paup qui
ambulat in si
plicitate sua: q̄m dives
torquens labia insipi
ens. Ubi non est saen
cia anime non est bo
nū: et qui festinus est
pedibus offendet. ¶ Stul
cia hominis supplan
tat gressus eius: et con
tra deum fremet animo
suo. Diuicie addunt a
micos plurimos: a pau
pere autem et hij quos

habuit sepantur. Tes
tis falsus non erit īpu
nitus: et qui mendacia
loquitur non effugiet.
¶ Multi colunt psonā
potentis: et amica sunt
dona tribuentis. ¶ Fratres
hominis pauperis ode
runt eum: insuper et
amici procul recesserūt
ab eo. Qui tantum ver
ba sectatur nichil habe
bit: ¶ qui autem possel
sor est mentis diligit a
nimā suam: et custos
prudencie īueniet bona.
Testis falsus non erit ī
punitus: et qui loquit
mendacia peribit. ¶ Nō
decent stultum deliciae:
nec seruū dominari pn
cipibus. Doctrina viri
per pacienciam nosci:
et gloria eius est iniq̄
pretergredi. ¶ Sicut fremi
tus leonis ira et regis
ira: et sicut ros sup her
bam ita et hylaritas e
ius. Dolor patris fili
us stultus: et tecta iuga

ter pstillancia litigiosa
mulier. Domus et diui
tie dantur a parentib:
a domino autem pprie
uxor prudens. Pigredo
imittit soporem: et ani
ma dissoluta esuiet.
Qui custodit mandā
tū custodit animā su
am: qui autem negli
git vias suas mortifi
cabitur. Feneratur dño
qui miseretur pauperis:
et vicissitudinem reddet
ei. Erudi filiū tuum ne
desperes: ad interfectionē
autē eius ne ponas ani
mam tuam. Qui īpacti
ens est sustinebit damp
nū: et cum rapuerit alie
ud apponet. Audi consi
lium et suscipe disciplī
nā: ut sis sapiens in no
uissimis tuis. Multe co
gitationes in corde viri:
voluntas autem dñi
pmanebit. Homo indi
gens misericors est: et
melior paup q̄m vir
mendax. Timor domini
ad vitam: et in plenitu
dine cōmorabitur absq̄
visitatione pessimi.
Abscondit piger manū
suā sub ascella: nec ad os
suū applicat eam. Pesti
lente flagellato stultus
sapiencior erit: si autē
corripueris sapientē in
telliget disciplinā. Qui
affligit patrem et fugat
matrem: ignominiosus
est et infelix. Non cesses
fili audire doctrinam:
ner ignores sermones
sciencie. Testis iniquus
derider iudicium: et os im
piorum devorat iniqui
tatem. Parata sunt de
risoribus iudicia: et mal
le pcutientes stultorū
corporibus.

XX

Oruriosa res
vinū et tumul
tuosa ebrietas:
quicūq̄ his delectatur
non erit sapiens. Sicut
rugitus leonis: ita et
terror regis. Qui provo
cat eum: peccat in ani

mā suam. Honor est
homini qui separat se
a contencionibus: om
nes autem stulti misce
tur contumelijs. Piger
frigus piger arare no
luit: mendicabit ergo
estate et non dabitur ei.
Sicut aqua profunda sic
consilium in corde viri:
sed homo sapiens exhau
riet illud. Multi ho
mines misericordes vo
cantur: virum autem
fidelem quis inueniet:
Justus qui ambulat in
simplicitate sua: beatos
post se filios derelinquet.
Rex qui sedet in solio iu
dicij: dissipat omne ma
lum intuitu suo. Quis po
test dicere mundum est
cor meum: purus sum
a peccato: Pondus et
pondus mensura et mē
sura: utrumq; abhomi
nabile est apud deum.
Ex studijs suis intelligi
tur puer: si munda et
recta sunt opera eius.

Aurem audientem et o
culū videntem: domin⁹
fecit utrūq;. Noli diligere
compnū: ne te egestas
opprimat. Aperi oculos
tuos: et saturare pani
bus. Malum est malū
est dicat omnis emptor:
et cū recesserit tunc glo
riabitur. Aurū et mul
titudo gēmarum et vas
preciosum: labia scien
cie. Tolle vestimentum
eius qui fideiussor erit
alieni: et pro extrane
is aufer pignus ab eo.
Suauis est homī panis
mendacij: et postea īple
bitur os eius calculo. Co
gitaciones consilijs ro
borabuntur: et guberna
culis tractanda sunt bel
la. Ei qui revelat miste
ria et ambulat fraudu
lenter et dilatat labia
sua: ne cōmiscearis. Qui
maledicat patri suo et
matri: extinguetur lucer
na eius in mediis tene
bris. Hereditas ad quā

festinatur in peccatio:
in nouissimo benedicti
one carebit. Ne dicas red
dam malum: expecta do
minū et liberabit te. Ab
hominato apud domi
nū est pondus et pōdus:
statera dolosa non est bo
na. A domino dirigun
tur gressus viri: quis
autem hominū intelli
gere potest viam suā:
Ruina est homini deuo
rare sanctos: et post vo
ta tractare. Dissipat im
pios rex sapiens: et īcur
uat super eos fornicem.
Lucerna domini spira
culum hominis: que ī
uestigat omnia secreta
ventris. Misericordia
et veritas custodiunt
regem: et roboratur de
mencia thronus eius.
Exultacio iuuenū for
titudo eorum: et digni
tas senū canicies. Liuor
vulneris absterget ma
la: et plage in secretio
bus ventris. XXI

Sicut diuisiones
aquarum ita
cor regis in ma
nu domini: quocūq; vo
luerit inclinabit illud.
Omnis via viri recta
sibi videtur: appendit
autem corda dominus.
Facere misericordiam et
iudicium: magis placet
deo q̄m victime. Exal
tacio oculorū et dilata
cio cordis: lucerna im
piorū peccatum. Cogi
taciones robusti semp
in habundancia: om
nis autem piger semp
in egestate est. Qui con
gregat thesauros lin
gua mendacij vanus
et excors est: et īpinget
ad laqueos mortis. Ra
pine impiorū detrahēt
eos: quia noluerūt fa
cere iudicium. Peruersa
via viri aliena est: qui
autem mundus est rec
tum opus eius. Melius
est sedere in angulo do
mus: q̄m cū muliere

lingiosa et in domo cō
muni. Anima impij de
siderat malū: non mise
rebitur proximo suo.
Multato pestilente sa
piencior erit pusilus:
et si sectetur sapiencia
sumet scienciam. Exco
gitat iustus de domo i
pij: ut detrahat impios
a malo. Qui obturat
aurem suam ad clamo
rem pauperis: et ipe cla
mabit et non exaudie
tur. Munus absondi
tum extinguet iras: et
donū in sinu indigna
cionem maximā. Gau
dium iusto est facere iu
dicium: et pauor operā
tibus iniquitatem. Vir
qui erauerit a via doc
trine: in cetu gigantū
cōmorabitur. Qui dili
git epulas in egestate e
rit: qui amat vinū et
pinguia non ditabit.
Pro iusto dabitur impi
us: et pro rectis iniquus.
Melius est habitare in
terra deserta: qm cū mu
liere rixosa et iracunda.
Thesaurus desiderabilis
et oleum in habitaculo
iusti: et ipprudens homo
dissipabit illud. Qui se
quitur iusticiam et mi
sericordiam: inueniet
vitam et gloriam. Ciui
tatem fortium ascēdit
sapiens: et destruxit ro
bur fiducie eius. Qui
custodit os suū et līguā
suam: custodit ab an
gustijs animam suā.
Superbus et arrogans
vocatur indoctus: qui
in ira operatur superbiā.
Desideria occidūt pigrū:
noluerunt enī quicqm
manus eius operari. To
ta die concupiscat et de
siderat: qui autem iu
stus est tribuet et non ces
sabit. Hostie impiorū
abhominabiles: que of
feruntur ex scelere. Tes
tis mendax peribit: vir
obediens loquetur vic
toriam. Vir impius p

ciater obfirmat vul
tum suū: qui autem rec
tus est corrigit viā suā.
Non est sapiencia et nō
est prudencia: non est
consilium contra domi
nū. Equus paratur ad
diem belli: dominus au
tem salutem tribuet.

XXII

Eli
us est nomen
bonū q̄m diui
cie multe: sup aurum
et argentum gracia bo
na. Diues et pauper ob
uiauerunt sibi: utriusq;
q opator est dominus.
Callidus videt malum
et abscondit se: īnocens
ptransiyt et afflictus est
dampno. Finis modestie
timor domini: diuicie t
gloria et vita. Arma et
gladij in via puersi: aus
tos autem anime suelō
ge recedit ab eis. Prouer
bium est adolescens iux
ta viam suam: etiā cū
senuerit non recedet ab
ea. Diues pauperibus
imperat: et qui accipit
mutuū seruus est fenera
tis. Qui seminat iniqui
tatem metet mala: et vir
ga ire sue consūmabit.
Qui pronus est ad mise
ricordiam benedicetur:
de panibus enim suis de
dit pauperi. Eice derisо
rem et exibit cum eo iur
gium: cessabuntq; cau
se et contumelie. Qui di
ligit cordis mūdiciam:
pter graciam labiorū
suorum habebit amicū
regem. Oculi domini cus
todiunt sciencia: et sup
plantantur verba iniq.
Dicit piger. leo est foris:
in medio platearū occi
dendus sum. Fouea pro
funda os aliene: cui ira
tus est dominus incidet
in eam. Stultricia colli
gata est in corde pueri:
et virga discipline fuga
bit eam. Qui calūpni
atur pauperem ut au
geat diuicias suas: da
bit ipse ditiori et egebit.

Inclina aurem tuam: et audi verba sapientium. Appone autē cor ad doctrinā meam: que pulchra erit cum seruaueris eam in ore tuo. et reundabit in labiis tuis: ut sit in domino fiducia tua: unde et ostendi eam tibi hodie. Ecce descripsi eam tibi tripliciter in cogitationibus et sapientia: ut ostenderem tibi firmitatem. et eloquia veritatis respondere ei qui misit te. Non facias violentiam pauperi quia pauper est: neq; conteras egenum in porta: quia dñs iudicabit causam eius: et conteret eos qui cōfixerunt animā eius. Noli esse amicus homini iracundo: neq; ambulabis cum viro furioso: ne forte discas semitas eius. et sumas scandalū animę tuę. Noli esse cū his qui defigunt manus suas: et qui vades se offerre pro debitis. Si enim nō habes unde restituas: quid causę est ut tollas operimentū de capite tuo: Ne transgrediaris terminos antiquos: quos posuerunt patres tui. Vidisti virum velocem in opere suo: coram regibus stabit: nec erit ante ignobiles. XXII

Quando sederis ut comedas cū principe: diligenter attende que apposita sunt ante faciem tuam: et statue cultrum in gutture tuo: si tamē habes potestatem in anima tua. Ne desideres de cibis eius: in quo est panis mendacij. Noli laborare ut diteris: sed prudentię tuę pone modū. Ne erigas oculos tuos ad opes quas habere non potes: quia facient sibi pennas quasi aquile. et volabunt

in celum. Ne comedas
cum homine invido: et
ne desideres cibos eius:
quoniam in similitudi
ne arioli et cogitationis est
talis qualis ille. Comede et bibe dicet tibi: et
mens eius non est tecū.
Cibos quos comederas
evomes: et perdes pulchros
sermones tuos. In auri
bus insipientium ne lo
quaris: quia despicient
doctrinam eloquii tui.
Ne attingas terminos
pupillorū: et agrum pu
pillorū ne introeas. Pro
quis enim eorū fortis
est: et ipse iudicabit con
tra te causam illorum.
Ingrediatur ad doctrinā
cor tuū: et aures tue ad
verba scientie. Noli sub
trahere a puero disciplī
nam. Si cū pausseris eī
virga: non morietur.
Tu virga pauis eī: et
animam eius de inferno
liberabis. Fili mi si sapi
ens fuerit animus tuus

gaudebit etiam cor me
um: et exultabūt renes
mei. cum locuta fuerīt
rectum labia tua. Non
emuletur cor tuū pecca
tores: sed in timore dñi
esto tota die: quia habe
bis spem in nouissimo.
et prestolacio tua non
auferetur. Audi fili mi
et esto sapiens: et dirige
in via animū tuū. No
li esse in conuiuijs pota
torum. nec in comessa
tionibus eorum qui car
nes ad vescendū confe
runt: quia vacantes po
tibus et dantes simbo
la consumentur: et vesti
etur pannis dormita
cio. Audi patrem tuum
qui genuit te: et ne con
tempnas cum senuerit
mater tua. Veritatē eme:
et noli vendere sapien
am. et doctrinam et intel
ligenciam. Exultat
gaudio pater iusti: qui
sapientem genuit leta
bitur in eo. Gaudeat pa

ter tuus et mater tua: et exultet que genuit te.
Preb fili mi cor tuū mi
chi: et oculi tui vias me
as custodiant. Fovea e
nim profunda est meretrix:
et puteus angustus alie
na. Insidiatur in via
quasi latro: et quos in
cautos viderit interfi
et. Cui ve. cuius patri
ve. cui rixe. cui fouee. cui
sine causa vulnera? cui
suffusio oculorū: Non
ne his qui morantur
in vino? et student cal
icibus epotandis. Ne ī
tuearis vinū quādo fla
uescat: cum splenduerit
in vitro color eius. In
greditur blande? sed in
nouissimo mordebit ut
coluber: et sicut regulus
venena diffundet. Oc
li tui videbunt extrane
as. et cor tuū loquetur
peruersa? et eris sicut dor
miens in medio mari.
et quasi sopitus guber
natore amisso clauo: et
dicas. Verberauerūt me.
sed non doluī: traxerūt
me et ego non sensi. Quā
do euigilabo? et rursus
vina reperiam? XXIIII

Ne emuleris vi
ros malos nec
delideres esse cū
eis? quia rapinas medi
tatur mens eorū: et frau
des labia eorū loquūtur.
Sapiencia edificabitur
domus: et prudencia ro
borabitur. In doctrina
replebuntur cellaria: o
nnis substancia pre
ciosa et pulcherrima.
Vir sapiens fortis est. et
vir doctus robustus et
validus? quia cum dis
posicione initur bellū:
et erit salus ubi multa
consilia sunt. Excelsa
stulto sapiencia: in por
ta non aperiet os suū.
Qui cogitat mala fa
cere stultus vocabitur.
Cogitacio stulta peccatū
est: et abhominacio ho
minū detractor. Si despe

raueris lapsus in die ā
gustie: ī minuetur for
titudo tua. Erue eos qui
ducuntur ad mortem:
et qui trahuntur ad in
teritum liberare ne ces
ses. Si dixeris vires nō
suppetunt: qui inspec
tor est cordis ipse intel
ligit. Et seruatorē ani
me tue nichil fallit: red
detq; homī iuxta opera
sua. Comede fili mi mel
quia bonū est: et fauū
dulcissimū guttur tuo.
Sic et doctrina sapien
tie anime tue: quā cū
inueneris habebis ī no
uissimis spem: et spes
tua non peribit. Ne in
sidieris et queras impi
etatem in domo iusti:
neq; vastes requiē eius.
Septies enim cadet ius
tus et resurget: impij
autem corruent in ma
lum. Cum ceciderit ini
micus tuus ne gaude
as: et in ruina eius ne
exultet cor tuū: ne forte
videat dñs et displiceat
ei. et auferat ab eo irā
suam. Ne contendas cū
pessimis nec emuleris
impios: quoniam non
habent futurorū spem
mali: et lucerna impio
rū extinguetur. Time do
minū fili mi et regem:
et cū detractoribus non
cōmiscearis: quoniam
repente consurget ptica
o eorū: et ruinā utriusq;
q; quis nouit: Hec quo
q; sapientibus: cognos
cere psonam in iudicio
non est bonū. Qui di
cit impio iustus es: ma
ledicent ei populi. et de
testabuntur eū tribus.
Qui arguunt laudā
buntur: et super ipsos
veniet benedictio. Labi
a deo saluabitur: qui rec
ta verba respondit. Pre
para foris opus tuum:
et diligenter excerce agrū
tuū: ut postea edifices
domū tuam. Ne sis testis
frustra contra proximū

tuū: nec lactes quēq̄m
labijs tuis. Ne dicas.
quomodo fecat michi sic
faciam ei: reddam uni
cuiq̄ secundū opus su
um. P agrū hominis
pigri transiui. et per ui
neam uiri stulti: et ecce
totum repleuerant urti
ce: operuerant superfi
ciē eius spine: et macera
lapidum destructa erat.
Quod cum uidissem po
sui in corde meo: et exem
plo didici disciplinam.
Parum inquā dormies.
modicum dormitabis:
pauxillū manus conse
res ut quiescas: et veniet
quasi cursor egestas tua.
et mendicitas quasi uir
armatus. Hec quoq̄ pa
bole salomonis quas
transtulerūt uiri ezechie
regis iuda. xxv

Gloria dei est celare
uerbum: et
gloria regum
inuestigare sermonem.
Celum sursum et terra de

orsum: et cor regū inscru
tabile. Aufer rubiginē
de argento: et egredietur
uas purissimū. Aufer i
pietatem de uultu regis:
et firmabitur iustitia t
thronus eius. Ne glorio
sus appareas cora rege:
et in loco magnorum ne
steteris. Melius est enim
ut dicatur tibi ascende
huc: q̄m ut humilieris
coram principe. Que vi
derunt oculi tui ne pro
feras in iurgio cito: ne
postea emendare nō pos
sis cum dehonestaueris
amicum tuū. Causam
tuam tracta cum amī
co tuo: et secretū extrane
o ne reuelas: ne forte īsul
tet tibi cum audierit et
exprobrare non cesset.
Mala aurea in lectis ar
genteis: qui loquetur ver
bum in tempe suo. In
auris aurea et marga
ritū fulgens: qui argu
it sapientem et aurem
obedientē. Sicut frigus

nuus in die messis: ita
legatus fidelis a qui mi
sit eum animā illius
requiescere facit. Nubes
et ventus et pluuie nō
sequentes: vir gloriosus
et pmissa non cōplens.
Patientia lenietur prin
ceps: et lingua mollis
confringet duritiam.
Mel inuenisti comede
quod sufficiat tibi: ne for
te satiatus euomas il
lud. Subtrahe pedem
tuum de domo proximi
tui: ne forte satiatus o
derit te. Jaculū et gladi
us et sagitta acuta: ho
mo qui loquitur cōtra
proximū suū testimoni
um falsum. Dens put
dus et pes lassus. qui
sperat super infidelu in
die angustie: et amictū
pallium in die frigoris.
Acetum in nitro: et qui
cantat carmina cordi
pessimo. Si esurierit in
imicus tuus ciba illū:
si sitierit da ei aquā bi
bere. Prunas enī congre
gabis super caput eius:
et dominus reddet tibi.
Ventus aquilo dissipat
pluuias: et facies tristis
linguam detrahentem.
Melius est sedere in āgu
lo domatis: qm cū mu
liere litigiosa. et in domo
cōmuni. Aqua frigida
anime sitienti: et nuncia
us bonus de terra longi
qua. Fons turbatus pe
de et vena corrupta: iu
stus cadens coram impio.
Sicut qui mel comedit
multum non est ei bonū:
sic qui scrutator est ma
iestatis opprimetur a glo
ria. Sicut urbs patens
et absq muroū ambi
tu: ita vir qui non po
test in loquendo cohibe
spiritum suū. XXVI

Quomodo nix es
tate et pluuie
in messe: sic in
decens est stulto gloria.
Nam sicut auis ad al
ta transuolans et pas

ser quolibet vadens: sic
maledictum frustra pro
latum in quēpiam sup
ueniet. Flagellū equo et
chamus asino: et virga
in dorso īprudentiū. Ne
respondeas stulto iuxta
stultitiam suā: ne effia
ris a similis. Respōde
stulto iuxta stultitiam
suā: ne sibi sapiens esse
uideatur. Claudus pedi
bus et iniquitatem bi
bens: qui mittit verba
per nuncīū stultū. Quo
modo pulchras frustra
habet claudus tibias:
sic indecens est in ore stul
torū pabola. Sicut qui
mittit lapidem in acer
uū mercurij: ita qui tri
buit insipienti honorē.
Quomodo si spina nas
catur in manu tenulē
ti: sic pabola in ore stul
torum. Judicū determi
nat causas: et qui īpo
nit stulto silencīū iras
mitigat. Sicut canis q̄
reuertitur ad vomitum

suū: sic īprudens qui ite
rat stultitiam suam. Vi
disti hominē sapientē
sibi videri: magis illo spē
habebit stultus. Dicit
piger. leo in via: leena
in itineribus. Sicut os
tium vertitur in cardi
ne suo: ita piger in lec
tulo suo. Abscondit pi
ger manus sub ascella
suas: et laborat si ad
os suum eas cōuerterit.
Sapiencior sibi piger
videtur: septem viris lo
quentibus sentencias.
Sicut qui apprehendit
auribus canem: sic qui
transit īpacatus cōmis
cetur rixe alterius. Sicut
noxius est qui mittit
lanceas et sagittas et
mortem: sic vir q̄ frau
dulenter nocet amico
suo. Et cū fuerit deficiēs
ligis: dicit ludens feci. Cū
defecerint ligna extīguē
tur ignis: et susurrone
subtracto iurgia cōquie
scunt. Sicut carbones

ad prunas et ligna ad
ignem: sic homo iracūdus ſuſcitat rixas. Ver
ba ſuſurronis quaſi ſimplicia: et ipſa pueniūt
ad intima ventris. Quomo ſi argento ſordido
ornare velis vas fictile:
ſic labia tumentia aī
peſſimo corde ſociata.
Labijs ſuis intelligitur
inimicus: cum in corde
tractauerit dolos. Cūm
ſubmiſerit vocem ſuā
ne credideris ei: quoniā
ſeptem nequitie ſunt in
corde illius. Qui operit
odium fraudulenter: re
uelabitur malicia eius
in concilio. Qui fodit
foueam incidet in eam:
et qui voluit lapidem re
uertetur ad eum. Lingua
fallax non amat veri
tatē: et os lubricū ope
ratur ruinas. XXVII

Ne glorieris in
crastinū: igno
rans quid ſuper
uenturā pariat dies.

laudet te alienus et nō
os tuum: extraneus et
non labia tua. Grauis
eſt lapis et onerosa ha
rena: ſed ira ſtulti utro
q̄ grauior. Ira non ha
bet miſericordiā: nec e
rumpens furor. Et īpe
tum concitatū ferre quis
poterit? Melior eſt ma
nifeſta correptio: q̄m a
mor abſconditus. Me
liora ſunt vulnera dilu
gentis: q̄m fraudulēta
odientis oſcula. Anima
ſaturata calcabit fauū:
anima eſuriens et ama
rum pro dulci ſumet.
Sicut auis transmigrās
de nido ſuo: ſic vir qui re
linquit locū ſuū. Ungē
to et variis odoribz delec
tatur cor: et bonis amī
ci conſilijs anima dul
coratur. Amicū tuum.
et amicū patris tui ne
dimiſeris: et domū fra
tris tui ne ingrediaris
in die afflictionis tue.
Melior eſt vicinus iux

Paulus Tijtlingh 1708

ta: q̄m frater paul. Stu
de sapiencie fili mi et le
tificā cor meū: ut possis
exprobrantia respondere
sermonem. Astutus vi
dens malum abscondi
tus est: pueri transeun
tes sustinuere dispēdia.
Tolle vestimentū eius
qui spospondit pro ex
traneo: et pro alienis
aufer a pignus. Qui be
nedicit proximo suo vo
ce grandi de nocte cōsur
gens: maledicentis simi
lis erit. Tecta pstillācia
in die frigoris: et litigi
osa mulier compantur.
Qui retinet eam quasi
qui ventum teneat: et
oleum dextere sue voca
bit. Ferrum ferro acu
itur: et homo exacuit fa
ciem amici sui. Qui ser
uat ficū comedet fructū
eius: et qui custos est do
mini sui glorificabit.
Quomodo in aquis re
splendent vultus prospi
cientiū: sic corda hōum
manifesta sunt prudē
tibus. Infernus et perdi
cio non replebuntur: si
militer et oculi hominū
insaciabiles. Quomō
probatur in conflatorio
argentum et in fornā
ce aurum: sic probatur
homo ore laudantis.
Si contuderis stultū in
pila. quasi tpsanas fe
rente desup pilo: non
auferetur ab eo stultitia
a eius. Diligenter ag
nosce vultum pecoris
tui: tuos q̄ greges con
sidera. Non enim habe
bis iugiter potestatem:
sed corona tribuetur in
generacione generacio
nū. Aperta sunt prata
et apparuerunt herbe vi
rentes: et collecta sunt fe
na de montibus. Agni
ad vestimentū tuum: et
hedi agri precium. Suf
ficiat tibi lac capraꝝ in
cibos tuos. in necessaria
domus tue: et ad victū
ancillis tuis. xxviii

Fugit impius nemine persequente: iustus autem quasi leo confidens absq; terrore erit. Propter peccata terre multa principes eius: et per hominis sapientiam et horum scientiam que dicuntur: vita duces longior erit. Vir pauper calumpnians pauperes: similis est imbri vehementi in quo paratur fames. Qui derelinquunt legem laudant impium: qui custodiunt succenduntur contra eum. Viri mali non cogitant iudicium: qui autem requirunt dominum animadvertunt omnia. Melior est pauper ambulans in simplicitate sua: quam dives pravis itineribus. Qui custodit legem filius sapiens est: qui autem pascit comessatores confundit patrem suum. Qui congregat divitias usuris fenore liberali:

in pauperes congregat eas. Qui declinat aurem suam ne audiat legem: oratio eius erit execrabilis. Qui deprauat iustos in via mala in interitu suo corruet: et simplices possidebunt bona eius. Sapiens sibi videtur vir dives: pauper autem prudens scrutabitur eum. In exultatione iustorum multa gloria est: regnantibus impiis ruine hominum. Qui abscondit scelera sua non dirigetur: qui autem confessus fuerit et reliquerit ea, misericordiam consequetur. Beatus homo qui semper est pavidus: qui vero mentis est durae corruet in malum. Leo rugiens et ursus esuriens: princeps impius super populum pauperem. Dux indigens prudentia multos opprimet per calumpniam: qui autem odit avaritiam longi

fient dies eius. Homine
qui calūpniatur aīe
sanguinem: fuscꝫ ad
lacum fugerit. nemo
sustinet. Qui ambu
lat simpliciter saluus
erit. Qui pueris ingre
ditur viis: cōtradet semel.
Qui opatur terram su
am saturabitur pani
bus: qui sectatur ocū
replebitur egestate. Vir
fidelis multum lauda
bitur: qui autem festi
nat ditari non erit īno
cens. Qui cognoscit in
iudicio faciem non fa
cit bene: iste et pro buc
cella panis deseret veri
tatem. Vir qui festinat
ditari et alijs inuidet: ig
norat qd egestas supue
niat ei. Qui corripit ho
minem. gratiam post
ea inueniet apud eum:
magis qm ille qui per
lingue blandimenta de
cipit. Qui subtrahit a
liquid a patre suo et ma
tre. et dicit hoc non est
peccatū: particeps homi
cide est. Qui se iactat et
dilatat iurgia cōcitat:
qui sperat in domino sa
nabitur. Qui confidit
in corde suo stultus est:
qui autem graditur sa
pienter iste laudabitur.
Qui dat pauperi non i
digebit: qui despicit de
precantem sustinebit
penuriā. Cum surrexe
rint impij abscondent
homines: cum illi peri
erint multiplicabūtur
iusti. XXIX
Iro qui cōcrepa
tionem dura cer
uice cōtēpnit repenti
nus supueniet interi:
et cum sanitas non se
quetur. In multiplica
tione iustorū letabitur
vulgus: cum impij sus
ceperint principatum
gemet populus. Vir q̄
amat sapientiam leti
ficat patrem suū: qui
autem nutrit scortā p
det substantiam. Rex

ustus eriget terram:
vir auaris destruet eā.
Homo qui blandis fa-
cis factis q̄ sermonibus
loquitur amico suo: re
te expandit pedibus a?
Peccantē virum iniquū
inuoluet laqueis: et
iustus laudabit ac- q̄
gaudebit. Nouit iustus
causam pauperū: im
pius ignorat scientiā.
Homines pestilentes dis
sipant ciuitatem: sapi
entes vero auertunt fu
rorem. Vir sapiens si cū
stulto contenderit: siue
irascatur siue rideat nō
inueniet requiem. Viri
sanguinū oderunt sim
plicem: iusti autem que
runt animā eius. Totū
spiritū suum profert stul
tus: sapiens differt et re
seruat in posterū. Prin
ceps qui libenter audit
verba mendacij: omnes
ministros habet impi
os. Paup et creditor ob
uiauerunt sibi: utriusq̄

illuminator est dominus.
Rex qui iudicat in veri
tate pauperes: thronus
eius in eternū firmabi
tur. Virga atq̄ correp
tio tribuent sapientiā.
puer autem qui dimit
tit voluntati sue cō
fundet matrem suam.
In multiplicatione im
piorū multiplicabun
tur scelera: et iusti ru
inas eorū videbunt. Eru
di filiū tuum et refrige
rabit te: et dabit delicias
anime tue. Cū p̄phetia
defecerit dissipabitur po
pulus: qui custodit legē
beatus est. Seruus verbis
non potest erudiri: qui
a quod dicas intelligit.
et respondere contēpnit.
Vidisti hominē velocē
ad loquendū: stultitia
magis speranda est q̄m
illius correptio. Qui de
licate a puericia nutrit
seruū suum: postea illū
sentiet contumacē. Vir
iracundus prouocat

rxas: et qui ad indig
nandū facilis est. erit
ad peccata pclinior. Su
perbum sequitur humi
litas: et humilem spri
tu suscipiet gloria. Qui
cum fure participatur
odit animā suam: ad
iurantem audit et nō
indicat. Qui tamen ho
minē acto corripiet: qui
sperat in domino sublle
uabitur. Multa requirit
facien principis: et a do
mino iudicium egreditur
singulorū. Abhominā
tur iustus virum impiū:
et abhominantur im
pij eos qui in recta sunt
via. xxx
Verba congregā
tis: filij vomen
tis. Dicio quam locutus
est vir cum quo est deus:
et qui deo secum morā
te confortatus ait. Stul
tissimus sum virorum:
et sapiencia hominum
non est mecum. Non di
dici sapiencia: et non
sanctorū scientiā. Quis
ascendit in celum atq;
descendit: Quis continu
it spiritum in manibz
suis: Quis colligauit
aquas quasi in vestimē
to: Quis suscitauit om
nes terminos terre: Qd
nomen est eius: et quod
nomē filij eius si nosti:
Omnis sermo dei ignī
tus: clipeus est sperāti
bus in se. Ne addas quic
qm verbis illius: et ar
guaris inueniaris q;
mendax. Duo rogaui
te: ne deneges mihi an
teq̄m moriar. Vanita
tem et verba mendacia:
longe fac a me. Mendi
catem et diuicias ne
dederis mihi: tribue tā
tum victui meo necessa
ria: ne forte saturatus
illiciar ad negandum
et dicam. quis est domi
nus: et egestate compul
sus furer. et peiurem no
men dei mei. Ne accuses
seruū ad dnm suū: ne

forte maledicat tibi et
cornias. Generacio que
patri suo maledicat: et
que matri sue non bene
dicat. Generacio que sibi
munda videtur: et tamē
non est lota sordibus su
is. Generacio cuius exel
si sunt oculi: et palpebre
eius in alta subrecte ..
Generacio que pro dena
bus gladios habet. et
cōmandit molaribus
suis: ut comedat inopes
de terra. et pauperes ex
hominibus. Sangui
suge due sunt filie: dice
tes affer affer. Tria sunt
insatiabilia: et quar
tum quod nūq̄m dicat
sufficiat. Infernus et os
vulue: et terra que non
saciatur aqua. Ignis
vero nūq̄m dicat sufficiat.
Oculum qui subsānat
patrem et despicat par
tum matris sue: effodi
ant eum corui de torren
tibus: et comedant illū
filij aquile. Tria sunt
difficilia mihi: et quar
tum penitus ignoro. Vi
am aquile in celo. viā
colubri supra petram:
viam nauis in medio
maris: et viam viri in ad
olescencia. Talis est et
via mulieris adultere:
que comedit et tergens
os suū dicat. Non sum
operata malū. Pro tria
mouetur terra: et quar
tum non potest sustinē.
Per seruū cum regnaue
rit: per stultum cum sa
turatus fuerit cibo: per
odiosam mulierē cum
in matrimonio fuerit
assumpta: et per ancil
lam cum heres fuerit do
mine sue. Quatuor sūt
minima terre: et ipsa sūt
sapiencia sapiencium.
Formice. populus infir
mus: qui ꝑparat in mes
se cibum sibi. Iepusculi
plebs īualida: qui collo
cat in petra cubile suū.
Regem locusta non ha
bet: et egredit̄ vniuersa

per turmas. Ballio ma
nibus nitatur: et mora
tur in edibus regis. Tria
sunt que bene graduun
tur: et quartū quod in
cedit feliciter. Leo fortissi
mus bestiarū: ad nullu
us pauebit occursū. Gal
lus succinctus lumbos.
Et aries: nec est rex qui
resistat ei. Et qui stultus
apparuerit postq̄m ele
uatus est in sublime.
Si eū intellexisset: ori ī
posuisset manū. Qui
autē fortiter premit ube
ra ad eliciendū lac: exp̄
mit butirū. Et qui vehe
menter emūgit: eliciat
sanguinē. Et qui prouo
cat iras: pduat discor
dias. XXXI

Verba lamuel
regis: visio qua
erudiuit eum mater sua.
Quid dilecte mi. quid di
lecte uteri mei: quid di
lecte votorū meorū: Ne
dederis mulieribz substā
tiam tuā: et diuitias tu
as ad delendos reges. No
li regibz o lamuel noli
regibus dare vinū: quia
nullū secretū est ubi reg
nat ebrietas: ne forte bi
bant et obliuiscantur
iudiciorz. et mutent cau
sam filiorū pauperis. Da
te siceram merentibz: et vi
nū hijs qui amaro sunt
animo. Bibant et obli
uiscantur egestatis sue:
et dolores non recordent
amplius. Aperi os tuū
muto: et causis omniū
filiorz qui pertranseūt. A
peri os tuū: et decerne qđ
iustū est: et iudica ino
pem et pauperē. Aleph.
Mulierem fortem quis
inueniet: procul et de ulta
mis finibus pretiū ei⁹.
Beth. Confidit in ea cor
viri sui: et spoliis nō in
digebit. Gymel. Reddet
ei bonū et non malū:
omnibus diebus vite
sue. Deleth. Quesiuit la
nam et linū: et operata ē
consilio manuū suarū.

ut occuparentur in ea.
Vidi que fiunt cuncta
sub sole: et ecce vniuersa
vanitas et afflictio spi
ritus. Puersi difficile cor
riguntur: et stultorū in
finitus est numerus. Io
quus sum in corde meo
dicens. Ecce magnus ef
fectus sum et precessi sa
pienciaa omnes qui fue
runt ante me in iherusa
lem: et mens mea conte
plata est multa sapien
ter et didicit. Dedicq cor
meum ut scirem pruden
ciam atcq doctrinam: er
rores q et stulticiā. Et
agnoui qd in hijs quo
q esset labor et afflictio
spiritus: eo qd in mul
ta sapiencia multa sit
indignacio: et qui ad
dit sciencia addit et
laborem.

Dixi ergo in cor
de meo: vadam
et affluam deli
cijs et fruar bonis. Et vi
di qd hoc quoq esset va

nitas. Risū reputaui er
rorem: et gaudio dixi.
Quid frustra deciperis?
Cogitaui in corde meo a
abstrahere a vino carnē
meam ut animū meū
transferrem ad sapienci
am deuitarem q stultici
am: donec viderem qd es
set utile filijs hominū:
quo facto opus est sub
sole numero dierū vite
sue. Magnificaui ope
ra mea: edificaui mihi
domos: plantaui vine
as: feci ortos et pomeri
a: et consaui ea cuncti ge
neris arboribus. Et ex
truxi mihi piscinas aq
rū: ut irrigarem siluam
lignorū germinantiū.
Possedi seruos et ancil
las: multamq familiā
am habui. Armenta q
q et magnos ouiū gre
ges: ultra omnes qui
fuerunt ante me in hie
rusalem. Coaceruaui mihi
argentū et aurū:
et substancias regū ac

puncaarū. Fea michi
cantatores et cantatri
ces et delicias filiorū ho
minū: cyphos et urceos
in ministerio ad vina
fundenda: et suppressus
sum opibus omnes qui
fuerūt ante me in iheru
salem. Sapiencia quo
q; perseuerauit mecum:
et omnia que desidera
uerunt oculi mei non
negaui eis: nec prohi
bui cor meū quin om
ni voluptate frueretur.
et oblectaret se in his q̄
paueram. Et hanc rat
ſum partem meā: si u
teretur labore meo. Cūq;
me cōuertissem ad vni
uersa opera que fecerāt
manus mee et ad labo
res in quibus frustra
sudaueram: vidi in ō
nibus vanitatem et
afflictionem animi:
et nichil permanere sub
sole. Transiui ad con
templandā sapiencia:
errores q; et stultitiam.

Quid est inq̄m homo:
ut sequi possit regē fac
torem suum: Et vidi q̄a
tantum precederet sapi
encia stultitiam: quan
tū differt lux a tenebris.
Sapientis oculi in capi
te eius: stultus in tene
bris ambulat. Et didici
q̄d' vnus utriusq; esset
interitus: et dixi in corde
meo. Si vnus et stulti et
meus occasus erit: quid
michi prodest q̄d' maio
rem sapiencie dedi ope
ram: Loquitus q; cū mē
te mea: animaduerti q̄d
hoc quoq; esset vanitas
Non enim erit memoria
sapientis similiter et
stulti in perpetuū: et futu
ra tempora oblivione
cuncta pariter operient.
Morit̄ doctus similiter
ut indoctus: et idarco te
duit me vite mee: videns
mala esse vniuersa sub
sole. et cuncta vanita
tem atq; afflictionem
spiritus. Rursū detesta

tus sum omnē industriam meam. et que sub sole studiosissime laboraui: habiturus heredē post me quem ignoro. utrū sapiens an stultus futurus sit: et dominabit in laboribus meis quibus desudaui et sollicitus fui. Et est quicquā tam vanū? Unde cessaui: renūcaui ut ultra laborare sub sole. Nam cum alius laboret in sapiencia et doctrina et sollicitudine: homini otioso quesita dimittit. Et hoc ergo vanitas: et magnū malū. Quid enī proderit homī de vniuerso labore suo et afflictione spiritus. qua sub sole cruciatus est? Cuncti dies eius doloribus et erumpnis pleni sunt: nec per noctem mente requiescat. Et hec nōne vanitas est? Nonne melius est comedere et bibere: et ostendere ani me sue bona de laboribus suis? Et hoc de manu dei est. Quis ita vorabit et deliciis affluet ut ego? Homini bono in conspectu suo dedit deus sapienciam. et sciencia. et leticiam: peccatori autē dedit afflictionem et curam superfluam: ut addat et congreget et tradat ei qui placuit deo. Sed et hoc vanitas: et cassa sollicitudo mentis.

Omnia tempus habent: et suis spaciis transeunt vniuersa sub celo. Tempus nascendi: et tempus moriendi. Tempus plantandi: et tempus euellendi quod plantatum est. Tempus occidendi: et tempus sanandi. Tempus destruendi: et tempus edificandi. Tempus flendi: et tempus ridendi. Tempus plangendi: et tempus saltandi. Tempus spargendi la

pides: et tempus colligē
di. Tempus amplexan
di: et tempus longe fien
a cōplexibus. Tempus
acquirendi: et tempus p
dendi. Tempus custodi
endi: et tempus abiacen
di. Tempus scindendi: t
tempus consuendi. Tē
pus tacendi: et tempus
loquendi. Tempus dilec
tionis: et tempus odij.
Tempus belli: et temp⁹
pacis. Quid habet am
plius homo de labore su
o: Vidi afflictionē quā
dedit deus filijs hominū:
ut distendantur in ea.
Cuncta fecit bona in tē
pore suo: et mundū tra
didit disputationi eoz:
ut non inueniat homo
opus quod operatus ē
deus ab initio usq; ad
finem. Et cognoui qđ
non esset melius: nisi
letari et facere bene in vi
ta sua. Omnis enī ho
mo qui comedit et bi
bit et videt bonū de la

bore suo: hoc donū dei ē
Didici qđ omnia opera
que fecit deus: perseuerent
in eternū. Non possum⁹
eis quicqm̄ addere nec
auferre: que fecit deus ut
timeatur. Quod factū
est ipsum pmanet: que
futura sunt iam fuerūt:
et deus instaurat quod
abijt. Vidi sub sole in lo
co iudicij impietatem:
et in loco iustitie iniqui
tatem. Et dixi in corde
meo. Justū et impium
iudicabit dñs: et tem
pus omnis rei tūc erit.
Dixi in corde meo de filu
is hominū ut probaret
eos deus: et ostenderet si
miles esse bestijs. Idcir
co vnus interitus est ho
minis et iumentorū:
et equa utriusq; condi
tio. Sicut morit̄ ho
mo: sic et illa moriun
tur. Similiter spirant
omnia: et nichil habet
hō iumento amplius.
Cuncta subiacent va

nitati: et omnia pgũt
ad vnũ locum. De ter
ra facta sunt: et in ter
ram pariter reuertẽt.
Quis nouit si spiritus
filiorũ adam ascendat
sursum: et si spiritus iu
mentorũ descendat deor
sum: Et deprehendi nichil
esse melius qñ letari ho
minẽ in opere suo: et
hanc esse partem illius.
Quis enim eũ adducet:
ut post se futura cog
noscat: Eti me ad alu
a et vidi calũp
nias que sub sole geriũ
tur. et lacrimas innocẽ
tum. et consolatorem
neminem: nec posse re
sistere eorum violentie
auctorũ auxilio destitu
tos. Et laudaui magis
mortuos qñ viuentes:
et feliciorem utroq; iu
dicaui qui necdũ nat⁹
est: nec vidit mala que
sub sole fiunt. Rursus
contemplatus sũ om
nes labores hominũ: et
industrias animaduer
tere inuidie proximi.
Et in hoc ergo vanitas:
et cura supflua est. Sa
tis cõplicat manus su
as: et comedit carnes
suas dicens. Melior est
pugillus cum requie:
qñ plena utraq; man⁹
cum labore et afflictio
ne animi. Considerãs
reperi et aliam vanita
tem sub sole. Vnus est
et secundũ non habet
non filium non fratrẽ:
et tamen laborare non
cessat. nec saciantur o
culi eius diuitijs: nec re
cogitat dicens. Cui la
boro: et fraudo animã
meam bonis: In hoc
quoq; vanitas est et af
flictio pessima. Melius
ergo est duos simul esse:
qm vnũ. Habent enim
emolumentũ societatis
sue. Si vnus ceciderit:
ab altero fulcietur. Ve
soli: quia cum ceciderit

Numqm. Bonus sem per Idem

non habet subleuantē.
Et si dormierint duo: fo
uebuntur mutuo. Vn̄
quomō calefiet? Et si
quispiam preualuerit
contra vnū: duo resistūt
ei. Funiculus triplex dif
ficile rūpitur. Melior est
puer paup sapiens rege
sene stulto. qui nesciat pre
uidere in posterū? quod
et de carcere catenis ex
itur ad regnū: et alius nat?
in regno inopia consu
matur. Vidi cunctos vi
uentes qui ambulant
sub sole: cum adolescen
te secundo qui cōsurget
pro eo. Infinitus est nu
merus populi omniū
qui fuerunt ante eū: et
qui postea futuri sunt
non letabuntur in eo.
Sed et hoc vanitas: et
afflictio spiritus. Custo
di pedem tuū ingrediēs
domū dei: et appropīqua
ut audias. Multo enī
melior est obediencia
q̄m stultorū victime: q̄
nesciunt quid faciant
mali.

Ne temere quid
loquaris: neq̄
cor tuū sit velox ad pro
ferendum sermonem co
ram deo. Deus enim in
celo et tu super terram:
idcirco sint pauci sermo
nes tui. Multas curas
sequūtur somnia: et
in multis sermonibus
inuenitur stultitia. Si
quid vouisti deo: ne mo
reris reddere. Displicet
enim ei infidelis et stul
ta promissio: sed quod
cūq̄ voueris redde. Mul
toq̄ melius est non vo
uere: q̄m post votum p
missa non reddere. Ne de
deris os tuū ut peccare
faciat carnem tuam:
neq̄ dicas coram angе
lo nō est prudēcia: ne for
te iratus deus super ser
mones tuos dissipet
cuncta opera manuū
tuarum. Vbi multa sūt

sompnia: plurime va
nitates et sermones in
numeri. Tu vero deum
time. Si videris calump
nias egenorū et violen
ta iudicia et subuer-
tj iustciam in puincia:
non mireris super hoc
negocio: quia excelso a
lius excelsior est. Et sup
hos quoq; eminenciores
sunt alij: et insup vniū
se terre rex imperat seru
ti. Auarus non īple
bitur pecunia: et qui a
mat diuicias fructus
non capiet ex eis. Et hoc
ergo vanitas. Vbi mul
te sunt opes: multi et
qui comedunt eas. Et
quid prodest possesori
nisi qd̄ cernit diuicias
oculis suis. Dulcis est
somnus operanti: sive
parum sive multū co
medat. Satietas aut̄
diuicias: non sinit eum
dormire. Est et alia infir
mitas pessima: quam
vidi sub sole. Diuicie cō

seruate in malū domini
sui: pereunt enim in af
flictione pessima. Gene
rauit filium: qui in sū
ma egestate erit. Sicut
egressus est nudus de u
tero matris sue sic reuer
tetur: et nichil auferet se
cum de labore suo. Mise
rabilis prorsus infirmi
tas: quomodo venit sic
reuertetur. Quid ergo
prodest ei qd̄ laborauit
in ventum: Cunctis die
bus vite sue comedit in
tenebris et in curis mul
tis: et in erumpna atq;
tristicia. Hoc itaq; michi
visum est bonū: ut co
medat quis et bibat et
fruatur leticia et labore
suo quo laborauit ipse
sub sole numero dierū
vite sue quos dedit ei de
us: et hec est pars illius.
Et omni homī cui dedit
deus diuicias atq; sub
stanciā: potestatemq;
ei tribuit ut comedat ex
eas et fruatur parte sua et

letetur de labore suo: hoc
est donū dei. Non enī sa
tis recordabitur dierum
vite sue: eo qđ deus occu
pet delicijs cor eius. VI
Est et aliud ma
lum quod vi
di sub sole: et
quidem frequens apud
homines. Dat cui dedit
deus diuicias et substā
ciam et honorem. et nu
chil deest anime eius ex
omnibus que desiderat:
nec tribuit ei potestatē
deus ut comedat ex eo:
sed homo extraneus vo
rabit illud. Hoc vani
tas: et magna miseria
est. Si genuerit quispi
am centū liberos et vix
erit multos annos et
plures dies etatis habu
erit: et anima illius nō
utatur bonis substan
cie sue sepulturaq; ca
rent: de hoc ego pronū
cio qđ melior illo sit ab
ortiuus. Frustra enim
venit et pergit ad tene
bras: et obliuione dele
atur nomen eius. Nō
vidit solem: neq; cognō
uit distanciam boni et
et mali: etiam si duobz
milibus annis vixerit
et nō fuerit perfruitus bo
nis: nōne ad vnū locū
perrant omnia: Omnis
labor hominis in ore eius:
sed anima illius non i
plebitur. Quid habet ā
plius sapiens ab stulto:
Et quid pauper: nisi ut p
gat illuc ubi est vita:
Melius est videre qđ ani
mas: qm̄ desiderare quod
nescias. Sed et hoc vani
tas est: et pessimū spi
ritus. Qui futurus est iā
vocatū est nomē eius: et
scitur qđ homo sit: et nō
possit contra fortiorē se
in iudicio cōtendere. Ver
ba sunt plurima: mul
tamq; in disputando
habencia vanitatem.
Quid necessVII
se est homi ma
iora se querere:

aum ignoret quid cōdu
cat sibi in vita sua. nu
mero dierum pegrinac
onis sue. et tmpe quod
velut umbra pterijt.
Aut quis apterit indi
care: quid post eum fu
turum sub sole sit. Me
lius est nomen bonum
q̄m vnguenta pciosa:
et dies mortis die natiui
tatis. Melius est ire ad
domū luctus: q̄m ad do
mū conuiuij. In illa e
nī finis cunctorum am
monetur hominū: et vi
uens cogitat quid futu
rum quid sit. Melior est
ira risu: quia per tristia
am vultus corrigitur
animus delinquentis.
Cor sapiencū ubi tristi
cia est: et cor stultorum
ubi letica. Melius est
a sapiente corripi q̄m
stultorū adulacione de
cipi: quia sicut sonitus
spinarū ardencū sub
olla. sic risus stulti. Sed
et hoc vanitas. Calūp

nia conturbat sapientē:
et perdit robur cordis il
lius. Melior est finis o
racionis: q̄m principiū
um. Melior est paciens
arrogante. Ne sis velox
ad iracundiā: quia ira i
sinu stulti requiescat. Ne
dicas quid putas cause
est: q̄d priora tempora
meliora fuere q̄m nunc
sunt. Stulta est enī hu
iusmodi interrogacio.
Vtilior est sapiencia cū
diuiciis: et magis pro
dest videntibus solem.
Sicut enim protegit sapi
encia: sic protegit pecu
nia. Hoc autem plus
habet eruditio et sapiē
cia: q̄d vitam tribuunt
possessori suo. Conside
ra opera dei: q̄d nemo
possit corrigere quem il
le despexerit. In die bona
fruere bonis: et malam
diem pertransi. Sicut enī
hanc sic et illam fecit
deus: ut non inueniat
homo contra eī iustas

querimonias. Hec quo
q̄ vidi in diebus vani
tatis mee. Justus perit
in iustitia sua: et impi
us multo vuit tempe
in malitia sua. Noli es
se iustus multū: neq̄
plus sapias q̄m neces
se est. ne obstupescas.
Ne impie agas multū
et noli esse stultus: ne
moriaris in tempe nō
tuo. Bonū est te susten
tare iustum: sed et ab
illo ne subtrahas ma
nū tuam: quia qui de
um timet nichil negli
git. Sapientia confor
tauit sapientem: super
decem principes ciuita
tis. Non est enim homo
iustus in terra: qui fa
ciat bonū et non peccet.
Sed et cunctis sermoni
bus qui dicuntur ne ac
cōmodes cor tuū: ne for
te audias seruū tuum
maledicentem tibi. Sat
enim tua conscientia:
quia et tu crebro male
dixisti aliis. Cūcta tēpta
ui in sapientia. Dixi.
sapiens efficiar: et ipsa
longius recessit a me
multo magis q̄m erat.
Et alta profunditas: q̄s
inueniet eam? Lustrau
vniuersa animo meo:
ut scirem et considerarē.
et quererem sapientiā
et rationē: et ut cognos
cerem impietatē stulti
et errorem imprudentiū.
Et inueni amariorē mor
te mulierem: que laque
us venatorum est. et sa
gena cor eius. Vincula
sunt manus illius. Qui
placet deo effugiet eam:
qui autem peccator est
capietur ab illa. Ecce
hoc inueni dixit eccle
astes vnū et alterū: ut
inuenirem rationem
quam adhuc querit a
nima mea: et non inue
ni. Virum de mille vnū
reperi: mulierem ex om
nibus non inueni. So
lūmodo hoc inueni q̄d

fecerit deus hominē rectum: et ipse se miscuerit infinitis quæstionibꝫ.
Quis talis ut sapiens est: Et quis cognouit solutionē verbi. VIII
Sapientia hominis lucet in vultu eius: et potentissimus faciem illius cōmutabit. Ego os regis obserua: et præcepta iuramenti dei. Ne festines recedere a facie eius: neqꝫ permaneas in opere malo: quia omne quod voluerit faciet: et sermo illius potestate plenus est: nec dicere ei quis potest quare ita facis. Qui custodit præceptū: non experietur quicquam mali. Tempus et responsionem cor sapientis intelligit. Omni negotio tempus et opportunitas: et multa hominis afflictio quia ignorat præterita: et ventura nullo potest scire nuncio.

Non est in hominis dicione prohibere spiritū: nec habet potestatem in die mortis: nec sinitur quiescere in grauente bello: neqꝫ saluabit impietas impium. Omnia hec consideraui: et dedi cor meū in cunctis operibus que fiunt sub sole. Interdum dominatur homo homini: in malum suū. Vidi impios sepultos: qui etiam cū adhuc viuerent in loco sancto erant: et laudabantur in ciuitate quasi iustorū operum. Sed et hoc vanitas est. Eterū quia non profertur cito contra malos sententia: absqꝫ vllo timore filij hominū perpetrant mala. Attamen peccator ex eo qđ centies facit malum. et per patientiam sustentatur: ego cognoui quod erit bonū timentibus deum qui verentur faciem eius. Non sit bo

nū impio⁹: nec prolon
gentur dies eius: sed q̄
si umbra transeant qui
non timent faciem do
mini. Est et alia vani
tas: que fit super terram.
Sunt iusti quibꝫ mul
ta proueniūt quasi o
pera egerint impiorū:
et sunt impij qui ita se
cum sunt quasi iustorū
facta habeant. Sed et
hoc vanissimū iudico.
Laudaui igitur letica
q̄ non esset homini bo
nū sub sole. nisi q̄ co
mederet et biberet atq̄
gauderet: et hoc solū se
cum afferret de labore su
o in diebus vite sue q̄s
dedit ei deus sub sole. Et
apposui cor meū ut sci
rem sapientiā: et intellu
gerem distentionē que
versatur in terra. Est
homo qui diebus ac
noctibus somnū ocu
lis non capit: et intelle
xi q̄ omnium operum de
nullā possit inuenire

homo rationem eorum
que fiunt sub sole: et q̄
to plus laborauerit ad
querendū. tanto minus
inueniat. Etiam si dix
erit sapiens se nosse: nō
poterit reperire. Omnia hec
tractaui in corde meo: ut
curiose intelligerē. IX

Sunt iusti atq̄
sapientes: et o
pera eorum in
manu dei. Et tamē nesci
at homo utrū amore an
odio dignus sit: sed ōnia in futurum seruā
tur incerta: eo q̄ omniū
sa eque eueniant iusto
et impio. bono et ma
lo. mundo et īmundo:
īmolanti victimas et
sacrificia contēpnenti.
Sicut bonus sic et pec
cator: ut periurus ita et
ille qui verum deiurat.
Hoc est pessimū inter
omnia que sub sole fi
unt: quia eadem cunc
tis eueniunt. Vnde et
corda filiorū hominū

implentur malicia et
contemptu in vita sua:
et post hec ad inferos de
ducentur. Nemo est qui
semper viuat: et qui hu
ius rei habeat fiduciā.
Melior est canis viuus
leone mortuo. Viuentes
enī sciunt se esse moritu
ros: mortui vero nichil
nouerunt amplius nec
habent ultra mercedem:
quia obliuioni tradi
ta est memoria eorum.
Amor quoq; et odiū et
inuidia simul perierūt:
nec habent partem in
hoc seculo. et in ope qd
sub sole geritur. Vade er
go et comede in letitia pa
nem tuū. et bibe cū gau
dio vinum tuum: quia
deo placent opera tua.
Omni tempe sint vesti
menta tua candida: et
oleum de capite tuo nō
deficiat. Ffruere vita cū
uxore quam dilig̃s
cūctis diebus vite insta
bilitatis tue: qui data
sūt tibi sub sole omni
tempore vanitatis tue.
Hec est enim pars in vi
ta et in labore tuo: quo
laboras sub sole. Quod
cumq; potest manus
tua facere instanter ope
rare: quia nec opus nec
racio nec sciencia nec sa
piencia erunt apud in
feros: quo tu properas. Ver
ti me alio. vidiq; sub so
le nec velocium esse cur
sum nec fortium bellū.
nec sapiencū panem.
nec doctorū diuicias. nec
artificum graciam: sed
tempus casumq; in om
nibus. Nescit homo fi
nem suū: sed sicut pisces
capiuntur hamo et a
ues cōprehenduntur la
queo: sic capiuntur ho
mines tempore malo:
cum eis extemplo sup
uenerit. Hanc quoq; vi
di sub sole sapiencia am:
et probaui maximā.
Ciuitas parua: et pau
ci in ea viri. Venit con

tra eam rex magnus:
et vallauit eam. Extru
ctę munitiones per gi
rum: et perfecta est obsidi
o. Inuentus ęt in ea vir
pauper sapiēs liberauit
urbem per sapientiam
suam: et nullus dēceps
recordatus est hominis
illius pauperis. Et di
cebam ego melior ē esse
sapientiam fortitudīe.
Quomodo ergo sapiē
tia pauperis contempta
est. et verba eius nō
sunt audita. Verba sa
pientiū audiuntur in
silentio: plusq̄m cla
mor principis inter stul
tos. Melior est sapien
tia q̄m arma bellica:
et qui in vno peccauerit multa bona perdet.

Muscę mo
rientes: perdūt
suauitatē un
gentia. Honorabilior est sa
pientia et gloria: pau
ad tempus stultitia.
Cor sapientis in dextera

eius: et cor stulti in sinis
tra illius. Sed et in via
stultus ambulans: cū
ipse insipiens sit. omnes
stultos estimat. Si spiri
tus potestatem haben
tis ascenderit sup te loc̄i
tuū ne dimiseris: quia
curatio cessare faciet pec
cata maxima. Est ma
lū quod vidi sub sole:
quasi per errorem egre
diens a facie principis.
Positum stultū in dig
nitate sublimi: et diui
tes sedere deorsum. Vidi
seruos in equis: et prin
pes ambulantes qua
si seruos sup terrā. Qui
fodit foueam incidit i
eam: et qui dissipat se
pem mordebit eum colu
ber. Qui transfert lapi
des affligetur in eis: et
qui scindit ligna vul
nerabitur ab eis. Si re
tusum fuerit ferrum et
hoc non ut prius sed he
betatū erit: multo labo
re exacuetur: et post īdul

ſtram ſequitur ſapien
cia. Si mordeat ſerpens
in ſilencio: nichil eo mi
nus habet qui occulte
detrahit. Verba oris ſa
pientis gracia: et labi
a inſipientis precipita
bunt eum. Initium ver
borum eius ſtulticia:
et nouiſſimū oris illius
error peſſimus. Stulti
verba multiplicat. Ig
norat homo quid an
te ſe fuerit: et quid poſt
futurū eſt quis illi po
terit indicare. Labor ſtul
torum affligit eos: qui
neſciunt in urbem per
gere. Ve tibi terra cuius
rex puer eſt: et cuius pn
cipes mane comedunt.
Beata terra cuius rex no
bilis eſt: et cui⁹ principes
veſcuntur in tempe ſuo
ad reficiendū et non ad
luxuriam. In pigricijs
humiliabitur contig
nacio: et in infirmita
te manuū pſtillabit do
mus. In riſum faciunt

panem ac vinū: ut epu
lentur viventes. Et pe
cunie obediunt omnia.
In cogitacione tua regi
ne detrahas: et in ſecreto
cubiculi tui ne male
dixeris diuitī: quia a
uis celi portabit vocem
tuam: et qui habet pē
nas annunciabit ſen
tenciam. X I

Mitte panem tuū
ſuper transeun
tes aquas: qa
poſt multa tempora in
venies illū. Da partem
ſeptem nec non et octo:
quia ignoras quid fu
turum malū ſit ſuper
terram. Si replete fuerīt
nubes: ymbres ſup ter
ram effūdent. Si ceciderit
lignū ad auſtrū aut
ad aquilonem: in quo
cumq; loco ceciderit. ibi
erit. Qui obſeruat ven
tum non ſeminat: et
qui conſiderat nubes
nūq̄m metet. Quomō
ignoras que ſit via ſpi

rtus et qua racone cō
pingantur ossa in ven
tre pregnantis: sic nescis
opera dei qui fabrica tor
est omniū. Mane semi
na semen tuū. et vespere
ne cesset manus tua: q
a nescis quid magis o
riatur hoc an illud: et
si utrumq; simul melio
us erit. Dulce lumen: et
delectabile est oculis vi
dere solem. Si annis mul
tis vixerit homo et in
hijs omnibus letus fue
rit: meminisse debet tene
brosi temporis et dierū
multorū: qui cum ve
nerīt vanitatis arguē
tur preterita. Letare ergo
iuuenis in adolescentia
tua. et in bono sit cor
tuum in diebus iuuē
tutis tue: et ambula
in vijs cordis tui. et in
tuitu oculorū tuorū:
et scito qd̄ pro omnibz
hijs adducet te deus in
iudicium. Auferam
a corde tuo: et amoue

malignam a carne tua.
Adolescentia enim et vo
luptas vana sūt. xii
Memento crea
toris tui in die
bus iuuentutis
tue: anteqū veniat tē
pus afflictionis. et ap
propinquent anni de qui
bus dicas. non mihi
placent. Anteqū tene
brescat sol. et lumen. et
luna. et stelle: et reuertā
tur nubes post pluui
am. Quando cōmoue
buntur custodes dom⁹:
et nutabunt uiri fortis
simi. Et otiose erūt mo
lentes in minuto nu
mero: et tenebrescent vi
dentes per foramina.
Et claudent ostia i pla
tea. in humilitate vocis
molentis: et consurgēt
ad vocem volucris: et
obsurdescent omnes fi
lie carminis. Excelsa
quoq; timebunt: et for
midabunt in via. Flore
bit amigdalū i pīguabit

locusta. et dissipabitur
capparis: quoniã ibit
homo in domũ eternita
tis suæ: et circuibunt in
platea plangentes. An
teq̃m rumpatur funis
argenteus. et recurrat
vitta aurea. et conteri
tur ydria super fontẽ.
et confringatur rota su
per cisternam: et revel
latur pulvis in terrã
suam unde erat: et spi
ritus redeat ad deũ qui
dedit illũ. Vanitas va
nitatum dixit ecclesias
tes: et omnia vanitas.
Cumq̃ esset sapientis
simus ecclesiastes. doce
ret populum et enarra
uit quæ fecerat: et inves
tigans cõposuit pavo
las multas. Quæsivit
verba utilia: et conscrip
sit sermones rectissimos
ac veritate plenos. Ver
ba sapientium sicut
stimuli: et quasi clavi
in altum defixi: quæ per
magistrorũ consilium

cet deus in iudicium pro
omni errato: sive bonũ
sive malum sit.

Explicit liber ecclesiastes.

Incipit canticũ canticorũ
qd̃ hebraice dicit̃ hymnorum

tuu: ideo adolescentule
dilexerunt te. Trahe me
post te: curremus in o
dore unguentoꝝ tuoꝝ.
Introduxit me rex in cel
laria sua. Exultabim⁹
et letabimur in te me
mores uberum tuoꝝ
sup vinū. Recti diligūt
te. Nigra sum sed for
mosa filie iherusalem:
sicut tabernacula cedar.
sicut pellis salomonis.
Nolite me considerare
qđ fusca sim: quia de
coloꝝauit me sol. Filii
matris mee pugnaue
runt contra me: posue

runt me custodem in vi
neas. vineam meam nō
custodiui. Indica mihi
quem diligit anima
mea ubi pascas ubi cu
bes in meridie: ne vaga
r inquam per greges
sodalium tuoꝝum. Si
ignoras te o pulchra in
ter mulieres: egredere et
abi post vestigia gregū:
et pasce hedos tuos iux
ta tabernacula pasto
rum. Equitatui meo in
curribus pharaonis as
similaui te amica mea.
Pulchre sunt gene tue
sicut turturis: colluꝝ tu
um sicut monilia. Mu
renulas aureas faciem⁹
tibi: vermiculatas ar
gento. Dum esset rex in
accubitu suo: nardus
mea dedit odorem suū.
Fasciculus murre dilec
tus meus mihi: inter
ubera mea cōmorabit.
Botrus cypri dilectus
meus mihi: in vineis
engaddi. Ecce tu pul

chya es amica mea: ec
ce tu pulchra: oculi tui
columbarū. Ecce tu pul
cher es dilecte mi et deco
rus. Lectulus noster flo
ridus: tigna domorū
nostrarū cedrina: laq
aria nostra cypressina.

Ego flos
campi: et lilium
cōuallium. Sicut lilium inter spinas:
sic amica mea inter filias. Sicut malus inter
ligna siluarū: sic dilectus meus inter filios.
Sub umbra illius quā
desiderabā sedi: et fructus
eius dulcis gutturi me
o. Introduxit me in cel
lam vinariam: ordinā
uit in me caritatem.
Fulcite me floribus: sti
pate me malis: quia
amore langueo. Leua
eius sub capite meo: et
dextera illius amplexa
bitur me. Adiuro vos
filie ihrusalem per cā
preas cervos qꝫ campo
rū: ne suscitetis neqꝫ evi
gilare facatis dilectā
quoadusqꝫ ipsa velit.
Vox dilecti mei. Ecce iste
venit saliens in monti
bus: transiliens colles.
Similis est dilectus me
us capree hynuloqꝫ cer
uorū. Ecce ipse stat post
parietem nostrū: respi
ciens per fenestras pros
piciens per cancellos. Et
dilectus meus loquitur
mihi. Surge propera a
mica mea. columba me
a. formosa mea: et veni.
Jam enim hyemps trā
sijt: imber abijt et recessit. Flores apparuerunt
in terra nostra: tempus
putacionis aduenit.
Vox turturis audita ē
in terra nostra. Ficus p
tulit grossos suos: vinee
florentes dederunt odorē
suū. Surge amica mea.
speciosa mea et veni: co
lumba mea in foraminibus petre. in cauerna
macerie. Ostende mihi

facem tuā: sonet vox
tua in auribus meis.
Vox enim tua dulcis: t
facies tua decora. Capi
te nobis vulpes puulas
que demoliuntur vine
as: nam vinea nostra
floruit. Dilectus meus
michi et ego illi: q̄ pas
catur inter lilia: donec
aspiret dies et inclinen
tur umbre. Reuertere si
milis esto dilecte mi cā
pree hinnulo cerui sup
montes bether. III
N lectulo meo per noc
tes quesiui quem diligit
anima mea: quesiui il
lum et non ūueni. Sur
gam et circuibo ciuita
tem: per vicos et plateas
quaeram quem diligit
anima mea. Quesiui
illum et non inueni. In
uenerunt me vigiles:
qui custodiunt ciuita
tem. Nū quem dilexit
anima mea vidistis:
Paululū cum pransis
sem eos: inueni quē di

ligit anima mea. Tenui
eum nec dimittam: do
nec introducam illum
in domū matris mee. et
in cubiculum genitricis
mee. Aduro vos filie hie
rusalem p̄ capreas cer
uosq̄ campoꝝ: ne sus
citetis neq̄ euigilare fa
catis dilectam. donec
ipsa velit. Que est ista
que ascendit per deser
tum sicut virgula fu
mi ex aromatibus mir
re et thuris: et vniuersi
pulueris pigmentarii.
En lectulum salomo
nis sexaginta fortes
ambiunt ex fortissimis
israhel: omnes tenentes
gladios et ad bella doc
tissimi. Vnusquisq̄
ensis sup femur suum:
p̄pter timores nocturnos.
Feretrum fecit sibi rex
salomon: de lignis liba
ni. Columpnas eius fe
cit argenteas: reclina
torium aureum: ascen
sum purpureū. Media

caritate constrauit: p
ter filias iherusalē. Egre
dimini et videte filie sy
on regem salomonem
in dyademate quo coro
nauit eum mater sua
in die desponsacionis il
lius: et in die letitie cor
dis eius.

Quam pulchra
es amica mea:
q̄m pulchra es.
Oculi tui columbarū:
absq̄ eo quod intrinse
cus latet. Capilli tui si
cut greges caprarum:
que ascenderunt de mō
te galaad. Dentes tui
sicut greges tonsarum:
que ascenderunt de laua
cro. Omnes gemellis
fetibus: et sterilis non ē
inter eas. Sicut vitta coc
cinea labia tua: et elo
quiū tuū dulce. Sicut
fragmen mali punica
ita gene tue: absq̄ eo
quod intrinsecus latet.
Sicut turris dauid collū
tuū: que edificata est cū
ppugnaculis. Mille cli
pea pendent ex ea: omīs
armatura fortiū. Duo
ubera tua sicut duo hy
nuli capree gemelli: qui
pascuntur in lilijs. do
nec aspiret dies et incli
nentur umbre. Vadam
ad montem mirre: et
ad collem thuris. Tota
pulchra es amica mea:
et macula non est in te.
Veni de libano sponsa
mea: veni de libano. ve
ni. Coronaberis de capi
te amana de vertice sa
nir et hermon: de cubili
bus leonū. de montibz
pardorū. Vulnerasti cor
meum soror mea spon
sa: vulnerasti cor meū
in vno oculorū tuorū.
et in vno crine colli tui.
Q̄m pulchre sunt mā
me tue soror mea spon
sa. Pulchriora ubera
tua vino: et odor vnguē
torum tuorū sup om
nia aromata. Fauus
distillans labia tua

sponsa: mel et lac sub
lingua tua: et odor ves
timentorū tuorū sicut
odor thuris. Hortus con
clusus soror mea spon
sa: hortus conclusus: fōs
signatus. Emissiones
tue paradisus malog
punicorū: cum pomo
rum fructibus. Cypri
cū nardo: nardus et croc
us. Fistula et cynamo
mū: cum vniuersis lig
nis libani. Mirra et a
loe: cum omnibus pri
mis vnguentis. Fons
ortorū puteus aquarū
viuentium: que fluūt
impetu de libano. Sur
ge aquilo et veni aus
ter: perfla ortum meū:
et fluant aromata illi?

Veniat di
lectus meus in
ortū suum: et
comedat fructū pomo
rum suorū. Veni in or
tū meum soror mea spō
sa: messui mirram me
am cum aromatibus
meis. Comedi fauū cū
melle meo: bibi vinum
meū cum lacte meo. Co
medite amici et bibite:
et inebriamini carissimi.
Ego dormio: et cor meū
vigilat. Vox dilecti me
pulsantis. Aperi mihi
soror mea amica mea
columba mea īmacu
lata mea: quia caput
meum plenū est rore:
et cincinni mei guttis
noctium. Expoliaui me
tunica mea: quomodo
induar illa? Laui pedes
meos: quomodo inqui
nabo illos? Dilectus
meus misit manū su
am per foramen: et vē
ter meus intremuit ad
tactum eius. Surrexi: ut
aperirem dilecto meo.
Manus mee stillauerūt
mirrā: et digiti mei ple
ni mirra probatissima.
Pessulum ostij mei ape
ui dilecto meo. At ille
declinauerat atq; transi
erat. Anima mea liq

facta est: ut locutus est.
Quesiui et non inueni
illum: vocaui et nō rel
pondit michi. Inuene
runt me custodes ciuita
tis: qui circuierunt ciuita
tem. Percusserunt me: et
vulnerauerunt me. Tu
lerunt michi pallium me
um custodes murorū.
Adiuro vos filie iherusa
lem si inueneritis dilec
tum meum: ut nunciae
tis ei quia amore lan
gueo. Qualis est dilec
tus tuus ex dilecto. o pul
cherrima mulierum:
Qualis est dilectus tu
us ex dilecto: quia sic
adiurasti nos. Dilect⁹
meus candidus et rubi
cundus: electus ex mil
libus. Caput eius auri
optimū. Come eius si
cut elate palmarum:
nigre quasi corvus. O
culi eius sicut columbe
super riuulos aquarū
que lacte sunt lote: et
residet iuxta fluenta
plenissima. Gene illius
sicut areole aromatū:
consite a pigmentarijs.
Labia eius lilia distillā
tia murram primā. Ma
nus illius tornatiles:
auree plene iacinctis.
Venter eius eburneus:
distinctus saphiris. Cru
ra illius columpne mar
more: que fundate sūt
sup bases aureas. Spe
cies eius ut libani: elec
tus ut cedri. Guttur il
lius suauissimū: et to
tus desiderabilis. Talis
est dilectus meus: et iste
est amicus meus filie
iherusalē. Quo abiit
dilectus tuus: o pulch
rima mulierū: Quo de
clinauit dilectus tuus:
et quesemus eū tecum:
Dilectus meus descendit
in ortum suū
ad areolam aromatis:
ut pascatur in ortis et
lilia colligat. Ego di
lecto meo et dilectus me

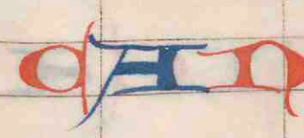

us michi: qui pascitur
inter lilia. Pulchra es
amica mea suauis et
decora sicut ierusalē:
terribilis ut castrorum
acies ordinata. Auerte
oculos tuos a me: quia
ipsi me auolare fecerūt.
Capillus tui sicut greges
caprarum: que apparu
erunt de galaad. Den
tes tui sicut greges ouiū:
que ascenderunt de la
uacro. Omnes gemel
li fetibus: et sterilis nō
est in eis. Sicut coccus ma
li punica: sic gene tue abs
q̄ occultus tuus. Sexagin
ta sunt regine: et octogin
ta concubine: et adolescē
tularū non est numerus.
Una est columba mea p
fecta mea: una est matri
sue electa genitrici sue.
Viderunt illam filie et
beatissimā predicauerūt:
regine et concubine et
laudauerunt eam. Que
est ista que pgredit ur
quasi aurora cōsurgēs:
pulchra ut luna electa
ut sol. terribilis ut cas
trorū acies ordinata.
Descendi in ortum nu
cum ut viderem poma
cōuallis: ut inspicerem
si floruisset vinea. et ger
minassent mala puni
ca. Nescaui: anima me
a conturbauit me. ppter
quadrigas aminadab.
Reuertere reuertere sula
mitis: reuertere reuertere
ut intueamur te. Quid
videbis in sunamite:
nisi choros castrorum.

Quam VII
pulchri sūt gres
sus tui in cala
amentis filia principis.
Iuncture femorū tuorū
sicut monilia: que fa
brefacta sunt manu ar
tificis. Umbilicus tuus
crater tornatilis: nūq̄
indigens poculis. Ven
ter tuus sicut acervus
tritici: vallatus lilys.
Duo ubera tua sicut
duo hinnuli gemelli ca

prec. Collum tuū sicut turris eburnea. Oculi tui sicut piscine in esebō: que sunt in porta filie multitudinis. Nasus tuus sicut turris libani: que respicit contra damascum. Caput tuum ut carmelus: et come capillus capitis tui sicut purpura regis. uincta canalibus. Quām pulchra es et quām decora. carissima in deliciis. Statura tua assimilata est palme: et ubera tua botris. Dixi. ascendam in palmā: apprehendam fructus eius. Et erunt ubera tua sicut botri uineę: et odor nasi tui sicut malorū. Guttur tuū sicut uinū optimū: dignum dilecto meo ad potandū: labiis q̄ et dentibus illius ad ruminandū. Ego dilecto meo: et ad me conuersio eius. Veni dilecte mi egrediamur in agrum: cōmoremur in uillis. Mane surgamus ad uineas. uideamus si floruit uinea: si flores fructus parturiūt: si floruerunt mala punica. Ibi dabo tibi ubera mea. Mandragore dederunt odorem in portis nostris. Omnia poma noua et uetera dilecte mi seruaui tibi. VII

Quis michi det te fratrem meum sugentem ubera mātris mee: ut inueniam te foris et deosculer. et iam me nemo despiciat: Apprehendam te et ducam in domum matris mee. Ibi me docebis: et dabo tibi poculum ex uino condito: et mustū malorū granatorū meorū. Leua eius sub capite meo: et dextera illius amplexabitur me. Adiuro uos filie ierusalem: ne suscitetis neq̄ euigilare faciatis dilectam. donec ipsa ue

luc. Que est ista que as
cendit de deserto deliciis
affluens? innixa super
dilectū suum? Sub ar
bore malo suscitaui te.
Ibi corrupta est mater
tua: ibi violata est ge
nitrix tua. Pone me ut
signaculum super cor
tuū: ut signaculū su
per brachium tuum?
quia fortis est ut mors
dilectio: dura sicut ife
rus emulatio. Lampa
des eius lampades ignis.
atq; flāmarū. Aque mul
te non potuerunt extin
guere caritatem: nec
flumina obruent illā.
Si dederit homo omnē
substanciā domus sue
pro dilectione: quasi ni
chil despiciet eam. So
ror nostra pua: et ube
ra non habet. Quid fa
ciemus sorori nostre in
die quando alloquen
da est? Si murus est: e
dificemus sup eum p
pugnacula argentea.
Si ostium est: cōpinga
mus illud tabulis cedri
nis. Ego murus et ube
ra mea sicut turris: ex
quo facta sum coram
eo quasi pacem repiens.
Vinea fuit pacifico: in
ea que habet populos.
Tradidit eam custodi
bus. Vir affert pro fruc
tu eius mille argente
os. Vinea mea coram
me est. Mille tui pacifica: et ducenti hy qui
custodiunt fructus ei?
Que habitas in ortis
amici ausultant: fac
me audire vocem tuā.
Fuge dilecte mi: et assi
milare capree hinnulo
q; cervorum sup mon
tes aromatum. ...

Explicat liber symasirum
id est canticā canticor.

Incipit plogus sc̄i ihero
nimi in librū salomonis.

LIber sapi
entiae apd
hebreos
nusqm ē:
unde et ip
se stilus grecam magis
eloquentiam redolet.
Hunc iudei philonis el
se affirmant. Qui pro
inde sapientia nomina
tur: quia in eo cristi ad
uentus qui est sapientia
a patris et passio euidē
ter expetitur. Explicat
prefatio. ...
Incipit liber sapientiae

IUstitiam iudicate terram. Sen
tite de domino in boni
tate: et in simplicitate
cordis querite illum.
Quoniam inuenietur

ab his qui non temp
tant illum: apparet au
tem eis qui fidem habēt
in illum. Peruerse enim
cogitationes separant
a deo: probata autem
uirtus corripit insipiē
tes. Quoniam in ma
liuolam animā non
introibit sapiēcia: nec
habitabit in corpe subdito peccatis. Sanctus
enim spiritus disciplī
ne effugiet fictum: et
auferet se a cogitatio
nibus que sunt sine in
tellectu: et corripietur
a supueniente iniqui
tate. Benignus est enī
spiritus sapientiae: et nō
liberabit maledictum
a labiis suis. Quoniā
renum illius testis est
deus: et cordis eius scru
tator est uerus: et līgue
illius auditor. Quoni
am spiritus domini re
pleuit orbem terrarū:
et hoc quod continet
omnia sciētiā habet

Jacob de Nöttelen Mod: D.
& Cornelia Adolphi Egte. tieden
Ao. 1727.
Praesentib. Henr. Cöllen & Cotterhal
filiis Ecclesiae, qui Horis, cum Parocho
nate minimae, D.ni Bronchorst & Joh.is Hanen.

vocas. Propter hoc qui lo
quitur iniqua non po
test latere: nec pretereet
illum corripiens iudica
um. In cogitacionibz
enim impij interroga
cio erit. Sermonū autē
illius audiacio ad deum
veniet: et ad correpcio
nem iniquitatū illius.
Quoniam auris zeli
audit omnia: et tumul
tus murmuracionum
non absconditur. Cus
todite ergo vos a mur
muracione que nichil
prodest: et a detractione
parate lingue: quoniā
sermo obscurus in vacu
um non ibit. Os autē
quod mentitur: occidit
animā. Nolite zelare
mortem in errore vite
vestre: neqz acquiratis
pdicionem in operibus
manuū vestrarū. Qm
deus non fecit mortem:
nec letatur in pdicione
viuorū. Creauit enī ut
essent omnia: et sanabi
les fecit nacones orbis
terrarum. Non est in il
lis medicamentū exter
minij: nec inferorū regz
nū in terra. Justicia ppe
tua est et īmortalis. Im
pij autem manibus et
verbis accersierūt illā:
et estimantes illā ami
cam defluxerunt. Et spō
siones posuerunt ad il
lam: quoniā digni sūt
qui sunt ex parte illi?

Dixerunt enim cogitan
tes apud se nō
recte. Exiguū et cū tedio
est tempus vite nostre:
et non est refrigerū in fi
ne homīs: et non est qui
agnitus sit reuersus ab
inferis. Quia ex nichi
lo nati sumus: et post
hec erimus tamq̄m si
si non fuerimus. Quo
niam fumus afflatus
est in naribus nostris:
et sermo scintille ad cō
mouendū cor nostrū.
Quia extincto cinis

ende

ent corpus nostrum: et
spiritus diffundetur tã
qm̃ mollis aer. Et trã
siet vita nostra tamq̃
vestigia nubis. et sicut
nebula dissoluetur que
fugata est a radijs so
lis. et a calore illius ag
grauata. Et nomẽ nos
trum obliuionem ac
piet per tempus: et ne
mo memoriam habe
bit operũ nostrorum.
Umbre enim transitus
est tempus nostrũ: et
non est reuersio finis
nostri: quoniam cõsig
nata est et nemo reuer
tetur. Venite ergo et fru
amur bonis que sunt:
et utamur creatura tã
qm̃ in iuuentute celeri
ter. Vino pretioso et ũ
guentis nos impleam⁹:
et non pretereat nos flos
temporis. Coronemus
nos rosis anteq̃ mar
cescant: nullũ pratum
sit quod non ptranse
at luxuria nostra. Ne
mo vestrũ sit exsors lux
urie nostre. Vbiq; relin
quamus signa letitie:
quoniã hec est pars nos
tra. et hec est sors. Opp̃i
mamus pauperem ius
tum: et non parcam⁹
vidue: nec veterani re
uereamur canos mul
ti temporis. Sit autem
fortitudo nostra lex in
iustitie. Quod enim ĩ
firmũ est: inutile inue
nitur. Circũueniamus
ergo iustum: quoniã
inutilis est nobis. et
contrarius est operib;
nostris: et inpperat no
bis peccata legis: et dif
famat in nos peccata
discipline nostre. Pro
mittit se sciencĩam dei
habere: et filium dei se
nominat. Factus est no
bis in traductionẽ co
gitacionũ nostrarũ.
Grauis est nobis etiã
ad videndum: quoni
am dissimilis est aliis
vita illius: et ĩmutate

sunt vie eius. Tamq̃m
nugaces estimati sum⁹
ab illo: et abstinet se
a vijs nostris tamq̃m
ab īmundicijs: et pre
fert nouissima iustor:
et gloriatur patrem se
deum habere. Videam⁹
ergo si sermones illius
veri sunt. et temptem⁹
que ventura sunt illi:
et sciemus que erũt no
uissima illius. Si enĩ
est verus filius dei suscipiet illum: et liberabit
eum de manibus con
trarioꝝ. Contumelia
et tormento interroge
mus illũ: ut sciamus
reuerentiam illius: et
probemus patientiam
eius. Morte turpissiã
condẽpnemus illũ. Erit
enim respectus ex ser
monibus illius. Hec
cogitauerunt et erra
uerunt. Excecauit enĩ
illos malicia eorum:
et nescierunt sacramẽ
ta dei. Neq; mercedem
speraverunt iustitie:
nec iudicauerunt ho
norem animarũ sãc
tarum. Quoniam de
us creauit hominẽ in
exterminabilem: et ad
ymaginem sue similitudinis fecit illum. In
uidia autem diaboli
mors introuuit in orbẽ
terrarũ. Imitantur au
tem illum: qui sunt ex
parte illius. Iustorum autem
anime in manu
dei sunt: et non tanget
illos tormentum mor
tis. Visi sunt oculis in
sipientiũ mori: et esti
mata est afflictio exitꝰ
illorum: et abitinere
iusto abierunt in exter
minium. et qđ a nobis
est iter exterminij: illi
autem sunt in pace.
Et si coram hominibꝫ
tormenta passi sũt: spes
illorũ īmortalitate ple
na est. In paucis vexa
ti. in multis bene dispo

nentur: quoniam deus
temptauit illos: et inue
nit illos dignos se. Tā
q̄m aurum in fornace
probauit illos: et qua
si holocausta hostie ac
cepit illos: et in tempe
rit respectus illorum.
Fulgebunt iusti: et tā
q̄m scintille in arundi
neto discurrent. Judica
bunt nationes et domi
nabuntur populis: et
regnabit illorū dñs
in ꝑpetuum. Qui confi
dunt in illo intelligēt
veritatem: et fideles in di
lectione acquiescent il
li: quoniam donum et
pax et pax est electis ei?
Impij autem secundū
quę cogitauerunt: cor
reptionem habebunt.
Qui neglexerunt iustū:
et a domino recesserunt.
Sapientiam et disciplī
nam qui abiicit infelix
est: et vacua spes illor?
et labores sine fructu:
et inhabitabilia opera
illorū sunt. Mulieres e
orū insensate sunt: et
nequissimi filij eorū.
Maledicta creatura il
lorum: quoniā felix
sterilis et incoinquina
ta que non nouit tho
rum in delicto: habebit
fructum in respectione
animarū sanctarum.
Et spado qui non ope
ratus est per manus su
as iniquitates: nec co
gitauit aduersus deū
nequissima. Dabitur
enim illi fidei donū elec
tum: et sors in templo
dei acceptissima. Bono
rum enim laborū glo
riosus est fructus: et q̄
non concidat radix sa
pientie. Filij autem ad
ulteriorū in consūma
tione erunt: et ab ini
quo thoro semen exter
minabitur. Et si quidē
longe vite erunt. in ni
chilum cōputabūtur:
et sine honore erit no
uissima senectus illor.

Et si celerius defuncti fu
erint non habebunt
spem: nec in die agni
onis allocutionem.
Nacones enim inique
dure sunt consumacio
nis.
Qm pulchra
est casta gene
racio cum claritate.
Immortalis est enī me
moria illius: quoniā
et apud deum nota est
et apud homines. Cū
presens est imitantur
illam: et desiderant eā
cum se eduxerit: et in p
petuum coronata triū
phat. incoinquinatoz
certaminū premiū vin
cens. Multigena autē
impiorū multitudo nō
erit utilis: et spuria vi
tulamina non dabūt
radices altas: nec stabi
le firmamentū colloca
bunt. Etsi in ramis in
tempore germinauerīt:
infirmiter posita a ven
to cōmouebuntur: et a
numietate vētoz eradica
buntur. Confringent²
eum rami inconsummata
ta: et fructus illoz inu
tiles et acerbi ad man
ducandū. et ad nichilū
apti. Ex iniquis enī om
nes filij qui nascentur:
testes sunt nequicie ad
uersus parentes in inter
rogacione sua. Justus
autem si morte preoccu
patus fuerit: in refrige
rio erit. Senectus enim
venerabilis est non diu
turna: neqz numero ānoz
num cōputata. Ca
ni sunt autem sensus
hominis: et etas senec
tus vita īmaculata.
Placens deo factus dilec
tus: et viuens inter pec
catores translatus est.
Raptus est ne malicia
īmutaret intellectum
eius: aut ne ficto deape
ret animā illius. Fasci
nacio enim nugacita
tis obscurat bona: et i
constancia concupiscē

ae transuerat sensū si
ne malicia. Consūma
tus in breui explebit tē
pora multa: placita e
nim erat deo anima e
ius. Propter hoc pe
rauit educere illum de
medio iniquitatū. Po
puli autem videntes et
non intelligentes nec
ponentes in precordijs
talia: quoniam gratia
a dei et misericordia in
sanctos eius: et respec
tus in electos illius. Cō
dempnat autem iust⁹
mortuus viuos impi
os: et iuuentus celerius
consūmata longam
vitam iusti. Videbūt
enim finem sapientis:
et non intelligent quid
cogitauerit de illo deus:
et quare munierit illū
dominus. Videbunt e
nim et contempnent:
illos autem dñs irride
bit. Et erunt post hec
decidentes sine honore:
et in contumelia inter
mortuos in perpetuum.
Quoniam discrumpet
illos inflatos sine vo
ce: et cōmouebit illos
a fundamentis. et usq;
ad supremū desolabun
tur. et erunt gementes:
et memoria illorū peri
et. Venient in cogitatio
one peccatorum suorū
timidi: et traducent il
los ex aduerso iniqui
tates ipsorum.

Tunc stabunt
iusti in magna constantia
aduersus eos qui se an
gustiauerunt: et q̄ abs
tulerunt labores illorū.
Videntes turbabuntur
timore horribili: et mi
rabuntur in subitatione
ne inspērate salutis: ge
mentes pre angustia
spiritus. dicentes inter
se penitentiam agentes:
et pre angustia spiritus
gementes. Hy sūt quos
habuimus aliquando
in derisu: et in similitu

dinem impropery. Nos insensati vitam illoz estimabamus insaniam: et finem illorum sine honore. Quomodo computata sunt inter filios dei: et inter sctos sors illorum est: Ergo erravimus a via veritatis: et iustitiae lumen non luxit nobis: et sol intelligentiae non est ortus nobis. Lassati sumus in via iniquitatis et pditionis: et ambulavimus vias difficiles: viam autem dñi ignoravimus. Quid nobis profuit superbia: aut quid divitiarū iactantia contulit nobis. Transierunt omnia illa tamq̃m umbra et tamq̃m nuncius pre currens: et tamq̃m navis que pertransit fluctuantem aquam. Cuius cum preterierit nō est vestigium invenire: neq; semitā carine in

luus in fluctibus. Aut avis que transvolat in aere nullū invenit argumentum itineris illius: sed tantū sonitu alarum verberans leve ventū. et scindens per vim itineris aerem cō motus alis transvolavit: et post hoc nullū signū invenitur itineris illius. Aut tamq̃m sagitta emissa in locū destinatum: diuisus aer continuo in se reclusus est. ut ignoret transitus illius. Sic et nos nati continuo desivimus esse: et virtutis quidem nullum signū valuimus ostendere. In malignitate autem nostra consumpti sumus. Talia dixerunt in inferno hi qui peccaverunt: quoniam spes impij tamq̃m lanugo est. que a vento tollitur: et tamq̃m spuma gravis que a procella dispergitur

William King October 5th 1720

gitur: et tamq̃m fum⁹
qui a vento diffusus ē:
et tamq̃m memoria hos
pitis vnius diei pretere
untis. Justi autem in
ppetuū viuent: et apud
dominū est merces eor:
et cogitacio illorum a
pud altissimū. Ideo ac
apient regnū decoris.
et dyadema speciei de
manu domini: quoni
am dextera sua teget e
os: et brachio suo defen
det illos. Et accipiet ar
maturam zelus illius:
et armabit creaturam
ad vlcionem inimicor.
Induet pro thorace iusti
ciam: et accipiet pro
galea iudicium certū.
Sumet scutum ĩexpug
nabile equitatem: acu
et autem duram iram
in lanceam: et pugna
bit cum illo orbis ter
rarum contra insensa
tos. Ibunt directe ꝓ e
missiones fulgorum:
et tamq̃m habene arc
uato arcu nubiū exter
minabuntur: et ad cer
tum locū insilient. Et
a petrosa ira plene mit
tentur grandines: et sca
debet in illos aqua ma
ris. et flumina concaur
rent durater. Contra il
los stabit spiritus virtu
tis: et tamq̃m venti tur
bido diuidet illos. et ad
heremū perducet omnē
terram iniquitatis illo
rum: et malignitas e
uertet sedes potentium.
Melior est sapiencia q̃
vires: et vir prudēs ma
gis q̃m fortis.

Audite ergo re
ges et intelligi
te: discite iudi
ces finiū terre. Prebete
aures vos qui contine
tes multitudines: et
placetis vobis in turb̃
nacionū. Quoniā da
ta est a domino potes
tas vobis. et virtus ab
altissimo: qui interro
gabit opera vestra. et

Bernard 1720

cogitaciones scrutabit.
Quoniam cum essetis
ministri regni illius
non recte iudicastis: ne
q̄ custodistis legem ius
ticie. neq̄ secūdum vo
luntatem dei ambulas
tis. Horrende et cito ap
parebit vobis: quoni
am iudiciū durissimū
in hijs qui p̄sūt fiet.
Exiguo enim conceditur misericordia: potē
tes autem potenter tor
menta patientur. Nō
enim subtrahet perso
nā cuiuscūq̄m dominus.
nec verebitur magni
tudinem cuiuscūq̄m: quo
niam pusillum et mā
nū ipse fecit: et equali
ter cura est illi de omni
bus. Fortioribus autē
fortior instat cruciacio.
Ad vos ergo reges sunt
hij sermones mei: ut
discatis sapienciam.
et non excidatis. Qui
enim custodierint ius
ticiam iuste iudicabū
tur: et qui didicerīt iusti
ta inuenient quid res
pondeant. Concupisca
te ergo sermones meos:
diligite illos et habebi
tis disciplinam. Clara
est et que nūq̄m mar
cescit sapiencia: et facile
videtur ab hijs qui
diligunt eam: et inue
nietur ab hijs qui que
runt illam. Preoccupat
qui se concupiscunt: ut
illis se prior ostendat.
Qui de luce vigilauerit
ad illam: non laborabit. Assidentē enim illā
foribus suis inueniet.
Cogitare ergo de illa sē
sus est consūmatus: et
qui vigilauerit propter
illam cito erit securus.
Quoniā dignos se ip
sa circuit querens: et in
vijs suis ostendit se il
lis hylariter: et in om
ni prudencia occurret
illis. Iniciū enim illius
verissima est discipline
concupiscencia. Cura

ergo disciplinę dilectio
est: et dilectio custodia
legum illius est. Custo
dia autem legum cõ
sũmatio incorruptio
nis est. Incorruptio au
tem facit esse proximũ
deo. Concupiscentia ita
q̃ sapientiae: deducet ad
regnũ perpetuũ. Si ergo
delectamini cathedris et
sceptris reges populi:
diligite sapientiam ut
in perpetuũ regnetis. Di
ligite lumen sapiẽtiae:
omnes qui preestis po
pulis. Quid est autem
sapientia et quẽadmo
dum facta sit referam:
et non abscondã a vo
bis sacramenta dei: sed
ab initio nativitatis
investigabo. Et ponã
in lucem scientiam il
lius: et non preteribo
veritatem. Neq̃ cũ in
vidia tabescente iter ha
bebo: quoniã talis ho
mo non erit particeps
sapientiae. Multitudo
autem sapientũ sani
tas est orbis terrarum:
et rex sapiens populi
stabilimentũ est. Ergo
accipite disciplinã per
sermones meos: et pro
derit vobis.

VII

Dm quidem et
ego mortalis
homo similis
omnibus. et ex genere
terreno illius qui primo
factus est: et in ventre
matris figuratus sũ
caro. Decem mensium
tempore coagulatus
sum in sanguine: ex
semine hominis et de
lectamento somnij cõ
venientis. Et ego na
tus accepi cõmunem
aerem: et in similiter
factam decidi terram:
et primã vocem similẽ
omnibus emisi plorãs.
In iuolumentis nutri
tus sum: et curis mag
nis. Nemo enim ex regi
bus: aliud habuit na
tivitatis initiũ. Unus

ergo introitus omnibz
est ad vitam: et simil'
exitus. Propter hoc op
taui et datus est michi
sensus: et inuocaui. et
venit in me spiritus sa
pientie. Et ꝓposui illā
regnis et sedibus: et di
uicias dixi nichil esse
in compacione illius.
Nec compaui illi lapi
dem pretiosū: quoniā
omne aurum in com
pacione illius harena
est exigua: et tamq̄m
lutum estimabitur ar
gentum in conspectu
illius. Super salutem
et speciem dilexi illā:
et ꝓposui pro luce ha
bere illam: quoniam
inextinguibile est lu
men illius. Venerunt
autem michi omnia
bona pariter cū illa:
et ī̄numerabilis hones
tas per manus illius.
Et letatus sum in om
nibus: quoniam an
tecedebat me ista sapiē
cia: et ignorabam qm̄
omniū mater est. Quā
sine ficcione didici et si
ne inuidia cōmunico:
et honestatem illius nō
abscondo. Infinitus e
nim thesaurus est ho
minibus: quo qui usi
sunt participes facti
sūt amicicie dei. propt'
discipline dona cōmē
dati. Michi autem dedit
deus dicere ex sentencia:
et presumere digna ho
rum que michi dantur:
quoniam ipse sapiencie
dux est. et sapiencium
emendator. In manu e
nim illius et nos et ser
mones nostri: et omīs
sapiencia. et operum sa
pientie disciplina. Ipse e
nim dedit michi horū
que sunt scientiam ve
ram: ut sciam dispositi
onem orbis terrarū.
et virtutes elementorū.
initium et consūmacio
nem. et medietatem tē
porū. vicissitudinū per

mutacones. et consū
macones temporum.
anni cursus. et stellarū
dispoſiciones. naturas
animaliū. et uias bestia
rū. uim ventoy. et cogi
tacones hominū. diffe
rencias uirguloy. et ui
tutes radicum: et quecū
q; sunt absconsa et inp
uisa didici. Omniū enī
artifex doauit me sapi
encaa. Est enī in illa spi
ritus intelligencie sānis.
unicus. multiplex. sub
tilis. disertus. mobilis.
incoinquinatus. certus.
suauis. amans bonū.
acutus. qui nichil ve
tat benefacere: humā
nus benignus. stabil'
certus. securus. omnem
habens uirtutē: omnia
pspicaens. et qui capiat
omnes spūs intelligibi
les. mūdus. subtil'. Om
nibus enī mobilibz mo
bilior est sapiencaa. At
tingit autem ubiq; pp
ter suam mūdicaā. Da
por est enī uirtus dei:
et emanacio quedā est
claritatis omnipotentis
dei sincera: et ideo nichil
inquinacī in illam in
curit. Candor est enim
lucis eterne: et speculum
sine macula dei maiesta
tis. et ymago bonita
tis illius. Et cum sit u
na omnia potest: et per
manens in se omnia ī
nouat: et p nacones in
animas sanctas se trās
fert. Amicos dei et pphe
tas constituit. Neminē
enim diligit deus: nisi
eī qui cum sapiencaa ī
habitat. Est enim hec
speciosior sole: et super
omnē stellariī dispoſicio
onē. Lux compata īue
nitur prior: illi enī suc
cedit nox. Sapiencaam
autem non uincit ma
licia.

Attingit ergo a
fine usq; ad fi
nem fortiter: et disponit
omnia suauiter. Hanc

amaui et exquisiui a
iuuentute mea: et que
siui sponsam eam mi
chi assumere: et amator
factus sum forme illi⁹
Generositatem illius
glorificat conuiuiū
habens dei: sed et omnī
um dominus dilexit il
lam. Doctrix enim est
discipline dei: et electrix
operum illius. Etsi di
uicie appetuntur in vi
ta: quid sapiencia lo
cupletius que omnia
operatur: Si autē sen
sus operatur: quis ho
rū que sunt magis q̄m
illa est artifex: Et si iust
ciam quis diligit: la
bores huius magnas
habent virtutes. Sobri
etatē enim et sapiencia
docet et iusticiam et vir
tutem: quibus vtilius
nichil est in vita homi
nibus. Et si multitudinē
sciencie desiderat quis:
scit preterita. et de futu
ris estimat. Scit versu

cias sermonū: et dispo
siciones argumentorū.
Signa et monstra scit
anteqū fiant: et euen⁹
temporū et seculorum.
Proposui ergo hanc adduc
cere michi ad cōuiuen
dum: scies quoniam
cōmunicabit mecū de
bonis: et erit allocucio
cogitacionis et tedij mei.
Habebo ꝓpter hanc cla
ritatem ad turbas: et
honorem apud seniores.
Iuuenis et acutus inue
niar in iudicio: et in cō
spectu potencium amā
bilis ero: et facies prin
cipum mirabunt me.
Tacentem me sustine
bunt: et loquentem me
respicient: et sermocinā
tem me plura manus
ori suo imponent. Ꝑ
ea habebo per hanc im
mortalitatē: et memo
riam eternam hijs qui
post me futuri sunt re
linquam. Disponā po
pulos: et nationes mi

dn eruntſubiecte. Time
bunt me audientes re
ges horrendi: in multa
tudine vndeor bonus.
et in bello fortis. Intrās
in domū meam conqui
escam cum illa. Non e
nim habet amaritudi
nem cōuersacio illius:
nec tedium cōuictus ip
sius. sed leticiam et gau
dium. Hec cogitans a
pud me et cōmemorās
in corde meo. quoniam
īmortalis est in cogita
cione sapiencia. et in a
micicia illius delectacio
bona: et in operibz ma
nuū illius honestas si
ne defectione. et in certa
mine loquele illius sa
piencia: et preclaritas
in cōmunicacione ser
monū ipsius. Circuibā
querens: ut michi illā
assumerem. Puer autē
eram ingeniosus: et sor
tus sum animā bo
nam. Et cum essē ma
gis bonus: veni ad cor
pus incoinquinatū. Et
ut scirē quoniam aliter
non possum esse conti
nens nisi deus det. et hoc
ipsum erat sapiencia sci
re cuius esset hoc donū:
adij dominū et deprecа
tus sum illum: et dixi
ex toto precordijs meis.

DEus pa IX
trum meorū et
domine miseri
cordie qui fecisti omīa
verbo tuo. et sapiencia
tua constituisti homi
nem ut dominaretur cre
acure tue que a te facta
est. ut disponat orbem
terrarum in equitate et
iusticia. et in directione
cordis iudiciū iudicet:
da michi sedium tuay
assistricem sapiencīā.
et noli me reprobare a
pueris tuis: quoniam
ego seruus tuus sum et
filius ancille tue: homo
infirmus et exiguū tem
poris. et minor ad īcel
lectum iudicij et legū.

Et si quis erit consūmatus inter filios hominū: si afuerit ab illo sapiencia tua in nichilum cōputabitur. Tu autē me elegisti regem populo tuo et iudicem filiorum tuorū et filiarū: et dixisti edificare templum in monte sancto tuo. et in ciuitate habitacionis tue altare. similitudinem tabernaculi sancti tui. quod p̄parasti ab initio. et te cum sapiencia que nouit opera tua: que et affuit tunc cum orbē terrarum faceres. et sciebat quid placitū esset oculis tuis. et quid directū in preceptis tuis. Mitte illam de celis sanctis tuis. et a sede magnitudinis tue: ut mecum sit et mecum laboret: et sciam quid acceptum sit apud te. Scit enim illa omnia et intelligit: et deducet me

in operibus meis sobrie. et custodiet me in sua potencia. et erunt accepta opera mea. et disponam populū tuū iuste: et ero dignus sedū patris mei. Quis enim hominū potest scire consilium dei. aut quis poterit cogitare quid velit deus. Cogitaciones enim mortaliū timide: et incerte prudencie nostre. Corpus enim quod corrumpitur aggrauat animā: et deprimit terrena inhabitacio sēsum multa cogitantē. Et difficile estimamus que in terra sunt: et q̄ in prospectu sūt inuenimus cum labore. Que autem in celis sūt. quis inuestigabit: Sensū autem tuū quis sciet: nisi tu dederis sapienciam. et miseris spiritū sanctum tuū de altissimis: Et si correcte sunt semite eorum qui in ter

rs sunt: et que tibi pla
cent didicerunt homi
nes. Nam per sapiena
am sanati sunt. quicū
q placuerunt tibi do
mine a principio. X
Et illum qui p
mus formatꝰ
est a deo pater
orbis terrarū. cum solꝰ
esset creatus custodiuit
et eduxit illum a delic
to suo: et dedit illi virtu
tem continendi omnia.
Ab hac ut recessit iniustꝰ
in ira sua: per iram ho
micidij fraternitas depe
rijt. Propter quē cum
aqua deleret terram: ite
rum sanauit sapiēcia
per contemptibile lig
nū iustum gubernans.
Hec et in cōsensu nequi
cie cum se nacciones cō
tulissentꝫ: sanuit iustū
et seruauit sine quere
la deo: et in filijs misei
cordiam fortem custo
diuit. Hec iustum a pe
rentibus impijs libe

rauit fugientem. descē
dentē igne in pentapo
liꝫ: quibus in testimoniu
um nequicie fumiga
bunda constat deserta
terra. et incerto tempe
fructus habentes arbo
res: et incredibilis ani
me memoria stans sig
mentum salus. Sapn
cia enim preterieū
tes non tantum in hoc
lapsi sunt ut ignora
rent bonaꝫ: sed et insipi
encie sue reliquerunt
hominibus memoriā:
ut in his que peccaue
runt nec latere potuis
sent. Sapiencia autē
hos qui se obseruant
a doloribus liberabit.
Hec autem fugientē ire
fratris iustum deduxit
per vias rectas: et ostē
dit illi regnū dei: et de
dit illi sciencia sanc
torum. Honestauit il
lum in laboribus: et
compleuit labores illi
us. In fraude circūuenti

maũ illum affuit illi:
et honestũ illum fecit.
Custodiuit illũ ab inimicis: et a seductoribz tutauit illum. Et certamen fortẽ dedit illi ut vinceret: et sciret quoniam omniũ potencior est sapiencia. Hec venditum iustum non dereliquit: sed a peccatoribz liberauit eum. Descendit cũ illo in foueã: et in vinculis non dereliquit eum: donec afferret illi sceptrum regni. et potenciam aduersus eos qui eum deprimebãt. Et mendaces ostendit qui maculauerunt illum: et dedit illi claritatem eternam. Hec populũ iustum et semen sine querela: liberauit a nacionibz que illum opprimebant. Intrauit in animã serui domini: et stetit contra reges horrendos. in portentis et signis. Et reddidit iustis mercedem laborum suorum: et deduxit illos in via mirabili. Et fuit illis in velamentũ die: et in luce stellarũ per noctem. Et transtulit illos per mare rubrum: et transiuit eos per aquam nimiam. Inimicos autem illorũ demersit in mare: et ab altitudine inferorũ eduxit illos. Ideo iusti tulerũt spolia impiorũ: et decantauerunt domine nomen sanctũ tuũ. Et victricem manũ tuã laudauerunt pariter: quoniam sapiencia aperuit os mutorũ: et lĩgnas infancium fecit disertas. Direxit opera illorum: in manibz pphete sancti.

XI

Iter fecerũt per deserta que nõ inhabitabant: et in locis desertis fixerũt tabernacula. Steterunt contra hostes: et de inimicis vindicauerunt. Sitierũt

et inuocauerunt te: et
data est illis aqua de pe
tra altissima. et requi
es sitis de lapide duro.
P que enim penas pas
si sunt inimici illorum
a defectione potius sui.
et cum habundarent fi
ly israhel letati sunt:
per hec cum illis deesset
bene cū illis actum est.
Nam pro fonte quidē
sempiterni fluminis:
humanū sanguinem
dedisti iustis. Qui cū
minuerentur in traduc
tione infancū occasoy:
dedisti illis habundan
tem aquam insperate.
ostendens per sitim que
tunc fuit quēadmodū
tuos exaltares et aduer
sarios illorum necares.
Cum enim temptati sē
et quidem cum misericor
dia disciplinam accepe
runt: sciebant quemad
modū cum ira iudicati
impij tormenta patere
tur. Hos quidē tamq̄m
pater monens proba
ti: illos autē tamq̄ dur⁹
rex interrogans condēpna
ti. Absentes enī et p̄sentes si
mili cōtristabant. Duplex
enim illos acceperat te
diū: et gemitus cum me
moria preteritorū. Cū
enim audirent per sua
tormenta bene secū agi:
cōmemorati sunt domi
nū. admirantes in finē
ratis. Quem enī in ex
posicione prava proie
tum deriserunt: in finē
uentatis mirati sūt. nō
similiter iustis faciens.
Pro cogitacionibz au
tem insensatis. iniqui
tates illorū. Qd quidē
errantes colebant mu
tos serpentes et bestias
supuacuas: īmisisti il
lis multitudinem mu
torū animaliū in vin
dictam: ut scirent quia
per que peccat quis. per
hec et torquetur. Non
enim ip̄ossibilis erat
omnipotens manus

tua. que creauit orbem
terrarū ex materia īuu
sa īmittere illis multi
tudinem ursorum aut
audaces leones. aut no
ui generis ira plenas.
aut ignotas bestias.
aut vaporem igneum
spirantes. aut odorem
fumi pferentes. aut ho
rendas ab oculis scintil
las emittentes: quarū
non solum lesura pote
rat illos exterminare: sed
et aspectus per timorē
occidere. Nam et sine his
uno spiritu occidi pote
rant: psecutionem pas
si ab ipsis factis suis. et
dispersi per spiritū vir
tutis tue. Sed omnia
in mensura et numero
et pondere dispositisti.
Multā enim valere ti
bi potu superat semper:
et virtuti brachij tui q̄s
resistet. Quoniam tā
q̄m momentū stat ter
re sic ante te est orbis ter
rarum: et tam q̄m gut
ta roris antelucani que
descendit in terram. Sed
misereris omniū quo
niam omnia potes: et
dissimulas peccata ho
minū propter penite
nam. Diligis enim om
nia que sunt: et nichil
odisti horū que fecisti.
Nec enim odiens aliq̄d
constituisti aut fecisti.
Quomō autem posset
aliquid pmanere nisi
tu voluisses: aut quod
a te vocatum non esset
conseruaretur: Parcis
autem omnibus. quo
niam tua sunt domine:
qui amas animas.

Ōm bo XII
nus et suauis
est domine spi
ritus tuus in nobis. Ide
oq̄ hos qui exercrant pue
rilibus corripis: et de qui
bus peccant admones
et alloqueris. ut relicta
malicia credant in te do
mine. Illos enim anti
quos inhabitatores sc̄ē

tue terre quos exhorru
isti quoniam odibilia
tibi opera faciebant.
per medicamina et sac
ficia iniusta filiorū su
orum necatores sine mi
sericordia. et cōmestores
viscerū hominū et deuo
ratores sanguinis a me
dio sacramento tuo. et
auctores parentes ani
marū inauxiliatarū.
voluisti perdere p man
parentum nostrorū: ut
dignam paperent pere
grinacionem puerorum
dei. que tibi omniū cari
or est terra. Sed et hys
tamq̄m hominibus pe
pasti: et misisti antece
sores exercitus tui vespa
ut illos paulatim exter
minarent. Non quia i
potens eras in bello sub
icere impios iustis. aut
bestijs seuis. aut verbo
duro simul exterminare
re: sed partibus iudicās
dabas locum penitēcie.
non ignorans quoniā
iniqua est nacio eorū. et
naturalis malicia ipso
rum: et quoniā non po
terat mutari cogitacio
illorū in ppetuum. Semē
inum erat maledictū ab
initio: nec timens aliq̄
veniam dabas peccatis
illorū. Quis enim dicet
tibi quid fecisti: Aut q̄s
stabit contra iudicium
tuū: Aut quis in cōspec
tu tuo veniet vindex in
iquorū hominū: Aut
quis tibi imputabit. si
nacones perierint quas
tu fecisti: Nec enī est alī
us deus q̄m tu. cuius cu
ra est de omnibus: ut os
tendas quoniā non in
iuste iudicas iudicium.
Neq̄ rex neq̄ tirannus
in conspectu tuo inqui
rent. de hys quos pdidis
ti. Cum ergo sis iustus:
iuste omnia disponis.
Ipsum quoq̄ qui non
debet puniri cōdēpnas:
et extrenū estimas a tua
potte. Virtus enī tua iusl

Henricus
Carolé

Anno 1700
Eodem 5 octbr.

tcae iniciū est. et ob hoc
qꝺ omniū dominus es
omnibus te parcere fa
cis. Virtutem enim os
tendis tu qui non crede
ris esse in virtute consū
matis: et hos qui te nes
ciunt audaciam tradu
cis. Tu autem domina
tor virtutis cum tran
quillitate iudicas: et
cum magna reuerētia
disponis nos. Subest
enim tibi cum volue
ris posse. Docuisti au
tem populū tuū per ta
lia opera: quoniam o
portet iustum esse et hu
manū. Et bone spei fe
cisti filios tuos: quoni
am iudicans das locū
in peccatis penitentiae.
Si enim inimicos ser
uos tuos et debitos mor
tis tanta cruciasti at
tentione. et liberasti
dans tempus et locum
per que possent mutari
a malicia: cum quā
ta diligentia iudicasti

filios tuos. quorum pa
rentibus iuramenta et
cōuentiones dedisti bo
narū promissionum?
Cum ergo nobis disci
plinam das inimicos
nostros multapliciter
flagellas: ut bonitatē
tuam cogitemus iudi
cantes: et cum de nobis
iudicatur speremus mi
sericordiam tuā. Vnde
et illis qui in vita sua
insensate et iniuste vixe
runt: per hec que colue
runt dedisti summa tormē
ta. Etenim in erroris via
ducatus erraverunt: de
os estimantes hec que
in animalibus sunt
supplicia. infantium
insensatorū more viuē
tes. Propter hoc tamq̄
pueris insensatis iudi
cium in derisū dedisti.
Qui autem iudibrijs et
increpationibus non
correcti sunt: dignū de
iudicium experti sunt.
In hijs enim que pate

bantur moleste ferebāt:
in quibus pacientes in
dignabantur. Per hec
quos putabant deos in
ipsis cum exterminarē
tur: videntes illū quem
olim negabant se nos
se deum verum agnoue
runt. Per quod et fine
condempnacionis illoz
venuet sup illos. XIII

Vani autem sūt
omnes homi
nes in quibus
non subest sciencia dei:
et de hijs que videntur
bona non potuerūt in
telligere eum qui est: ne
q̄ operibus attendentes
agnouerunt quis esset
artifex. Sed aut ignem
aut spiritum. aut aera
tū aerem. aut girū stel
larum. aut nimiam a
quā. aut solem aut lu
nam. rectores orbis ter
rarum deos putauerūt.
Quorum si speciem de
lectati deos putauerūt:
sciant quanto hijs do
minator eoꝝ speciosi
or est. Spetea enim ge
nerator hec omnia con
stituit. Aut si virtutem
et opera eorum mirati
sunt: intelligant ab ip
sis. quoniā qui hec con
stituit fortior est illis. A
magnitudine enim spe
cie et creature: cognos
cibiliter poterit horum
creator videri. Sed tamē
adhuc in hijs minor ē
querela. Et hij enim for
tassis erant: deum que
rentes et volentes inue
nire. Etenim cū in ope
ribus illius conuersen
tur: inquirunt et pstia
sū habent. quoniam bo
na sunt que videntur.
Verum autem nec hijs
debet ignosca. Si enim
tantum potuerūt scire
ut possent estimare se
culum: quomodo hui?
dominū non facilius
inuenerunt: Infelices
autem sunt et inter mor
tuos spes illorum est:

qui appellauerunt deos opera manuū hominū aurum et argentū. artis inuencionem. et similitudines animaliū. aut lapidem iuuenem. opus manus antique. Aut si quis artifex faber de silua lignū rectum secauerit. et huius docte eradat omnem corticem. et arte sua usus. diligenter fabricet vas inutile. in cōuersacione vite: reliquias autem operis eius ad preparacionem cibi conferat: et reliquū horum quod ad nullū usum facat lignū aliquū et vermibus plenum. sculpat diligēter per vacuitatem suā et per sacenaam artis sue figuret illud. et assimilet illud ymagini hominis. aut alicui ex animalibz illud cōparet: pliniens rubrica et rubricandum faciens fuco. colorem illius et omnē maculam que in illo est pliniens terra. et faciat ei dignam habitacionem. in pariete ponens illud et confirmans ferro ne forte cadat: prospiciens illū faciens quoniam non potest se adiuuare. Ymago enim est: et opus est illi adiutorii. Et de substancia sua et de filiis suis et de nuptijs votum faciens inquirit. Non erubescat loqui ad illo. qui sine anima est. Et pro sanitate quidem infirmū deprecatur. et pro vita mortuū rogat. et in adiutorii inutilē inuocat. Et pro itinere petit ab eo qui ambulare non potest: et de acquirendo et de operando et de omniū rerum euentu petit ab eo qui in ōnibus est inutil. XIII

Terum alius naui gare cogitans et per feros fluct

insipiens uter facere: lig
no portante se fragilius
ligniũ inuocat. Illud e
nim aspidicas acquirẽ
di excogitauit: et artifex
sapiencia fabricauit
sua. Tua autem pater
gubernat prudencia: q
quoniã dedisti in mari
viam et inter fluctus se
mitam firmissimã: os
tendens quoniam potes
es ex omnibus sanare.
etiam si sine ratte quis
mare adeat. Sed ut nõ
essent vacua sapiencie
tue opera: propter hoc
etiam exiguo ligno cre
dunt homines animas
suas: et transeuntes ma
re per ratem liberati sũt.
Ab inicio enim cum pe
rirent superbi gigantes:
spes orbis terrarum ad
ratem fugiens. remisit
seculo semen nauita
tis. que manu tua erat
gubernata. Benedictũ
est enim lignũ: p quod
fit iustitia. Per manus

autem quod fit ydolũ
maledictũ est. et ipsum
et qui fecit illud: quia
ille quidẽ operatus est:
illud autem cum esset
fragile deus cognomi
natus est. Similiter au
tem odio sunt deo. im
pius et impietas eius.
Etenim quod factũ est:
cum illo qui fecit tor
menta patietur. Prop
ter hoc et ydolis nacio
nũ non erit respectus:
quoniam creature dei
in odiũ facte sunt: et ĩ
temptaciones anime
hominũ. et in muscu
pulas pedibus insipi
entium. Initium enim
fornicacionis est exqui
sicio ydolorũ: et adinuẽ
cio illorum corrupcio vi
te est. Neq; enim erant
ab inicio: neq; erunt in
petuũ. Superbia enim
enim hominũ hoc adĩ
uenit in orbem terrarũ:
et ideo breuis illorum fi
nis inuentus ẽ. Acerbo

enim luctu dolens pa
ter: acto sibi rapti filij fe
at ymaginem. Et illū
qui tunc quasi homo
mortuus fuerat. nunc
tamq̄m deum colere ce
pit: et constituit inter ser
uos suos sacra et sacri
fica. Deinde interueniē
te tempore conualescē
te iniqua consuetudīe.
hic error tamq̄m lex aus
toditus est: et tranno
rū imperio colebantur
figmenta. Hos quos ī
pālam honorare non
poterant homines prop
ter quod longe essent?
e longinquo figuram
illorum allatam euidē
tem ymaginē regis q̄s
honorare volebant fece
runt: ut illum qui ab
erat tamq̄m presentem
colerent sua solliciti di
ligentia. Prouerit autem ad
horum cultura et hos
qui ignorabant: arti
ficis eximia diligentia.
Ille enim volens plus

placere illi qui se assūp
sit: elaborauit arte sua
ut similitudinem in me
lius figuraret. Multitu
do autem hominū ad
ducta per speciem opis:
eum qui ante tempus
tamq̄m homo honora
tus fuerat. nunc deum
existimauerūt. Et hec
fuit vite humane decep
tio: quoniam aut affec
tui aut regibus deseru
entes homines. incom
municabile nomē la
pidibus et lignis īpo
suerunt. Et non suffe
rentes errasse eos circa de
i scientiam: sed et ī mg̃
no viuentes inscientie
bello. tot et tam mag
na mala pacem appel
lant. Aut enim filios
suos sacrificantes. aut
obscura sacrificia fa
cientes. aut insanie ple
nas vigilias habentes
neq̄ vitam neq̄ nupci
as mundas iam custo
diunt: sed alius aliū

per inuidiam occidit.
aut adulterans cōcubi
tat. Et omnia cōmix
ta sunt: sanguis. homi
cidium. furtum et sacrile
gium. corrupcio infidelitas.
turbacio et puritū. cru
multus. bonorū domi
nemoracio. animarū
inquinacio. naturali
tas īmutacio. nupcie
inconstancia. inordina
cio meche et īpudicicie.
Infandorum enim ydo
lorum cultura: omnis
mali causa est. et inicium
et finis. Aut enim dum
letantur insaniunt. aut
certe vaticinantur falsa:
aut viuūt iniuste. aut
peierant acto. Dum enī
confidunt in ydolis q̄
sunt sine anima: ma
le iurantes nocere se nō
speruant. Vtraq; ergo il
lis eueniet digne: quo
niam male senserunt
de deo. attendentes ydol:
et īuste iurauerunt in
dolo contemnentes
iusticiam. Non enim
iuramentum est virtus:
sed peccantis pena per
ambulat semp in iuis
torū preuaricacionem.
O autē XV
deus noster suauis
uus et verus es:
pacens et in misericor
dia disponens omnia.
Etenim si peccauerimus
tui sumus: scientes mā
gnitudinē tuam. Et si
non peccauerimus: sci
mus quoniā apud te
sumus cōputati. Nosse
enim te consūmata iusti
cia est: et scire iusticiā
et virtutem tuam radix
est īmortalitatis. Non
enim in erorem induxe
runt nos hominū male
artis excogitacio: nec
umbra picture. labor
sine fructu: effigies sculp
ta per varios colores.
Cuius aspectus insen
sato desiderium concupiscen
tiam: et diligit mortue
ymaginis effigiē sine

anima. Malorū amatores digni qui spem in talibus habent: et qui faciunt illos et qui diligunt et qui colunt. Sed et figulus mollem terram premens laborio se fingit ad usus nr̄os. vnū quodq; vas: et de eodem luto fingit que munda sunt in usum vasa. similiter et que hys sunt contraria. Horum autem vasorum qui sit usus: iudex est figulus. Et cum labore vano deum fingit de eodem luto. ille qui paulo ante de terra factus fuerat: et post pusillū se diuat unde acceptus est: repetatus debitū animę quam habebat. Sz est illi cura non quia laboraturus est. nec quoniā breuis illi vita est: sed concertatur aurifabus et argentarijs: sed et eraios imitatur et gloriam preferr: qm̄ res supuacuas fingit. Cinis est cor eius et terra supuacua spes illi? et luto vilior vita illius: quoniam ignorauit qui se fix̄it. et qui inspirauit illi animam que operatur. et qui insufflauit ei spiritum vitalem. Sed estimauerūt ludum esse vitam nostram. et conuersationē vitę cōpositam ad lucrū: et oportere undecūq; etiam ex malo acquirere. Hic enim sup omnes sat se delinquerr: qui ex terre materia fragilia vasa et sculptilia fingit. Omnes enim insipientes et infelices supra modum anime superbi sūt inimici populi tui. et īperantes illi: quoniam omnia ydola nationū estimauerunt deos: quibus neq; oculorū usus est ad videndū. neq; nares ad capiendū spiritum. neq; aures ad au

diendū. neq; digita manuū ad tractandū: sed et pedes eorum pigri ad ambulandum. Homo enim fecit illos: et qui spiritum mutuatus est finxit illos. Nemo enī sibi similem homo potest deum fingere. Cum sit enim mortalis: mortuū fingit manibz iniquis. Melior est enī ipse hys quos colit: quia ipse quidē vixit cum esset mortalis: illi autē nūq̄m. Sed et animalia miserrima colunt. Insensate enī compata hys aliys sunt deteriora. Sed nec aspectu aliquis ex hys animalibus bona potest conspicere. Effugerunt autem dei laudem. et benedictionēa?

Cap XVI

Ter hoc per hec similia passi sunt digne tormenta: et per multitudinem bestiarū exterminati sūt.

Pro quibus tormentis bene disposuisti populū tuum: quibus dedisti concupiscentiā delectamenta sui noui saporis: escam parans eis ex quo metram: ut illi quidem concupiscentes escam. per ea que illis ostensa et missa sunt. etiam a necessaria concupiscentia auerterentur. Hij autem in breui inopes facti: nouam gustauerūt escam. Oportebat enim illis quidem sine excusatione supuenire interitū exercentibus tyrānidem: hys autē tantū ostendere quēadmodum inimica illorū exterminabantur. Etenim cū supuenit illis seua bestiarum ira: morsibus puersorū colubrorum exterminabantur. Sed non in petuū pmansit ira tua: sed ad correptionem in breui turbati sunt: signū habētes

saluas ad cōmemora
cionem mandata legis
tue. Qui enim conuer
sus est non p hoc quod
videbat sanabatur: sed
per te omniū saluato
rem. Et in hoc autem os
tendisti inimicas nīs:
quia tu es qui liberas
ab omni malo. Illos
enim locustarū et mus
carum occiderunt mor
sus: et non est inuenta
sanitas animē illorū:
quia digni erant ab
huiusmodi exterminā
ri. Filios autem tuos:
nec draconū venenato
rum vicerunt dentes.
Misericordia enim tua
adueniens sanabat il
los. In memoria enim
sermonū tuorū exami
nabantur et saluabā
tur: ne in altam inadē
tes oblivionem non pos
sent tuo uti adiutorio.
Etenī neq; herba neq;
malagma sanauit il
los: sed tuus domine ser
mo qui sanat omnia.
Tu es domine qui vite
et mortis habes potesta
tem: et deduas ad portas
mortis et reduas. Homo
autem occidit quidem
per malitiā animā su
am: et cum exierit spūs
non reuertetur: nec revo
cabit animā que recep
ta est: sed tuam manū
effugere impossibile est.
Negantes enim nosse te
impij: per fortitudinem
brachij tui flagellati sūt.
Nouis aquis et grandi
nibus et pluuijs plecti
onem passi sunt: et p
ignem consūmati. Qd
enim mirabile erat: in
aqua que omnia extī
guit. plus ignis vale
bat. Vindex est enim or
bis iustor. Quodam e
nim tempe mansueta
batur ignis. ne combu
rerentur que ad impios
missa erant animalia:
sed ut ipsi videntes scirēt
quoniam dei iudicio

paciuntur pseuagonē.
Et quodam tempe in
aqua super virtutē ig
nis exardebat undiq̄:
ut inique terre nacionē
exterminaret. Pro qui
bus angelorum esca
nutriuisti populum tu
um: et paratū panem
de celo prestitisti illis si
ne labore: omne delec
tamentum in se habē
tem et omnis sapo⁹is
suauitatem. Substan
tiam enim tuam t dul
cedinem tuam. quam
in filios habes ostende
bas: et deseruiens omni
uolūtati. ad
quod quis volebat cō
uertebatur. Nix autem
et glacies sustinebant
vim ignis et non tabes
cebant: ut scirent quo
niam fructus inimico
rum exterminabat ig
nis ardens in grandine
et pluuia choruscans.
Hoc autem iterum ut
nutrirentur iusti: etiam
sue virtutis oblitus est.
Creatura enim tibi fac
tori deseruiens exandes
cat in tormentū aduer
sus iniustos: et lenior fit
ad benefaciendum pro
his qui in te confidūt.
Ideo hoc et tunc in om
nia transfigurata. om
nium nutricia gracie tu
e deseruiebant. ad voluñ
tatem horū qui a te des
derata sunt: ut scirent fi
lij tui quos dilexisti do
mine. quoniam nō na
tiuitatis fructus pascit
homines. sed sermo tu
us hos qui in te credide
runt conseruat. Quod
enim ab igne non pote
rat exterminari. statim
ab exiguo radio solis
calefactum tabescebat:
ut notum omnibus es
set quoniam oporteat p̄
uenire solem ad bene
dictionem tuam: et ad
orientem lucis te adora
re. Ingrata enim fides
tamq̄n hybernalis gla

aes tabescet: et dispereet
tamq̃ aqua supnatia.

Magna XVII
enim sunt iudi
cia tua domine
et inenarrabilia verba
tua: propter hoc indisci
plinate anime erraueŕt.
Dum enim pstasiū ha
bent iniqui posse domi
nari nacioni sancte: vi
nculis tenebrarum et lō
ge noctis cōpedita indu
si sub tectis. fugitiuu p
petue pruidencie iacueŕt.
Et dum putant se latere
in obscuris peccatis. te
nebroso obliuionis ve
lamento dispsi sunt:
pauentes horrende et cū
āmiracione nimia per
turbati. Neq; enim que
continebat illos spelūn
ca sine timore custodie
bat: quoniam sonit⁹
descendens pturbabat
illos: et psone tristes ap
parentes pauorem illis
prestabant. Et ignis q̃
dē nulla vis poterat illi
lumen prebere: nec lu
strum limpide flamme
illuminare poterant il
lam noctem horrendam.
Apparebat autem illis
subitaneus ignis timo
re plenus: et timore per
cussi illius que non vi
debatur facies. estimabāt
deteriora esse que videbā
tur. Et magice artis ap
posita erant derisus: et sa
pientie gloria correpto
rum conuicium. Illu e
nim qui promittebant ti
mores et pturbaciones
expellere se ab anima lā
guente: hij cum derisu
pleni timore languebāt.
Nam etsi nichil illos ex
monstris pturbabat:
transitu animaliū et
serpentium sibilacione
cōmoti tremebundi peri
bant: et aerem quē nul
la racione quis effugere
posset negantes se vide.
Cum enim sit timida
nequicia: data est in om
niū condēpnacionem.

Semp enim presumit
sana. conturbata cõsca.
Nichil enim est timor:
nisi presumpcionis ad
uersum: prodico co
gitacionis auxiliorũ.
Et dum ab intro minor
est expectacio: maiorem
cõputat sacenaam eius
cause de qua tormentũ
prestat. Illi autem qui
impotentem vere noctẽ
et ab infimis et ab altis
simis inferis supueniẽ
tem eundem sompnum
dormientes: aliquando
monstrorum exagita
bantur timore: aliqñdo
anime deficiebant tra
ductione. Subitaneus
enim illis et insperatus
timor supuenerat. Dein
de si quisqñ ex illis deci
disset: custodiebatur in
carcere sine ferro reclusus.
Si enim rusticus quis e
rat aut pastor aut agri
cola horum operarius pre
occupatus esset: ineffugi
bilem sustinebat necessi
tatem. Una enim cathe
na enim tenebrarũ om
nes erant colligati. Si
ue spiritus sibilans aut
inter spissos arborum
ramos auũ sonus sua
uis. aut vis aque decur
rentis nimiũ. aut son?
validus precipitatarũ
petrarũ. aut ludencium
animaliũ cursus inui
sus. aut mugiencũ va
lida bestiarũ vox. aut re
sonans de altissimis
montibus echo: deficiẽ
tes faciebãt illos pre tã
re. Omnis enim orbis ter
rarum limpido illumi
nabatur lumine: et nõ
impeditis operibz conti
nebatur: solis autem il
lis supposita erat grauis
nox ymago tenebrarũ
que supuentura illis e
rat. Ipsi ergo sibi erant
grauiores tenebris ...

Sanc XVII

Stis autem tuus
maxima erat
lux. Et horũ quidem vo

cm audiebant: sed fi
guram non vidēbant.
Et quia non et ipsi ea
dem passi erant: mag
nificabant. Et qui an
te lesi erant quoniam
non ledebantur gra
as agebant: et ut esset
differencia a domū pe-re
bant. Propter quod ignī
ardentem colūpnam
ducem habuerunt ig
note vie: et solem sine
lesura boni hospicij p̄s
titisti. Dignū quidem il
li carere luce et pena car
cerem tenebrarū: qui ī
clusos custodiebant fi
lios tuos: per quos in
corruptum
legis lumen seculo dari
Cum cogitarent iusto
rum occidere infantes. et
vno exposito filio et li
berato in traductionē
illorum multitudinē
filiorū abstulisti: et pa
ter illos pdidisti in a
qua valida. Illa enim
nox ante cognita est a
patribus nostris: ut ve
re scientes quibus iura
mentis credidērīt ani
mequiores essent. Sus
cepta est autem a popu
lo tuo sanitas quidem
iustorum: inimicorum
autem exterminatio.
Sicut enim lesisti adū
sarios: sic nos priocās
magnificasti. Abscon
se enim sacrificabant
iusti pueri bonorum:
et iustae legem in con
cordiam disposuerūt:
similiter bona et mala
recepturos iustos patri
as decantantes laudes.
Resonabat autem in
cōsueniens inimicorū
vox: et flebilis audieba
tur planctus ploratoz
infantiū. Simili autē
pena seruus cum domi
no afflictus: et popula
ris homo regi similia
passus. Similiter ergo
omnes vno nomine
mortis mortuos habe
bant īnumerabiles. Nec

enum ad sepeliendum
vnu sufficiebant: quo
niam vno momento
que erat preclaro: na
co illoꝝ exterminata
ta est. De omnibus e
nim non credentes pro
ter beneficia: tunc cum
primū fuit exterminiū
primogenitoꝝ. spospō
derunt populum dei se
esse. Cum enim quietū
silencio cōtineret om
nia. et nox in suo cur
su medium iter haberet:
omnipotens sermo tu
us domine exiliens de ce
lo a regalibus sedibus.
durus debellator in me
diam exterminij terrā
prosilijt. gladius acu
tus simulatū imperium
tuū portans. Et stans
repleuit omnia morte:
et usq; ad celū attingē
bat stans in terram. Tūc
continuo visus somp
niorū malorum turba
uerunt illos: et timores
supuenerunt inspecta.

Et alius alium pectus
seminuus: propt quā
moriebatur causam de
monstrabat mortis.
Visiones enim que illos
turbauerunt hec pmo
nebant: ne inscij qua
re mala paciebantur.
perirent. Tetigit autem
tunc et iustos temptacio
o mortis: et cōmocio in
heremo facta est multa
tudinis: sed non diu p
mansit ira tua. Nec rās
enim homo sine quere
la deprecari pro populo:
pferens seruitutis sue
scutū oracionem. et per
incensum deprecacionē
allegans restitit ire. et
finem īposuit necessita
ti: ostendens quoniam
tuus est famulus. Vicit
autem turbas non in
virtute corporis nec ar
matura potencie: sed
verbo illum qui se vex
abat subiecit: iuramē
ta parentū et testamen
tum cōmemorans. Cū

enim iam acerbatam ce
adisset super alterius
mortui: interstat et
amputauit impetum:
et diuisit illam que ad
vnos ducebat viam.
In veste enim poteris
quam habebat totus
erat orbis terrarum: et
parentū magnalia in
quatuor ordinibus la
pidum erant sculpta:
et magnificencia tua in
dyademate capitis illi
us erat scripta. Propter
hec autem hys cessit q
exterminabat: et hec ex
timuit. Erat enim so
la tēptacione sufficiens.
Mpys autem XIX
usq; in nouissimū sine
misericordia ira supue
nit. Prescebat enim et
futura illorum: quoni
am cum ipsi pmisissēt
ut seducerent et cū mag
na solliciudine pse
quissent illos: conseque
bantur illos penitencie
actus. Adhuc enim iter
manus habentes luctū
et deplorantes ad mo
numenta mortuorū:
aliam sibi assumpse
runt cogitacionem in
sciencie. Et quos roga
tes precerant: hos tam
q̄m fugitiuos pseque
bantur. Ducebat enim
illos ad hunc finē dig
na necessitas. Et horū
que acciderant cōmemo
racionem amittebant:
ut que deerant tormen
tis repleret punicio: et
populus quidem tuus
mirabiliter transiret:
illi autem nouā mortē
inuenirent. Omnis enī
creatura ad suū genus
ab inicio refigurabat
deseruiens tuis precep
tis: ut puer tui custodi
rentur illesi. Nam nu
bes castra eorū obum
brabat: et ex aqua que
ante erat. terra arida
apparuit. et in mari ru
bro via sine impedimē
to. et campus germinās

de pfundo numio: per
quem omnis nacio ci
siuit que regebatur ci
a manu. videntes mi
rabilia et monstra.
Tamꝫ equi enim depa
uerunt: et tamꝫm ag
ni exultauerunt: mag
nificantes te domine.
qui liberasti illos. Me
mores enim erant ad
huc eorum que in inco
latu illorum facta fue
rant: quẽadmodũ pro
nacione animalium
eduxit terra muscas: et
pro piscibus eructuaut
fluuius multitudinẽ
ranarum. Nouissime
autem viderunt nouã
creaturam auium: ci
adducti concupisce
a postulauerunt es
epulacionis. In allo
one enim desideri ale
dit illis de mari ori
metra: et veracione
catoribus supuener
non sine illis que a
facta erant argum

per vium fluminũ. Jus
te enim pacebantur: secũ
dum suas nequicias.
Etenim inde restabiliorẽ
in hospitalitatem insti
tuerunt. Alij quidem ig
notos non recipiebant
aduenas: alij autẽ bo
nos hospites in seruitu
tem accipiebant. Et nõ
solum hoc: sed alius qs
erit respectus illorũ. quo
niam inuita recipiebãt
extraneos. Qui autem
cum letitia receperũt hos
qui eisdem usi erant iuus
tiis: seuissimis afflixe
runt doloribus. Paulli
sũper autem recitate sicut
illi in fortibus iusti: cũ
subitaneas

enim in aquatica cōuer
tebantur: et quecumq
erant natanea in terra
transibant. Ignis in a
qua valebat supra su
am virtutē: et aqua ex
tinguens nature oblī
uiscebatur. Alīme econ
trario corruptibilium
animaliū non vexaue
runt carnes coambulā
tum: nec dissoluebant
illam que facile dissol
uebatur. sicut glacies
bonam escam. In omī
bus enim domine mag
nificasti populum tuū
et honorasti: et nō despex
isti. in omni tempore et
in omni loco assistens

tas aliosq; qui secum st
illos sapiencia demons
trata est: in quibus opo
tet laudare israhel doctri
ne et sapiencie causa:
quia non solum ipīs lo
quentes necesse est peritos:
sed etiam extraneos pos
se et dicentes et scribentes
doctissimos fieri. Suus
meus iheus postq̄m se
amplius dedit ad diligē
ciam lectionis legis et
pphetarū. et aliorū libro
rum qui nobis a paren
tibus nostris traditi sūt:
volui et ipse scribere alī
quid horū que ad sapi
enciam et doctrinam p
tinent: ut desiderantes
discerent: et illorū perīti
ti. magis magisq;
tendant animo. et ad
tamā vitam confir
mair. Hortor itaq;
mire vos cum benuo
cia et attencione et
dio lectionem facere:
eniam habere in il
n quibus videmur

sequentes ymaginem
sapiencie et deficere in
verborū compositione.
Nam deficient verba he
breica: quando trāsla
ta fuerint ad alteram
linguā. Non solū au
tem hec: sed et ipsa lex
et pphete ceteraq; libro
rum non puam habēt
differenciam. quando
inter se diuntur. Nam
in octauo et tricesimo
anno temporibus pcho
lomei vergetis regis.
posteaq̄m pueni in egip
tum. et cum multum
temporis ibi fraxissem: inue
ni libros relictos non
pue neq; contēpnende
doctrine. Ideoq; bonū et
necessarium putaui et
ipse aliquam adhibere di
ligenciam et laborem
interpretandi istum li
brum: et multa vigilia
a actuli doctrinam in
spacio temporis ad illa
que ad finem duxi
librum dare: et ille qui

volunt animū intendē
et discere. quēadmodū
oportet instituere mo
res qui secundū legem
domini pposuerunt vi
tam agere. Explic. pfacō
Incipit liber ecclesiastic?

[redacted]

Omnis sapiencia a dño
no deo est: et cum illo fu
it semper et est ante euū.
Harenam maris et plu
uie guttas et dies seculi
quis dinumerauit: Al
titudinem celi et latitu
dinem terre et pfundū
abissi quis mensus est:
Sapiencia dei precedē
tem omnia quis inues
tigauit: Prior omniū
creata est sapiencia: et
intellectus prudencie ab
euo. Fons sapiencie ver

bum dei in excelsis: et in
gressus illius mandata
eterna. Radix sapiencie
cui revelata est. et astu
cias illius quis agno
uit? Disciplina sapien
cie cui revelata est. et ma
[redacted]
ptem tangit: et videt
et dinumerauit et men
sus est. Et effudit illā
sup omnia opera sua:
et super omnē carnem.
Secundū datum suum:
prebet illam diligen
bus se. Timor dñi gl
ria et gloriacio: et leti
a et corona exultacōis.
Timor dñi delectabit
cor: et dabit leticiam et
gaudiū in longitudi
nem dierum. Timenti
dñm bene erit in extre
mis: et in die defunctio
nis sue benedicetur. Di
lectio dei honorabilis sa
piencia. Quibus autē
apparuerit in visu: di
ligunt eam in visione
et in agnicione magi
nalium suorum. Initium
sapiencie timor dñi:
et cum fidelibus in vul
va concreatus est. et cū
electis feminis creditur:
et cum iustis et fidelibz
agnoscatur. Timor do
mini. sciencie religiosi
tas. Religiositas iusto
diet et iustificabit cor:
iocunditatem atqz gau
dium dabit. Timenti do
minū bene erit: et in di
ebus consummacionis il
lius benedicetur. Plenitu
do sapiencie timere de
um: et plenitudo a fruc
tibus illius. Omnē do
mum illius implebit a
generacionibus: et recep
tacula a thesauris illi
us. Corona sapiencie
timor domini: replens

pacem et salutis fructū:
et vidit et dinumerauit
eam. Vtraq; autē sunt
dona dei. Sapiencam et
intellectum prudencie
sapiencia cōparabitur:
et gloriam tenencū se
exaltat. Radix sapien
cie est timere dominū:
rami enim illius lōge
ui. In thesauris sapien
cie. intellectus et scientie
religiositas: execracio
autem peccatoribus sa
piencia. Timor domini
expellit peccatum. Nam
qui sine timore est: nō
poterit iustificari. Ira
cundia enim animosi
tatis illius. subuersio
illius est. Vsq; in tempꝰ
sustinebit patiens: et
postea reddicio iocūdi
tatis. Bonus sensus us
q; in tempus absondet
verba illius: et labia
multorū enarrabunt
sensum illius. In thesau
ris sapiencie significa
cio disapline: execracio
autem peccatori cultu
ra dei. Fili conaspisces
sapiencam conserua
iusticiam: et deus p̄be
bit illā tibi. Sapiencia
enim et disciplina ti
mor dnī: et quod bene
placitum est illi fides et
mansuetudo: et adim
plebit thesauros illius.
Ne fueris incredibilis
timori dnī: et ne accesse
ris ad illum duplici cor
de. Ne fueris ypocrita in
conspectu hominū: et
non scandalizeris labi
is tuis. Attende in illis
ne forte cadas et addu
cas anime tue inhono
racionē: et reuelet deus
absconsa tua. et in me
dio synagoge eiciat te:
quoniam accessisti ma
ligne ad dñm. et cor tu
um plenum est dolo et
fallacia.

Fili accedens ad
seruitutem dei.
sta in iustica et timore:
et prepara animā tuā

ad temptacōnē. Depri
me cor tuū et sustine: in
clina aurē tuā et suscipe
verba intellectus: et ne
festines in tempore ob
ductionis. Sustine sus
tentacones dei. Cōiun
gere deo et sustine: ut aug
cat in nouissimo vita
tua. Omne quod tibi
applicatū fuerit accipe
et in dolore sustine: et in
humilitate tua pacē
tam habe: quoniam
in igne probatur aurū
et argentum: homines
vero receptibiles in ca
mino humiliacionis.
Crede deo et recipiet te:
et dirige viam tuam et
spera in illum. Serua
timorem illius: et in il
lo veterasce. Qui timetis
deum sustinete misēcor
diam eius: et non deflec
tatis ab illo ne cadatis.
Qui timetis dñm credi
te illi: et non euacuabi
tur merces vestra. Qui
timetis dominū sperate
in illū: et in oblectacio
ne veniet vobis miseri
cordia. Qui timetis do
minū diligite illum: et
illuminabuntur corda
vestra. Respicite filij na
ciones hominū: et scito
te quia nullus speauit
in domino et confusus
est: pmansit in manda
tis eius et derelictus est.
Aut quis inuocauit il
lum: et despexit eū: Quo
niam pius et misericors
est deus: et remittet in die
tribulacionis peccata:
et protector est omnibz
exquirentibus se in veri
tate. Ve duplici corde et
labijs scelestis et manu
bus malefacientibus:
et peccatori terram ingre
dienti duabus vijs. Ve
dissolutis corde qui nō
credunt deo: ideo non p
tegentur ab eo. Ve hijs
qui pdiderunt sustinen
tiam: qui dereliquerūt
vias rectas: et diuerterūt
in vias prauas. Et qd

facaent aum inspicere
eperit dominus: Qui
timent dñm non erūt
incredibiles verbo illi⁹:
et qui diligunt illum
conseruabunt viam il
lius. Qui timent domi
nū inquirent que bene
placita sunt illi: et qui
diligunt eum replebū
tur lege ipsius. Qui ti
ment dñm prepabunt
corda sua: et in conspec
tu illius sanctificabīt
animas suas. Qui ti
ment dñm custodiunt
mandata illius: et pa
ciaam habebūt usq;
ad inspectionem illius
dicentes. Si penitenaā
non egerimus: in adem⁹
in manus dei et non in
manus hominū. Secū
dum enī magnitudinē
illius: sic et misericordi
a ipsius aum ipso est.

Fily sapi
entie ecclie iusi
torū: et nacio
illorum obediencia et

dilectio. Judicaū patris
audite filij dilecti: et sic
facite ut salui sitis. De
us enim honoraūt pa
trem in filijs: et iudicaū
matris exquirens firma
uit in filios. Qui dilu
git deum exorabit pro
peccatis: et continebit
se ab illis. Et in oraci
one dierum exaudiet⁹:
et sicut qui thesaurisat.
ita et qui honorificat
matrem suam. Qui ho
norat patrem iocun
dabitur in filijs: et ī die
oracionis sue exaudie
tur. Qui honorat pa
trem suum vita viuet
longiore: et qui obedit
patri refrigerabit ma
tri. Qui timet dominū
honorat parentes: et
quasi dominis seruiet
hijs qui se genuerūt
in opere et sermone et
omni paciencia. Hono
ra patrem tuū ut super
ueniat tibi benedictio
a deo: et benedictio illi⁹

in nouissimo manet.
Benedicto patris fir
mat domos filiorum:
maledicto autem ma
tris eradicat fundamē
ta. Ne glories in con
tumelia patris tui: nō
est enim tibi gloria sed
confusio. Gloria enim
hominis ex honore pa
tris sui: et dedecus filij pa
ter sine honore. Fili sus
tape senectam patris
tui: et ne contristes eum
in vita illius. Et si defe
cerit sensu veniam da:
et ne spernas eum in tu
a virtute. Elemosina e
nim patris non erit in
obliuione. Nā p pecca
to matris restituetur ti
bi bonū: et in iustitia
edificabitur tibi: et in
die tribulationis com
memorabitur tui: et su
per in sereno glacies sol
uentur tua peccata.
Qui male fame est qui
relinquit patrem: et est
maledictus a deo qui ex
asperat matrem. Fili in
mansuetudine opera
tua pfice: et sup hoīm
gloriam diligeris. Quā
to magnus es humilia
te in omnibus: et co
ram deo inuenies gra
am. Quoniam magna
potentia dei solius:
et ab humilibus hono
ratur. Alacra te ne que
fueris et foracra te ne scu
tatus fueris: sed que p
cepit tibi deus illa cogi
ta semp: et in pluribus
operibus eius ne fueris
curiosus. Non est enim
tibi necessarium: ea que
abscondita sunt videre
oculis tuis. In supuaca
is rebus noli scrutari
multipliciter: et in plu
ribus operibus eius nō
eris curiosus. Plurima
enim sup sensum hoīm
ostensa sunt tibi. Mul
tos enim supplantauit
suspicio illorum: et in
vanitate detinuit sensꝰ
illorū. Cor durū male

habebit in nouissimo:
et qui amat periculū
in illo peribit. Cor in
grediens duas vias nō
habebit requiē: et pra
uicordius in illis scan
dalizabitur. Cor necīm
grauabitur in dolo
ribus: et peccator adi
cet ad peccandū. Sy
nagoge superborum
non est sanitas: fru
tex enim peccati era
dicabitur in illis. et
non intelligetur. Cor
sapiens intelligitur in
sapientia: et auris bo
na audiet cum omni
concupiscentia sapien
tiam. Sapiens cor et
intelligibile abstine
bit se a peccatis: et in
operibus iustitie succes
habebit. Ignem arden
tem extinguit aqua: et
elemosina resistit pecca
tis: et deus prospector eius.
Qui reddit gratiā me
munit in posterū: et in
tempore casus sui inue

nier firmamentū. III

Fili elemosinā
pauperis ne de
fraudes: et oculos tuos ne transuertas
a paupe. Animā esuri
entem ne despexeris: et
non exasperes paupere
in inopia sua. Cor ino
pis ne affligeris: et nō
protrahas datū angusti
ati. Rogationem cō
tribulati ne abnegas:
et non auertas faciē
tuam ab egeno. Ab i
ope ne auertas oculos
tuos: et non dabis
quas querentibus tibi
retro maledicere. Male
dicentis enim tibi in a
maritudine anime:
exaudietur precatio il
lius. Exaudiet autem
eū: qui fecit illum. Cō
gregationi pauperum
affabilem te facito: et
presbitero humilia ani
mam tuam: et magna
to humilia caput tuū.
Declina pauperi sine

trahaa aurem tuam:
et rede debitum tuum:
et respondepacifica in
mansuetudine. Libera
eum qui iniuriam pati
tur de manu superbi: et
non accideras in ani
ma tua. In iudicando
esto pupillis misericors
ut pater. et pro viro ma
tri illorum: et eris tu velut
filius altissimi obedi
ens: et miserebitur tui
magis q̃m mater. Sa
pientia filijs suis inspi
rat: et suscipit exquiren
tes se. et preibit in via
iustitiae. Et qui illã dilu
git. diligit vitam: et
qui vigilauerint ad il
lam conplebuntur
placentem eius. Qui te
nuerint illam vitam
hereditabunt: et quo
introibit benedicet de
us. Qui seruiunt ei ob
sequentes erunt sancto:
et eos qui diligunt il
lam diligit deus. Qui
audit illam iudicat
gentes: et qui intuetur
illam pmanebit confi
dens. Si crediderit ei he
reditabit illam: et erit
in confirmacione crea
ture illorum: quoniã
in temptacione ambu
lat cum eo et in primis
elegit eum. Timorem
et metũ et approbacio
nem induxit super il
lum: et cruciabit illũ
in tribulacione doctri
ne sue: donec temptet
illum in cogitacioni
bus illius. et credat a
nime illius. Et firma
bit illum et iuxta addu
cet directum ad illũ. et
letificabit eum: et denu
dabit absconsa sua il
li: et thesaurizat super
illum scienciam et in
tellectum iustitiae. Si
autem oberrauerit dere
linquet eum: et tradet
eum in manus inimi
ci sui. Fili conserua tem
pus: et devita a malo.
Pro anima tua non

confundaris dicere verū.
Est enim confusio ad
ducens peccatū: et est cō
fusio adducens glorī
am et graciam. Ne ac
cipias faciem aduersus
faciem tuam: nec aduer
sus animā tuam men
dacium. Ne reuereatis
proximū tuū in casu su
o: nec retineas verbum
in tempe salutis. Non
abscondas sapiencaam
tuam in decore eius. In
lingua enim agnoscat
sapiencaa: et sensus et
sciencaa et doctrina ī ver
bo sensata: et firmamē
tum in operibus iusti
cie. Non contradicas v
bo veritatis ullo modo:
et de mendacio ineruidi
cionis tue confundere.
Non confundaris confi
teri peccata tua: et ne ob
iciaas te homini pro pec
cato. Noli resistere cōtra
faciem potentis: nec co
neris contra ictum flu
uij. Pro iusticaa agoni
zare pro anima tua: et
usq; ad mortem certa p
iusticaa: et deus expugnbit
p te īmicos tuos. Noli a
tatus esse in līgua tua: tī
utilis et remissus in ope
ribus tuis. Noli esse sicut
leo in domo tua euertēs
domesticos tuos: et oppri
mens subiectos tibi. Nō
sit porrecta manus tua
ad accipiendū: et ad dā
dum collecta.

Noli attendere ad
possessiones in
iquas: et ne dix
eris est michi sufficiens
vita. Nichil enī proderit
in tempore vindicte et
obduccionis. Non seq̄
ris in fortitudine tua cō
cupiscencaam cordis tui
: et ne dixeris quomō
potui. aut quis me sub
iacet pter facta mea: de
us enim vindicans vin
dicabit. Ne dixeris pec
cauī. et quid accidit mi
chi triste: altissimus est
enim paciens reddicor.

De ppriato peccato no
li esse sine metu: neq; ad
icias peccatū super pec
catum: et dicas. misera
co dia magna est: mul
titudinis peccatorū me
orum miserebitur. Mi
sericordia enim et ira
ab illo cito proximat:
et in peccatores respirat
ura illius. Non tardes
conuerti ad dominū: t
ne differas de die in die.
Subito enim veniet ira
illius: et in tempe vin
dicte disperdet te. Noli
amulus esse in diuicijs
iustis: nichil enim pro
derunt in die obductio
nis et vindicte. Non ven
tiles te in omnem ventū:
et non eas in omni via.
Sic enim peccator pba
tur in duplia lingua.
Esto firmus in via dñi
et in veritate sensus tui
et scientia: et prosequa
tur te verbum pacis et
iustitie. Esto mansuet
ad audiendū verbum
dei ut intelligas: et cum
sapientia proferes respō
sum verum. Si est tibi
intellectus: responde prox
imo. Si autem sit ma
nus tua super os tuum:
ne capiaris verbo indis
ciplinato et confundaris.
Honor et gloria in ser
mone sensati: lingua i
prudentis subuersio est
ipsius. Non appelleris
susurro: et lingua tua
capiaris et confundaris.
Super furem enim est
confusio et penitentia:
et denotacio pessima su
per bilinguem. Susur
ratori autem odium et
inimicicia. et contume
lia. Iustifica pusillū: et
magnū similiter. VI

Dulcior pro a
mico inimicus
proximo. Impe
rium enim et contume
liam malus hereditab
it: et omnis peccator
inuidus et bilinguis.
Non te extollas in cogi

tagone anime tue ve
lut taurus: ne forte de
datur virtus tua p stul
tagam. et folia tua co
medet et fructus tuos p
dat: et relinqueris velut
lignū aridū in hereno.
Anima eū nequā disp
det qui se habet: et i gau
dium inimica dat illā:
et deducet in sortem im
prorū. Verbum dulce
multiplicat amicos et
mitigat inimicos: et lī
gua eucharis graciosa
in homine bono habū
dabit. Multa pacifica sit
tibi: et conciliarius tibi
sit vnus de mille. Si pos
sides amicum in temp
tacione posside eum: et
non facile credas illi. Est
enim amicus secundū
tempus suū: et non per
manebit in die tribula
cionis. Et est amicus q̄
conuertitur ad inimica
cam: et est amicus qui
odium et rixam et cōui
cia denudabit. Est autē
amicus socius mense:
et non pmanet in die
necessitatis. Amicus si
pmanserit fixus erit ti
bi quasi coequalis: et i
domesticis tuis fiducia
liter aget. Si humilia
uerit se contra te et a fa
cie tua absconderit se: v
nanimē habebis ami
cam bonam. Ab inu
micis tuis separe: et ab
amicis tuis attende. A
micus fidelis. protectio
fortis. Qui autem inue
nit illum: inuenit the
saurū. Amico fideli nul
la est compacio: et non
est digna ponderacio au
ri et argenti contra bo
nitatem fidei illius. Amu
cus fidelis medicamentū
vite et īmortalitatis: et
qui metuunt dn̄m inue
nient illum. Qui timet
dn̄m eque habebit ami
cam bonam: quoniā
secundū illum erit ami
cus illius. Fili a iuuētu
te tua excape doctrinā:
usque in presentem.

et usq; ad canos inueni
es sapiencam. Quasi us
qui arat et seminat ac
cede ad illam: et sustine
bonos fructus illius. In
opere enim ipsius exerci
um laborabis: et cito e
des de generacionibus il
luis. Ñm aspera est nu
mũ sapiencia indoctis
hominibus: et non per
manebit in illa extor.
Quasi lapidis virtus
probacio erit in illis: et
non demorabuntur pu
tere illam. Sapiencia e
nim doctrine secundũ
nomen est eius: et non
multas est manifesta.
Quibus autem cogni
ta est: pmanet usq; ad
conspectum dei. Audi fi
li et accipe consiliũ in
tellectus: et ne abicias
consilium meũ. Inice
pedem tuum in compe
des illius: et in torques
illius tuũ collum. Sub
ice humerũ tuũ et por
ta illam: et ne accidie
ris vinculis eius. In om
ni animo tuo accede ad
illam: et in omni virtu
te tua serua vias eius.
Inuestiga illam et ma
nifestabitur tibi: et cum
tenens fueris ne derelin
quas eam. In nouissi
mis enim inuenies requi
em in ea: et conuertetur
tibi in oblectacionem.
Et erunt tibi compedes
eius in protectione fortu
dinis. et bases virtutis:
et torques illius in sto
la glorie. Decor enim vi
te est in illa: et vincula
illius alligatura salu
taris. Stolam glorie in
dues eam: et coronam
gratulacionis suppões
tibi. Fili si attenderis mi
chi disces eam: et si ac
cõmodaueris animum
tuũ sapiens eris. Si in
clinaueris aurem tuã
excipies doctrinã: et si di
lexeris audire sapiens
eris. In multitudine pre
sbiterorũ prudentiũ sta:

et sapiencie eorū ex corde
cōiungere: ut omnem
narracionem dei possis
audire: et proverbia lau
dis non effugiant a te.
Et si videris sensatū eui
gila ad illum: et gradꝰ
ostiorum illius exteral
pes tuus. Cogitatū ha
be in preceptis dei: et in
mandatis illius maxi
me assiduus esto: et ip
se dabit tibi cor. et cōcu
piscencia sapiencie da
bitur tibi.

VII

Nolu facere mala:
et non te appre
hendent. Discede
ab iniquo: et deficient
mala abs te. Non semi
nes mala in sulcas iusti
cie: et non metes ea in
septuplū. Nolu querere
ab homine ducatum:
neq; a rege cathedram
honoris. Non te iustifi
ces ante deum: quoniā
agnitor cordis ipse est.
Et penes regem nolu vel
le videri sapiens. Nolu
querere si ten iudex nisi si
valeas virtute irrum
pere iniquitates: ne fo
rte extimescas faciem po
tentis: et ponas scanda
lum in agilitate tua.
Non pecces in multitu
dine ciuitatis: nec te im
misceas in populū. Neq;
alliges duplicia pecca
ta: nec enim in vno eris
inmunis. Nolu esse pusil
lanimis in anima tua.
Cauare et facere elemo
sinam non despicias. Ne
dicas in multitudine mu
nerum meorū respiciet
deus: et offerenti eum me de
o altissimo sui sapiet
munera mea. Non irri
deas hominē in amari
tudine anime: est enī
qui humiliat et exaltat
cui inspector deus. Nolu
amare mendacium ad
uersus fratrem tuū: ne
q; in amicū similiter
facias. Nolu velle men
tiri omne mendacium.
Assiduitas enim illius

non est bona. Noli ver
bosus esse in multitudi
ne presbiterorū: et non
ueeres verbum in tua o
ratione. Non oderis la
boriosa opera: et rusti
cationem ab alissimo
creatam. Non te reputes
in multitudine indisci
plinatorū. Memento
ire: quoniam non tar
dabit. Humilia valde
spiritū tuum: quoniā
vindicta carnis impij
ignis et vermes. Noli
peruaricare in amicū
pecunia differenta: neq;
fratrem carissimū au
ro spreueris. Noli disce
dere a muliere sensata
et bona: quam sanctus
es in amore dei. Gratia
enim verecundie illius
sup aurum. Non ledas
seruū operantem in ve
ritate: neq; mercennari
um dantem animā su
am. Seruus sensatus
sit tibi dilectus quasi a
nima tua. Non defrau
des illum libertate: neq;
inopem derelinquas illū.
Pecora tibi sunt attende
illis: et si sint utilia pse
uerent apud te. Filij tibi
sunt erudi illos: et cur
ua illos a puericia illo
rum. Filie tibi sūt seruia
corpus illay: et non ostē
das hylarem faciem tu
am ad illas. Trade filu
am et grande opus fece
ris: et homini sensato
da illam. Mulier si est
tibi secundū animam
tuam non proiicias il
lam: et odibili non ere
das te in toto corde. Ho
nora patrem tuū: et ge
mitus matris tue ne
obliuiscaris. Memento
quoniam nisi p illos
non fuisses: et retribue
illis quomodo et illi ti
bi. In tota anima tua
time deum: et sacerdotes
illius sanctifica. In om
ni virtute tua dilige e
um qui te fecit: et minis
tros eius non derelīquas.

Honora deum ex tota a
nima tua: et honorifica
sacerdotes: et purga te
cum brachijs. Da illi p
tem sicut mandatū est
tibi primiciarū et pur
gationis: et de negligē
cia purga te cū pauas.
Datū brachior tuorum
et sacrificiū sanctificac
onis offeres dño inicia
sanctorū: et paupi por
rige manū tuam: ut p
ficiatur propiacio et be
nedictio tua. Gracia da
tis in conspectu omnis
viuentis. Et mortuo nō
phibeas graciā. Non de
fis plorantibz in conso
lacione: et cum lugenta
bus ambula. Non te pi
geat visitare infirmū:
ex hijs enī in dilectione
firmaberis. In omnibz
opibus tuis memorare
nouissima tua: et in e
ternū non peccabis ...

Non li
tigES cum hoīe
potente: ne for
te incadas in manus il
lius. Non contendas cū
viro loquplete: ne forte
coram consistat lutem
tibi. Multos enim pdi
dit aurū atqz argentū:
et usqz ad cor regum ex
tendit et cōuertit. Non
litiges cum homine lin
guato: et non strues in
ignem illius ligna. Nō
cōmunices homini in
docto: ne male de pgēie
tia loquatur. Ne despi
cias hominē auertentē
se a peccato: neqz impro
peres ei. Memento quo
niam omnes in corrup
cione sumus. Ne sper
nas hominem in sua
senecta: etenī ex nobis
senescunt. Noli de mor
tuo inimico tuo gau
dere: scies qm omnes
morimur: et in gaudi
um volumus venire.
Ne despicias narracio
nem presbiterorū sapi
entium: et in puerbijs
illorū conuersare. Ab

ipsis enim discces doctri
nam intellectus: et ser
uire magnatis sine q
rela. Non te pretereat
narracio seniorum: et
ipsi enim didicerunt a
patribus suis: quoniã
ab ipsis disces intellec
tum: et in tempe necessi
tatis dabis responsum.
Non incendas carbones
peccatorũ arguens eos:
et ne incendaris flãma
ignis peccatorum illoz.
Ne contra faciem stes
contumelioso: ne sedeat
quasi insidiator ori tuo.
Noli fenerari homini
fortiori te. Qd si fenera
ueris: quasi perditũ ha
be. Non spondeas super
uirtutem tuam. Qd si
sposponderis: quasi res
tituens cogita. Non iu
dices contra iudicẽ: quo
niam secundũ qd' dig
nũ est iudicat. Cum au
dacie non eas in uia: ne
forte grauet mala sua
in te. Ipse enim secũdũ
uoluntatem suã vadit:
et simul cũ stultitia illi
us peries. Cum uxorẽ do
non facias rixam. et cũ
audacie non eas in deser
tum: quoniã quasi nu
chil est ante illum san
guis: et ubi non est ad
iutorium elidet te. Cum
fatuis ne consilium ha
beas: non enĩ poterunt
diligere nisi que ipsis pla
cent. Coꝝ extraneo ne
facias consilium: nescis
enim quid pariet. Non
omni homini cor tuum
manifestes: ne forte infe
rat tibi graciam. et con
uiciatur tibi. IX

Non zeles mulie
rem sinus tui:
ne ostendat su
per te malignam doctri
ne nequã. Non des mu
lieri potestatem anime
tue: ne ingrediatur in
uirtute tua et confunda
ris. Ne respicias mulie
rem multiuolam: ne
forte incidas in laqueos

illius. Cum saltatrice ne assiduus sis. nec audias illam: ne forte pereas in efficacia illi? Virginem ne conspicaas: ne forte scandalizeris in decore eius. Non des fornicarys animam tuā in ullo: ne perdas te et hereditatem tuam. Noli circūspicere in vias ciuitatis: nec oberraueris in plateis illius. Auerte faciem tuā a muliere compta: et non circūspicias speciem alienam. Propter speciem mulieris multa pereunt: et ex hoc concupiscentia accenditur sicut ignis exardescat. Omnis mulier que est fornicaria: quasi stercus in via conculcabitur. Speciem mulieris alienę ne multa admiratus: reprobi facti sunt. Collo quiū enim illius: quasi ignis exardescat. Cum aliena muliere ne sedeas omnino: nec accūbas cum ea sup cubitū. et non altricaris cū illa in vino: ne forte declinet cor tuum in illam. et sāguine tuo labaris in perditionem. Ne derelinquas amicū antiquū: nouus enim non erit similis illi. Vinū nouū amicus nouus. Veterescat: et cū suauitate bibes illud. Non zeles gloriam et opes peccatoris: non enim scis que futura sit illius subuersio. Non placeat tibi iniuria iniusto: sciens quoniam usq; ad inferos non placebit impius. Longe ab esto ab homine potestatem habente occidendi: et non suspicaberis timorem mortis. Et si accesseris ad illum noli aliquid cōmittere: ne forte auferat vitam tuā. Cōmunionem mortis scito: quoniā in medio laqueoꝝ ingredieris: et sup dolencium arma

by

ambulabis. Secundū
virtutem tuam cauete
a proximo tuo: et cum
sapientibus et prudenti
bus tracta. Viri iusti sit
tibi cōuiue: et in timore
dei sit tibi gloriacio: et in
sensu sit tibi cogitatus
dei: et omnis narracio
tua in preceptis altissi
mi. In manus artificū
opera laudabuntur: et
princeps populi in sa
pientia sermonis sui: i
sensu vero seniorū ver
bū. Terribilis est in ciui
tate sua homo linguo
sus: et temerarius in ver
bo suo odibilis erit ...
Vir sapiens iudi X
cabit populū suū: et
principatus sensati terri
bilis erit. Secundū iudi
cem populi sic et minis
tri eius: et qualis rector
est ciuitatis tales et iha
bitantes in ea. Rex insi
piens perdet populū su
um: et ciuitates inhabi
tabuntur per sensū pru

dencie. In manu dei po
testas terre: et execrabil
omnis iniquitas gen
cium: et utilem rectorē
in tempus suscitabit
super illam. In manu
dei potestas hominis:
et super faciem scribe i
ponet honorem suum.
Omnis iniurie proximi
ne memineris: et nichil
agas in operibus iniu
rie. Odibilis coram deo
est et hominibus superbia: et execrabilis omnis
iniquitas gencium. Regnū a gente in gentē trās
fertur: propter iniustitias t
iurias et contumelias.
et diuersos dolos. Auaro
autē nichil est scelestius.
Quid superbit terra et
cinis: Nichil est iniqui
us: q̄m amare pecuni
am. Hic enim animā
suam venalem habet:
quoniam in vita sua
proiecit intima sua. Om
nis potentatus breuis
vita. Languor plurior

grauat medicū: breuē
langorem precidit me
dicus. Sic et rex hodie ē:
et cras morietur. Cū enī
morietur homo: hereditabit serpentes et bestias
et vermes. Initiū superbie
hominis apostatare a
deo: quoniam ab eo qui
fecit illum recessit cor e
ius: qm̄ initium peccati est omnis superbia. Qui
tenuerit illam adimplebitur maledictis: et subuertet eos in finem. Propterea eyhonorauit dominus
cōuentus malorū: et destruxit eos usq; in finem.
Sedes ducum superbōrū
destruxit dominus: et sedere fecit mites pro eis.
Radices gentiū superbarū
arefecit deus: et plantauit humiles ex ipsis gentibus. Terras gentium
euertit dominus: et perdidit eas usq; ad fūdamentum. Arefecit ex ipsis et
disperdidit illos: et cessare
fecit memoriam eorum
a terra. Perdidit deus memoriam superborum: et
reliquit memoriā humilium sensu. Non est creata hominibus superbia: neq; ira aduersus natiuitatem mulierū. Semen
hominū honorabitur
hoc quod timet deum:
semen autem hoc exhonorabitur quod preterit
mandata domini. In medio fratrum rector illorum in honore: et qui
timent deum erunt in
oculis illius. Gloria diuitū honoratorū et pauperum. Timor dei est. nō
despicere iustū pauperē:
et non magnificare virum peccatorem diuitē.
Magnus est iudex et potens est honore: et non
est maior illo qui timet
deum. Seruo sensato liberi seruient: et vir prudens et disciplinatus
non murmurabit correptus: et insanus non
honorabitur. Noli te

exaltare in facendo ope
tuo: et noli gloriari in
tempore angustie. Me
lior est qui operatur et
habundat in omnibz:
q̃m qui gloriatur et e
get panē. Fili in man
suetudine cerna aīam
tuam: et da illi honorē
secundū meritum suū.
Peccantem in animā
suam quis iustificabit:
Et quis honorificabit
exhonorantem aīam
suam: Paup gloriat
per disciplinam et timo
rem suum: et est homo
qui honorificatur pter
substanciā suam. Qui
autem gloriatur in pau
pertate: quanto magis
in substancia: Et qui
gloriatur in substan
cia: pauptatē verecatur.

Capitulum XI

Sapiencia
humiliat exal
tabit caput il
lius: et in medio mag
natorū considere illum
faciet. Non laudes virū
in specie sua: neq; sper
nas hominē in visu su
o. Grauis in volatilibz
est apis: et inicio dulco
ris habet fructus illius.
In vestitu ne glorieris
umq̃m: nec in die ho
noris tui exhonorabilis: q̃m
mirabilia opera altis
simi solius: et gloriosa
et absconsa et inusa o
pera illius. Multi tirā
ni sederunt in throno: et
insuspicabilis portauit
diadema. Multa poten
tes oppressi sunt valde:
et gloriosi traditi sunt
in manus alteriorum.
Priusq̃m interroges ne
vituperes quēq̃m: et cū
interrogaueris corripe
iuste. Priusq̃m audias
ne respondeas verbum:
et in medio seniorū ne
adiciias loqui. De ea re
que te non molestat ne
certeris: et in iudicio pec
cantium ne consistas.
Fili ne in multis sint ac
tus tui: et si dives fueris.

non eris īmunis a delic
to. Si enim secutus fue
ris non apprehendes: et
non effugies si precucur
reris. Est homo laborās
et festinans et dolens im
pius: et tanto magis nō
habūdat. Est homo mar
gdus et egens reaipaca
one: plus deficiens virtu
te et habundans paup
tate. Et oculus dei respex
it illum in bono: et erex
it illū ab humilitate ip
sius: et exaltauit caput
eius. Et mirati sunt in
illo multi: et honorauc
runt deū. Bona et mala
vita et mors: et pauper
tas et honestas a deo sūt.
Dacio dei pmanet iustis:
et pfectus illius succes
habebunt in eternū. Est
qui locupletatur parce
agendo: et hec pars mer
cedis illius in eo qd di
cit. inueni requiem mi
chi. et nunc manduca
bo de bonis meis solus:
et nescit qd tempus pre

tereat et relinquat om
nia alijs. Sta in testa
mento tuo et in illo col
loquere: et in ope man
datorū tuorum veterasc
e. Ne manseris in ope
ribus peccatorū: confide
autem in deo et mane
in loco tuo. Facile est e
nim in oculis dei: subi
to honestare pauperē.
Benedictio dei in merce
dem iusti festinat: et in
honore velocius proceslus
illius fructificat. Ne di
cas quid est michi opus:
et que erunt michi ex hoc
bona: Ne dicas sufficia
ens sum. et quid ex hoc
pessima abor: In die bo
norū ne īmemor sis
malorum: et in die ma
lorum ne īmemor sis
bonorū: quoniam fa
cile est coram deo in die
obitus retribuere vni
cuiqz secundū vias su
as. Malicia horae obli
uionem facit luxurie
magne: et in fine hōis

denudacio operū illius.
Ante mortem ne laudes
hominē quenq̄m: quo
niam in filijs suis ag
nosatur vir. Non om
nem hominē inducas
in domū tuam: multe
enim insidie sunt dolo
si. Sicut enī eructant p̄
cordia feranaū et sicut
p̄dix induatur in cauie
am et ut cāpea in la
queum: sic et cor super
borū: et sicut pspector
videns casum proximu
sui. Bona enim in ma
la conuertens insidia
tur: et in electis īponet
maculam. Ab scintil
la vna augetur ignis:
et ab vno doloso auge
tur sanguis. Homo ve
ro peccator sanguini
insidiatur. Attende tibi
a pestifero: fabricat e
nim mala: ne forte in
ducat super te subsan
nacionem in p̄petuū.
Admitte ad te alienige
nam et subuertet te in
turbine: et abalienabit
te a viis p̄prijs. XII

Si benefeceris sci
to cui feceris: et
erit gracia in
bonis tuis multa. Be
nefac iusto. et inuenies
retribucionem magnā:
et si non ab ipso certe a
deo. Non est a bene qui
assiduus est in malis.
et elemosinam non dā
ti: q̄m et altissimus odi
o habet peccatores: et
misertus est penitentib.
Da misericordi: et ne sus
cipias peccatorē. Et im
pijs et peccatoribus red
der vindictam: custodi
ens eos in die vindicte.
Da bono: et ne recipieris
peccatorem. Benefac hu
mili: et ne dederis impio.
Pybe panes tuj dari: ne
in ipsis potencior te sit.
Nam duplicia mala i
uenies in omnibus bo
nis: quoniam et altis
simus odio habet pec
catores: et impijs reddet

vindictam. Non agnoscetur in bonis amicis: et non abscondetur in malis inimicis. In bonis vir inimicus illius: in tristicia et malicia illius amicus agnitus est. Non credas inimico tuo in eternū. Sicut enī eramentū eruginat nequicia illius. Et si humiliatus vadat curuus: abice animū tuū. et caue ab illo. Non stat tuas illum pones te nec sedeat ad dexteram tuā: ne conuersus stet in loco tuo: ne forte conuersus in locum tuū inquirat cathedram tuam: et in nouissimo agnoscas verba mea. et in sermonibz meis stimuleris. Quis medebitur incantatori a serpente pausso: et omnibus qui appropiant bestijs: Et qui comitatur cum viro iniquo: et obuolutus est in peccatis eius. Vna hora tecū permanebit: si autem de tuis non supportabit. In labijs suis inimicus: et in corde suo insidiatur: ut subuertat te in fouea. In oculis suis lacrimatur inimicus: et si inuenerit tempus non saciabitur sanguine. Si tī occurrerint tibi mala: inuenies eum illic primū. In oculis suis lacrimatur inimicus: et quasi adiuuans suffodiet plantas tuas. Caput suū mouebit et plaudet manu: et multa subsurrans cōmutabit vultum suum. XII

Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea: et qui cōmunicauerit superbo induet superbiā. Pondus super se tollit: qui honestiori se cōmunicat. Et diuiti te ne socius feceris. Quid cōmunicabit caldarius

ad ollam: Quãdo eũ
se colluserint. confringe
tur. Diues ĩuste egre
et fremebit: pauper au
tem lesus tacebit. Si lar
gitus fueris assumet
te: et si non habueris de
relinquet te. Si habes
cõmuuet teum. et eua cu
abit te: et ipse non dole
bit super te. Si necessa
rius illi fueris supplan
tabit te: et subtrãs spem
dabit narrans tibi bo
na. et dicet. Quid opus
est tibi: Et confundet te
in cibis suis donec te ege
naniat bis et ter: et in
nouissimo deridet te.
Postea videns derelinquet
te: et caput suum moue
bit ad te. Humiliare de
o: et expecta manus eius.
Attende ne seducãris in
stultitia humilitatis. No
li esse humilis in sapiẽ
tia tua: ne humiliatus
in stultitiam seducaris.
Aduocatus a potentio
re discede: et hoc eũ ma
gis te aduocabit. Ne ĩ
probus sis ne ĩpingaris:
et ne longe sis ab eo ne
cas in obliuionem. Ne
retineas ex equo loqui
um illo: et credas mul
tis verbis illius. Ex mul
ta enim loquela temp
tabit te: et subridens in
terrogabit te de abscon
ditis tuis. Immitis ani
mus illius conseruabit
verba tua: et non par
cet de malicia et de vin
culis. Caue tibi et acrẽ
de diligenter auditui tu
o: quoniã cum subuer
sione tua ambulas.
Audiens vero illa qua
si in somnis vide: et vi
gilabis omni vita tua.
Dilige deum: et inuoca
eum in salute tua. Om
ne animal diligit simi
le sibi: sic et omnis ho
mo proximũ sibi. Om
nis caro ad similem su
i cõiungetur: et omnis
homo similu sui socia
bitur. Si cõmunicabit

lupus agno aliquando: sic peccatore iustum.
Que cōmunicacio sācto homini ad canē: Aut que pax bona diuita ad pauperem: Denacio leonis onager in herenno: sic palacia sunt diuitū pauperes. Et sicut abhominacio est superbo humilitas: sic execracio diuitis pauper. Diues cōnotus confirmatur ab amicis: humilis autē cum ceciderit expellitur et a notis. Diuita decepto multi recipatores: locutus est superba et iustificauerunt illum. Humilis decepcus est insuper et arguitur: locutus est sensate. et nō est datus locus ei. Diues locutus est et omnes tacuerunt: et verbum illius usq; ad nubes pducent. Pauper locutus est et dicunt quis est hic: et si offenderit. subuertent illum. Bona est substācia cui non est peccatum in consciencia: et nequissima paupertas in ore impij. Cor hominis immutat facies illius: siue in bona siue in mala. Vestigiū cordis boni et facies bonā difficile inuenies et cum labore.

Beatus vir qui non est lapsus verbo ex ore suo: et non est stimulatus in tristicia delicti. Felix qui non habuit animi sui tristiciam: et non excidit ab spe sua. Viro cupido et tenaci: sine racione est substancia. Et homini luuido ad quid aurū.
Qui aceruat ex animo suo iniuste alijs cōgregat: et in bonis illius alius luxuriabit. Qui sibi nequam est. cui alio bonus erit: Et non iocundabitur in bonis suis. Qui sibi inuidet nichil est illo nequius:

et hec reddicio est malu
ce illius. Et si bene fe
cerit ignoranter et nō
volēs facere: et īnouisīo
manifestat malicam
suā. Nequā est oculus
luuidi: et auertens fa
em. et despiciens aīam
suam. Insaciabilis o
culus cupidi in partē
iniquitatis: non sa
biatur. donec cōsumat
arefaciens animā su
am. Oculus malus ad
mala et non saciabi
tur pane: indigens et
in tristicia erit cup mē
sam suam. Fili si habes
benefac tecum: et deo
dignas oblaciones of
fer. Memor esto quo
niam mors non tar
dat. et testamentū infe
rorū: quia demonstra
tum est tibi. Testamē
tū enim huius mūdi
morte morieris. Ante
mortem benefac ami
co tuo: et secundum vi
res tuas exporrigens

da pauperi. Non defrau
deris a die bono: et par
tem boni doni non te
pertransat. Nonne alijs
relinques dolores et la
bores tuos. In diuisio
ne sortis da et accipe: et
iustifica animā tuam.
Ante obitum tuū opa
re iusticiam: quoniam
non est apud inferos i
nuenire cibum. Omnis
caro sicut fenū veterasc
cet: et sicut folium fruc
tificans in arbore viri
di. Alia generantur et
alia decidunt: sic gene
racio carnis et sangui
nis. alia finitur et alia
nascitur. Omne opus
corruptibile in fine defi
cet: et qui illud operā
tur ibit cum ipso. Et
omne opus electum iusti
ficabitur: et qui ope
ratur illud honorabit
in illo. Beatus vir qui
in sapiencia sua mora
bitur: et qui in iusticia
sua meditabitur: et in

sensu cogitabit a raum
spectionem dei. Qui ex
cogitat vias illius in
suo corde: et in abscõsis
illius intelligens. vadẽs
post illum quasi vesti
gator. et in vijs illius cõ
sistens. Qui respicat per
fenestras eius: et in ianu
as illius audiens. Qui
requiescat iuxta domũ
illius: et in parietibus
illi⁹ figens palum. Sta
tuet casulam suam ad
manus illius: et requi
escant in casula illius
bona per euũ. Statuet
filios sub tegmine illi
us: et sub ramis illius
morabitur. Protegetur
sub tegmine illius a fer
uore: et in gloria eius
requiescet.

Qui timet deum
faciet illud: et
qui continẽs
est iustitiae apprehendet
illam. Et obuiabit illi
quasi mater honorifi
cata: et quasi mulier a
virginitate suscipiet il
lum. Cibabit illum pa
ne vite et intellectus: et
aqua sapiencie salutа
ris potabit illum. Et
firmabitur in illo et
non flectetur: et con ta
nebit illum et non con
fundetur: et exaltabit
illum apud proximos
suos. Et in medio eccle
sie aperiet os illius: et
implebit illum spiritu
sapiencie et intellectus:
et stolam glorie vestiet
illum. Jocunditatem
et exultacionem thesau
rizabit super illum: et
nomine eterno hereditа
bit illum. Homines
stulti non apprehendẽt
illam: et homines sen
sati obuiabunt illi.
Homines stulti non vi
debunt illam: longe
enim abest a superbia
et dolo. Viri mendaces
non erunt illius memo
res: et viri veraces inueni
untur in illa: et succes-

habebunt usq; ad ispectionem dei. Non est speciosa laus in ore peccatoris: quoniam a deo profecta est sapiencia. Sapiencie enim dei astabit laus: et in ore fideli habundabit et dominator dabit eam illi. Non dixeris per deum abest: que odit enim ne feceris. Nō dicas ille me isplanauit: non enim necessarij sūt illi homines impij. Omne execramentū erroris odit dñs: et non erit amabile timentibus illum. Deus ab inicio cōstituit hominē: et reliquit illum in manu cōsilij sui. Adiecit mandata et precepta sua. Si volueris mandata conseruare. conseruabunt te: et in ppetuū fidem placitam facere. Apposuit tibi aquam et ignem: ad quod volueris porrige manū tuam. Ante hominē vita et mors:

bonū et malū. Quod placuerit ei dabitur illi: quoniam multa sapiencia dei et fortis in potencia: videns omnes sine intermissione. Dauid domini ad timentes eū: et ipse agnoscat omnē operam hominis. Nemini mandauit impie agere: et nemini dedit spacium peccandi. Nō enim concupiscat multitudinem filiorum infidelium et inutilium.

Ne loci xvi

deris in filijs impijs: si multa plurima sit. Non oblectaris sup ipsos: si non est timor dei cum illis. Nō credas vite illorū: et ne respexeris in labores illorum. Melior est enim vnus timens deum q̄m mille filij impij: et utile est mori sine filijs q̄m relinquere filios impios. Ab vno sensato in habitabitur patria: et

a tribus impijs dilecet.
Multa alia vidit oculus meus: et sonoriora horum audiuit auris mea. In synagoga peccatorum exardebit ignis: et in gente incredibili exardescet ira. Non erubuerunt pro peccatis suis antiqui gigantes: qui destruxerunt confidentes sue virtuti. Et non pepercit peregrinationi illorum: et execratus est illos pre superbia illorum. Non misertus est illis, genitem totam perdens: et exultantem se in suis peccatis. Et sicut sexcenta milia peditum qui congregati sunt in duritiam cordis sui: et si unus fuisset cervicatus mirum si fuisset impunis. Misericordia enim et ira est cum illo: potens exorando et effundens iram. Secundum misericordiam suam: sic correptio illius hominis secundum opera sua iudicat. Non effugiet in rapinam peccator: et non retardabit sufferentia misericordiam facientis. Omnis misericordia faciet locum unicuique secundum meritum operum suorum: et secundum intellectum peregrinationis ipsius. Non dicas a deo abscondar: et ex summo quis mei memorabit: In populo magno non agnoscar. Que est enim anima mea in tam immensa creatura: Ecce celum et celi celorum. abissus et vniuersa terra. et que in eis sunt in conspectu illius commouebuntur: montes simul et colles et fundamenta terre. Et cum conspexerit illa deus: tremore conquassantur. Et in omnibus his insensatum est cor: et omne cor intelligitur ab illo. Et vias illius quis intelliget: et pcel

lam quam nec oculus
videbit hominis. Nam
plurima opera illius
sunt in absconsis. Sed
opera iustitiae eius quis
enunciabit: aut quis
sustinebit: Longe enim
est testamentum a quibus-
dam: et interrogatio ho-
minum in consummatio-
ne est. Qui minoratur
corde cogitat vania: et
vir imprudens et errans
cogitat stulta. Audi me
fili et disce disciplinam
sensus: et in verbis me-
is attende in corde tuo:
et dicam in equitate dis-
ciplinam: et sonitabor e-
narrare sapientiam. Et
in verbis meis attende
in corde tuo: et dico in e-
quitate spiritus virtu-
tes quas posuit deus in
opera sua ab initio: et
in veritate enuntio sa-
pientiam eius. in iudicio
di opera ipsius ab inu-
cio: et ab instantiatione ip-
sorum distinxit partes
illorum. et inuenta ipsorum
in gentibus suis. Ordina-
uit in eternum opera illo-
rum: nec esurierunt nec
laborauerunt: et non
destiterunt ab operibus
suis. Vnusquisque proxi-
mum sibi non angustia-
bit usque in eum. Non sis
incredibilis verbo illi:
Post hec deus in terram
respexit: et impleuit il-
lam bonis suis. Omnis
omnis uiualis denuncia-
auit ante faciem ipsius:
et ipsa iterum reuersio
illorum.

XVII

Deus creauit de
terra hominem:
et secundum imaginem suam fecit illum:
et iterum conuertit illum
in ipsam: et secundum se
destituit illum uirtute.
Numerum dierum et tem-
pus dedit illi: et dedit il-
li potestatem eorum que
sunt sup terram. Posu-
it timorem illius super
omnem carnem: et do-

munatus est bestiarum
et volatilium. Creauit
ex ipso adiutoriū simi
le ipsi: conciliū et līguā
et oculos et aures. et cor
dedit illis excogitandi:
et disciplina intellectus
repleuit illos. Creauit
illis sciencā spiritus: sē
su implenit cor illorū:
et mala et bona ostēdit
illis. Posuit oculum ip
sorum sup corda ipsor:
ostendere illis magnali
a operum suorum. et no
men sanctificacois col
laudent: et gloriari in
mirabilibus illius. ut
magnalia enarrent o
perum eius. Addidit il
lis disciplinam: et legem
vite hereditauit illos.
Testamentū eternū con
stituit cum illis: et iusti
cias et iudicia sua ostē
dit illis: et magnalia
honoris eius vidit ocu
lus illorū: et honorē vo
cis audierunt aures il
lorum. Et dixit illis.

Attendite ab omni ini
quo. Et mandauit illis
vnicuiq; de proximo. Vi
e illorum coram ipso sē
semp: non sunt absco
se ab oculis ipsius. In
vnāquamq; gentē pre
posuit rectorem: et pars
dei israhel facta est ma
nifesta. Et omnia ope
ra illorū velut sol in cō
spectu dei: et oculi eius si
ne intermissione inspi
cientes in vijs eorū. Nō
sunt absconsa testamē
ta peccatiq; iniquitatem eo
rum: et omnes inquita
tes eorum in conspectu
dei. Elemosina viri q̄si
sacculū cum ipso: et gra
ciam hominis quasi pu
pillam conseruabit. Et
postea resurget et retribu
et illis retributionem v
nicuiq; in caput ipsor:
et conuertet in inferiores
partes terre. Penitentibz
autem dedit viam iusti
cie: et confirmauit de
ficientes sustinere: et del

tinauit illis sortem ve
ritatis. Conuertere ad
dominū: et relinque pec
cata tua. Peccare ante
faciem dei: et minue of
fendicula. Reuertē ad
dominū et auertere ab
iniustiaa tua: et nimis
odio execrationem: et
cognosce iustiaas et iu
dicia dei: et sta in sorte
positionis et oratiōis
altissimi dei. In partes
vade seculi sancti: cum
viuis et confitebis con
fessionem deo. Non de
moreris in errore impi
orum. Ante mortem cō
fitere: a mortuo quasi
nichil perit. Confitebe
ris viuens: viuus et la
nus confiteberis et lau
dabis deum: et gloriabe
ris in miseratiōnibus
illius. Qm magna mi
sericordia dei: et pria
tio illius conuertentibz
ad se. Nec enim omnia
possunt esse in homini
bus: quoniam non est

mortalis filius homi
nis: et in vanitate ma
liae placuerunt. Quid
luadius sole: Et hic de
fiaet. Aut quid nequius
excogitauit caro et san
guis: Et hoc arguetur.
Virtutem altitudinis ce
li ipse conspiat: et omēs
homines terra et anis.

Qui vi XVIII
uit in eternum:
omnia creauit
simul. Deus solus iusti
ficabitur: et manet in
uictus rex in eternum.
Quis sufficiet enarrare
opera illius: Quis eñ
inuestigabit magnalia
illius: Virtutē autem
magnitudinis eius quis
enūciabit: Et quis adi
aet enarrare misericordi
am eius: Non est minu
ere neqz adicere: nec est
inuenire magnalia dei.
Cum consūmauerit ho
mo tunc incipit: et cum
quieuerit operabit. Quid
est homo: et quę grata

illus: Et quid ē bonū:
aut quid nequā illius:
Numerus dierum homi
nū ut multum centum
anni: quasi gutte aque
amare deputata sunt:
Et sicut calculus arene:
sic exiguū anni in die e
ui. Propter hoc patiens
est deus in illis: et effun
det super eos misericor
diam suam. Vidit pre
sumptionē cordis illoz
quoniam mala est: et
cognouit subuersionē
illorū quoniam nequā
est. Ideo adimpleuit p
tiationem suam in
illis: et ostendit illis vi
am equitatis. Miseria
o hominis arca proxi
mū suum. Misericordi
a autem dei super om
nem carnem. Qui mi
sericordiam habet: et
docte erudit quasi pastor
gregem suum. Miserea
tur eruditus doctrinam
miseracionis: et qui fes
tinat in iudicijs eius.

Fili in bonis non des q
relam: et omni dato
non des tristiciam ver
bi mali. Nonne ardorē
refrigerabit ros: Sic et
verbum melius ḡ da
tum. Nonne ecce verbū
super datū bonum: Et
utraq; cum homīe iusti
ficato. Stultus acriter
imperabit: et datus in
disciplinam tabescere fa
ciet oculos. Ante iudici
um para iustitiam tu
bi: et ante ḡm loquaris
disce. Ante languorem
adhibe medicinam: et
ante iudicium interro
ga teipsum: et in cōspec
tu dei inuenies ppitiatio
nem. Ante languorē
humilia te: et in tempe
infirmitatis ostende cō
uersationem tuā. Non
impediaris orare sem
p: et non veteris usq;
ad mortem iustificari:
quoniam merces dei m
manet in eternū. Ante
orationem ppara ani

mam tuam: et noli ef
se quasi homo qui tēp
tat deum. Memento ire
in die consūmacionis:
et tempus retribucionis
in conuersacione fac
es. Memento paupta
tis in tempe habundā
ce: et necessitatem pau
pertatis in die diuica
tum. A mane usq; ad
vesperum īmutabitur
tempus: et hec omnia
acta in oculis dei. Ho
mo sapiens in omnib;
metuit: et in diebus de
lictorum attender abī
erra. Omnis astutus
agnoscat sapiencam:
et inuenienti eā dabit
confessionem. Sensati
in verbis et ipsi sapient'
egerunt: et intellexerūt
veritatem et iusticiam:
et impleuerunt puer
bia et iudicia. Post con
cupiscencias tuas non
eas: et a voluntate tua
auertere. Si prestes ani
me tue concupiscencias
eius: faciet te in gaudi
um inimicis tuis. Ne
oblectaris in curbis nec
in modicis: assidua enī
est cōmissio illorum. Ne
fueris mediocris in con
tencione ex fenore: et nō
est tibi nichil in seculo.
Eris enim inuidus tue
vite. XIX
Perarius ebrio
sus non locu
pletabitur: et qui spnit
modica paulatim dea
dit. Vinum et mulieres
apostatare faciunt sa
pientes: et arguunt sen
satos. Et qui se iungit
fornicarijs: erit nequā.
Putredo et vermes here
ditabunt illum: et ex
tolletur in exemplū ma
ius: et tolletur de nume
ro anima eius. Qui cre
dit cito leuis corde est et
minorabitur: et qui de
linquit in animam su
am insuper habebitur.
Qui gaudet iniquitati
dnocabitur: et qui odit

correpcionem minuet
vita: et qui odit loqua
citatem extinguit ma
liciam. Qui peccat in
animam suam penite
bit: et qui iocūdat ma
licia denotabitur. Ne i
teres verbum nequā et
durum: et non minora
beris. Amico et inimico
noli narrare sensum tu
um: et si est tibi delictū
noli denudare. Audiet e
nim te et custodiet te: et
quasi defendens peccatū
odiet te. et sic aderit tibi
semper. Audisti verbū
aduersus proximum:
cōmoriatur in te: fidens
quoniam te non distrū
pet. A facie verbi parturi
it fatuus: tamq̄m ge
nitus partus infātis.
Sagitta infixa femori
canis: sic verbum i cor
de stulti. Corripe ami
cum ne forte non intel
lexerit et dicat non fec:
aut si fecerit. ne iterum
addat facere. Corripe a

proximū ne forte nō dix
erit: et si dixerit ne forte
iteret. Corripe amicum.
sepe enim fit cōmissio: t
non omni verbo credas.
Est qui labitur lingua
sua: sed non ex animo.
suo. Quis est enim qui
non deliquerit in līgua
sua: Corripe proximū
anteqūm cōminearis: et da
locum timori altissimi:
quia omnis sapiencia
timor dei. et in illa time
re deum. Et in omni sa
piencia dispositio legis:
et non est sapiencia ne
quicie disciplina: et nō
est cogitatus peccatorū
prudencia. Est nequicia
et in ipsa execracio: et est
insipiens qui minuit
sapiencia. Melior est ho
mo qui deficit sapiencia
a et deficiens sensu in ti
more: q̄m qui habūdat
sensu et transgrediatur
legem altissimi. Est sol
lercia certa et ipsa iniq̄:
et est qui emittat verbū

certum enarrans veritatem. Est qui nequiter humiliat se: et interiora eius plena sunt dolo. Et est iustus: qui se minuĩ sũmittit a multa humilitate. Et est iustus qui inclinat faciem: et fingit non videre se qđ ignoratum est. Et si ab ĩbecillitate virium petatur peccare: si inueniret temp9 malefaciendi malefaciet. Ex visu cognoscatur vir: et ab occursu facies cognoscatur sensatus. Amictus corporis et risus dentium. et ingressus hominis: enuntiant de illo. Est correptio mendax in ira contumeliosi: et est iudicium quod non probatur esse bonũ. Et est tacens: et ipse est prudẽs.

Quam bonũ est arguere q̃m irasci: et confitentem in confessione non pibere. Concupiscentia spado nus deuirginauit iuuencam: sic qui facit per vim iudicium iniquum.

Q̃m bonũ est correptionem manifestare penitentiã: sic enim effugies voluntariũ peccatum. Est tacens qui inuenitur sapiens: et est odibilis qui p̃ceps est ad loquendum. Est autem tacens non habens sensum loquele: et est tacens sciens tempus apti temporis. Homo sapiens tacebit usq; ad tempus: lascuus autem et ĩprudens non seruabunt temp9. Qui multis utitur verbis ledit animã suam: et qui potestatẽ sibi assumit iniuste odietur. Est passio in malis viro indisciplinato: et est inuentio in detrimentum. Est datũ quod non est utile: et est datum cuius retributio duplex. Est p̃ceps gloriam minorationis: et est qui ab humilitate leuia

bit caput. Est qui mul
ta redimat modico pre
cio: et restituens ea in sep
tuplum. Sapiens in ver
bis sepsum amabilē
facit: gracie autem fa
tuorum effundit. Da
tus insipientis nō erit
utilis abi: oculi enim
eius septemplices sunt.
Exigua dabit et multa
improperabit: et aperto
ris illius inflāmacio
est. Hodie fenerat quis
et cras exigit: et odibi
lis homo eiusmodi. Fa
tuo non erit amicus:
et non erit gracia bōis
illius. Qui enim edūt
panem illius: false lin
gue sunt. Quociens et
quanta irridebunt eum.
Nec enim quod habē
dum erat directo sensu
distribuit: similiter et
quod non erat haben
dū. Lapsus falce līgue
quasi qui in pauimē
to cadens: sic casus ma
lorū festinanter veniēt.

Homo acharis quasi fa
bula vana: in ore indis
ciplinatorum assidua
erit. Ex ore fatui repro
babitur parabola: non
enim dicat illam in tem
pore suo. Est qui vetat
peccare ab inopia: et in
requie sua stimulabit.
Est qui perdet animam
suam pre confusione:
et ab īprudenta persona
perdet eam: p sone autē
acceptacione perdet se. Est
qui pre confusione pro
mittit amico: et lucrat
est eum inimicū gratis.
Obprobriū nequam in
homine mendacium: et in
ore indisciplinatorum
assidue erit. Peccator fur
est q̄m assiduitas viri
mendacis: perdicionem
autem ambo hereditā
bunt. Mores hominū
mendaciū sine honore:
et confusio illorū cum
ipsis sine intermissiōe.
Sapiens in verbis pro
ducet seipsū: et homo

pudens placebit magnatis. Qui operatur terram suam imaltabit acerui frugum: et qui operatur iustiam ipse exaltabitur. Qui vero placet magnatis: effugiet iniquitatem. Remissa et dona excecant oculos iudicis: et quasi mutus in ore auertit correptiones eorum. Sapientia absconsa et thesaurus inuisus: que utilitas in utroq; Melior est qui celat insipientiam suam: q̃m homo qui absondit sapientiam suã.

Eccli XXI

Fili pec
casti non adiicias uterius: sed de pristinis deprecare ut dimittantur tibi. Quasi a facie colubri fuge peccata: et si accesseris ad illa suscipient te. Dentes leonis dentes eius: interficientes animas hominũ. Quasi rumphea bis acuta õnis iniquitas: plage illius non est sanitas. Obiurgacio et iniurie ãnullabunt substantiam: et domus que nimis locuples est annullabitur superbia. Sic substancia superbi eradicabitur. Deprecacio pauperis ex ore usq; ad aures veniet: et iudicium festinato aduenit illi. Qui odit correpcionẽ vestigium est peccatoris: et qui timet deum cõuertetur ad cor suũ. Notus alonge potens lingua audax: et sensatus scit labi se ab ipso. Qui edificat domũ suam impẽdijs alienis: quasi qui colligit lapides suos in hyeme. Stuppa collecta synagoga peccatorum: et consũmacio illorum flãma ignis. Via peccatorum complantata lapidibus: et in finem illorum infera et tenebre et pene. Qui custodit iustiaã:

contenebit sensum eius.
Consummacio timoris
dei: sapiẽcia et scẽlus. Nõ
erudietur: qui non est
sapiens in bono. Est au
tem insipiencia que ha
bundat in malo: et nõ
est sensus ubi est ama
ritudo. Scientia sapien
tis tamq̃m inundacio
habundabit: et consili
um illius sicut fons vi
te permanet. Cor fatui q̃
si vas contracti: et om
nem sapiencia am non
tenebit. Verbũ sapiens
quodcũq; audierit in
sanus: laudabit et adici
et. Audiuit luxuriosus
et displicebit illi: et pi
cet illud post dorsum
suũ. Narracio fatui q̃
si carcina in via: nam
in labijs sensati inue
nietur gracia. Os pru
dentis queritur in eccle
sia: et verba illius co
gitabunt in cordibus
suis. Tamq̃m domus
exterminata sic fatuo
sapiencia: et scientia in
sensati in narrabilia
verba. Compedes in pe
dibus stulto doctrina:
et quasi vincula manu
um super manũ dextera.
Fatuus in risu exaltat
vocem suam: vir autẽ
sapiens vix tacite ride
bit. Ornamentũ aure
um prudens doctrina:
et quasi brachiale in bra
chio dextero. Pes fatui
facilis in domũ proxi
mi: et homo peritus cõ
fundetur a persona po
tentis. Stultus a fenes
tra respicit in domũ:
vir autem eruditus fo
ris stabit. Stulticia ho
minis auscultare per
ostium: et prudens gra
uabitur contumelia.
Labia imprudencium
stulta narrabunt: ver
ba autem prudencium
statera ponderabũtur.
In ore fatuorũ cor illo
rum: et in corde sapien
cũ os illorũ. Dum ma

Maria
Caverlee

lediat impius dyabolū:
malediat ipse animā
suam. Suburro coinqui
nabit animā suam: et
in omnibus odietur. Et
qui manserit odiosus
erit: tacitus et sensatus
honorabitur. XXII

N lapide luteo lapidat?
est piger: et omnes loq̄
tur sup aspnacionem
illius. De sterore boum
lapidatus est piger: et
omnis qui tetigerit eū
excutiet manus. Confu
sio patris est de filio in
disciplinato: in filia au
tem fatua in diminora
cione fiet. Filia prudens
hereditas viro suo: nā
que confundit. in cōtu
meliam fit genitoris.
Patrem et virum cōfū
dit audax: et ab impijs
non minorabitur: ab
utrisq; autem inhono
rabitur. Musica in luc
tu importuna narraci
o: flagella et doctrina
in omni tempe sapien
cia. Qui docet fatuum:
quasi qui conglutinat
testam. Qui narrat ver
bum non audienti: q̄si
qui excitat dormientem
de graui sompno. Qui
enumerat stulto: et in
fine diicit. Quis est hic:
Supra mortuū plora:
deficit enim lux eius. Et
supra fatuū plora: defi
cit enim sensus. Modicū
plora supra mortuum:
quoniam requieuit. Ne
quissimi enim nequissi
ma vita: sup mortē fa
tui. Luctus mortui sep
tem dies: fatui autē et
impij omnes dies vite
illorum. Cum stulto ne
multū loquaris: et cū
insensato ne abieris.
Serua te ab illo ut non
molestiam habeas: et
non coinquinaberis in
peccato illius. Deflecte
ab illo et inuenies requi
em: et non acediaberis
in stultitiam illius.
Sup plumbum quid

Aduid

grauabitur. Et quod illi aliud nomen qm̃ fatuus. Harenā et salem et massam ferri facilius est portare: qm̃ hominē imprudentem et fatuū et impiū. Lignamentum ligneum colligatū fū damento edificaj nō dissoluetur: sic et cor cōfirmatū in cogitacone cō alij. Cogitatus sensati. in omni tempe uel metu non depauabitur. Sicut palee in excelsis. et cementa sine impēsa posita contra faciem vē ti non pmanebūt: sic et cor timidum in cogitacone stulta contra i petū timoris non resistet: sic et cor trepidū in cogitacone fatui omni tempe non metuet: sic et qui in preceptis dei pmanet semper. Pūgēs oculū deducit lacrimas: et qui pungit cor pfert sensum. Mittens lapidem in volatilia dejicet illa: sic et qui cōuicia ad amicū dissoluit amicaam. Ad amicam etsi pduxeris gladiū non desperes: est enim regressus ad amicā. Si aperuerit os tuū: nō timeas. Est enim reconciliacō. excepto cōuicio et improperio. et superbia et misterij reuelacone. et plaga dolosa. In hys omnibz effugiet amicus. Fidem possidet cum amico i paupertate illius: sic et in bonis illius leteris. In tempore tribulacionis illius pmane illi fidelis: ut et in hereditate illius coheres sis. Ante ignem camini vapor et fumus ignis īcalcatur: sic et ā te sanguinem maledicta et contumelie et minę. Amicū saluutare nō confundaris: et a facie illius non me abscondam: et si mala michi euenerint per illum sustinebo. Omnis qui au

dict: cauebit se ab eo.
Quis dabit ori meo aul
todiam et supra labia
mea signaculū ceruum.
ut ne cadam in ipsis et
lingua mea pdat me.

Omi XXIII
ne pater et do
minator vite
mee. ne derelinquas me
in consilio illorū: nec
sinas me cadere in illa
reprobacione. Quis su
ponit in cogitatu meo
flagella. et in corde meo
doctrinam sapiencie: ut
ignorancionibus eorum
non parcat michi. et
nō apparent delicta il
lorum: ne adinuenescant
ignorancie mee. et mul
tiplicentur delicta mea
et peccata mea habun
dent: et incidam in con
spectu aduersariorū et
gaudeat inimicus me
us. Domine pater et de
us vite mee: ne derelinq̄s
me in cogitatu illorū.
Exaltencam oculorū

meorū ne deceris michi.
et omne desiderium auer
te a me. Auser a me ve
tris concupiscencias:
et concubitus concupis
cencie ne apprehendant
me: et anime irreuereñ
ti et infrunite ne tradas
me. Doctrinam oris au
dite filij: et qui custodi
erit illam non peribit la
bijs suis: nec scandalisa
bitur in operibus nouis
simis. In vanitate sua
apprehenditur peccator
et superbus: et maledicus
scandalizabitur in illo.
Juracioni non assuef
cat os tuū: multus enī
casus in illa. Nomina
cio vero dei non sit assi
dua in ore tuo: et nomi
nibus sanctorū non ad
muscearis: quoniam nō
eris īmunis ab eis. Si
cut enim seruus interro
gatus assidue a liuore
non minuitur: sic om
nis iurans et nomīans
in toto a peccato nō pur

gabitur. Vir multū iu
rans implebitur iniqui
tate: et non discedet a do
mo illius plaga. Et si
frustrauerit delictum il
lius super ipsum erit: et
si dissimulauerit delin
quet dupliciter. Et si in
vacuū iurauerit non
iustificabitur: replebit enim retributione illi? Est et alia loquela con
traria morti: non inue
niatur in hereditate ia
cob. Etenim a miseri
dibus omnia hec aufe
rentur: et in delictis non
volutabunt. Indisci
plinose loquele non assuef
cat os tuū: est enim in
illa verbum peccati. Ne
memto patris et matr
tue: in medio enim mag
natorū consistas: ne for
te obliuiscatur te deus
in conspectu illorū. et
assiduitate tua infatu
atus īproperium pa
aris. et maluisses non
nasci: et diem natiuita
tis tue maledicas. Ho
mo assuetus in verbis
improperij: in omnibz
diebus suis non erudie
tur. Duo genera habū
dant in peccatis: et terci
um adducet iram et p
dicionem. Anima calu
da quasi ignis ardens.
non extinguetur donec
aliquid deglutiat: et ho
mo nequam in ore car
nis sue non desinet do
nec incendat ignem. Ho
mini fornicario omnis
panis dulcis: non satia
gabitur transgrediens
usq; ad finem. Omnis
homo qui transgredit
lectum suū contēpnens
in animā suam et dicēs.
quis me videt. tenebre cir
cūdant me. et parietes
cooperiunt me. et nemo
circūspicat me quem ve
reor. delictorū meorum
non memorabitur al
tissimus: et non intelli
get quoniam omnia
videt oculus illius. qm

77

expellit a se timorem dei huiusmodi hominis timor. et oculi hominū timentes illū: et nō cognouit quoniam oculi dñi multo plus luce dorēs sup solem circūspicientes omnes vias hominū. et profundū abissi et hominū corda. intuentes in absconditas partes. Domino enim deo antequā crearentur omnia sunt agnita: sic et post perfectum respicit omnia. Hic in platea ciuitatis vindicabitur: quasi pullus equinus fugabitur: et ubi non sperabit apprehendetur. Et erit dedecus omnibus: eo qđ non intellexerit timorem dñi. Sic et omnis mulier relinquens virum suū: et statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Primo enim in lege altissimi incredibilis fuit: et secundo viri suū dereliquit. Tertio in adulterio fornicata est: et ex alio viro filios statuit sibi. Hec in ecclesiam adducetur: et in filios eius respiciet. Nō tradent filij eius radices: et rami eius non dabunt fructum. Derelinquet in maledictū memoriā illius: et dedecus illius non delebitur. Et agnoscent qui derelicti sunt quoniam nichil melius quā timor dei: et nichil dulcius quā respicere in mandata dñi. Gloria magna est secundum dominū: longitudo enim dierū assumetur ab eo.

XXIIII

Pienca laudabit animā suam. et in deo honorabitur: et in medio pplī sui gloriabitur. Et in ecclesijs altissimi aperiet os suum: et in cōspectu virtutis illius gloriabitur. Et in medio po

puli exaltabitur: et in
plenitudine sancta glo
riabitur. Et in multitu
dine electorū habebit
laudem: et inter benedic
tos benedicetur dicens.
Ego ex ore altissimi p
dui: primogenita an
te omnem creaturam.
Ego feci in celis ut orire
tur lumen indeficiens:
et sicut nebula texi om
nem terram. Ego in al
tissimis habitaui: et
thronus meus in colūp
na nubis. Gyrum celi ci
cuiui sola: et in profundū
abissi penetraui. Et in
fluctibus maris ambu
laui et in omni terra ste
ti: et in omni populo et
in omni gente primatū
habui: et omnium excelle
cium et humilium cor
da virtute calcaui. Et ī
his omnibus requiem
quesiui: et in hereditate
cuius morabor. Tunc p
cepit et dixit michi crea
tor omnium: et qui crea
uit me requieuit in ta
bernaculo meo: et dixi
it michi. In iacob habi
ta: et in israhel here
ditare: et in electis me
is mitte radices. Ab in
cio ante secula creata
sum. et usq; ad futurū
seculum non desinam:
et in habitacione sanc
ta coram ipso ministra
ui. Et sic in syon firma
ta sum. et in ciuitate
sanctificata similiter
requieui: et in ierusa
lem potestas mea. Et
radicaui in populo ho
norificato: et in partes
dei mei hereditas illius:
et in plenitudine sanc
torum detencio mea.
Quasi cedrus exaltata
sum in libano: et qua
si cypressus in monte
syon. Quasi palma ex
altata sum in cades: et
quasi plantacio rosē
iericho. Quasi oliua
speciosa in campis: et
quasi platanus exalta

ta sum uxta aquā in
plateis. Sicut cynamo
mū et balsamum aro
matizans: odorem dedi.
Quasi mirra electa: de
di suauitatem odoris.
Et quasi storax et gal
banus et ungula et
gutta. et quasi liban?
non inebriabis vapore au
habitacionem meam:
et quasi balsamū nō
mixtum odor meus. Eg
go quasi therebinthus
extendi ramos meos:
et rami mei honoris et
gratie. Ego quasi vi
tis fructificaui suaui
tatem odoris: et flores
mei fructus honoris et
honestatis. Ego ma
ter pulchre dilectionis
et timoris: et agnicionis
et sancte spei. In me gra
cia omnis vite et veritā
tis: in me omnis spes
vite et virtutis. Transi
te ad me omnes qui cō
cupiscitis me: et a gene
racionibus meis imple

minu. Spiritus enī meus super mel dulcis: et
hereditas mea sup mel
et fauū. Memoriā me
a in generacione seculo
rum. Qui edūcūt me ad
huc esurient: et qui bi
bunt me adhuc sitient.
Qui audit me non cō
fundetur: et qui operan
tur in me non peccabūt.
Qui elucidant me: vitā
eternam habebūt. Hec
omnia liber vite. et tes
tamentī altissimi: et
agnicio veritatis. Legē
mandauit moyses in
precepcis iustificacionū: et
hereditatem domui ia
cob. et israhel promissio
nis. Posuit dauid pue
ro suo exaltare regem ex
ipso fortissimū: in thro
no honoris sedentem in
sempiternū. Qui īplet
quasi phison sapiencia
am: et sicut tigris in di
ebus novorū. Qui ad
implet quasi euphrates
sensum: qui multiplu

cat quasi iordanis in tē
pore messis. Qui mit
tit disciplinam sicut lu
cem: et assistens quasi
geon in die vindemie.
Qui pscat primus scire
ipsam: et infirmior nō
inuestigabit eam. A
mari enim habūdabit
cogitatio eius: et cona
tus illius in abysso
magna. Ego sapiena
a effudi flumina: ego
quasi rames aque im
mense de fluuio. Ego
quasi fluuius doctr: et
sicut aqueductus exiui
de paradiso. Dixi riga
bo meum ortum plan
tationū: et inebriabo
partus mea fructū. Et
ecce factus est michi ria
nus habundans: et flu
uius meus processit
ad mare. Quoniā doc
trinam quasi anteluca
nā illumino omnibz:
et enarrabo illam usqz
in longinquo. Pene
trabo inferiores partes
terre: et inspiciam om
nes dormientes: et illu
minabo omnes sperā
tes in dño. Adhuc
doctrinam quasi pphe
tiam effundam: et reli
quam illam querenta
bus sapienciam: et nō
desinam pgenies illoz
usqz in eternum sanctā.
Videte quoniā non so
li michi laboraui: sed
omnibus exquirentibz
veritatem. XXV
In tribus placuī
est spiritui meo:
que sunt proba
ta coram deo et hominu
bus. Concordia fratrū.
et amor proximorum:
et vir et mulier sibi con
sentientes. Tres species
odiuit anima mea: et
aggrauor valde anīe
illorum. Pauperem su
perbū. et diuitē mendā
cem: et senem fatuum
et insensatū. In iuuen
tute tua non congregas
ti: et quomodo inuenies

in senectute tua: Qm
speciosum canitie iudi
cium: et presbiteris cog
noscere consiliū: Qm
speciosa veterani sapiē
tia: et gloriosus intellec
tus et consiliū. Corona
senū multa peritia: et
et gloria illoy timor dei.
Novem insuspicabilia
cordis magnificaui. et
decimū dicam in lingua
hominibus. Homo q
letabundatur in filijs vi
uens: et videns subuer
sionem inimicorū. Be
atus qui habitat cum
muliere sensata: et qui
lingua sua non est lap
sus: et qui non seruiuit
indigno se. Beatus qui
inuenit amicū verum:
et qui enarrat iustitiā
auri audienti. Qm
magnus qui inuenit
sapientiam et scientiā:
sed non est sup timen
tem dominū. Timor dei
super omnia suppositu
it. Beatus qui donatū

est habere timorem dei.
Qui tenet illum cui as
similabitur: Timor dei
initium dilectionis ei:
fidei autem initium ag
glutinandū est ei. Om
nis plaga tristitia cor
dis est: et omnis malu
tia nequitia mulieris.
Et omnē plagā et non
plagam videbit cordis:
et omnem nequitiam
et non nequitiam mu
lieris: et omnem obduc
tum et non obductum
odientiū, et omnem vin
dictam et non vindictā
inimicorū. Non est ca
put nequius super ca
put colubri: et non est
ira sup iram mulieris.
Cōmorari leoni et dra
coni placebit: qm habi
tare cū muliere nequā. Ne
quitia mulieris immutat
faciem eius: et obscurat
vultum suū tanqm
ursus. et quasi saccum
ostendit in medio pror
simorū eius: et audiens

suspicabur modicum.
Grauis omnis malicia
sup malicia mulieris:
sors peccatorū cadat su
per illam. Ascensus ha
renosus in pedibus ve
terani: sic mulier ligua
ta homini quieto. Ne
respicias mulieris spe
ciem: et non concupis
cas mulierem in specie.
Mulieris ira et irreuere
cia et confusio magna.
Mulier si primatū ha
beat: contraria est viro
suo. Cor humile et fa
es tristis. et plaga mor
tis: mulier nequā. Ma
nus debiles. et genua
dissoluta: mulier que
non beatificat virum
suum. A muliere initia
tum factum est peccati:
et per illam omnes mo
rimur. Non des aque tu
e egressum nec modicū:
nec mulieri nequam ve
niam pdeundi. Si non
ambulauerit ad ma
nū tuam: confunder te
in conspectu inimicoꝝ.
A carnibus tuis absside
illam: ne semp te abu
tatur.

XXVI

Vlieris bone be
atus vir: nume
rus enim āno
rum illius duplex.
Mulier fortis oblectat
virū suum: et annos
vite illius in pace īple
bit. Pars bona, mulier
bona. In parte bona
timentiū deum: dabitur
viro pro factis bonis.
Diuitis autem et pau
peris cor bonū: et in om
ni tempore vultus illo
rum hylaris. A tribus
timuit cor meum: et in
quarto facies mea me
tuit. Delaturam ciuita
tis: et collectionem po
puli: et calūpniā men
dacem. Super mortem
omnia grauia. Dolor
cordis et luctus: mulier
zelotipa. In muliere ze
lotipa: flagellū lingue
omnibus cōmunicans

Sicut bouum iugū qđ
mouetur: ita et mulier nequam. Qui tenet illam: quasi qui appēhendat scorpionē. Mulier ebriosa ira magna et contumelia: et turpitudo illius non cōtegetur. Fornicacio mulieris: in extollencia oculorū. et in palpebris illius agnoscatur. In filia non auertente se firma custodiam: ne inuenta occasione vitetur se. Ab omni uxore uerenda oculis caue: et ne mireris si te neglexerit. Sicut viator sitiens ad fontem os aperiet et ab omni aqua proxima bibet: et contra omnem palum sedebit: et contra omnē sagittam aperiet pharetram. donec deficiat. Gracia mulieris sedule delectabit virū suū: et ossa illius īpinguabit. Disciplina illius datus dei.

Mulier sensata et casta: non est īmutacio cruditę anime. Gracia sup graciam: mulier sancta et pudorata. Omnis autem ponderacio: non est digna cōtinentis anime. Sicut sol oriens mundo in altissimis dei: sic mulieris bone species in ornamentum domus ei. Lucerna splendens sup candelabrū sanctum: et species faciei super etatem stabilem. Colūpne auree super bases argenteas: et pedes firmi super plantas stabilis mulieris. Fundamenta eterna sup petram solidam: et mandata dei in corde mulieris sancte. In duobus contristatū est cor meum: et in tercio iracundia michi aduenit. Vir bellator deficiens per inopiam. et vir sensatus contemptus: et qui transgredi

tur a iustica ad peccatum: deus parauit eum ad ruinam. Due species difficiles et periculose. mihi apparuerūt. Difficile exuitur negocians a negligencia: et nō iustificabitur caupo a peccatis labiorū. XXVII

Propter inopiā multi deliquerunt: et qui querit locupletari auertit oculum suū. Sicut in medio cōpagines lapidū palus figitur: sic et inter medium vendicionis et empcionis angustiabitur peccatus. Conteritur cum delinquente delictū. Si non in timore domini tenueris te instanter: cito subuertet domus tua. Si in prima cura cribrū remanebit pulvis: sic apparebunt cogitationes hominis in cogitatu illius. Vasa figuli probat fornax: et homines iusti temptacio tribulacionis. Sicut iusticia de ligno ostendit fructū illius: sic verbū ex cogitatu cordis hominis. Ante sermonem nō collaudes virum: hec enim temptacio est hominū. Si sequeris iusticiā apprehendes illam: et īdues eā quasi poderem honoris: et inhabitabis cum ea et protget te in sempiternum: et in die agnicionis inuenies firmamentum. Volatilia ad sibi similia conueniūt: et veritas ad eos qui operantur illam reuertetur. Leo venacioni insidiatur semper: sic peccata operantibus iniquitatem. Homo sanctus in sapiencia manet sicut sol: nam stultus sicut luna mutatur. In medio sensatorū sermona verbum tempori: in medio autem cogitationum assiduus esto. Narracio peccatorum odio

sa: et ruus illoꝝ in de
lictis peccati. Loquela
multum urans horri
pilacionem capiti sta
tuet: et irreuerencia ipsi
us obprobrium auriu.
Effusio sanguinis in
ira superborum: et ma
ledictio illoꝝ auditus
grauis. Qui denudat
archana amici perdet
fidem: et non inueniet
amicum ad animum
suū. Dilige proximū:
et conuūgere fide cum il
lo. Qđ si denudaueris
absconsa illius: non p
sequeris post eum. Si
cut enim homo qui p
dit amicū suum: sic q
perdit amicicam prox
imu suu. Et sicut qui di
mittit auem de manu
sua: sic reliquisti proxi
mū tuum et non eum
capies. Non illum seq
ris: quoniam lōge ab
est. Effugit enim qua
si caprea de laqueo: quo
niam vulnerata est ani
ma eius. Vltra eū non
poteris colligare: et ma
ledicti est concordacio.
Denudare autem amici
misteria: desperacio est
anime infelicis. Annu
ens oculo fabricat ini
qua: et nemo eum abi
cet. In conspectu ocu lo
rum tuoꝝ condulcabit
os tuum: et sup sermo
nes tuos admirabitur.
Nouissime autem puer
tet os suū: et in verbis tu
is dabit scandalū. Mul
ta audiui et non coeq̄
ui ea: et dominus odiet
illum. Qui in altū mit
tit lapidem super caput
eius cadet: et plaga dolo
sa dolosi diuidet vulne
ra. Et qui foueam fodit
deadet in illam: et q̄ sta
uit lapidem proximo.
offendet in eo. Qui laque
um alio ponit: peribit
in illo. Facetia nequi
simū conalium super
ipsum deuoluetur: et nō
agnoscet unde aduenu

et illu. Illusio et impro
perium superborū. et vin
dicta: sicut leo insidia
bitur illu. Laqueo peri
bunt qui oblectantur
casu iustorū. Dolor au
tem consumet illos an
teq̃m moriantur. Ira
et furor uterq; execrabi
lia: et vir peccator con
tinens erit illorum.

Qui XXVIII

Qvindicari vult.
a deo inueniet
vindictam: et peccata
illius seruans reserua
bit. Relinque proximo
tuo nocenti te: et tunc de
precanti tibi peccata sol
uentur. Homo homini
reseruat iram: et a deo q̃
rit medelam. In homi
nem similem sibi non
habet misericordiam:
et de peccatis suis depreca
tur: Ipse dum caro sit
reseruat iram: et ppiaa
tionē petit a deo: Quis
exorabit pro delictis illi
us: Memento nouissi
morū. et desine inimica
ri. Tabitudo eī et mors:
iminet in mandatis.
Memorare timorem dei:
et non irascaris proxio.
Memorare testamenti
altissimi: et despice igno
rantiā proximi. Abstine
te a lite: et minues pec
cata. Homo enim ira
cundus incendit litem:
et vir peccator turbabit
amicos: et in medio pa
cem habentium īmittit
inimicabam. Secundū
enim ligna silue sic ig
nis exardescit: et secūdū
virtutem hominis sic
iracundia illius erit: et
secundū substantiā su
am exaltabit irā suam.
Certamen festinatum
incendet ignem: et lis
festinans effundet san
guinem: et lingua testi
ficans adducet mortē.
Si sufflaueris quasi ig
nis exardebit: et si expu
eris super illam extīgue
tur: uterq; ex ore ppio

auntur. Susurro et bi
linguis maledictus:
multos enim turbabit
pacem habentes. Ligna
tercia multos cōmouit:
et dispersit illos a gen
te in gentem. Ciuitates
muratas diuitū destruxe
it: et domos magnato
rum effodit. Virtutes po
pulorū conadit: et gen
tes fortes dissoluit. Lin
gua tercia mulieres vi
ratas deiecit: et ꝑuauit
illas de laboribus suis.
Qui respicit illam nō
habebit requiem: nec
habebit amicū in quo
requiescat. Flagelli pla
ga liuorem facit: pla
ga autem lingue con
minuet ossa. Multi ce
ciderunt in ore gladij:
sed non sic quasi qui in
terierunt per linguā su
am. Beatus qui tectus
est a lingua nequam:
qui in iracundia illius
non transiuit: et q̄ nō
attraxit iugum eius:
et in vinculis illius nō
est ligatus. Jugū enim
illius iugum ferreum
est: et vinculum illius
vinculū ereum ē. Mors
illius mors nequissima:
et utilis poculus inferus
q̄m illa. Pseuerancia
illius non ꝑmanebit.
sed obtinebit vias iniuſ
torū: et in flāma sua
non comburet iustos.
Qui relinquunt deū in
cident in illam: et exar
debit in illis et non ex
tinguetur. Et īmittetur
in illos quasi leo: et q̄
si pardus ledet illos. Se
pi aures tuas spinis et
noli audire linguā ne
quā: et ori tuo facito oſ
tia. et seras auribus tu
is. Aurū tuum et argē
tum tuum confla: et ꝑ
bis tuis facito staterā.
et frenos ori tuo rectos.
Et attende ne forte laba
ris in lingua: et cadas
in conspectu inimicoꝝ
insidiantium tibi: et

sit casus tuus insanabilis in morte. XXIX

QUi facit misericordiam fenerat proximo suo: et qui prevalet manu mandata seruat. Fenerare proximo tuo in tempore necessitatis illius: et iterum redde proximo in tempore suo. Confirma verbum et fideliter age cum illo: et in omni tempore inuenies quod tibi necessarium est. Multa quasi inuentionem estimauerunt fenus: et prestiterunt molestiam his qui se adiuuauerunt. Donec accipiant osculantur manus dantis: et in promissionibus humiliant vocem suam. Et in tempore reddicionis postulabit tempus: et loquitur verba tedij et murmurationum: et tempus causabitur. Si autem potuerit reddere: aduersatur. Solidi vix reddet

dimidium: et computabit illud quasi inuentionem. Sinauite fraudabit illum pecunia sua: et posside bit illum inimicum gratis. Et contumelia et male dicta reddet illi: et pro honore et beneficio reddet illi contumeliam. Multi non causa nequitie non fenerati sunt: sed frustrari gratis timuerunt. Verumtamen supplicem humilem animo forta or esto: et pro elemosina non trahas illum. Propter mandatum assume pauperem: et propter inopiam eius ne dimittas eum vacuum. Perde pecuniam propter fratrem et amicum: et non abscondas illam sub lapide in perditionem. Pone thesaurum tuum tuum in preceptis altissimi: et proderit tibi magis quam aurum. Conclude elemosinam in sinu pauperis: et hec pro te exorabit ab omni ma

lo. Elemosina viri qua
si sacculus cum ipso: et
gratiam hominis quasi
pupillam conseruabit:
et postea resurget: et re
tribuet illis retributionē
eorum in caput illorū.
Super scutum potentis
et sup lanceam: aduer
sus inimicū tuum pug
nabit. Vir bonus fidem
faciet proximo suo: et q̄
perdiderit confusionem
derelinquet sibi. Gratia
am fidei tuę ne obli
uiscaris: dedit enim pro
te animā suam. Repro
missorē fugit peccator
et īmundus. Bona rep
missoris sibi assciabit
peccator: et ingratus sē
si derelinquet liberan
tem se. Vir repromittit
de proximo suo: et cum
perdiderit reuerentiam re
linquetur ab eo. Repro
missio nequissima mil
tos perdidit diuites:
et cōmouit illos quasi
fluctus maris. Viros po
tentes grauans migrare
faciet: et vagans sunt in
gentibus alienis. Pec
cator transgrediens mā
data domini. in adet in
promissionē nequam: et
qui conatur multa a
gere in adet in iudiciū.
Recupera proximū se
cundū virtutem tuā:
et attende tibi ne in ades.
In iudiciū vitę hominis a
qua et panis et vestimē
tum: et domus pregrēs
turpitudinem. Melior
est victus pauperis sub
tegmine asserum: q̄m
epule splendide in pere
gre sine domicilio. Mo
dicū pro magno pla
ceat tibi: et improperiū
pegrinationis non au
dies. Vita nequā hos
pitandi de domo in do
mo in domo: et ubi hos
pitabitur non fiducia
liter aget. nec aperiet
os. Hospitabit et pas
cet et potabit ingratos:
et ad hec amara audiet.

Transi hospes et orna
mensam: et que in ma
nu habes alba ceteros.
Exi a facie honoris a
micorū meorū: necessi
tudine domus mee hos
pes michi factus est
frater. Grauia hec ho
mini habenti sensum:
correpcio domus et im
perium fenteratoris.

Qui diligit filium su
um assiduat
illi flagella: ut letetur
in nouissimo suo. et
non palpet proximor
ostia. Qui docet filium
suum laudabitur in il
lo: et in medio domesti
corum in illo gloriabi
tur. Qui docet filiū su
um in zelum mittit in
micum: et in medio a
micorū gloriabitur in
illo. Mortuus est pater
illius et quasi non est
mortuus: similem enī
reliquit sibi post se. In
vita sua vidit et letatur

est in illo: in obitu suo
non est contristatus:
nec confusus est coram
inimicis. Reliquit enī
defensorem domus con
tra inimicos: et amicis
reddentem graciam. Pro
animabus filiorū col
ligabit vulnera sua: et
super omnem vocē tur
babuntur viscera eius.
Equus indomitus eua
dit durus: et filius remis
sus euader preceps. Lac
ta filiū ~~tuum~~ et pauen
tem te faciet: lude cū eo
et contristabit te. Non
corrideas illi nec doleas:
et in nouissimo obstu
pescent dentes tui. Non
des illi potestatem in iu
uentute: et ne despicias
cogitatus illius. Curua
cervicem eius in iuuen
tute: et tonde latera illi
us dum infans est: ne
forte induret et non ac
quat tibi. et erit tibi dolor
anime. Doce filium tu
um et operare in illum:

ne in turpitudinem illius offendas. Melior est pauper sanus et fortis viribus: qm dives imbecillis et flagellatus malicia. Salus anime in sanctitate iustitie: et melior omni auro et argento: et corpus validū qm census īmensus. Nō est census super censum salutis corporis: et nō est oblectacio sup cordis gaudium. Melior est mors qm vita amara: et requies eterna qm lāguor perseverans. Bona absondita in ore clauso: quasi apposicones epularum aras posite sepulchro. Quid prodest libacio ydolo: Nec enī manducat: nec odorabitur. Sic qui effugat a domino et portās mercedes iniquitatis videns oculis et ingemiscens: sicut spado complectens virginem et suspirans. Tristicā non des anime tue: et non affligas te metipsū in consilio tuo. Jocunditas cordis hec est vita hominis: et thesaurus sine defectione sanctitatis: et exultacio viri est longeuitas. Miserere anime tue placēs deo: et contine et congrega cor tuū in sanctitate eius: et tristicam longe expelle a te. Multos enim occidit tristicia: et non est utilitas in illa. Zelus et iracundia minuent dies: et ante tempus senectam adducet cogitatus. Splendidum cor bonū in epulis: epule enim illius diligēter fiūt.

XXXI

Vigilia honestatis tabefaciet carnes: et cogitatus illius auferet somnū. Cogitatus prescientie auertit sensum: et infirmitas grauis sobriam facit animā. Laborauit dives in congregacione

substancae: et in requie
sua replebitur bonis su
is. Laborauit paup in
diminucione victus: et
in fine inops fit. Qui
aurum dilexit non iust
ificabitur: et qui insec
utus est consūpacionem
replebitur ex ea. Multa
data sunt in auri casus:
et facta est in specie ipsi
us pdicio illorū. Lignū
offensionis est aurum
sacrificantiū. Ve illis q
sectantur illud: et om
nis īprudens deperiet in
illo. Beatus diues qui
inuentus est sine macu
la: et qui post aurum
non abiit: nec speranit
in pecunia et thesauris.
Quis est hic et laudabi
mus eum: fecit enī mi
rabilia in vita sua. Qs
pbatus est in illo et p
fectus est. et erit illi gl̄o
ria eterna. Qui potuit
transgredi et non est
transgressus: et facere
mala et non fecit. Ideo

stabilita sunt bona illi
us in domino: et elemo
sinas illius enarrabit
ecclesia sanctorū. Supra
mensam magnā sedis
ti: non aperias super il
lam faucem tuā prior.
Non dicas si multa sūt
que super illam sūt. Me
mento quoniam mal⁹
oculus nequā. Nequius
oculo quid creatum est:
Ideo ab omni facie sua
lacrimabitur cū viderit.
Ne extendas manū tuā
prior: et inuidia comi
minatus erubescas. Nec
cōprimaris in cōuiuio:
intelligere rem proximi
tui ex tripso. Utere qua
si homo frugi his que
tibi apponuntur: et nō
cū manducas multū
odio habearis. Cessa p̄
or causa disapline: et
noli nimius esse ne for
te offendas. Et si in me
dio multorū sedisti. pri
or illis non extendas
manū tuam: nec prior

poscas vbere. Dim sufficiens est homi erudito: vinū exiguū. Et in dormiendo non laborabis ab illo: et non senties dolorem. Vigilia et colera et tortura vro in frunito. Sompnus sanitatis in homine parco. Dormiet usq; in mane: et anima illius cū ipso delectabitur. Et si coactus fueris in edendo multum: surge e medio et vome. et refrigerabit te: et non adducet corpori tuo infirmitatem. Audi me fili et ne spernas me: et in nouissimo inuenies mea verba. In omnibus operibus tuis esto velox: et omnis infirmitas nō occurret tibi. Splendidum in panibus benedicēt labia multorū: et testimoniū veritatis illius fidele. In nequissimo pane murmuratiue cautas: et testimo

nium nequiae illius verum est. Diligentes in vino noli puocare: multos enim exterminauit vinū. Ignis probat ferrum durum: sic vinū corda superbor arguet in ebrietate potatū. Equa vita hominibus: vinū in sobrietate. Si bibas illud moderate: eris sobrius. Que est vita que minuitur vino: Quid defraudat vitam: Mors. Vinum in iocunditate creatum est: non in ebrietate animo. Exultatio anīe et cordis: vinū moderate potatum. Sanitas est et corpori et anime sobrius potus. Vinum multū potatum: iracundiam et iram et ruinas multas facit. Amaritudo anime vinum multū potatum. Ebrietatis animositas imprudentis offensio: minorans virtutem et fa

aens vulnera. In cōui
uio vini non arguas
proximū: et non despi
as eum in iocunditate
illius. Verba impropery
non dicas illi: et nō pre
mas illum in repetendo.

Recto XXXII

Rem te posuerūt
noli extollu: esto
in illis quasi vnus ex
ipsis. Curam illorū ha
be et sic considera: et om
ni cura tua explicata re
cumbe. ut leteris propt
illos: et ornamentum
gracie accipias coronā:
et dignacionem conse
quaris congregacionis.
Loquere maior natu. de
cet enim te primū ver
bum diligenti sacerdā:
et non impedias musi
cam. Vbi auditus non
est non effundes sermo
nem: et importune noli
extollu in sapiencia. Hē
mula carbunculu in or
namento auri: et com
paracio musicorum in
cōuiuio vini. Sicut in
fabricacione auri signū
est smaragdi: sic nume
rus musicorū in iocun
do et moderato vino. Au
di tacens: et pro reueren
cia accidet tibi bona gr̄
cia. Adolescens loquere
in causa tua vix. Si bis
interrogatus fueris: ha
beat caput responsum
suum. In multis esto q̄
si insciens: et audi tacēs
simul et querens. In me
dio magnatorū non
presumas: et ubi sunt
senes non multum lo
quaris. Ante grandinē
preibit choruscacio: et
ante verecundiam pre
ibit gracia: et pro reue
rencia accedet tibi bona
gracia. Et hora surgen
di non te trices. Precur
re autem prior in domū
tuam: et illuc auocare
et illuc lude. et age con
cepciones tuas: et non
in delictis et verbo sup
bo. Super hys omnibz

benedicto dominū qui
feat te: et inebriantem
te ab omnibus bonis
suis. Qui timet deum
excipiet doctrinā eius:
et qui vigilauerīt ad
illum inuenient bene
dictionem. Qui querit
legem replebitur ea:
et qui insidiose agit
scandalisabitur in ea.
Qui timent deum inue
nient iudicium iustū:
et iustificabit quasi lumē
accendent. Peccator ho
mo vitabit correpcio
nem: et secundū volū
tatem suam inueniet
compacionem. Vir cō
silij non disperdet intel
ligenciam. Alienus et
superbus non pamel
at amorem. etiam post
q̄m fecit cum eo sine cō
silio: et suis insectacio
nibus arguetur. Filii si
ne consilio nichil fac
as: et post factum non
penitebis. In via ruine
ne eas: et non offendas
in lapides: ne credas te
vie laboriose: ne ponas
anime tue scandalum.
Et a filijs tuis caue: et
a domesticis tuis atten
de. In omni opere crede
ex fide anime tue: hec ē
enim conseruacio mā
datorum. Qui credit de
o attendit mandatis:
et qui confidit in illo
non minorabitur.

XXXIII

Menta dominū
non occurrent
mala: sed in tempta
one deus illum conser
uat et liberabit a ma
lis. Sapiens non odit
mandata et iustificabit:
et non illidetur quasi
in procella nauis. Homo
sensatus credit legi dei:
et lex illi fidelis. Qui in
terrogacionem mani
festat parabit verbū:
et sic deprecatus exaudi
etur. et conseruabit dis
ciplinam: et tunc respō
debit. Precordia facili

quasi rota carri: et qua
si axis versatilis cogita
tus illius. Equus emis
sarius sicut amicus sub
sannator: sub omni su
spasedente hinnit. Qua
re dies diem superat: et
iterum lux lucem et an
nus annū a sole: A do
mini scientia separati sūt.
Facto sole et precepto
custodiente. et īmutabi
tempora et dies festos ip
sorum: et in illis dies fes
tos celebrauerunt ad ho
ram. Ex ipsis exaltauit
et magnificauit deus:
et ex ipsis posuit in nu
merū dierum: et homi
nes omnes de solo et ex
terra unde creatus est a
dam. In multitudine
discipline domini sepa
uit eos: et īmutauit vi
as eorum. Ex ipsis bene
dixit et exaltauit: et ex
hys sanctificauit et ad
se applicauit. Ex ipsis
maledixit: et humilia
uit. et conuertit illos ad

separationem ipsorū. Qua
si lutum figuli in ma
nus ipsius plasmare il
lud et disponere: omēs
vie eius secundum dis
positionem eius. Sic ho
mo in manu illius qui
se fecit reddet illi secūdū
iudicium suū. Contra
malū bonum est et cō
tra mortem vita: sic et
contra virum iustū pec
cator. Et sic intuere in
omni opere altissimi.
Duo duo: vnū contra
vnum. Et ego nouissi
mus vigilaui: et quasi
qui colligit racimos post
vindemiatores. In bene
dictione dei et ipse spera
ui: et quasi qui vinde
miat replebo torcular.
Respicite quoniam nō
michi soli laborauī: sed
omnibus exquirentibz
disciplinam. Audite me
magnati et omnes po
puli: et rectores ecclesie
auribus prebete. Filio
et mulieri. fratri et ami

co. non des potestatem
super te in vita tua: et
non dederis alijs possel
sionem tuam: ne forte
penitreat te et deprecteris
pro illis. Dum adhuc
sup es et aspuras: non
īmutabit te omnis ca
ro. Melius est enim ut
filij tui te rogent: qm̄
te respicere in manus fi
liorum tuorū. In om̄i
bus operibus tuis pre
cellens esto: ne dedēs ma
culam in gloriam tu
am. In die consūmacio
nis dierum vite tue. et
in tempe exitus tui: dis
tribue hereditatem tuā.
Cibaria et virga et on⁹
asino: panis et disciplī
na et opus seruo. Opa
tur in disciplina: et que
rit requiescere. Laxa ma
nus illi: et querit liberta
tem. Jugum et lorū cur
uant collū durum: et
seruū indurant opacio
nes assidue. Seruo ma
liuolo: tortura et compe
des. Mitte illum in ope
racionem ne vacet: mul
tam enī malicīam doce
it occasiones. In opera cō
stitue eum: sic enim con
decet illi. Qd si non ob
audierit aliqua illum cō
pedibus: et non amplī
fices sup omnem carnē.
Verum sine iudicio ni
chil facias graue. Si est
tibi seruus bonus: sit ti
bi quasi anima tua.
Quasi fratrem sic eum
tracta: quoniam in sā
guine anime comparā
ti eī. Si leseris illum in
iuste: in fugam conuer
tetur. Et si extollens dis
cesserit. quem queris: Et
in qua via queras illū
nescias ... XXXIIII

Vana spes et mē
dacium insensa
to viro: et somp
nia extollunt īprudētes.
Quasi qui apprehendit
umbram et psequitur
ventum: sic et qui atten
dit ad visa mendacia.

Adid

Hoc secundū hoc visio
sompniorū. Ante facē
hominis: similitudo al
terius homīs. Ab īmūdo
ḥd mūdabitur? et a mē
dace quid verū dicetur?
Diuinacoēs erroris et au
guria mendacia et sōp
nia malefaciencū: va
nitas est. Et sicut par
turientis cor tuū fantasi
as patatur: nisi ab al
tissimo fuerit emissa
visitacio. Ne dederis in
illis cor tuū: multos e
nim errare fecerunt sōp
nia: et exciderunt speran
tes in illis. Sine mendā
cio consūmabitur ver
bum: et sapiencia in o
re fidelis cōplanabitur.
Qui non temptatus est
quid scit? Vir in multis
expertus cogitabit mul
ta: et qui multa didicit
enarrabit intellectum.
Qui non est expertus
pauca recognoscit: qui
autem in multis fact?
est. multiplicabit ma
liciam. Qui temptatus
non est. qualia scit? Et
qui īplantatus est: ha
bundabit nequicia. Mul
ta vidi enarrando: et
plurimas verborū con
suetudines. Aliquociēs
usq; ad mortem pdicta
tus sum horū causa: et
liberatus sum a gracia
dei. Spiritus timencū
deum quietur: et in rel
pectu illius benedicetur.
Spes enim illorum in
saluantem illos: et ocu
li dei in diligentes se.
Qui timet dominū ni
chil trepidabit. et non
pauebit: quoniam ip
se est spes eius. Timēs
dominū: beata est ani
ma. Ad quem respicit?
et quis est fortitudo ei?
Oculi domini super ti
mentes eum. Protector po
tencie. firmamentū vir
tutis. tegimen ardoris.
et umbraculum meridi
ani: deprecacio offensi
onis. et adiutorium ca

sus. exaltans animam
et illuminans oculos:
dans sanitatem et vitā
et benedictionem. Im
molans ex iniquo ob
lato est maculata: et
non sunt beneplacite
sublationes iniusto
rum. Dominus solus
suscipiet vias: in via
veritatis et iustitiae. Do
na iniquorū non pro
bat altissimus: nec re
spicit in oblationibus
iniquorū: nec in multa
titudine sacrificiorū eo
rum propitiabitur pecca
tis. Qui offert sacrifici
um ex substantia pau
perum: quasi qui victi
mat filium in conspec
tu patris sui. Panis e
gentium vita pauperis
est: qui defraudat illum
homo sanguinis est.
Qui aufert in sudore pa
nem: quasi qui occidit
proximū suū. Qui effū
dit sanguinem et qui
fraudem facit mercenna

rio: fratres sunt. Unus
edificans et unus destru
ens: quid prodest illis
nisi labor. Unus orās
et unus maledicens: cu
ius vocem exaudiet de
us: Qui baptizatur a
mortuo et iterū tangit
eum: quid proficit lava
cro illius: Sic homo q
ieiunat in peccatis suis.
et iterum eadem facēs:
quid proficit humilian
do se: Orationem illius
quis exaudiet: xxxv

Qui conservat
verbum: mul
tiplicat oratio
nem. Sacrificium salu
tare attendere mandatis
et discedere ab omni inī
quitate: et propitiationē
facere sacrificijs sup in
iustitias: et deprecatio
pro peccatis recedere ab
iniustitia. Retribuet gra
tiam qui offert similā
ginem: et qui facit mise
ricordiam offert sacrifici
um. Beneplacitum est

domino. recedere ab iniq
tate. Non apparebis an
te conspectum dei vacuus.
Hec enim omnia propt
mandatum dei fiunt. Ob
lacio iusti ipinguat al
tare: et odor suauitatis
est in conspectu altissimi.
Sacrificium iusti accep
tum est: et memoriam
eius non obliuiscetur do
minus. Bono animo
gloriam rendere do: t nō
minuas primicias ma
nuū tuarū. In omni da
to hilarem fac vultum
tuū: et in exultacione sā
tifica decimas tuas. Da al
tissimo secundū datum
eius: et in bono oculo
adinuencionem facito
manuū tuarū: quoni
am dns retribuens est.
et septies tanto reddet ti
bi. Noli offerre munera
prava: non enim suscā
piet illa. Et noli inspi
cere sacrificiū iniusti: q
quoniam deus iudex ē:
et non est apud illum

gloria psone. Non acci
piet dominus psonam
in paupere: et precacio
nem leси exaudiet. Non
despiciet preces pupilli:
nec viduam si effundat
loquelam genitus. Nō
ne lacrime vidue ad mx
illam descendunt: et ex
clamacio eius super de
ducentem eas: A max
illa enī ascendunt usq
q ad celum: et domin?
exaudicio non delectabi
tur in illis. Qui adorat
deum in oblectacōe iusti
apietur: et precacio illu
ius usq ad nubes ppin
quabit. Oracio humi
liantis se nubes penet
bit: et donec ppinquet
non consolabitur: et
nō discedet donec aspi
ciat altissimus. Et dns
non elongabit sed iudi
cabit iustos: et faciet iu
dicium. Et fortissimus
non habebit in illis pa
cienciam: ut contribuleт
dorsum ipsorū. Et gētibz

reddet vindictam: donec
tollat plenitudinē su
perborū. et sceptra iniu
quorū conteribulet. Do
nec reddat hominibus
secundū actus suos: et
secūdū opera ade et se
cundum presūpcionē
illius. Donec iudicet iu
dicium plebis sue: et ob
lectabit iustos miserico
dia sua. Speciosa mi
sericordia dei in tempe
tribulacionis: quasi
nubes pluuie in tempe
state tatis. XXXVI

Miserere nostri de
us omniū et
respice nos: et
ostende nobis lucē mi
seracionū tuarum. Et
immitte timorem tuum
sup gentes que non ex
quisierunt te: et cognos
cant quia non est deus
nisi tu. ut enarrent mi
nalia tua. Allena ma
nū tuam super gentes
alienas: ut videant po
tencaam tuam. Sicut

enim in conspectu eorū
sanctificatus es in nob̄:
sic in conspectu nostro
magnificaberis in il
lis: ut cognoscant te si
cut et nos agnouim⁹
quoniam non est deus
preter te domine. Inno
ua signa: et immuta mi
rabilia. Glorifica ma
nū: et brachiū dextrum.
Excita furorem: et effū
de iram. Extolle aduer
sariū: et affligе inimi
cum. festina tempus.
et memento finis: ut e
narrent mirabilia tua.
Ira et tēme deuoretur
qui saluatur: et qui pes
simant plebem tuā in
ueniant pdicacionē. Con
tere caput principum
inimicorū dicentium:
non est alius p̄ter nos.
Congrega omnes tri
bus iacob. et cognoscāt
quia non est deus nisi
tu. ut enarrent magna
lia tua: et hereditabis
eos sicut ab inicio. Mi

ſerere plebi tue ſup quā
inuocatum eſt nomen
tuum: et iſrahel quem
coequaſti primogenito
tuo. Miſerere ciuitati
ſanctificacionis tue ie
ruſalem: ciuitati requi
e tue. Reple ſyon īenar
rabilibus verbis tuis:
et gloria tua populō
tuum. Da teſtimoniū
quia ab initio creatu
re tue ſunt: et ſuſcita p̄
phacones quas locuta ſt
in nomine tuo ꝓphete
priores. Da mercedem ſuſ
tinentibus te ut ꝓphete
tui fideles inueniantur:
et exaudi oracones ſer
uorū tuorū. Secundum
benedictionem aaron
da populo tuo: et dirige
nos in viam iuſticiae: ut
ſciant omnes qui habi
tant terram. quia tu es
deus conſpector ſeculoꝝ.
Omnem eſcam mādu
cabit venter: et eſt ab⁹
abo melior. Fauces con
tinguit abum fere: et

cor inſenſatū verba mē
dacia. Cor prauū dabit
triſticiam: et homo peri
tus reſiſtet illi. Omnem
maſculum excapiet mu
lier: et eſt filia melior fi
lie. Species mulieris ex
hilarat faciem viri ſui:
et ſuper omnem conci
piſcentiam hominis ſu
perduat deſiderium. Sic
eſt lingua auaricie
et miſericordie et miſe
ricordie: non eſt vir illi
us ſecundū filios homi
nū. Qui poſſidet mulie
rem bonam: inchoat
poſſeſſionem. Adiutori
um ſecundum illū eſt:
et columpna ut requi
es. Vbi non eſt ſepis di
ripietur poſſeſſio: et u
bi non eſt mulier inge
miſcat egens. Cui credit
qui non habet nidum:
et deflectens ubicūq; ob
ſcurauerit. quaſi ſuc
cinctus latro exiliens
de ciuitate in ciuitatē:

Omnis amicus dicit. et ego amicicia am copulaui: sed est amicus solo nomine amicus. Non ne tristicia inest usq; ad mortem: Sodalis autē et amicus: ad inimicicia am cōuertentur. Deprecumptio nequissima: vnde creata es cooperire aridam malicia am. et dolositatem illius: Sodalis amico cōiocundat in oblectacione: et in tēpore tribulacionis aduersarius erit. Sodalis amico condolet causa ventris: et contra hostē accipiet scutum. Non obliuiscaris amicū tui in anima tua: et non immemor sis illius in operibus tuis. Noli comaliari cum socero tuo: et a zelantibus te absconde conaliū. Omnis conaliarius prodit cōaliū: sed est conaliarius in semetipso. A cō

aliario seruia animam tuam. Prius sacto que sit illius necessitas: et ipse eū animo suo cogitabit: ne forte mittat super eum in terram. et dicat tibi bona est vita tua: et stet contrario videre quid tibi eueniat. Cū viro irreligioso tracta de sanctitate: et cū iniusto de iusticia: et cū mulere de hijs que emulat. Cum timido de bello: cū negociatore de traiectione: cū emptore de vendicione. Cum viro liuido de gracijs agendis: cū impio de pietate: cum inhonesto de honestate. Cum operario agrario de omni opere: cum operario annuali de cōsūmacione anni: cū seruo pigro de multa operacione. Non attendas hijs in omni cōaliario: sed cū viro scō assiduus esto. quēcumq; cognoueris obseruantē timorē dei:

nuus anima est secūdū
animam tuam. Quicū
q̄ tenebauerit in tenebr̄
non condlebit tibi: et
q̄ bonū consilij statuet
tecum. Non est enim tibi
aliud plus illo. Anima
viri sancti nunciat ali
quando vera: q̄m septē
circūspectores sedentes in
excelsum ad speculandū.
Et in hijs omnibus de
precare altissimū: ut di
rigat in veritate viam
tuam. Ante omnia ope
ra verbum verax precē
dat te: et ante omnē ac
tum consilium stabile.
Verbum negl̄m̄ mutabi
bit cor. Ex quo quatu
or partes oriuntur. bo
nū et malum. vita et
mors: et dominatrix eo
rum est assidua līgua.
Vir peritus multos eru
diuit: et anime sue suā
uis est. Qui sophistice
loquitur odibilis est:
omni re defraudabitur.
Non enim data est illi
a domino gracia. Om
ni enim sapiencia de
fraudatus est. Est sapi
ens anime sue sapiens:
et fructus sensus illius
laudabilis. Vir sapiēs
plebem suam erudit:
et fructus sensus illius
fideles sunt. Vir sapiēs
implebitur benedictio
nibus: et videntes illū
laudabunt. Vita viri
in numero dierum: di
es autem israhel innu
merabiles sunt. Sapi
ens in populo hereditā
bit honorem: et nomē
illius erit viuens in e
ternū. Fili in vita tua
tempta animā tuam:
et si fuerit negl̄m nō des
illi potestatem. Non e
nim omnibus omnia
expediunt: et non omī
anime omne genus
placet. Noli auidus es
se in omni epulacōe:
et non te effundas sup
omnem escā. In multis
enim escis erit infirmitas:

et auidicas appropinq̃
bit usq; ad coleram.
Ppter crapulam multi
obierunt: qui autem
abstinens est adiaet
ntam.

XXXVIII

Honora medicū
propter necessi
tatem: etenim
illum creauit altissim?
A deo est enim omnis me
dela: et a rege accipiet
donacionem. Disciplī
na medici exaltabit ca
put illius: et in cōspec
tu magnatorū collau
dabitur. Altissimus ere
auit de terra medicinā:
et vir prudens non ab
horrebit illam. Nonne
a ligno indulcata est
aqua amara? Ad agni
cionem hominū virtus
illorū. Et dedit ho
minibus sciencia am al
tissimus: honorari in
mirabilibus suis. In
his curans: mitigabit
dolorem. Et unguenta
rius faciet pigmēta su
auitatis: et unctiones
conficiet sanitatis: et
non consūmabuntur
opera eius. Pax enī dei
super faciem terre. Fili
in tua infirmitate nō
despicias teipsum: sed
ora ad dñm et ipse cura
bit te. Auerte a delicto et di
rige manus: et ab om
ni delicto munda cor tu
um. Da suauitatem t
memoriam similagi
nis: et ipinguia obla
cionem: et da locī me
dico. Etenim illum do
minus creauit et non
discedat a te: quia opa
eius sunt necessaria.
Est enim tempus: qñ
do in manibus eorū in
curras. Ipsi vero dñm
deprecabuntur. ut dirī
gat requiem eorum: et
sanitatem ppter conuer
sacionem eorum. Qui
delinquit in in conspec
tu eius qui fecit eū: in
cidet in manus medici.
Fili in mortuū produc

lacrimas: et quasi dura
passus in ape ploare.
Et secundū iudiciū cōtege
corpus illius: et nō despi
cias sepulturam illius.
Propter delaturā autem
amare fer luctum illi
us vno die: et consolare
propter tristiciam. Et
fac luctum secundum
meritū eius vno die uel
duobus: propter detrac
tionem. Ā tristicia enī
festinat mors et coope
ruit virtutem: et tristi
cia cordis flectit cervicē.
In abductione perma
net tristicia: et substan
cia inopis secundū cor
eius. Non deseris in tris
ticia cor tuū: sed repelle
eam a te: et memento
nouissimorū. Noli oblu
uisci. neq; enim est con
uersio: et huic nichil p
deris: et tepsum pessima
bis. Memor esto iudicij
mei: sic enim erit et tuū.
Michi heri: et tibi hodie.
In requiem mortui req

escere fac memoriā eius:
et consolare illum in ex
itu spiritus sui. Sapien
ciam scribe in tempore
vacuitatis: et qui minos
ratur actu sapienciam
capiet: quia sapiencia a
replebitur qui tenet ara
trum. et qui gloriatur
in iaculo stimulo bo
ues agitat: et conuersa
tur in operibus eorū: et
narracio eius in filijs
taurorū. Cor suū dabit
ad versandos sulcos: et
vigilia eius in sagina
vaccarū. Sic omnis fa
ber et architectus q̄ noc
tem tamq̄m diem cōsi
gnat: qui sculpit signa
cula sculptilia: et assi
duitas eius variat pic
turam. Cor suū dabit
in similitudinem pic
ture: et vigilia sua per
fectum opus. Sic faber fer
rarius sedens iuxta īcu
dem: et considerans op⁹
ferri. Vapor ignis uret
carnes eius: et in calore

fornacas concertatur.
Vox malla inouat aurem eius: et contra similitudinem vasis oculi eius. Cor suum dabit in consummacione operis: et vigilia sua ornabit inspectionem. Sic fabulus sedens ad opus suum: et conuertens pedibus suis rotam. Qui in sollicitudine posita est semp propter opus suum: et innumera est omnis operacio eius. In brachio suo formabit lutum: et ante pedes suos humiliabit virtutem suam. Cor suum dabit ut consummet linicionem: et vigilia sua munda bit fornacem. Omnes hij in manibus suis sperauerunt: et vnusquisq in arte sua sapiens est. Sine hijs omnibus non edificatur ciuitas: et non inhabitabunt nec ambulabunt: et in ecclesia non transilient. Sup sellā iudicis non sedebunt. Et testamentum iudicij non intelligent: nec palam facient disciplinam et iudicium. et in parabolis non inuenientur. sed creaturam eui confirmabunt: et deprecacio illorum in operacione artis: accommodantes animā suam. et considerantes in lege altissimi.

xxxix

Apienciam omnium antiquor exquiret sapiens: et in pphetis vacabit. Narracionem virorum nominatorum conseruabit: et in versucias parabolarum similitudinum introibit. Occulta proverborum exquiret: et in absconditis parabolarum conuersabitur.
In medio magnatorum ministrabit: et in conspectu presidis apparebit. In terra alienarum

gentes: et in sermone o
ris illius siat excepto
ria aquarū. Quoniā
in precepto ipsius pla
cor fit: et non est mino
ratio in salute illius.
Opera omnis carnis
coram illo: et non est
quicqm̄ absconditum
ab oculis eius. A seculo
usqz in seculum respicit:
et nichil est mirabile in
conspectu eius. Non est
dicere quid est hoc aut
quid est illud: omnia
enim in tempore suo q̄
rentur. Benedicto illius
quasi fluuius inunda
bit. Et quomodo cathā
clismus aridam īebria
uit: sic ira ipsius gentes
que non exquisierūt eū
hereditabit. Quomodo
conuertit aquas in sici
tatem et sicciata est terra.
et vie illius vijs illorum
directe sunt: sic peccato
ribus offensiones in ira
eius. Bona bonis crea
ta sunt ab initio: sic ne
quissimis bona et ma
la. Iniciū necessarie
rei vite hominū: aqua
ignis et ferrum. lac et
panis similagineus. t
mel et botrus vue. et o
leum et vestimentum.
Hec omnia sanctis in
bonis: sic et impijs et
peccatoribus in mala
conuertentur. Sūt spū
tus qui ad vindictam
creati sunt: et in furore
suo confirmauerūt tor
menta sua. In tempore
consūmationis effun
dent virtutem: et furorē
eius qui fecit illos con
fundet. Ignis grando.
fames et mors: omnia
hec ad vindictam crea
ta sunt. Bestiarum den
tes et scorpij et serpētes:
et rumphea vindicans
in exterminiū impios.
In mandatis eius epu
labuntur: et super ter
ram in necessitate pre
parabuntur: et in tem
poribus suis non prete

rent verbum. Propter
ab inicio confirmatus
sum et conciliatus sū.
et cogitauī et scripta di
misi. Omnia opera do
mini bona: et omne o
pus hora sua mīstrabit.
Non est dicere hoc illo
nequius est: omnia enī
in tempe suo cōprobā
buntur. Et nunc in om
ni corde et ore collauda
te et benedicite nomen
dñi. XL

Caupacio mag
na creata est ō
nibus hominibus: et
iugū graue sup filios
adam: a die exitus de vē
tre matris eorum. usq
in diem sepulture ī ma
trem omniū. Cogitacō
nes eorum et timores
cordis: adinuencio exper
tacionis et dies finicio
nis. Residentes super se
dem gloriosam usq ad
humiliatum in terra t
cinere: ab eo qui utitur
lacincio et portat coro
nam. usq ad eum qui
cooperitur lino cruda:
furor. zelus. tumultus.
fluctuacio. et timor mor
tis. ira contencio. Et in tem
pore refectionis in cubi
le: sompnus noctis ī
mutat scientiam eius.
Modicū tamq̄ nichil
in requie: et ab eo ī sōp
nis quasi in die respec
tus. Conturbatus est
in visu cordis sui: tam
q̄m qui euaserit in die
belli. In tempe saluris
sue exurrexit: et admi
rans ad nullū timorē
cum omni carne ab ho
mine usq ad pecus: et
super peccatores septu
plum. Ad hec mors. sā
guis. contencio et rum
phea: oppressiones. fa
mes. et contricio et fla
gella. Super iniquos
creata sunt hec omnia:
et ppter illos factus est
cathaclismus. Omnia
cum que de terra sunt

in terram conuertentur:
et aque omnes in mare
cõuertentur. Omne mu
nus et iniquitas delebi
tur: et fides in seculum
stabit. Substancie in
iustorum sicut fluuius
siccabuntur: et sicut to
nitruũ magnũ in plu
uia psonabunt. In a
periendo manus suas
lerabitur: sic preuarica
tores in consũmacione
tabescent. Nepotes im
piorũ non multiplica
bunt ramos: et radices
imunde sup cacumen
petrose sonant. Super
omnem aquam viridi
tas: et ad oram fluui
nis ante omne fenum
euelletur. Benda sicut
padysus in benedictio
nibus: et misericordia
in seculo pmanet. Vita
sibi sufficientis oparij
condulcabitur: et in ea
inuenies thesaurũ fili.
Edificacio cuitatis cõ
firmabit nomen: et su
per hanc mulier ĩmacu
lata cõputabitur. Di
uũ et musica letificant
cor: et sup utraq; dilec
tio sapiencie. Tybie et
psalterium suauem fac
iunt melodiam: et sup
utraq; lingua suauis.
Gracia et speciem deli
derabit oculus tuus: et
sup hoc viride pacionis.
Amicis et sodales in te
pore conuenientes: et
super uteroq; mulier cũ
viro. Fratres in aduto
rium in tempore tribu
lacionis: et super eos
misericordia liberabit.
Aurum et argentum et
constitucio pedũ: et su
per utrumq; consilium
beneplacitum. Facultа
tes et virtutes exaltant
cor: et super hec timor
domini. Non est in ti
more dñi minoracio:
et non est in eo querere
adiutoriũ. Timor dñi
sicut paradisus benedicti
onis: et super omnẽ glo

riam operuerunt illū.
Fili in tempe vite tue ne
indigeas: melius est e
nim mori qm indigere.
Vir respiciens in mensā
alienam: non est vita
eius in cogitacione vic
tus. Huc enim animā
suam cibis alienis. Vir
autem disciplinatus t
eruditus custodiet se.
In ore ipruden tis cōdui
cabitur inopia: et i vē
tre eius ignis ardebit.

Mors XLI

O mors qm amara est
memoria tua
homini pacem haben
ti in substancijs suis:
viro quieto et cuius vie
directe sunt in omnibz.
et adhuc valenti acci
pe cibum. O mors bo
ni est iudicium tuum
homini indigenti et q̄
minoratur viribus: de
fecto etate. et cui de om
nibus cura est: et incre
dibili qui perdit sapi
enciam. Noli metuere
iudicium mortis. Me
mento que ante te fue
runt: et que superuentu
ra sunt tibi. Hoc iudi
cium a domino omni
carni. Et quid supueni
et in beneplacito altis
simi: siue decem siue cē
tū. siue mille anni. Nō
est enim in inferno ac
cusacio vite. Filij abho
minacionū sunt filij
peccatorū: et qui cōuer
santur cetus domus i
piorum. Filiorū pecca
torū pereet hereditas: t
cum semine illorū assi
duitas obprobrij. De
patre impio queritur
filij: quoniam propter
illum sunt in obprobri
o. De vobis viri impij:
qui dereliquistis legem
domini altissimi. Et si
nata fueritis in maledic
cione nascemini: et si
mortui fueritis in ma
ledicione erit pars vel
tra. Omnia que de terra
sunt in terrā cōuertent:

sic impij a maledicto
in perdicionem. Luctus
hominū in corpore ip
sorum: nomen autem
impioꝝ delebitur. Curā
habe de bono nomine:
hoc enim magis pma
nebit tibi q̄n mille the
sauri magni et pcio
si. Bone vite numerus
dierum: bonū autem
nomen pmanebit in
eio. Disciplinā in pa
ce cōserua fili mi. Sa
piencia abscondi
ta et thesaurus inuisus:
que utilitas in utroq;
Melior est homo qui
abscondit stulticiam
suam: q̄m homo qui
abscondit sapiencia
suam. Verūptamen re
uertimini in hijs que p
cedunt de ore meo. Nō
est enim bonū omnē
irreuerenciam obserua
re: et non omnia om
nibus beneplacent in
fide. Erubescite a matre
et a patre de fornicacio
ne: et a pncipe et a
potente de mendacio. A
principe et a iudice de
delicto: a synagoga et
plebe de iniquitate. A
socio et amico de iniul
tate: de loco in quo ha
bitas de furto. De verita
te dei et testamento: de
disclubitu in panibus:
et ab obfuscacione da
ti et accepti. A salutan
tibus de silencio: a resl
pectu mulieris fornica
rie: et ab auersione vul
tus cognati. Ne auertas
faciem a proximo tuo:
et ab auferendo partē
et non restituendo. Ne
respicias mulierem alie
ni viri: et ne scruteris
ancillam eius: neq; ste
teris ad lectū eius. Ab
amicis de sermonibus
improperij: et cum dede
ris ne improperes ...

Capitulum XLIII

Duplices sermo
nem audicius
de reuelacione sermōis

absconditā: et eris vere
sine confusione: et inue
nies graciam in cōspec
tu omniū hominū. Ne
pro hys omnibus con
fundaris: et ne accipiā
psonam ut delinquas.
De lege altissimi et tes
tamento: et de iudicio
iustificare impiū. De
verbo sociorū et viato
rum: et de dacione here
ditatis amicorum. De
equalitate statere et
ponderū: de acquisicio
ne multorū et paucorū.
De correpcione emptio
nis et negociatorū: et de
multa disciplina filio
rum: et seruo pessimo
latus sanguinare. Su
per mulierem nequā:
bonū est signū. Ubi
manus multe sūt clau
de: et quodcūq; trades
numera et appende: da
tum vero et acceptum
omne describe. De disci
plina insensati et fa
tui: et de senioribz qui
iudicantur ab adolescē
tibus. Et eris eruditus
in omnibus: et proba
bilis in conspectu om
niū virorū. Filia pīs
abscondita est vigilia:
et sollicitudo eius au
fert somnū. Ne forte
in adolescencia sua ad
ultera efficiatur: et cō
morata cum viro odi
bilis fiat. Ne quando
polluatur in virgini
tate sua: et in paternis
suis grauida inueniā
tur. Ne forte cum viro
cōmorata transgrediā
tur: aut certe sterilis ef
ficiatur. Super filiam
luxuriosam confirma
custodiam: nequando
faciat te in obprobriū
venire inimicis: a de
tractione in ciuitate et
ab coniectione plebis: et
confundat te in multa
tudine populi. Omni
homini noli intendere
in specie: et in medio
mulierū noli cōmorari.

De vestimentis enim p
cedit tinea: et a mulie
re iniquitas viri. Melio
r est iniquitas viri q̄ꝫ
benefaciens mulier: et
mulier confundens in
obprobriū. Memor ero
igitur operum dñi: et
que vidi annūciabo.
In sermonibus domini
opera eius. Sol illumi
nans per omnia respex
it: et gloria dñi plenū
est opus eius. Nōne do
minus fecit sanctos e
narrare omnia mira
bilia sua: que cōfirma
uit dñs omnipotens
stabilire in gloria sua.
Abyssum et cor hominū
inuestigabit: et in astu
cia illorum intelligabit.
Cognouit enim dñs
omnem scientiam. et
inspexit in signū eui.
annuncians que pre
terierunt. et que supue
nura sunt: revelans ve
stigia occultorum. Non
pertransit illum omnis
cogitatus: et non abscō
ditur ab eo ullus sermo.
Magnalia sapiētie sue
decorauit: que est ante se
culum et usq̄ in seculū.
Neq̄ adiectū est neq̄ mi
nuitur: et non eget alu
cuius consilio. Quām deli
derabilia omnia opera
eius: et tamq̄m scintilla
que est considerare. Om
nia hec viuent et ma
nent in seculū: et in ō
ni necessitate omnia o
bediunt ei. Omnia du
plicia vnū contra vnū:
et non fecit quicq̄m de
esse. Vnusquisq̄ confir
mabit bona. Et q̄s
saciabitur videns glo
riam eius.

XLIII

Altitudinis firmamentum
pulchritudo eius: species celi in visio
ne glorie. Sol in aspec
tu annūcians in exitu.
vas admirabile opus
excelsi. In meridiano ex
urit terram: et in con

Adid

spectu ardoris eius q's
potest sustinere. Fo
nacem custodiens in o
peribus ardoris triplia
ter sol exurens montes:
radios igneos exsufflās
et refulgens radijs suis
obcecat oculos. Magn
dominus qui fecit illū:
et in sermonibus eius
festinabit iter. Et luna
in omnibus in tempe
suo: ostensio temporis
et signū eui. A luna sig
num diei festi: lumina
re quod minuitur in cō
sūmacone. Mensis se
undū nomen eius est:
crescens admirabiliter
in consūmacone. Vas
castrorum in excelsis:
in firmamento celi re
splendens gloriosa. Spe
cies celi gloria stellarū:
mundum illuminās
in excelsis dñs. In verb
sanctis stabunt ad iu
dicium: et non deficiēt
in vigilijs suis. Vide
arcum: et benedic qui
fecit illum. Valde spec
iosus est in splendore su
o. Circuit celum in ar
cuitu glorie sue: manu
excelsi aperuerunt illū.
Imperio suo accelerauit
nuuem: et accelerat cho
ruscaciones emittere iu
dicij sui. Propterea aper
ti sunt thesauri: et euo
lauerunt nebule sicut
aues. In magnitudīe
sua posuit nubes: et cō
fracti sunt lapides grā
dinis. In conspectu ei
cōmouebuntur mon
tes: et in voluntate eius
aspirabit nochus. Vox
tonitrui eius verbera
uit terram: tempestas
aquilonis et congrega
cio spiritus. Et sicut a
uis deponens ad seden
dum aspergit niuem:
et sicut locusta demergēs
descensus eius. Pulchri
tudinem coloris eius
ammirabitur oculus:
et sup ymbrem eius ex
pauescet cor. Gelu sicut

salem effundet super ter
ram: et dum gelauerit
fiet tamq̃m cacumina
tribuli. Frigidus ventꝰ
aquilo flauit: et gela
uit cristallus ab aqua.
Super omnem cõgrega
cionem aquarum requi
escat: et sicut lorica îdu
it se aquis. Et deuorabit
montes et exuret desertũ:
et extinguet viride sicut
ignem. Medicina om
niũ in festinacione ne
bule. Ros obuians ab
ardore veniet: humi
lem efficiet eum. In ser
mone eius siluit ventꝰ:
cogitacione sua placa
bit abissum: et planta
bit illum dominus ihe
sus. Qui nauigat ma
re enarret pericula eꝰ:
et audientes auribus
non admirabimur.
Illic preclara et mirabi
lia opera: varia gene
ra bestiarum et omniũ
pecorũ: et creatura belu
arum. Propter ipsum
consũmatus est sermonis
finis: et in sermone eius
composita sunt omnia.
Multa dicemus et defi
cimus verbis: consũma
cio autem sermonum
ipse est in omnibus.
Gloriantes ad quid va
lebimus. Ipse enim om
nipotens sup omnia
opera sua. Terribilis do
minus et magnus ve
hementer: et mirabilis
potencia ipsius. Glori
ficantes dominũ q̃n
tũcumq; potuerimus su
pualebit adhuc: et ad
mirabilis magnificꝫ
cia eius. Benedicentes
dominũ exaltate illũ
quantum potestis: ma
ior est enim omni lau
de. Exaltantes eũ: reple
mini virtute. Ne labo
retis: non enim pueni
etis. Quis vidit eum et
enarrabit: et quis mag
nificauit eum sicut est
ab inicio: Multa absc̃o
dita sunt maiora hys:

pauca enim vidimus operum eius. Omnia autem dñs fecit: et pie agentibus dedit sapien

Laam. XLIIII

Laudemus viros gloriosos et parentes nostros: in generacione sua. Multam gloriam fecit dominus: magnificencia sua a seculo. Dominantes in potestatibus suis homines magni virtute, et prudencia sua prediti: nuncciantes in prophetis dignitatem prophetarum. et imperantes in presencia populo. et virtute prudencie populis sanctissima verba. In puericia sua requirentes modos musicos: et narrantes carmina scripturarū. Homines divites in virtute: pulchritudinis studiū habentes: pacificantes in domibus suis. Omnes isti in generacionibus

gentis sue gloriam adepta sunt: et in diebus suis habentur in laudibus. Qui de illis nati sunt. reliquerunt nomē narrandi laudes eorū: et sunt quorū non est memoria. Perierūt quasi qui non fuerint: et nati sunt quasi nō nati: et filij ipsorum cum illis. Sed illi viri misericordie sunt: quorum pietates non defuerunt. Et cū semine ipsorū p seuerat bona hereditas: et nepotū eorum semē in testamento stetit: et filiorū ipsorum propter illos. Usq; in eternum manet semē eorum: et gloria eorū non derelinquetur. Corpora eorū in pace sepulta sunt: et nomen eorū viuet in generaciones et generaciones. Sapienciā ipsorū narrent populi: et laudem eorum nunciat ecclesia. Enoch pla

cuit deo et translatus ē
in paradisum: ut det
gentibus sapiencaam.
Hoc inuenais est pfec
tus uistus: et in tempe
racaundie factus est re
conaliacao. Ideo dimi
sum est reliquū terre:
cum factum est diluuu
um. Testamenta secu
li posita sunt apud il
lum: ne deleri possit di
luuio omnis caro. A
braham magnus pa
ter mulatudinis gen
cium: et non est inuen
tus similis illi in glo
ria. Qui conseruauit
legem excelsi: et fuit in
testamento cum illo.
In carne eius stare fecit
testamentū: et in temp
tacione inuentus est fi
delis. Ideo iureiurando de
dit illi gloriam in gen
te sua: crescere illū qua
si terre cumulū. et ut
stellas elu exaltare se
men eius: et hereditari
illos a mari usq; ad
mare: et a flumine usq;
ad terminos terre. Et
ysaac eodem fecit modo.
Pter abraham patrem
ipsius. Benedictionem
omniū gencium dedit
illi: et testamentum cō
firmauit super caput
iacob. Agnouit eum in
benedictionibz suis: et de
dit illi hereditatem. et
diuisit ei partem in tri
bubus duodecī: et cōser
uauit illi homines mi
sericordie. inuenientes
graciam in oculis om
nis carnis. xlv
Dilectus a deo et
hominibz mo
yses: cuius me
moria in benedictione
est. Similem illū fecit
fecit in gloria sanctoz:
et magnificauit eum
in timore inimicoz̄:
et in verbis suis mōstra
placauit. Glorificauit
illum in conspectu regū:
et iussit illi coram popu
lo suo: et ostendit illi

gloriam suam. In fide
et lenitate ipsius sanc
tum fecit illum: et elegit illū de omni carne.
Audiuit enim eū et vocem ipsius: et induxit
illum in nube. Et dedit
illi coram ad precepta et legem vite et disciplinę:
docere iacob testamentum et iudicia sua israel.
Exceltum fecit aaron
fratrem eius: et similem sibi de tribu leui. Statuit ei testamentum eternum: et dedit illi sacerdotium gentis: et beatificauit illum in gloria: et circumcinxit illum zonā glorie. Induit illū stolam glorie: et coronauit illum in vasis virtutis. Circūpedes et femoralia. et humerale posuit ei: et cinxit illum tintinnabulis aureis plurimis in giro. dare sonitum in incessu suo: auditum facere sonitum in templo. in memoriam filijs gentis sue.
Stola sancta auro et iacincto et purpura. opus textile viri sapientis iudicio et veritate p̄
dict. toto corde opus
artificis gemmis preciosis. figuratis in ligatura auri: et opere lapidarij sculptis. in memoriam secundū numerū
tribuū israhel. Coronā
auream sup mitram
eius expressam signo
sanctitatis: gloria honoris et opus virtutis.
desideria oculorum ornata. Sic pulchra ante ipsum non fuerunt
talia: usq; ad orientē.
Non est indutus illa
alienigena aliquis:
sed tantū filij ipsius solū: et nepotes eius per
omne tempus. Sacrificia ipsius consūmata
sunt igni cotidie. Complevit moyses manus
eius: et unxit illū oleo
sancto. Factum est illi

in testamentū eternū:
et semini eius sicut dies
celi. Fungi sacerdcio et
habere laudem: et glo
rificari populū suum
in nomine suo. Ipsum
elegit ab omni viuen
te offerre sacrificiū deo:
incensum et bonū odo
rem in memoriā placa
re pro pplo suo. Et dedit illi
in preceptis suis potes
tatem: in testamentis
iudicioꝝ ut doceret iacob
testimonia: et in lege
sua lucem dare israhel.
Qui contra illum steterunt alieni: et propter
inuidiam ceciderunt illū in deserto ho
mines qui erant cum
dathan et abyron: et
congregacio chore in
ira cum diam. Vidit do
minus deus et nō pla
cuit illi: et consumpti
sunt in impetu ire cum
die. Feci illis monstra:
et consumpsit eos in
flāma ignis. Et addi
dit aaron gloriam: et
dedit illi hereditatem: et
primicias fructuū terre
diuisit illi. Panem ip
sis in primis parauit
in sanctitatem. Nam sa
crificia domini edent: q
dedit ipsi et semini eius.
Ceterū in terra gentes nō
hereditabit: et pars non
est illi in gente: ipse enī
pars eius et hereditas.
Phynees filius eleaza
ri tercius in gloria: imi
tando ipsum in timo
re dei. et stare in reuueren
cia gentis. In bonita
te et alacritate anime
sue placuit deo israhel.
Ideo statuit ad illū tes
tamentū pacis pena
pem sanctoy et gentis
sue: ut sit illi et semini
eius sacerdcij dignitas
in eternū: et testamen
tum dauid regi filio ies
se de tribu iuda hereditas
ipsi et semini eius: ut
daret sapiencia m in cor
nostrum iudicare gen

tem suam in iustica a. ne abolerentur bona ipsoꝝ: et gloriam ipsorum in gentem eorū eternā fecit. XLVI

Deus in bello iheſu naue ſucceſſor moyſi in pheticis: qui fuit magnus ſecundū nomen ſuum: maximus in ſalutem electoꝝ dei. expugnare inſurgentes in hoſtes ut conſequeretur hereditatem iſrahel. Quā gloriam adeptus eſt in tollendo manus ſuas: et iactando contra ciuitates rumpheas. Quis ante illum ſic reſtitit: Nam hoſtes ipſe dominus pauſit. Aut non ī uacuidia eius impeditus eſt ſol. et una dies facta eſt quaſi duo. Inuocauit altiſſimū potentem in oppugnādo inimicos undiq. et audiuit illum magn⁹ et ſanctus deus. In lapidis grandinis virtutis valde fortis. impetū fecit contra gentem hoſtilem: et in deſcenſu perdidit contrarios: ut cognoſcant gentes potentiam eius: quia pugnare contra dñm non eſt facile: et ſecutus eſt a tergo potentes. Et in diebus moyſi miſericordiam fecit. ipſe et caleb filius iephonne ſtare contra hoſtem et phīb̄e gentem a peccatis: et ſtringere murmur malicie. Et ipſi duo conſtitutī a periculo liberati ſunt. a numero ſexcentorum miliū pediū: inducere illos in hereditatem. in terram que manat lac et mel. Et dedit dominus ipſi caleb fortitudinem: et uſq. in ſenectutem pmanſit illi virtus: ut aſcēderet in excelſum terre locū. Et ſemen ipſius obtinuit hereditatem. Et uidēt

omnes filij israhel: qui
a bonū est obsequi cō
deo. Et iudices singuli
suo nomine quorum
non est corruptum cor.
qui non auersi sunt a
domino. ut sit memoria
illorum in benedicti
one: et ossa eorum pul
lulent de loco suo. Et
nomen eorum pma
net in eternū: perma
nens ad filios illorū
sanctorū virorū gloria.
Dilectus a deo suo sa
muhel pheta domini
renouauit imperiū: et
unxit principes in gen
te sua. In lege domini iu
dicauit congregacionē:
et vidit dñs iacob: et in
fide sua probatus est p
pheta. Et cognitus est
in verbis suis fidelis: q
a vidit deum luras. Et
inuocauit dñm omni
potentem: in oppugnā
do hostes arcūstantes ū
diq. in oblacione vni
uiolati. Et intonuit

e celo dominus. In soni
tu magno audicam fe
cit vocem suam: et con
triuit principes tirioꝝ
et omnes duces philis
tim. Et ante tempus fi
nis vite sue et seculi: tes
timonium prebuit in cō
spectu domini et cristi.
Pecunias et usq; ad cal
camenta ab omni car
ne non accepit: et non
accusauit illum homo.
Et post hoc dormiuit:
et notum fecit regi. et
ostendit finem vite sue.
Et exaltauit vocem ex
de terra in pheta: delere
impietatem gentis...

POst hec surrexit na
than pheta in
diebus dauid: et quasi
adeps sepatus est a car
ne. Sic dauid a filijs is
rahel. Cum leonibus
lusit quasi cum agnis:
et in ursis similiter fecit
sicut cum agnis ouiū.
In iuuentute sua nūq̄d

non occidit gigan
tem: et abstulit obpro
brium de gente. In tol
lendo manū in saxo fū
de: decoat exultacionē
golie. Vbi inuocauit
dominū omnipotentē:
et dedit in dextera eius
tolerare hominem fo
tem in bello: et exalta
re cornu gentis sue. Sic
in decem milibus glo
rificauit eum: et lauda
uit eum in benedictio
nibus domini. in offerē
do illi coronā glorie. Cō
triuit enim inimicos
undiq; et extirpauit
philistiim contrarios
usq; in hodiernū diem.
Contriuit cornu ipsoz
usq; in eternū. In omni
opere dedit confessionē
sancto. et excelso in ver
bo glorie. De omni cor
de suo laudauit dñm:
et dilexit deum qui feat
illum: et dedit illi cōtra
inimicos potenciā. Et
stare feat cantores con
tra altare: et in sono eo
rum dulces feat modos.
Et dedit in celebracioni
bus dies: et ornauit tē
pora usq; ad consūma
cionem vite: ut lauda
rent nomen sanctū do
mini. et amplificaret
mane dei sanctitatem.
Cristus purgauit pec
cata ipsius: et exalta
uit in eternū cornu ei?
Et dedit illi testamentū
regū: et sedem glorie in
israhel. Post ipsū sur
rexit filius sensatus: et
post illū dreat omnē po
tenciā inimicorū. Salo
mon impauit in die
bus pacis. Cui subiecit
deus omnes hostes ut
conderet domū in nōe
suo et pararet sanctua
rium in sempiternum:
quēadmodū eruditus
est in iuuentute sua: et
impletus est quasi flu
men sapiencia. Et ter
ram retexit anima tu
a: et replesti in compa

nonibus enigmata.
Ad insulas longe di
uulgatum est nomen
tuum: et dilectus es in
pace tua. In cantilenis
et proverbijs et compa
onibus et interpreta
nibus: mirate sunt ter
re. Et in nomine domi
ni est cognomen deus
israhel. collegisti quasi
aurichalci aurum: et
ut plumbum comple
ti argentum: et inclina
ti femora tua mulieri
bus. Potestatem habu
isti in corpore tuo. dedi
ti maculam in gloria
tua: et pphanasti semi
num inducere iracun
diam ad liberos tuos
et in ceteris stulticiam
tuam: ut faceres impe
rium bipartitum. et ex
ephraim imparе impe
rium durum. Deus au
tem non derelinquet mi
sericordiam suam et
non corrumpet neqꝫ de
lebit opera sua: neqꝫ p
det ab stirpe nepotes e
lecti sui: et semen eius
qui diligit dominū nō
corrumpet. Dedit autē
reliquū iacob. et dauid
de ipsa stirpe. Et finem
habuit salomon cum
patribus suis: et relic
post se de semine suo gē
tis stulticiam et minu
tum prudencia. roboā
qui auertit gentem cō
silio suo. Et ieroboam
filium nabath qui pec
care fecit israhel: et dedit
ephraim viam peccan
di. Et plurima reddi
derunt peccata ipso
rum: valde auerterunt
illos a terra sua. Et que
siuit omnes nequicias
usqꝫ dum ueniret ad
illos defensio: et ab om
nibus peccatis liberā
uit eos ... XLVIII

Et surrexit helu
as pphetа qua
si ignis: et ver
bum ipsius quasi fa
cula ardebat. Qui in

dixit in illos famem:
et imutantes illū inui
dia sua pauca facti sūt.
Non potuerant enī sus
tinere precepta domini.
Verbo dnī continuit
celum: et elegit a se ignē
terre. Sic amplificatus
est helias in mirabili
bus suis. Et quis po
test similiter gloriari
tibi: Qui sustinuisti mor
tuum ab inferis de sor
te mortis: in verbo do
mini dei. Qui dejecisti
reges ad pniciem: et cō
fregisti facile potentās
ipsorum: et gloriosos
de lecto suo. Qui audis
ti syna iudicium: et i
choreb iudicia defensio
nis. Qui ungis reges
ad penitentiam: et pro
phetas facis successores
post te. Qui receptus es
in turbine ignis: i cur
ru equorum igneorū.
Qui inscriptus es in ī
dicijs temporū lenire ira
tundiam domini: con
ciliare cor patris ad fi
lium. et restituere tribu
s iacob. Beati sunt qui
te viderunt: et in amici
cia tua decorati sunt.
Nam nos vita vluum?
tantū: post mortē autē
nō erit tale nomē nostrū.
Helias qui in turbine
rectus est: et in heliseo
completus est spūs
eius. In diebus suis nō
timuit principem: et
in potentia nemo vicit
illum nec supauit illū
verbum aliquod: et mor
tuum ꝑphetauit corp⁹
eius. In vita sua fecit
monstra: et in morte mi
rabilia operatus est.
In omnibus istis non
penituit populus: et
non recesserunt a pecca
tis suis. usq; dum ab
lecti sunt de terra sua: et
dispersi sunt in omnē
terram. Et relicta ē gens
ꝑpauca: et princeps in
domo dauid. Quidam
ipsorū fecerunt quod

placeret deo: alij autem
multa cõmiserunt pec
cata. Ezechias muni
uit ciuitatem suam: et
induxit in mediũ ipsius
aquam. Et fodit ferro
ripem: et edificauit ad
aquam puteum. In di
ebus ipsius ascendit se
nacherib et misit rapsa
cen: et sustulit manum
suam contra illos. Et
extulit manũ suam in
syon: et superbus fact⁹
est potencia sua. Tunc
mota sunt corda et ma
nus ipsorum: et doluc
runt quasi parturien
tes mulieres. Et inuoca
uerunt dominũ mise
ricordem: expandẽtes ma
nus extulerunt ad celũ:
et sanctus dominus de
us audiuit eos voces
ipsorum. Non est com
memoratus peccatorũ
illorum: neq; dedit illos
inimicis suis: sed pur
gauit illos in manu y
saie sancti ꝓphete. Sub

uocat castra assiriorum:
et contriuit illos ange
lus dei. Nam fecit ezech
as quod placuit deo: et
fortiter iuit in via da
uid patris sui: quam
mandauit illi ysaias
ꝓpheta magnus et fide
lis in conspectu dei. In
diebꝫ ipsius retro rediit
sol: et addidit regi vitã.
Spiritu magno vidit
ultima: et consolatus ẽ
lugentes syon usqꝫ in
sempiternũ. Ostendit
futura: et abscondita
antequã euenirent...

Emo xlix
ria posie in cõ
posicione odo
ris facta. opus pigmen
tarij. In omni ore qua
si mel indulcabitur ei⁹
memoria: et ut musica
in cõuiuio vini. Ipse est
directus diuinitus in pe
nitencia gentis: et tulit
abhominaciones impi
etatis. Et gubernauit
ad dñm cor ipsius: et

in diebus peccatorū cor
roborauit pietatē. Pre
ter dauid et ezechiam et
iosiam. omnes peccatū
cōmiserunt. Nam relin
querunt legem altissi
mi reges potentes iude:
et contempserunt timo
rem dei. Dederunt enim
regnū suum alijs: et
gloriam suam alieni
gene genti. Incenderūt
electam sanctitatis ciui
tatem: et desertas fecerūt
vias ipsius in manu
ieremie. Nam male
tractauerunt illū qui
a ventre matris consti
tutus est pphetare: euer
tere et euellere. et perdere.
et iterum edificare et re
nouare. Ezechiel qui
vidit conspectum glo
rie: quam ostendit illi
in curru cherubim. Nā
cōmemoratus est inimi
corum in ymbre: be
nefacere illis qui osten
derunt rectas vias. Et
duodecim pphetarum
ossa pullulent de loco su
o. Nam corroborauerūt
iacob: et redemerunt se
in fide virtutis. Quomō
amplificemus zorobaba
bel. Nam et ipse quasi
signum in dextera ma
nu israhel. Et ihesum fi
lium iosedech: qui in di
ebus suis edificauerūt
domū. et exaltauerunt
templum sanctū domi
no. paratum in gloriā
sempiternā. Et neemi
a in memoria multa tē
pons: qui erexit nobis
muros euersos. et statue
runt portas et seras: q̄
erexit domos nostras.
Nemo natus est in terra
qualis enoch: nam et
ipse receptus est a terra.
Et ioseph qui natus est
homo princeps fratrū.
firmamentū gentis: rec
tor fratrum. stabilimē
tum populi. Et ossa ip
sius visitata sunt: et
post mortem pphetaue
runt. Seth et sem apud

homīes gl'am adepta ſt:
et ſup omnē animam
in origine adam. ℣
Symon onye ſi
luus ſacerdos
magnus qui ī
vita ſua ſuſtulit domū:
et in diebus ſuis corobo
rauit templū. Templi e
iam altitudo ab ipſo fū
data eſt: duplex edificacio et excelſa parietis tem
plū. In diebus ipſius e
manauerūt putei aqua
rū: et quaſi mare adim
pleti ſunt ſupra modū.
Qui curauit gentē ſuā:
et liberauit illam a pdi
cone. Qui preualuit ā
plificare ciuitatem: qui
adeptus eſt gloriam in
conuerſacionē gentis:
et ingreſſum domus et
atrij amplificauit. ℣
Si ſtella matutina in
medio nebule. et quaſi
luna plena in diebus
ſuis lucet: et quaſi ſol
refulgens ſic ille effulſit in templo dei. Quaſi
arcus refulgens inter
nebulas gloriē: et qua
ſi flos roſarum in die
bus vernis. Quaſi lilia
q̄ que ſunt in tranſitu
aque: et quaſi thus re
dolens in diebus eſta
tis. Quaſi ignis efful
gens: et thus ardens in
igne. Quaſi vas auri
ſolidum: ornatum om
ni lapide pretioſo. Qua
ſi oliua pullulans: et
cypreſſus in altitudinē
ſe tollens. In acapien
do ipſum ſtolam glo
rie: et veſtiri eum con
ſūmacionem virtutis.
In aſcenſu altaris ſāc
ti: gloriam dedit ſanc
titatis amictum. In ac
apiendo autem partes
de manu ſacerdotum:
et ipſe ſtans iuxta arā.
Circa illum corona fra
trū: quaſi plantacio ce
dri in mōte libano. Sic
circa illum ſteterūt qua
ſi rami palme: et omnes
filij aaron in gl'a ſua.

Oblacio autem domi
in manibus ipsorum:
coram omni synago
ga israhel. Et consum
macione fungens in a
ram amplificare obla
cionem excelsi regis:
porrexit manu suam
in libacione: et libauit
de sanguine uue. effu
dit in fundamento al
taris. odorem diuinu
excelso principi. Tunc
exclamauerunt filij a
aron in tubis productili
bus sonuerunt: et au
ditam fecerut magnā
uocem in memoriam
coram deo. Tunc omis
populus simul ppera
uerunt: et ceciderunt in
faciem super terram ad
orare dominū suū: et
dare preces omnipoten
ti deo excelso. Et amplu
ficauerunt psallentes
in vocibus suis: et in
magna domo auditus
est sonus suauitatis
plenus. Et rogauit po
pulus dominū excelsū
in prece. usq; dum pfec
tus est honor domini: t
munus suum pfecerit.
Tunc descendens exultat
manus suas in omnē
congregacionem filio
rum israhel: dare glori
am deo a labijs suis. et
in nomine ipsius glo
riari. Et iterauit oracā
onem suam. volens os
tendere virtutem dei: et
plus orauit deum om
nipotentē qui magna fecit
in omni terra. Qui auxe
rit dies nostros a vētre
matris nostre. et fecit no
bis scām secundū suam mi
sericordiam: det nobis
iocunditatem cordis et
fieri pacem in diebus
nostris in israhel p di
es sempiternos. Credere
israhel nobis scām esse mi
sericordiam dei: ut libe
ret eos in diebus suis.
Duas gentes odit ani
ma mea: terciam autem
non est gens quā oderī

Qui sedent in monte se
on. et philistiim: et stul
tus populus qui habi
tat in sichimis. Doctri
nam sapientie et disci
pline scripsit in codice
isto ihesus filius syrach
ierosolimita: qui reno
uauit sapientiā de cor
de suo. Beatus qui in is
tis versatur bonis. Q
ponit illa in corde suo:
sapiens erit semper. Si
enim hec fecerit ad om
nia valebit: quia lux
dei vestigium eius est.

Oratio ihesu filij syrach.

CONfitebor tibi domine rex:
et collaudabo
te deum saluatorem me
um. Confitebor nomi
ni tuo quoniam adiutor
et protector factus es mi
chi: et liberasti corpus
meum a pdicione. A
laqueo lingue inique:
et a labijs operantium
mendacium. Et in con
spectu astantiū factus

es michi adiutor: et li
berasti me secundū mul
titudinem misericordi
e nominis tui. A rugi
entibus ꝑparatis ad es
cam: de manibus que
rentium animā meā:
et de portis tribulacio
nū que circūdederūt me.
A pressura flamme que
circumdedit me: et ī me
dio ignis nō sum estu
atus. De altitudine vē
tris inferi: et a lingua
coinquinata et a verbo
mendacij. A rege iniquo:
et lingua iniusta. Iau
dabit usq; ad mortem
anima mea dominū:
et vita mea appropin
quans erat in inferno
deorsum. Circūdederunt
me undiq; et non erat
qui adiuuaret. Respi
ciens eram ad adiutoriū
hominū: et non erat.
Memoratus sum mise
ricordie tue domine. et
operationis tue que a
seculo sunt: quoniam

etuis sustinentes te. et
liberas eos de manibz
gentium. Exaltasti su
per terram habitacio
nem meam: et p mor
te defluenta deprecatus
sum. Inuocaui dominū
patrem dñi mei: ut nō
derelinquat me in die
tribulacionis mee. et
in tempore superboz sine adiutorio. Laudā
bo nomen tuum assi
due: et collaudabo illud
in confessione: et exau
dita est oracio mea. Li
berasti me de pdicione:
et eripuisti me de tempe
inimico. Propterea confite
bor et laudem dicam ti
bi: et benedicam nomē
domini. cum adhuc iu
nior sum. Priusqm ob
dormirem: quesiui sapiē
ciam palam in oracio
ne mea. Ante templum
postulabam pro illa:
et usqz in nouissimis i
quiram eam: et flore
bit tamqm precox uua.

letatum est cor meū in
ea: ambulauit pes me
us iter rectū. A iuuenta
te mea inuestigabam
eam: inclinaui modice
aurem meam et excepi
illam. Multam inueni
in meipso sapienciā:
et multum profecta in ea.
Dabit michi sapienciam dabo gloriam: con
gaudens sum ei ut fa
ciam illam. Zelatus sū
bonum: et non confū
dar. Colluctata est ani
ma mea in illa: et in fa
ciendo eam confirmat
sum. Manus meas ex
tendi in altum: et in sa
pienciā eius luxit ani
ma mea. Direxi aduersū:
et in agnicione inueni
eam. Possedi cum ipsis
cor ab initio: propter
hoc non derelinqr. Den
ter meus conturbatus
est querendo illam: pp
terea possidebo bonam
possessionem. Dedit e
nim michi dñs linguā

mercedem meam: et ipsa laudabo eum. Appropiate ad me ĩdocti: et congregate vos in domo disciplinę. Quid adhuc retardatis: et q̃d dicatis in hijs: Anime vestre sicut vehementer. Aperui os meũ: et locutus sum. Compate vobis sine argento sapiencia am: et collum vestrum subiicite iugo eius: et suscipiat aĩa vestra disciplinam. In proximo est enim inuenire eam. Videte oculis vestris quia modicum laboraui: et ĩueni mihi multam requiem. Assumite disciplinam in multo numero argenta: et copiosum aurum possidete in ea. Letetur anima vestra ī misericordia eius: et non confundemĩ in laude ipsius. Opaĩ opus vestrum ante tempus: et dabit vobis mercedẽ vestram in tempe suo.

Explicat oẽ ihesu filij syrach.

Sequitur oẽ salomõis.

Et inclinauit salomon genua sua in cõspectu omnis ecclesie israhel: et aperuit manus suas ad celum et dixit. Domine deus israhel. non est tibi similis deus in celo sursum neq; in terra deorsũ: qui custodis testamentũ tuũ et misericordiam pueris tuis qui ambulant in cõspectu tuo ī toto corde: seruians puero tuo dauid que locutus es illi. Et locutus es in ore tuo: et in manu tua implesti quasi dies iste. Et nunc domine deus israhel: custodi puero tuo dauid pãi meo. que locutus es illi dicens. Non deerit tibi vir a facie mea: sedens in throno isrl. Verũptamen si custodierint filij tui legem me

am. ut in preceptis meis
ambulēt: sicut ambula
uerunt in conspectu me
o fideles. Et nunc dñe d
us israhel: creditum est
verbum quod locutus
es puero tuo dauid. Q
niam si vere habitab
deus cum hominibus
in terra. si cēlū cēli non
sufficiant tibi: quāto
magis domus hec quā
edificaui: Sed respicēs
ad oracionem pueri tu
i et precacionem eius.
ut exaudias domīe pla
cacionem oracionis.
quam puer tuus ora
coram te hodie: ut sint
oculi tui sup domū hāc
die ac nocte. in loco quo
dixisti inuocari nomē
tuū: et exaudias ora
onem quam puer tu
us orat in hoc loco. et
exaudias p̄cacionem
pueri tui et populi tui
israhel. si orauerit in lo
co isto: et exaudias in
loco habitacionis de

Hdfuſſe quod additum
eſt. Diſcant igitur ob
trectatores mea recipere
in toto quod in paruis
ſuſceperint: aut inter
pretacionem meam cū
aſteriſcis ſuis radere.
Neq; enim fieri poteſt
ut quos plura interpo
ſiſſe conſpexerint. non
eoſdem etiam in quibus
dam erraſſe fateantur:
precipue in iob. Cui ſi
ea que ſub aſteriſcis ad
dita ſunt ſubtraxeris.
pars maxima detrun
cabitur: et hoc dūtaxat
apud grecos. Ceterū
apud latinos ante eā
tranſlacionem quam
ſub aſteriſcis et obelis
nup edidimus. ſeptin
genta ferme aut octin
gēta verſus ſunt. ut de
curtatus et laceratus
coerosus q; liber. fedita
tem ſui publice legenti
bus prebeat. Hec autē
tranſlacio nullum de
veteribus ſequitur in

Lowisa Van Der Lest
Jonge Zoger 1739

terpretem: sed ex ipso he
braico arabicoq̄ sermo
ne et interdum cyro nūc
verba nūc sensus. nunc
simul utrūq̄ resonabit.
Obliquus enim etiam
apud hebreos totus lib'
fertur et lubricus: et qd
grece rethores vocāt sce
matismenos. dumq̄ a
liud loquitur aliud a
git: ut si velis anguil
lam uel murenulā stric
tis tenere manibus: qñto
fortius premeris. tanto
acrius elabitur. Memini
me ob intelligentiam
huius voluminis lu
dum quēdam preceptō
rem qui apud hebreos
primus haberi putaba
tur. non parvus redemis
se nūmis: ut uus doctri
na an aliquid pfecerī
nescio. Hoc unum scio:
non potuisse me inter
pretari nisi quod ante
intellexeram. A prima
pro ultraq̄ voluminis
usq̄ ad verba iob: apd
hebreos prosa oratio ē.
Porro a verbis iob in
quibus ait. pereat dies
in qua natus sū. et nox
in qua dictum est con
ceptus est homo. usq̄
ad eum locum ubi an
te finem voluminis sēp
tum est. idcirco ipse me
reprehendo et ago pe
nitentiam in faucilla et
cinere. exametri versus
sunt dactilo spondeo q̄
currentes: et pter līgue
ydioma crebro reprien
tes et alios pedes non e
rūdem sillabarū. sed
eorūdem temporum. In
terdum quoq̄ rigimus
ipse dulas et annulus
fertur. numeris lege re
solutis: quod metrica
magis q̄m simplex lec
tor intelligunt. A supī
dicto autem versu usq̄
ad finem libri: paruū
comma quod remanet
prosa oratione contexi
tur. Quod si qui uidetur
inaedulum. metra solu

cet esse apud hebreos. et
in morem nostri fla
gretaq; pindari. et alche
et sapho. uel psalterii.
uel lamentacones iere
mie. uel omnia ferme
scripturarū cantica com
prehendi: legat philo
nem. iosephum. origi
nē. cesariensem eusebiū:
et eorum testimonio me
uerum dicere comproba
bit. Audiant quapro
ter canes mei idarco me
in hoc uolumine labo
rasse. non ut interpreta
cionem antiquam rep̄
henderem: sed ut ea que
in illa aut obscura sūt
aut omissa. aut certe sp̄
torum uicio deprauata
manifestiora nostra in
terpretacione fierēt: qui
et hebreum sermonem
ex parte didicimus. et ī
latino pene ab ipsis au
nabilis inter grāmata
cos et rethores et philo
sophos detracti sumus.
Qd̄ si apud grecos post
septuaginta edicionem
iam cristi euangelio cho
ruscante. iudeus aquila
et symmachus ac theo
docion iudaizantes here
tica sunt recepti. q̄a mul
ta misteria saluatoris
subdola interpretacione
celarunt: et tamen in ex
aplis habentur apud
ecclesias et explanantur
ab ecclesiasticis uiris:
quanto magis ego chri
stianus de parentibus
xp̄ianis. et uexillum cru
cis in mea fronte portās.
cuius studium fuit o
missa repetere. depraua
ta corrigere. et sacramen
ta ecclesie puro et fideli
aperire sermone. uel a
fastidiosis uel a malig
nis lectoribus non debeo
reprobari: Habeant qui
uolunt ueteres libros.
uel in membranis pur
pureis auro argentoq;
descriptos. uel uncialibz
ut uulgo aiunt literis
oneratos magis exarata q̄

Latina Iacobi
Jorm Van Schravesande
Is Hier Gewest
1739

codices: dūmodo michi
meas q̄ p̄mittant pau
peres habere cedulas: t
non tam pulchros codi
ces q̄m emendatos. Vtra
q̄ edicio et septuaginta
iuxta grecos. et mea iux
ta hebreos in latinū me
o labore translata est.
Eligat vnusquisq̄ qd̄
vult: et studiosiū se ma
gis q̄m maliuolū pro
bet. Explicat prefacio.

[redacted]

Incipit liber beati iob

Vir erat in terra hus: no
mine iob. Et erat vir il
le simplex et rectus ac
timens deum: et recedens
a malo. Natiq̄ sunt ei
septem filij: et tres filie.
Et fuit possessio eius sep
tem milia ouiū. et tria
milia camelorū: quin
genta quoq̄ iuga boū.
et quingente asine: ac
familia multa nimis.
Eratq̄ vir ille magnus
inter omnes orientales.
Et ibant filij eius et fa
ciebant conuiuiū per
domos: vnusquisq̄ in
die suo. Et mittentes vo
cabant tres sorores suas:
ut comederent et biberēt
cum eis. Cumq̄ in orbē
transissent dies cōuiuij:
mittebat ad eos iob. et
sanctificabat illos. Cō
surgensq̄ diluculo: of
ferebat holocausta per
singulos. Dicebat enī.
Ne forte peccauerint fi
lij mei: et benedixerint
deo in cordibus suis. Sic
faciebat iob cunctis di
ebus. Quadam autem
die cum venissent filij
dei ut assisterent coram
domino: affuit inter e
os etiam sathan. Cui
dixit dominus. Vnde ve
nis: Qui respondēs ait.

C. Krebs. Erford. Thuringus. d. 15. Maii 1727.

N. B. von der Decken Bremensis 1727

G. L. D. Kielmans Egge Aug: 1721 Hanoverianus.

C. A. v. Kielmans-Egge. Augsta
Abr van de Wiele 1725
Jan van den Hoke 1725
Bregitta Alarda
Storm van
's Gravesande, Fecit

Circuiui terram: et p
ambulaui eam. Dixit
itq; dominus ad eum.
Nūquid consideraſti
ſeruū meum iob. q nō
ſit ſimilis ei in terra?
homo ſimplex et rectus
et timens deum. ac re
cedens a malo. Cui rel
pondens ſathan ait.
Nūquid frustra timet
iob deum: Nonne tu
vallaſti eum et domū
eius? vniuerſāq; ſub
ſtanciam per circuitū?
Operibus manuū ei
benedixiſti: et poſſeſſio
eius creuit in terra. Sed
extende paululum ma
nū tuam. et tange cūc
ta que poſſidet: niſi in
facie tua benedixerit
tibi. Dixit ergo dñs ad
ſathan. Ecce vniuerſa
que habet in manu tu
a ſūt: tātūm in eū ne extē
das manū tuam. Egreſ
ſusq; eſt ſathan a fa
cie domini. Cum autē
quadam die filij et filie

eius comederent et bibe
rent vinū in domo fra
tris ſui primogeniti:
nuncius venit ad iob
qui diceret. Boues ara
bant et asine paſcebā
tur iuxta eos: et irrue
runt ſabei. tulerunt q;
omnia et pauſerūt pu
eros gladio: et euaſi e
go ſōlus ut nunciarē
tibi. Cumq; adhuc ille
loqueretur: venit alter
et dixit Ignis de deſcen
et tulerunt eos: [illegible]
et pueros pauſerūt gla
dio: et effugi ego ſolus
ut nunciarem tibi. Ad
huc loquebatur ille: et
ecce alius intrauit et dix
it. Filijs tuis et filiabus
veſcentibus et bibentib;

vinū in domo fratris
ſui primogeniti: repen
te ventus vehemens ir
ruit a regione deſerti. et
concuſſit quatuor an
gulos domus. Que cor
ruens oppreſſit liberos
tuos et mortui ſunt: et
effugi ego ſolus ut nū
tiarem tibi. Tunc ſur
rexit iob et ſcidit tunicā
ſuam: et tonſo capite
corruens in terram ad
orauit et dixit. Nudus
egreſſus ſum de utero ma
tris mee: et nudus reuer
tar illuc. Dominus de
dit dñs abſtulit: ſicut
domino placuit ita fac
tum eſt: ſit nomen do
mini benedictū. In om
nibus hijs non peccauit
iob: neq; ſtultum quid
contra deum locutus eſt.

Factum ē autem cū qua
dam die venis
ſent filij dei et ſtarent co
ram domino: veniſſet
quoq; ſathan inter eos
et ſtaret in conſpectu e
ius: ut diceret dominus
ad ſathan. Unde venis:
Qui reſpondens ait. Cir
cuiui terram: et pambu
lauiſam. Et dixit domi
nus ad ſathan. Nūq̄d
conſideraſti ſeruū meū
iob. q̄d non ſit ſimilis
ei in terra: vir ſimplex
et rectus et timens deum
ac recedens a malo. et
adhuc retinens innocē
ciam: Tu autem cōmo
uiſti me aduerſus eum:
ut affligerem illum ſtul
tra. Cui reſpondens ſa
than ait. Pellem pro pel
le: et cuncta que habet
homo dabit pro aīa
ſua. Alioquin mitte ma
nū tuam et tange os e
ius et carnem: et tunc vi
debis q̄d in facie bñdix
erit tibi. Dixit ergo dñs
ad ſathan. Ecce in ma
nu tua eſt: verūptamē
animā illius ſeruua. E
greſſus igitur ſathan
a facie domini: pauſit

iob vulnere pessimo a
planta pedis usq; ad
verticem eius. Qui testa
sanie deradebat: sedens
in sterquilinio. Dixit
autem illi uxor sua.
Adhuc tu permanes in si
plicitate tua? Benedic
deo et morere. Qui ait
ad illam. Quasi una
de stultis mulieribus lo
cuta es. Si bona suscepi
mus de manu domini:
quare mala non sustine
amus? In omnibus
his non peccauit iob
labiis suis. Igitur au
dientes tres amici iob
omne malum quod ac
ciderat ei. venerunt sin
guli de loco suo: eliphaz
themanites. et baldad
suites. et sophar naa
matites. Condixerant
enim: ut pariter venien
tes visitarent eum. et
consolarentur. Cumq;
eleuassent procul oculos suos: non cognouerunt eum. Et exclamā
tes plorauerunt: scissis
q; vestibus sparserunt
puluerem sup caput su
um in celum. Et sederūt
cum eo in terra septem
diebus et septem noctibus: et nemo loquebatur ei verbum. Videbāt
enim dolorem esse vehementem. ...

Post hec aperuit iob os suū.
et maledixit
die suo: et locutus est.
Pereat dies in qua natus sum: et nox in qua
dictū est conceptus est
homo. Dies ille vertat
in tenebras. Non requirat eum deus desup: et
non sit in recordatione:
et non illustretur lumine. Obscurent eum tenebre: et umbra mortis.
Occupet eum caligo: et
involuatur amaritudine. Noctem illam tenebrosus turbo possideat. Non cōputetur in
diebus anni: nec nume

retur in mensibus. Sit
nox illa solitaria: nec
laude digna. Maledicāt
ei qui maledicunt diei:
qui parati sunt suscita
re leuiathan. Obtenebrē
tur stelle caligine eius.
Expectet lucem et nō vi
deat. nec ortū surgentis
aurore: quia non con
duxit ostia ventris qui
portauit me: nec abstu
lit mala ab oculis me
is. Quare non in vul
va mortuus sum. egres
sus ex utero non statim
perij: Quare exceptus ge
nibus: Cur lactatus u
beribus: Nunc enim do
miens silerem et somp
no meo requiescerē cum
regibus et consulibus
terre. qui edificant sibi
solitudines: aut cū p̄n
cipibus qui possident
aurū et replent domos
suas argento: aut sic
ut abortiuū absc̄ōdi
tum non subsisterem:
uel qui concepti nō vi
derunt lucem. Ibi impy
cessauerunt a tumultu:
et ibi requieuerunt fes
si robore: et quondā vīc
ti pariter sine molestia.
non audierunt vocem
exactoris. Paruus et
magnus ibi sunt: et ser
uus liber a domino su
o. Quare data est mise
ro lux. et vita his qui
in amaritudine aīe
sunt: Qui expectant
mortem et non venit.
quasi effodientes thesau
rum: gaudentq; vehemē
ter cum inuenerīt sepul
chrum. Viro cuius abs
condita est via: et cir
cūdedit eum deus tenebris.
Ante q̄m comedam suspi
ro: et quasi inundā
tes aque sic rugitus me
us: quia timor quem
timebam euenit mihi:
et quod verebar accidit.
Nonne dissimulaui: nō
ne silui: Nonne quieui:
Et venit super me īdig
nacio. ...

Respondens autem elyphaz themanites dixit.
Si cœperimus loqui tibi: forsitan molesti accipies. Sed conceptū sermonem tenere quis possit? Ecce docuisti multos: et manus lassas roborasti. Vacillantes confirmauerunt sermones tui: et genua tremēntia confortasti. Nunc autem venit super te plaga et defecisti: tetigit te et conturbatus es. Ubi est timor tuus. fortitudo tua. patientia tua et perfectio viarū tuarū? Recordare obsecro te. quis unquam innocens periit? aut quando recti deleti sunt? Quomodo vidi eos qui operantur iniquitatem et seminant dolores et metūnt eos. flante deo perisse: et spiritu ire eius esse consumptos. Rugitus leonis et vox leene. et dentes catulorū leonū contriti sunt. Tigris periit. eo qđ non haberet predam: et catuli leōis dissipati sunt. Porro ad me dictum est verbum absconditū: et quasi furtiue suscepit auris mea venas susurrij eius. In horrore visionis nocturne quādo solet sopor occupare homines. pauor tenuit me et tremor: et omnia ossa mea perterrita sūt. Et cum spiritus me preteriret: inhorruerunt pili carnis mee. Steterat quidam cuius nō agnoscebā vultum: imago coram oculis meis: et vocem quasi auree lenis audiui. Numquid homo deo comparatione iustificabitur? aut factore suo purior erit vir? Ecce qui seruiunt ei nō sunt stabiles: et in angelis suis reperit prauitatem. Quātomagis hij

qui habitant domos
luteas. qui terrenū ha
bent fundamentū. cōsu
mentur velut a tinea.
De mane usq; ad vespe
ram succidentur: et quia
nullus intelligit in eter
nū pereibunt. Qui autē
reliqui fuerint. auferen
tur ex eis: moriemur et
non in sapiencia.

VOca ergo si est
qui tibi respon
deat: et ad alu
quem sanctorū conuer
tere. Virum stultū inter
fiat ira crudia: et puu
lum occidit inuidia. E
go vidi stultum firma
radice: et maledixi pul
chritudini eius statim.
Longe sient filij eius a
salute. et conterentur in
porta: et non erit qui e
ruat. Cuius messem fa
melicus comedet: et ip
sum rapiet armatus:
et bibent sitientes diui
cias eius. Nichil in ter
ra sine causa fit: et de
humo non orietur do
lor. Homo ad laborem
nascitur: et auis ad vo
latum. Quinobrem ego
deprecabor dominū: et
ad deum ponam eloqu
ium meum. Qui facit
magna et inscrutabilia
a: et mirabilia absq;
numero. Qui dat plu
uiam sup faciem terre:
et irrigat aquis omnia
sa. Qui ponit humiles
in sublimi: et merentes
erigit sospitate. Qui dis
sipat cogitaciones ma
lignorū: ne possint im
plere manus eorū quod
ceperant. Qui apprehē
dit sapientes in astucia
eorum: et consilium p̄
uorum dissipat. P di
em incurrent tenebras:
et quasi in nocte sic pal
pabunt in meridie. Por
ro saluū faciet egenū a
gladio oris eorum: et
de manu violenti pau
perem. Et erit egeno spes:
iniquitas autem cōtra

her os suũ. Beatus ho
mo qui corripitur a deo.
Increpacionem ergo do
mini ne reprobes: quia
ipse vulnerat et medet:
pauit et manus eius
sanabunt. In sex tribu
lacionibus liberabit
te: et in septima non tã
get te malum. In fame
eruet te de morte: et i bel
lo de manu gladij. A
flagello lingue absco
deris: et non timebis ca
lamitatem cũ venerit.
In vastitate et fame ri
debis: et bestiam terre
non formidabis: sed cũ
lapidibus regionum
pactũ tuum: et bestie
terre pacifice erunt tibi.
Et scies qd pacem habe
at tabernaculũ tuum:
et visitans speciem tu
am non peccabis. Et
scies quoq quoniam
multiplex erit semen tu
um: et pgenies tua q̃si
herba terre. Ingredieris
in habundancia sepul

chrum: sicut infertur a
cervus in tempore suo.
Ecce hoc ut inuestiga
uimus ita est: quod au
dituũ mente pertracta.

Respon VII

dens autẽ iob
dixit. Vtinam
appenderentur peccata
mea quibus iram me
rui. et calamitas quã
patior in statera: qua
si arena maris hec gra
uior appareret. Vnde et
verba mea dolore sunt
plena: quia sagitte do
mini in me sunt. qua
rũ indignacio ebibit
spiritum meum: et ter
rores domini militant
contra me. Nũquid ru
git onager cum habu
erit herbam: aut mu
git bos cum ante pre
sepe plenũ steterit: Aut
poterit comedi insulsũ:
quod non est sale con
ditum: Aut potest ali
quis gustare: qd gus
tatum afferet morte:

Inune enim esurienta.
etiam amara dulcia es
se videntur. Que prius
tangere nolebat aīa
mea: nunc pre angus
tia ab mea sunt. Quis
det ut veniat petitio me
a: et quod expecto tribu
at michi deus: Et qui ce
pit ipse me conterat:
soluat manū suam et
succidat me. Et hec mi
chi sit consolatio. ut
affligens me dolore nō
parcat: nec contradicā
sermonibus sācti. Que
est enim fortitudo mea
ut sustineam: aut quis
finis meus ut patienter
agam: Nec fortitudo la
pidū fortitudo mea: nec
caro mea enea est. Ecce
non est auxiliū michi
in me: et necessaria quo
q̄ mea recesserunt a me.
Qui tollit ab amico su
o misericordiam: timo
rem dñi derelinquit. Fra
tres mei pretericrūt me:
sicut torrens qui raptim
transit in cōuallibus.
Qui tamēt pruinam: ir
ruet super eos nix. Tem
pore quo fuerint dissipa
ta peribunt: et ut inca
luerint soluentur de lo
co suo. Inuolute sunt se
mite gressuū eorū: am
bulabunt in vacuū et
peribunt. Considerate
semitas theman. itine
ra saba: et expectate pau
lisper. Confusi sunt: q̄a
speraui. Venerūt quoq̄
usq̄ ad me: et pudore co
operti sunt. Nunc veni
tis: et modo videtes pla
gam meam timetis.
Nūquid dixi afferte mi
chi. et de substancia ves
tra donate michi: uel li
berate me de manu hos
tis. et de manu robusto
rum eruite me: Docete
me et ego tacebo: et si q̄d
forte ignorani instruite
me. Quare detraxistis
sermonibus veritatis:
cum e vobis nullus sit
qui possit arguere me:

Ad incarpandū tantum
eloquia cōdamnatis: t
in ventum verba pfer
tis. Super pupillum ir
ruitis: et subuertere ni
timini amicum vestrū.
Verūptamen quod ce
pistis expletre. Prebet
aurem: et videte an mē
tiar. Respondete obse
cro absq; contentione.
et loquentes id qđ iust
tum est iudicate: et nō
inuenietis in lingua
mea iniquitatem: nec
in faucibus meis stul
ticia personabit. VII
Milicia est vita
hominis super
terram: et sicut
dies mercennarij dies e
ius. Sicut cerui⁹ desid
rat umbram. et sicut
mercennarius prestola
tur finem operis sui: sic
et ego habui menses va
cuos. et noctes laborio
sas enumeraui michi.
Si dormiero dico quādo
consurgam: et rursum
expectabo vesperam: et
replebor doloribus usq;
ad tenebras. Induta est
caro mea putredine: et
sordibus pulueris. Cu
tis mea aruit: et cōtrac
ta est. Dies mei velociꝰ
transierunt. sīn a texen
te tela succiditur: et con
sumpti sunt absq; ulla
spe. Memento quia vē
tus est vita mea: et non
reuertetur oculus meus
ut videat bona: nec al
piacet me visus homi
nis. Oculi tui in me: et
non subsistam. Sicut
consumitur nubes et
ptransit. sic qui descen
dit ad inferos non as
cendet: nec reuertetur
ultra in domū suam:
neq; cognoscet eū am
plius locus eius. Qua
pter et ego non parcā
ori meo. loquar in tri
bulacone spūs mei:
confabulabor cum a
maritudine aīe mee.
Nūquid mare sū ego.

aut cetus? quia circũ
dedisti me carcere: Si dix
ero consolabitur me lec
tus meus. et relevabor
loquens mecum in stra
tu meo? terrebis me per
somnia: et per visio
nes horrore concutes.
Ꝯnobrem elegit suspẽ
dium anima mea: et
mortem ossa mea. Des
peraui: nequaq̃m ulꝝ
lam viuam. Parce mi
chi: nichil enim sunt
dies mei. Quid est ho
mo quia magnificas
eum? aut quia ponis
erga eum cor tuũ: Vi
sitas eũ diluculo: et sub
ito probas illũ. Usq̃q
non parcis michi? nec
dimittis me ut glutiã
saliuã meam: Peccaui.
Quid faciam tibi o cus
tos hominũ: Quare
me posuisti contrariũ
tibi? et factus sũ michi
metipsi grauis: Cur nõ
tollis tollis peccatũ me
um? et quare non au

fers iniquitatem meã:
Ecce nunc in puluere
dormiam: et si mane me
quesieris non subsistã.

Respon VII

Dens autẽ bal
dad suites dixit.
Usq̃quo loqueris talia?
et spiritus multiplex ser
monis oris tui: Numq̃d
deus supplantat iudici
um? et omnipotens sub
uertit quod iustũ est:
Etiam si filij tui peccа
uerint ei. et dimisit eos
in manu iniquitatis
sue? tu tamen si diluculo consurrexeris ad deũ.
et omnipotentem fueris
deprecatus. si mundus
et rectus incesseris. statim
euigilabit ad te et pacа
tum reddet habitaculũ
iustitie tue: in tantum
ut priora tua fuerint
parua. et nouissima
tua multiplicentur nu
mis. Interroga enim ge
nerationem pristinã:
et diligenter inuestiga

patrū memoriam. Hes
terni quippe sumus et
ignoramus: quoniam
sicut umbra dies nostri
sunt super terram. Et
ipsi docebunt te: loquē
tur tibi. et de corde suo p
ferent eloquia. Nūquid
virescere potest carpus
absq; humore? aut cres
cere calectum sine aqua?
Cum adhuc sit in flore
nec carpatur manu: an
te omnes herbas arescat.
Sic vie omniū qui ob
liuiscuntur deum: et spes
ypocrite peribit. Non e
placebit fiducia sua:
et sicut tela aranearum
fiducia eius. Innitetur
super domū suam et nō
stabit: fulciet eā et non
consurget. Humectus
videtur antequā veniat
sol: et in ortu suo germē
eius egredietur. Super
acervū petrarum radi
ces eius densabuntur: et
inter lapides cōmorabi
tur. Si absorbuerit eū

de loco suo: negabit eū.
et dicet non noui te. Hec
est enim letitia vie eius:
ut rursum de terra alij g
minentur. Deus non p
iiciet simplicem. nec por
riget manū malignis:
donec impleatur risu os
tuū. et labia tua iubilo.
Qui oderunt te induen
tur confusione: et taber
naculum impiorū nō
subsistet. IX

Respondens
iob ait. Vere sci
o qd ita sit: et
qd non iustificetur ho
mo cōparatus deo. Si vo
luerit contendere cū eo:
non poterit ei respondere
unum pro mille. Sapi
ens corde est: et fortis ro
bore. Quis restitit ei. et
pacem habuit? Qui
transtulit montes: et
nescierunt hij quos sub
uertit in furore suo. Q
cōmouet terram de loco
suo: et columpne eius
contremiscunt. Qui pre

apit solu et non occidit:
et stellas claudit quasi
sub signaculo. Qui ex
tendit celos solus: et gra
ditur super fluctus ma
ris. Qui facit arcturū
et oriona et hyadas: et
interiora austri. Qui
facit magna et incom
prehensibilia: et mira
bilia quorū non est nu
merus. Si venerit ad
me non videbo: si abie
rit non intelligam eū.
Si repente interroget.
quis respondebit ei: uel
quis dicere potest cur fa
cis? Deus cuius resistere
ire nemo potest: et sub
quo curuantur qui por
tant orbem. Quanto
ergo sum ego qui respō
deam ei: et loquar verba
mea cum eo? Qui etiā
si habuero quippiā iu
stum non respondebo: sed
meum iudicem deprecа
bor. Et cum inuocantē
me exaudierit me: non cre
do q̄d audierit vocē me
am. In turbine enim cō
teret me: et multiplica
bit vulnera mea etiam
sine causa. Non cōcedit
requiescere spiritum me
um: et implet me amа
ritudinibus. Si fortitu
do quereretur robustissimi
est: si equitas iudicij. ne
mo pro me audet testi
monium dicere. Si iusti
ficare me voluero: os
meū condēpnabit me.
Si innocentem ostende
ro: prauū me comproba
bit. Etiam si simplex
fuero. hoc ipsum ignо
rabit anima mea: et tede
bit me vite mee. Unū
est quod locutus sum:
et innocentem et impiū
ipse consumet. Si flagel
lat occidat semel: et non
de penis innocentum ri
debit. Terra data est in ma
nus impij: vultum iu
dicum eius operit. Quod
si non ille est. quis ergo
est? Dies mei velociores
fuerunt cursore: fugerūt

et non viderunt bonū.
Ptransierunt quasi na
ues poma portantes: sic
ait aquila volans ad
escam. Cum dixero ne
quaq̄m ita loquar: cō
muto faciem meam. t
dolore torqueor. Verebar
omnia opera mea: sci
ens q̄d non parceres de
linquenti. Si autem et
sic impius sum. quare
frustra laboraui? Si
lotus fuero quasi aquis
niuis. et fulserint velut
mundissime manus
mee: tamen sordibus
intinges me: et abho
minabuntur me vesti
menta mea. Neq̄ enī
viro qui similis mei est
respondebo: nec qui me
cum in iudicio ex equo
possit audiri. Non est
qui utrumq̄ valeat
arguere: et ponere ma
nū suam in amborbus.
Auferat a me virgam
suam: et pauor eius nō
me terreat. Loquar et
non timebo eum: neq̄
enim possū metuens
respondere.

X

Edet animam
meam vite me
e: dimittā ad
uersum me eloquium
meū. Loquar in amari
tudine anime mee: di
cam deo noli me cōdēp
nare. Indica michi: cur
me ita iudices. Nūq̄d
bonū tibi videtur si ca
lūpnieris et opprimas
me opus manuū tua
rum: et consiliū impi
orum adiuues? Num
quid oculi carnei tibi
sunt. aut sicut videt
homo et tu videbis? Nū
quid sicut dies hominis
dies tui. et anni tui si
cut humana sunt tem
pora: ut queras iniq̄
tatem meam et pecca
tum meum scruteris.
et scias quia nichil im
piū fecerim cum sit ne
mo qui de manu tua
possit eruere? Manus

tue plasmauerũt me.
et fecerunt me totum in
circuitu: et sic repente
precipitas me: Memẽ
to queso qđ sicut lutũ
feceris me: et in puluerẽ
reduces me. Nonne sic
ut lac mulsisti me. et
sicut caseum me coagu
lasti: Pelle et carnibus
vestisti me: ossibus et
neruis compegisti me.
Vitam et misericordiã
tribuisti michi: et visi
tacio tua custodiuit spi
ritũ meum. Licet hec ce
les in corde tuo: tamẽ sci
o quia vniuersorũ me
mineris. Si peccaui et
ad horam pepcisti mi
chi: cur ab iniquitate
mea mundũ me esse
non pateris: Et si im
pius fuero: ve michi ẽ.
Et si iustus: non leua
bo caput. saturatus af
flictione et miseria. Et
pter superbiam quasi
leena capies me: reuer
sus qꝫ mirabiliter me
cruciabas. Instauras testes
tuos contra me. et mul
tiplicas iram tuã ad
uersũ me: et pene mili
tant in me. Quare de
mulua eduxisti me: Q'
utinam consumptus
essem ne oculus me vi
deret: fuissem quasi nõ
essem de utero transla
tus ad tumulũ. Num
quid non paucitas di
erum meorũ finietur
breui: Dimitte ergo me
ut plangam paululũ
dolorem meum. ante
qm̃ vadam et non rei
tar ad terram tenebro
sam et opertam mor
tis caligine: terrã mi
serie et tenebrarum: u
bi umbra mortis et
nullus ordo. et sempit'
ternus horror inhabi
tans. xi

Respondens au
tem sopharna
amathites dixit. Nũ
quid qui multa loqui
tur. non et audiet': aut

vir verbosus iustificabi-
tur? Tibi soli tacebūt
homines? et cum cepe-
ris a nullo confu-
taberis? Dixisti enim.
Purus est sermo meus:
et mundus sum in con-
spectu tuo. Atq; utinā
deus loqueretur tecum?
et aperiret labia sua tu-
bi. ut ostenderet tibi se-
creta sapientiae. et q̄ mul-
tiplex esset lex eius: et in-
telligeres q̄d multo mi-
nora exigaris ab eo q̄
meretur iniquitas tua.
Forsitan vestigia dei cō-
prehendes: et usq; ad p-
fectum omnipotentem
reperies. Excelsior celo ē.
et quid facies? profundi-
or inferno: et unde cog-
nosces? Longior terra
mensura eius: et latior
mari. Si subuerterit ō-
nia uel in unū coarta-
uerit: quis contradicet
ei? Ipse enim nouit ho-
minū vanitatem: et vi-
dens iniquitatē nonne

L

considerat? Vir vanus
in superbiam erigitur:
et tamq̄m pullum o-
nagri se liberū natum
putat. Tu autē firmasti
cor tuū: et expandisti
ad deum manus tuas.
Si iniquitatem que ē
in manu tua abstule-
ris a te. et non manse-
rit in tabernaculo tuo
iniustitia: tunc leuare
poteris faciem tuam
absq; macula: et eris
stabilis et non timebis.
Miseriē quoq; obliuis-
ceris: et quasi aquarū
que preterierunt recorda-
beris. Et quasi meridi-
anus fulgor consurget
tibi ad vesperam. Et cū
consumptū putaueris.
orieris ut lucifer: et ha-
bebis fiduciam posita
tibi spe: et defossus secu-
rus dormies. Requiescs
et non erit qui te exter-
reat: et deprecabuntur
faciem tuam plurimi.
Oculi autē impiorum

dehcaent: et effugiũ pe
ribit ab eis: et spes eoꝝ
abhominacio anime.

Respon XII
dens autẽ iob
dixit. Ergo vos
estis soli homines: et
vobiscum quietur sapi
encia: Et mecũ est coꝝ
sicut et vobis: nec infe
rior vestri sum. Quis
enim hec que nostis ig
norat: Qui derideatur ab
amico suo sicut ego: i
uocabit eum et exaudi
et eum. Derideatur enim
iusti simplicitas: lam
pas contempta apud
cogitaciones diuitum.
parata ad tempus sta
tutũ. Habundant ta
bernacula predonũ: et
audacter prouocant deũ:
cum ipse dederit omnia
in manibus eoꝝũ. Nu
mirũ interroga iumen
ta et docebunt te: et vo
latilia celi et indicabũt
tibi. Loquere terre et res
pondebit tibi: et narra
bunt pisces maris. Qs
ignorat qd omnia hec
manus domini fecerit:
In cuius manu anima
omnis viuentis: et spi
ritus vniuerse carnis
hominis. Nonne au
ris verba diiudicat: et
fauces comedentas sapo
rem: In antiquis est
sapiencia: et in multo
tempore prudencia. A
pud ipsum est sapiẽcia
et fortitudo: ipse habet
consiliũ et intelligencia
am. Si destruxerit: ne
mo est qui edificet. Et
si incluserit hominem:
nullus est qui aperiat.
Si continuerit aquas
omnia siccabuntur:
et si emiserit eas subuer
tent terram. Apud ipsũ
est fortitudo et sapien
cia: ipse nouit et decepi
entem et eum qui decepi
tur. Adducat consilia
tos in stultum finem:
et iudices in stuporem.
Balcheum regum dis

soluit: et preangit fune
nes eorum. Duat sa
cerdotes inglorios: et op
timates supplantat. Cō
mutans labium vera
cium: et doctrinā senū
auferens. Effundit des
pectionem sup principes:
et eos qui oppressi fuerāt
releuans. Qui reuelat
pfunda de tenebris: et p
duat in lucem umbrā
mortis. Qui multiplī
cat gentes et perdit eas:
et subuersas in integrū
restituit. Qui īmutat
cor principū populi ter
re: et decipit eos ut frus
tra incedant per īuium.
Palpabunt quasi in
tenebris et non in luce:
et errare eos facet quasi
ebrios.

XII

Ce omnia et
vidit oculꝰ me
us, et audiuit
auris mea: et intellexi
singula. Secundū sa
ciam vestram et ego
noui: nec inferior vestri
sum. Sed tamen ad om
nipotentem loquar et
disputare cum deo aup
o: prius vos ostendens
fabricatores mendacij.
et cultores puersorum
dogmatum. Atq utinā
taceretis: ut putaremī
esse sapientes. Audite
ergo correptiones me
as: et iudicium labioꝝ
meorū attendite. Num
quid deus indiget vestro
mendacio? ut pro illo lo
quamini dolos: Nūqd
faciem eius accipitis: et
pro deo iudicare nitimī:
Aut placebit ei quem ce
lare nichil potest: Aut
decipietur ut homo. vel
tris fraudulentis: Ip
se vos arguet: quoniā
in abscondito faciem e
ius accipitis. Statim ut
se cōmouerit turbabit
vos: et terror eius irruet
super vos. Memoria vel
tra compabitur cineri:
et redigentur in luteum
ceruices vestre. Tacete

paulisper: ut loquar
quodcunq; michi mẽs
suggesserit. Quare la
cero carnes meas den
bus meas: et animam
meam ponam in mani
bus meas: Etiam si oc
ciderit me: in ipso spera
bo. Verũptamen vias
meas in conspectu eius
arguam: et ipse erit sal
uator meus. Non eñ
veniet in conspectu ei⁹
omnis ypocrita. Audi
te sermonem meum: et
rugnata paupte au
ribus vestris. Si fuero
iudicatus: sao qđ iust⁹
inueniar. Quis est qui
iudicetur mecũ: Veni
at. Quare tacens cõsu
mor: Duo tantum ne
facias michi: et tunc a
facie tua non abscon
dar. Manũ tuam lon
ge fac a me: et formido
tua non me terreat. Vo
ca me et respondebo tibi:
aut certe loquar. et tu
responde michi. Quan
tas habeo iniquitates
et peccata: scelera mea
et delicta ostende michi.
Cur faciem tuã absco
dis: et arbitraris me
inimicũ tuum: Conf
folium quod vento ra
ptatur ostendis potenta
am tuam: et stipulam
siccam psequeris. Scri
bis enim contra me a
maritudines: et consu
mere me vis peccatis ad
olescentie mee. Posuis
ti in nervo pedem meũ:
et obseruasti omnes se
mitas meas: et vestigi
a pedum meorũ consi
derasti. Qui quasi pu
tredo consumendus sũ:
et quasi vestimentum
quod comeditur a tine
a. Homo natus de mu
liere breui viuens tem
pore: repletur multis
miseriis. Qui quasi flos
egreditur et conteritur.
et fugit velut umbra:
et nũqm in eodem sta
tu permanet. Et dignũ

duas sup huiuscemodi
aperire oculos tuos: et
adducere eum tecum in
iudiciū. Quis potest fa
cere mundū de īmundo
conceptū semine. Non
ne tu qui solus es. ...

Heues XIIII
dies hominis
sunt: numerus
mensuum eius apud te
est. Constituisti termi
nos eius qui preterire
non poterunt. Recede
paululū ab eo: ut quies
cat donec optata veni
at sicut mercennarij di
es eius. Lignū habet ꝛ
spem. Si precisum fue
rit rursum virescat: et
rami eius pullulant.
Si senuerit in terra ra
dix eius. et in puluere
emortuus fuerit trun
cus illius: ad odorem a
que germinabit: et fa
ciet comam quasi cum
primum plantatū est.
Homo vero cum mor
tuus fuerit. et nudatus
atq; consumptus: ubi
quelo est. Quomodo si
recedant aque de mari.
et fluuius vacuefactus
arescat: sic homo cum
dormierit non resurget.
Donec atteratur celum
non euigilabit: nec cō
surget de somno suo.
Quis michi hoc tribu
at ut in inferno protegas
me. et abscondas me do
nec pertranseat furor tu
us: et constituas michi
tempus in quo recorde
ris mei. Putas ne mor
tuus homo rursum vi
uet. Cunctis diebus qui
bus nunc milito: expec
to donec veniat īmuta
cio mea. Vocabis me:
et ego respondebo tibi.
Operi manuū tuarū
porriges dexteram. Tu
quidem gressus meos
dinumerasti: sed parce
peccatis meis. Signa
ti quasi in sacculo delic
ta mea: sed curasti ini
quitatem meā. Mons

cadens defluit: et saxū
transfertur de loco suo.
Lapides excauant aque:
et alluuione paulatī
terra consumitur. Et
homines ergo similit'
perdes. Roborasti eum
paululū: ut in ppetuū
prætranseat. Immutabis
faciem eius: et emittes
eum. Siue nobiles fue
rint filij eius siue igno
biles: non intelliget.
Attamen caro eius dū
diuet dolebit: et anima
illius sup semetipso lu
gebit. XV
Respōdens autē e
liphaz thema
nites dixit. Nūquid sa
piens respondebit qua
si in ventum loquens:
et implebit ardore sto
machū suum? Arguis
verbis eum qui non ē
equalis tui: et loqueris
quod tibi non expedit.
Quantū in te est euacu
asti timorem: et tulisti
preces coram deo. Docet

it enim iniquitas tua
os tuum: et imitaris
linguam blasphemā
tium. Condēpnabit te
os tuum et non ego:
et labia tua respōdebūt
tibi. Nūquid tu primus
homo tu natus es. et an
te colles formatus? Nū
quid consilium dei au
disti? et inferiora te ente
ius sapientia? Quid nos
ti quod ignoremus?
Quid intelligis quod
nescianus? Et senes et
antiqui sunt in nobis:
multo vetustiores qm
patres tui. Nūquid grā
de est ut consoletur te de
us? Sed verba tua pra
ua hoc prohibent. Quid
te eleuat cor tuū? et qua
si magna cogitans at
tonitos habes oculos?
Quid tumet contra de
um spiritus tuus? ut p
feras de ore tuo huius'mo
modi sermones? Quis
est homo ut īmaculat'
sit. et ut iustus appareat

natus de muliere: Ecce
nec sanctos eius nemo
immutabilis: et cæli non
sunt mundi in conspec
tu eius. Quanto magis
abhominabilis et iniu
stus homo: qui bibit q̃si
aquam iniquitatem.
Ostendam tibi audi me:
quod vidi narrabo ti
bi. Sapientes confiten
tur et non abscondunt
patres suos. quibus so
lis data est terra: et non
transibit alienus per eos.
Cunctis diebus suis im
pius superbit: et nume
rus annorū incertus est
tyrannidis eius. Sonitus
terroris semp in auribz
illius: et cum pax sit: ip
se semper insidias suis
picatur. Non credit qd̃
reuerti possit de tenebris
ad lucem: circūspectās
undiqz gladiū. Cum se
mouerit ad querendū
panem: nouit qd̃ para
tus sit in manu eius te
nebrarum dies. Terrebit
eum tribulacio: et an
gustia vallabit eum.
sicut regem qui prepa
ratur ad prelium. Eten
dit enim aduersus de
um manū suam: et cō
tra omnipotentem ro
boratus est. Cucurrit
aduersum eum erecto
collo: et pingui cerui
arматus est. Operuit
faciem eius crassitudo:
et de lateribus eius ar
una dependet. Habita
bit in ciuitatibus
desolatis: et in domibus
deseras que in tumulos
sunt redacte. Non dita
bitur nec perseuerabit
substancia eius: nec
mittet in terra radicem
suam. Non recedet de te
nebris. Ramos eius a
resecabit flāma: et aufe
retur spiritu oris sui.
Non credat frustra erro
re deceptus: qd̃ aliquo
pacto redimendus sit.
Antecēm dies eius im
pleantur peribit: et ma

nus eius arescent. Iedē
quasi vinea in primo
flore botrus eius: et qua
si oliua proiciens florē
suum. Congregacio e
nim ypocrite sterilis: t
ignis deuorabit taber
nacula eorū qui mu
nera libenter accipiūt.
Concepit dolorem et pe
perit iniquitatem: et
uterus eius preparat
dolos.

XVI

Respondens au
tem iob dixit.
Audiui frequē
ter talia. Consolatores
onerosi omēs vos estis.
Nūquid habebūt finem
verba ventosa? aut alī
quid tibi molestū est si
loquaris? Poteram et
ego similia vestri loq.
Atq; utinam esset aīa
vestra pro anima mea.
Consolarer et ego vos
sermonibus: et mouerē
caput meū super vos.
Roborarem vos ore me
o: et mouerem labia q̄

si parcens vobis. Sed
quid agam? Si loquar
fuero non quiescet do
lor meus: et si tacuero
non recedet a me. Nunc
autem oppressit me do
lor meus: et in nichilū
redacti sunt omnes ar
tus mei. Rugę mee tes
timoniū dicunt cōtra
me: et suscitatur falsi
loquus aduersus faci
em meam contradicēs
michi. Collegit furorē
suū in me: et cōminās
michi infremuit cōtra
me dentibz suis. Hostis
meus terribilibus oc
lis me intuitus est. Ape
ruerunt super me ora
sua: exprobrantes per
cusserunt maxillā me
am: saciati sunt penis
meis. Conclusit me de
us apud iniquū: et ma
nibus impiorum me
tradidit. Ego ille quō
dam opulentus: repen
te contritus sum. Tenu
it cervicem meam: con

fregit me: et posuit me
quasi signū. Circūdedit
me lanceis suis: cōuul
nerauit lumbos meos.
Non pepercit: et effudit
in terra viscera mea. Cō
cidit me vulnere super
vulnus: irruit in me q̄
si gygas. Saccū consui
super cutem meam: et o
perui cinere carnem me
am. Facies mea intumu
it fletu: et palpebre mee
caligauerunt. Hec pal
sus sum absq; iniquita
te manus mee: cum ha
berem munda ad deū
preces. Terra ne operias
sanguinē meum: neq;
inueniat locū in te latē
di clamor meus. Ecce e
nim in cœlo testis meus:
et conscius meus in ex
celsis. Verbosi amici n
mei: ad deum stillat o
culus meus. Atq; utinā
sic iudicaretur vir cum
deo: quomodo iudicat
filius hominis cum col
lega suo. Ecce enim bre

ues anni transeunt:
et semitam per quam
non reuertar ambulo.
Spiri XVII
tus meus attē
nuabitur: di
es mei breuiabuntur:
et solum michi superst
sepulchrum. Non pec
cau: et in amaritudi
nibus moratur ocul⁹
meus. Libera me domi
ne et pone me iuxta te:
et cuius vis manꝰ pug
net contra me. Cor eoꝝ
longe fecisti a disciplī
na: et propterea non exal
tabuntur. Predam pol
licetur sociis: et filij so
corum eius deficient.
Posuit me quasi in p
uerbium vulgi: et exem
plum coram eis.
Nunc autem derident
me iuniores tempore:
quorū non dignabar
patres ponere cum ca
nibus gregis mei. Ca
ligauit ab indignacī
one oculꝰ meus: et mē

via mea quasi in nichi
lum redacta sunt. Stu
pebant iusti super hoc:
et innocens contra ypo
crytam suscitabitur. Et
tenebit iustus viam su
am: et mundus manu
bus addet fortitudinē.
Igitur vos omnes cōuer
timini et venite: et non
inueniam in vobis ul
lum sapientem. Dies
mei transierunt: cogi
tationes mee dissipate
sunt torquentes cor me
um. Noctem verterunt
in diem: et rursū post
tenebras spero lucē. Si
sustinuero infernus do
mus mea est: in tenebris
straui lectulum meum.
Putredini dixi pater me
us es: mater mea et so
ror mea vermibus. Ubi
ubi est ergo nūc prestola
tio mea: et patientiam
meam quis considerat:
In profundissimū infer
num descendent omnia
mea. Putas ne saltem

ibi erit requies mihi:

Cap. XVIII

Respondens autē
baldad suites
dixit. Vsq; ad quem finē
verba iactabis: Intelli
ge prius: et sic loquam.
Quare reputati sumus
ut iumenta: et sordui
mus coram te: Quid p
dis animam tuam in
furore tuo: Nūquid pp
ter te derelinquetur ter
ra: et transferentur ru
pes de loco suo: Nonne
lux impij extinguetur:
nec splendebit flamma
ignis eius: Lux obtene
brescet in tabernaculo
illius: et lucerna que
super eum est extingue
tur. Arctabuntur gres
sus virtutis eius: et pre
cipitabit eum consiliu
um suū. Immisit enī
in rethe pedes suos: et ī
maculis eius ambu
lat. Tenebitur planta
illius laqueo: et exar
descet contra eū sitis.

Abscondita est in terra pedica eius: et decapula illius super semitam. Undiq; terrebunt eum formidines: et circumuoluēt pedes eius. Attenuetur fame robur eius: et in cōtritione inuadat costas illius. Deuoret pulchritudinem cutis eius: cōsumat brachia illius primogenita mors. Auellatur de tabernaculo suo fiducia eius: et calcet super eum quasi rex interitus. Habitent in tabernaculo illius socij eius qui non est: aspergatur in tabernaculo eius sulphur. Deorsum radices eius siccent: sursum autem arcerat messis eius. Memoria illius pereat de terra: et non celebretur nomen eius in plateis. Expellet eum de luce in tenebras: et de orbe transferet eum. Non erit semen eius nec progenies in populo

suo: nec ulla reliquie in regionibus eius. In die eius stupebunt nouissimi: et primos inuadet horror. Hec sunt ergo tabernacula iniqui: et iste locus eius qui ignorat deum.

XIX

Respondens autem Iob dixit. Usq; quo affligis animā meam: et atteris me sermonibus? En decies confunditis me: et non erubescitis opprimentes me. Sempe et si ignorauero: mecum erit ignorantia mea. At vos contra me erigimini: et arguitis me obprobriis meis. Saltem nunc intelligite. quia deus non equo iudicio affluxerit me: et flagellis suis me circumdederit. Ecce clamabo vim patiens: et nemo audiet. Vociferabor: et non est qui iudicet. Semitam meam circumsepsit. et transire non possum:

et in calle meo tenebras
posuit. Spoliauit me
gloria mea: et abstulit
coronam de capite meo.
Destruxit me undiq; et
pereo: et quasi euulse ar
boris abstulit spem me
am. Iratus est cōtra me
furor eius: et sic me ha
buit quasi hostem su
um. Simul venerunt
latrones eius. et fecerūt
sibi viam per me: et ob
sederunt in gyro taber
naculum meū. Fratres
meos longe fecit a me:
et noti mei quasi alie
ni recesserunt a me. De
reliquerunt me ppīqui
mei: et qui me nouerāt
obliti sunt mei. Inqui
lini domus mee. et an
cille mee sicut alienum
habuerunt me: et qua
si pegrinus fui in oculis
eorum. Seruū meū vo
caui et non rndit: ore p
pio deprecabar illum.
Halitum meū exhorru
it uxor mea: et orabam
filios uteri mei. Stulti
quoq; despiciebant me:
et cum ab eis recessissē.
detrahebant michi. Ab
hominati me sunt qui
dam conciliarij mei: et
quem maxime diligeb
bam aduersatus ē mi
chi. Pelli mee consump
tis carnibus adhesit
os meum: et derelicta sūt
tantūmodo labia cir
ca dentes meos. Misere
mini miserēmini mei
saltem vos amici mei:
quia manus domini
tetigit me. Quare perse
quimini me sicut deus:
et carnibus meis satu
ramini? Quis michi
tribuat ut scribantur
sermones mei? Quis
michi det ut exarentur
in libro stilo ferreo et
plumbi lamina? vel
certe sculpantur in silī
ce? Scio enim qd redēp
tor meus viuit: et in no
uissimo de terra surrec
turus sum. Et rursum

L

arcūdabor pelle mea: et
in carne mea videbo de
um. Quem visurus sū
ego ipse: et oculi mei cō
spectum sunt: et non alī
us. Reposita est hec spes
mea in sinu meo. Qua
re ergo nunc dicatis ple
quamur eum: et radicē
verbi inueniamus con
tra eum. Fugite ergo a
facie gladij: quoniam
ultor iniquitatū gladi
us est: et sachote esse iudi
cū.

XX

Respondens au
tem sophar na
amathites dixit. Idcir
co cogitationes mee va
rie succedunt sibi: et mēs
in diuersa rapitur. Doc
trinam qua me arguis
audiam: et spiritus in
telligencie mee respon
debit michi. Hoc scio a
principio ex quo positus
est homo super terram.
q̄d laus impiorum bre
vis sit: et gaudiū ypo
crite ad instar puncti.

Si ascenderit usq; ad ce
lum superbia eius. et ca
put eius nubes tetige
rit: quasi sterquilinio
in fine perdetur: et qui eū
viderant dicent. Ubi est.
Velut somnium auolās
non inuenietur: transi
et sicut visio nocturna.
Oculus qui eum viderat
non videbit: neq; ultra
intuebitur eum locus
eius. Filij eius atterent
egestatē: et manus illi
us reddent a dolorem su
um. Ossa eius implebū
tur vicijs adolescencie e
ius: et cum eo in puluere
dormient. Cum eū dul
ce fuerit in ore eius ma
lum: absondet illud
sub lingua sua. Parcet
illi et non derelinquet
illud: et celabit in gut
ture suo. Panis eius in
utero illius vertetur in
fel aspidum intrinsecus.
Diuicias quas deuora
uit euomet: et de ventre
illius extrahet eas deus.

Caput aspidū suget:
occidet eum lingua vi
pere. Non videat rivulos
fluminis: torrentes mel
lis et butiri. Iuet que fe
cit omnia: nec tamen
consumetur. Iuxta mi
tudinem adinuentio
nū suarū sic et sustine
bit: quoniam confrin
gens nudauit paupis
domū. Rapuit et non
edificauit eam: nec est
saciatus venter eius. Et
cum habuerit que cupi
erat: possidere non po
terit. Non remansit de
cibo eius: et pterea ni
chil pmanebit de bonis
eius. Cum saciatus fu
erit arctabitur: estuabit
et omnis dolor irruet i
eum. Vtinam implea
tur venter eius: ut emit
tat in eum iram furo
ris sui: et pluat sup il
lum bellum suū. Fugi
et arma ferrea. et irruet
in arcum ereum: educ
tus et egrediens de va
gina sua. et fulgurans
in amaritudinem suā.
Vadent et venient sup
eum horribiles: omnes
tenebre abscondite sūt
in occultis eius. Deuo
rabit eū ignis qui non
succenditur: affligetur
relictus in tabernaculo
lo suo. Reuelabunt ce
li iniquitatem eius: et
terra consurget aduersū
eum. Apertum erit ger
men domus illius: detrā
hetur in die furoris dei.
Hec est pars hominis im
pij a deo: et hereditas ver
borū eius a domino. ...

Respondens autē iob
dixit. Audite q̄so
so sermones meos: et a
gite penitentiam. Sus
tinete me ut et ego loq̄r:
et post mea si videbitur
verba ridete. Nūquid cō
tra hominem disputa
tio mea est. ut merito
non debeam contrista
ri: Attendite me et obstu
pescite

XXI

pcatc: et supponite dign
tum ori vestro. Et ego q
quando recordatus fuero
pauesco: et concutat car
nem meam tremor. Cur
ergo impij viuunt. sub
leuati sunt. confortati
q diuicijs: Semen eor
pmanet coram eis: ppī
quorū turba et nepotū
in conspectu eorum. Do
mus eorū secure sunt et
pacate: et non est virga
dī super illos. Bos eor
concepit et non abhor
tiuit: vacca peperit et
non est priuata fetu su
o. Egrediuntur quasi
greges puuli eorum: et
infantes eorū exultant
lusibus. Tenent cympa
nū et cytharam: et gaud
dent ad sonitū organi.
Ducunt in bonis dies
suos: et in puncto ad īf
erna descendunt. Qui
dixerunt deo recede a no
bis: et scientiā viarum
tuarū nolumus. Quid
est omipotens ut seruī

amus ei: et quid nobis
prodest si orauerimus il
lum: Verūptamen q̄a
non sunt in manu eor
bona sua: consiliū impi
orum longe sit a me.
Quotiens lucerna im
piorū extinguetur: et
supueniet eis īundatio:
et dolores diuidet furo⁹
sus. Erūt sicut palee ān
tefacē venti: et sicut paul
la quam turbo dispgit.
Deus seruabit filijs illu
ius dolorem patris: et cū
reddiderit tunc sciet. Vi
debunt oculi eius inter
fectionem suam: et de
furore omnipotentis
bibet. Quid enim ad e
um pinet de domo sua
post se. et si numerus mē
sium eius dimidietur:
Nūquid deum quispiā
docebit scientiam. qui
excelsos iudicat: Iste
morit robustus et sa
nus: diues et felix. Vis
cera eius plena sunt ad
ipe: et medullis ossa

illius irrigantur. Alius
vero moritur in ama
ritudine anime absq
ullis opibus. Et tamē
simul in puluere dormi
ent: et vermes operient
eos. Certe noui cogita
ciones vestras: et senten
cias contra me iniquas.
Dicitis enim. Vbi est do
mus principis: et ubi
tabernacula impiorū.
Interrogate quēlibet de
viatoribus. et hec eadē
eū intelligere cognosce
tis: quia in diem pdic
onis seruabitur malus:
et ad diem furoris duce
tur. Quis arguet coram
eo viam eius: et que fe
cit quis reddet illi. Ipse
ad sepulchra ducetur:
et in congerie mortuo
rum vigilabit. Dulcis
fuit glareis cocyti: et
post se omnem hoīem
trahet. et ante se innu
merabiles. Quomodo
igitur consolamū me
frustra: cum responsio
vestra repugnare osten
sa sit veritati. XXII

Respondens au
tem eliphaz the
manites dixit.
Nunquid deo compar po
test homo: etiam cum p
fecte fuerit scientie. Qd
prodest deo si iustus fue
ris: aut quid ei conferes.
si īmaculata fuerit vi
ta tua. Nūquid amēs
te arguet te. et veniet te
cum in iudicium: et nō
pter malitiam tuam
plurimā. et infinitas in
iquitates tuas. Auferes
ti enim pignus fratrū
tuorū sine causa: et nu
dos spoliasti vestibus.
Aquam lasso non dedis
ti: et esurienti subtraxis
ti panem. In fortitudi
ne brachij tui possidebas
terram: et potentissimus
obtinebas eam. Vidue
dimisisti vacuas: et la
certos pupillorū cōmi
nuisti. Propterea circū
dantes es laqueis: et con

turbat te formido subita
nea. Et putabas te tene
bras non visurum: et i
petu aquarum inundã
tium non oppressum iri.
An cognitas qđ deus excel
sior celo sit. et sup stella
rum verticem sublime
tur: Et dias. Quid enĩ
nouit deus: Et quasi per
caliginem iudicat. Nu
bes latibulum eius. nec
nostra considerat; et ar
ca cardines celi pambu
lat. Nũquid semitam
seculorũ custodire cupis:
quam calcauerunt viri
iniqui. Qui sublati sũt
ante tempus suum: et
fluuius subuerit fũda
mentum eorũ. Qui dice
bant deo recede a nobis:
et quasi nichil possit
facere omnipotens esti
mabant eum: cum ille
implesset domus eorum
bonis. Quorũ sentẽcia
longe sit a me. Videbũt
iusti et letabuntur: et ĩ
nocens subsãnabit eos.

Nonne succisa est erectio
eorũ: et reliquias eorũ
deuorabit ignis: Acqui
esce ergo ei et habeto pa
cem: et per hec habebis
fructus optimos. Sus
pe ex ore illius legem: et
pone sermones eius in
corde tuo. Si reuersus fu
eris ad omnipotentem
edificaberis: et longe fa
ces iniquitatem a taber
naculo tuo. Dabit pro
terra silicem: et pro silu
ce torrentes aureos. Erit
q̃ omnipotens contra
hostes tuos: et argentũ
coacernabitur tibi. Tũc
super omnipotentem de
licijs afflues: et eleuabis
ad deum faciem tuã. Ro
gabis eum et exaudiet
te: et vota tua reddes. De
cernes rem et veniet tibi:
et in vijs tuis splendebit
lumen. Qui enim humu
liatus fuerit erit in glo
ria: et qui inclinauerit
oculos ipse saluabitur.
Saluabitur innocens:

saluabitur autem mũ
diga manuũ suarum.

Espõ xxiii

Rdens autẽ iob
ait. Nũc quoq;
in amaritudine est ser
mo meus: et manꝰ pla
ge mee aggrauata est
sup gemitum meum.
Quis michi tribuat ut
cognoscam et inueniã
illum: et veniam usq;
ad solium eius: ponã
coram eo iudicium: et
os meum replebo incre
pationibus: ut sciam
verba que michi respõ
deat. et intelligã quid
loquatur michi. Nolo
multa fortitudine con
tendat mecũ: nec mag
nitudinis sue mole me
premat. Proponat eq̃
tatem contra me: et per
veniet ad victoriam iu
dicium meum. Si ad o
rientem iero non appa
ret: si ad occidentem nõ
intelligam eum. Si ad
sinistram quid agam:

Non apprehendam eũ.
Si me vertam ad dexte
ram: non videbo illũ.
Ipse vero scit viam me
am: et probabit me q̃
si aurum. quod per ig
nem transit. Vestigia
eius secutus est pes me
us: viam eius custodi
ui. et non declinaui ex
ea. A mandatis labio
rũ eius non recessi: et in
sinu meo abscondi ver
ba oris eius. Ipse enĩ so
lus est. et nemo auertere
potest cogitationem eꝰ:
et anima eius quodcũ
q; voluit hoc fecit. Cũ
expleuerit in me volũ
tatem suam: et alia mul
ta similia presto sunt
ei. Et idcirco a facie eꝰ
turbatus sum: et consi
derans eum timore soll
licitor. Deus mollitus
est mei: et omnipotens
conturbauit me. Non
enĩ perij propter imminẽtes
tenebras: nec faciẽ meã
operuit caligo. xxiiii

HOmnipotente non sunt absc̃ dita tempora.
Qui autem nouerunt deum: ignorant dies illius. Alij terminos trās tulerunt: diruperunt greges. et pauerūt eos. Asinū pupillorum abegerunt: et abstulerūt pro pignore bouem vidue. Subuerterūt pauperum viam: et oppressi sunt pariter mansuetos terre. Alij quasi onagri in deserto egrediuntur ad opus suum: vigilantes ad predam preparant panem liberis. Agrum non suum demetunt: et vineam eius quem vi oppresserūt vindemiant. Nudos dimittunt homines iumenta colligentes. quibus non est operimentum in frigore: quos ymbres montium rigant: et non habentes velamē amplexantur lapides.
Vim fecerunt depredantes pupillos: et vulgus pauperum spoliauerūt. Nudis et incedentibus absq; vestitu: et esurientibus tulerunt spicas. Inter acernos eorū meridiana sunt: qui calcatis torcularibus sitiūt. De ciuitatibus fecerūt viros gemere: et anime vulnerato rūdamabit: et deus iudicium absurde nō patitur. Ipsi fuerunt rebelles luminis: nescierunt vias eius: nec reuersi sunt per semitas illius. Mane primo cōsurgit homicida. interficit egenū et pauperem: per noctem vero erit quasi fur. Oculus adulteri obseruat caliginem dicēs. non me videbit oculus. et operiet vultum suū. Perfodiunt in tenebris domos sicut in die condixerant sibi: et ignorauerunt lucem. Si subito apparuerit aurora.

arbitrantur umbram
mortis: et sic in tenebris
quasi in luce ambulāt.
Ieuis est super faciem a
que. Maledicta sit pars
eius in terra: nec ambu
let per viam vineariī.
Ad nimiū caloꝛem trā
seat ab aquis nimiū: t
usq; ad inferos peccatū
illius. Obliuiscatur eū
misericordia: dulcedo
illius vermes. Non sit
in recordatione: sed con
teratur quasi lignum
infructuosum. Pauit
enim sterilem et que nō
parit: et viduę bene nō
fecit. Detraxit fortes in
fortitudine sua: et cum
steterit non credet vite
sue. Dedit ei deus locum
penitentiae: et ille abuti
tur eo in superbiā. Oculi autem eius sunt in
vijs illius: et leuati sunt
ad modicum. et non
subsistent. Et humilia
buntur sicut omnia et
auferentur: et sicut sūmi
tates spicarū conterent.
Quod si non est ita: quis
me potest arguere esse
mentitum. et ponere ad
te deum verba mea? ...

Espō XXV

Respondens autem bal
dad suites dixit.
Potestas et terror apud
eum est: qui facit concor
diam in sublimibz su
is. Nūquid est numer⁹
militum eius? et super
quem non fulget lumē
illius? Nūquid iustifica
ri potest homo compar⁹
deo? aut apparere mun
dus natus de muliere?
Ecce etiam luna nō splē
det: et stelle non sunt mū
de in conspectu eius? quīn
to magis homo putredo.
et filius hominis vermis?

Espō XXVI

Respondens autē iob
dixit. Cuj⁹ ad
uitor es? Nūquid imbe
cilli? et sustentas brachi
um eius qui non est for
tis? Cui dedisti consiliū?

Solicitan illu qui non ha
bet sapiencam: et pru
dencam tuam ostendis
ti plurimā. Aut quem
docere voluisti? Nonne
eum qui fecit spiramen
tū? Ecce gygantes gemūt
sub aquis: et qui habi
tant cum eis. Nudus est
inferus coram illo: et
nullum est operimen
tum perditioni. Qui ex
tendit aquilonem sup
uacuū: et appendit ter
ram super nichilū. Qui
ligat aquas in nubibz
suis: ut non erumpāt
pariter deorsum. Qui te
net vultum soliū sui:
et expandit super illud
nebulam suam. Termi
nū circūdedit aquis: usq
dum finiantur lux et
tenebre. Columpne celi
contremiscunt: et pauēt
ad nutum eius. In for
titudine illius repente
maria congregata sūt:
et prudencia eius pcus
sit superbum. Spiritus

eius ornauit celos: et
obstetricante manu ei⁹
eductus est coluber tor
tuosus. Ecce hec ex par
te dicta sunt viarum e
ius. Et cum vix parua
stillam sermonis eius
audierimus: quis po
terit tonitruū magni
tudinis illius intueri?

Addidit xxvii

dit quoq; iob
assumens pa
bolam suam: et dixit.
Vivit deus qui abstulit
iudiciū meum. et om
nipotens qui ad amaritudinem adduxit a
nimam meam: quia
donec supest alitus in
me. et spiritus dei in na
ribus meis. non loquē
tur labia mea iniquita
tem: nec lingua mea
meditabitur mendaci
um. Absit a me: ut iu
stos vos esse iudicē. Do
nec deficiam. non recedā
ab innocencia mea. Iu
stificacionem meā quā

epi tenere non deseram.
Nec enim reprehendit
me cor meum in omni
vita mea. Siait impi
us inimicus meus: et
aduersarius meus qua
si iniquus. Que enim
est spes ypocrite: si aua
re rapiat. et non liberet
deus aiam eius: Nū
quid clamorem eius au
diet deus: aim veniet
super eum angustia:
Aut poterit in omipo
tente delectari: aut iuo
care deum in omni tem
pore: Docebo vos per
manū dei que omnipo
tens habeat: nec abscō
dam. Ecce vos omnes
nostis: et quid sine cau
sa vana loquimini:
Hec est pars hoīs im
pij apud deum: et here
ditas violentoꝝ quā
ab omnipotente suscā
pient. Si multiplicati
fuerint filij eius in gla
dio erunt: et nepotes e
ius non saturabūtur
pane. Qui reliqui fuerīt
ex eo. sepelientur in īteri
tu: et vidue illius non
plorabunt. Si cōportā
uerit quasi terram argē
tū. et siait lutum ꝑpara
uerit vestimenta: ꝑpa
uit quidem. sed iustus
vestietur illis: et argen
tum innocens diuidet.
Edificauit siait tinea
domū suam: et siait cus
tos fecit umbraculum.
Dues aim dormierit ni
chil secū afferet: aperiet
oculos suos et nichil in
ueniet. Apprehendet eum
quasi aqua inopia: noc
te opprimet eum tempes
tas. Tollet eum ventus
urens et auferet: et ve
lut turbo rapiet eum
de loco suo. Et mittet
super eum et non par
cet: de manu eius fugi
ens fugiet. Stringet su
per eum manus suas:
et sibilabit super illū
intuens locum eius.

XXVIII

Habet argentū
venarum suarum principia:
et auro locus est in quo
conflatur. Ferrum de ter
ra tollitur: et lapis so
lutus calore in es vertā
tur. Tempus posuit te
nebris: et vniuersorū fi
nem ipse considerat. La
pidem quoq; caliginis
et umbram mortis. di
uidit torrens a populo
peregrinante: eos quos
oblitus est pes egentis
hominis et ītuios. Ter
ra de qua oriebatur pa
nis in loco suo: igne sub
uersa est. Locus saphyri
lapides eius: et glebe il
lius aurum. Semitam
ignorauit auis: nec in
tuitus est eam oculus
vulturis. Non calcaue
runt eam filij institorū:
nec pertransiuit per eam
leena. Ad silicem extēdit
manū suam: subuertit
a radicibus montes.
In petris riuos secabit: et
omne pretiosum vidit
oculus eius. Profunda
quoq; fluuiorum scru
tatus est: et abscondita
produxit in lucem. Sapi
entia vero vbi inuenit?
et quis est locus intelli
gentie? Nescit homo pre
tium eius: nec inuenitur
in terra suauiter viuen
tium. Abyssus dicit: non
est in me: et mare loqui
tur non est mecū. Non
dabitur aurum obrisū
pro ea: nec appendetur
argentū in cōmutatio
ne eius. Non conferetur
tinctis indie coloribus:
nec lapidi sardonico p
retiosissimo vel saphiro.
Non adequabitur ei au
rū vel vitrum: nec con
mutabuntur pro ea va
sa auri excelsa et emine
ntia: non memorabun
tur comparatione eius.
Trahitur autem sapien
tia de occultis. Non ade
quabitur ei topazium
de ethiopia: nec tincture

mundissime cōponet.
Vnde ergo sapiencia ve
niet: et quis est locus i
telligencie: Abscondita
est ab oculis omniū vi
uencium. Volucres quo
q celi latet. Pdicio et
mors dixerunt. Auribz
nostris audiuimus fa
mā eius. Deus intelligit
viam eius: et ipse nouit
locum illius. Ipse enī
fines mundi intuetur:
et omnia que sub celo
sunt respicit. Qui fecit
ventis pondus: et aq̄s
appendit mensura. Cū
do ponebat pluuijs le
gem: et viam procellis
sonantibus: tunc vidit
illam et enarrauit et p̄
parauit et inuestig a
uit: et dixit homini. Ec
ce timor domini ipsa e
sapiencia: et recedere a
malo intelligencia.

Iob xxix

Iob quoq; iob
assumens pa
bolam suam: et dixit.
Quis michi tribuat ut
sim iuxta menses prisc
nos: secundū dies qui
bus deus custodiebat
me: Quando splēdebat
lucerna eius sup caput
meū: et ad lumen eius
ambulabam in tenebris.
Sicut fui in diebus adu
lescencie mee. quando se
creto deus erat in taber
naculo meo: quando
erat omnipotens mecū:
et in circuitu meo pue
ri mei. Quando lauaba
bam pedes meos butiro:
et petra fundebat michi
riuos olei. Quādo procē
debam ad portam ciui
tatis: et in platea para
bant cathedram michi.
Videbant me iuuenes
et abscondebantur: et
senes assurgentes sta
bant. Principes cessa
bant loqui: et digitum
supponebant ori suo.
Vocem suā cohibebant
duces: et lingua eorum
gutturi suo adherebat.

Auris audiens beatifi
cabat me: et oculus vi
dens testimoniū redde
bat michi: qđ liberasse
pauperem vociferantē:
et pupillum cui non es
set adiutor. Benedictio
perituri super me venie
bat: et cor vidue conso
latus sum. Justiciā in
duebam: et vestiui me
sicut vestimento. et dy
ademate iudicio meo.
Oculus fui ceco: et pes
claudo. Pater eram pau
perū: et causam quam
nesciebam diligentissi
me inuestigabam. Con
terebam molas iniqui: et
de dentibus illius aufere
bam predam. Dicebā qđ.
In nidulo meo moriar:
et sicut palma multiplı
cabo dies. Radix mea a
perta est secus aquas: et
ros morabitur in messi
one mea. Gloria mea sē
p innouabitur: et arcus
meus in manu mea in
staurabitur. Qui me au
diebant expectabant sē
tentiam meam: et inten
ti tacebant ad consiliū
meū. Verbis meis adden
nichil audebant: et stup
illos stillabat eloquium
meum. Expectabāt me
sicut pluuiam: et os su
um aperiebant quasi
ad ymbrem serotinum.
Si quando ridebam ad
eos non credebant: et lux
vultus mei non cadebat
in terram. Si voluissem
ire ad eos: sedebam pri
mus. Cumqz sederem q̄
si rex circūstante exerci
tu: eram tamen mesti
cium consolator. XXX
Onc autem de
rident me iuni
ores tempore:
quorū non dignabar
patres ponere cum ca
nibus gregis mei. Quo
rum virtus manuū e
rat michi pro nichilo:
et vita ipsa putabant
indigni. Egestate et fa
me steriles qui rodebāt

in solitudine squalen
tes calamitate et mise
ria: et mandebant her
bas et arborū cortices:
et radix iuniperorum
erat cibus eorū. Qui de
cōuallibus ista rapien
tes cum singula reppe
rissent: ad ea cū clamo
re current. In desertis
habitabant torrentiū:
et in cauernis terre. uel
super glaream. Qui in
ter huiuscemodi letabā
tur: et esse sub sentibus
delicias cōputabant. Fi
lij stultorum et ignobi
lium: et in terra penitus
non parentes. Nunc in
eorum canticum versus
sum: et factus sum eis
in prouerbium. Abhominā
tur me et longe fugiūt
a me: et faciem meam
conspuere non verent.
Pharetram enim suam
aperuit et afflixit me:
et frenū posuit in os me
um. Ad dexteram orien
tis calamitatis mee ilu
co surrexerunt. Pedes me
os subuerterunt: et oppō
serunt quasi fluctibus
semitas suas. Dissipaue
runt itinera mea: insi
diati sunt michi et ꝓua
luerunt: et non fuit qui
ferret auxiliū. Quasi r
rupto muro et aperta
ianua irruerunt super
me: et ad meas miserias
deuoluti sunt. Redactus
sum in nichilū. Abstulis
ti quasi ventus desideri
um meum: et velut nu
bes ptransiyt salus me
a. Nunc autem in me
metipso marcescat ani
ma mea: et possidēt me
dies afflictionis. Nocte
os meum ꝓfoditur dolo
ribus: et qui me come
dunt non dormiūt. In
multitudine eorū consu
mitur vestimentum me
um: et quasi capicio tu
nice sue cinxerunt me.
Compatus sum luto:
et assimilatus sum fa
ville et cineri. Clamo

ad te et non gaudis me:
sto et non respicis me.
Mutatus es mihi in cru
delem: et in duricia ma
nus tue aduersaris mi
chi. Eleuasti me: et quasi
super ventum ponens
elisisti me valide. Sacio
quia mortem tradis me:
ubi constituta domus
est omni viuenti. Verum
tamen non ad confusio
nem eorum emittis
manum tuam: et si corru
erint ipse saluabis. Fle
bam quondam super eo
qui afflictus erat: et com
patiebatur anima me
a paupere. Expectabam
bona: et venerunt mihi
mala. Prestolabar lucem:
et eruperunt tenebre. In
teriora mea efferbuerunt
absque ulla requie: preue
nerunt me dies afflicti
onis. Merens incedebam:
sine furore consurgens
in turba clamabam.
Frater fui draconum: et so
cius struthionum. Cutis

mea denigrata est super
me: et ossa mea aruerunt
pre caumate. Uersa est
in luctum cythara mea:
et organum meum in vo
cem flentium

XXXI

Epigi fedus cum
oculis meis: ut
ne cogitarem
quidem de virgine. Quam
enim partem haberet
deus in me desuper: et he
reditatem omnipotens
de excelsis: Numquid non
perdicio est iniquo: et al
ienacio operantibus iniu
tiam: Nonne ipse con
siderat vias meas: et
cunctos gressus meos
dinumerat: Si ambu
laui in vanitate. et fes
tinauit in dolo pes me
us: appendat me in sta
tera iusta: et sciat deus si
plicatem meam. Si de
clinauit gressus meus
de via. et si secutus est o
culus meus cor meum.
et in manibus meis ad
hesit macula: seram et

alius comedat: et pgenies mea eradicetur. Si deceptum est cor meum sup mulierem: et si ad ostium amici mei insidiatus sum: scortum sit alterius uxor mea. et sup illam incuruentur alij. Hoc enim nephas est et iniquitas maxima. Ignis est usq; ad pdicationem deuorans: et omnia eradicans genimina. Si contempsi subire iudicium cum seruo meo et ancilla mea: cū discepta rent aduersū me. Quid enī faciam cum surrexerit ad iudicandum deus: et cum quesierit quid respondebo illi: Nūquid non in utero fecit me. qui et illum operatus est et formauit in vulua mr? Si negaui quod volebāt pauperibus: si oculos vidue expectare feci. Si comedi buccellam meam solus. et non comedit pupillus ex ea: quia ab infancia creuit mecum miseracio: et de utero matris mee egressa est mecū. Si despexi pereuntem eo qd' non haberet indumentū: et absq; operimento pauperem. Si non benedixerunt michi latera ei?: et de vellericibus ouium meaꝝ calefactus est. Si leuauī sup pupillū manū meam. etiā cū viderem me in porta superiorem: humerus mei a iunctura sua cadat: et brachiū meum cum suis ossibus confrīgatur. Semp enim quasi tumentes sup me fluctus timui deum: et pōdus eius ferre non potui. Si putauī aurum robur meū: et obrizo dixi fiducia mea. Si letatus sum sup multas diuicias meis: et q̄a plurima reperit manus mea. Si vidi solem cū

fulgeret. et lunam ince
dentem dare? et lecta cū
est in abscondito cor
meum. et osculatus sū
manū meam ore meo:
que est iniquitas max
ima. et negacio contra
deum altissimū. Si gra
uius sum ad ruinam
eius qui me oderat: et
exultaui qđ inuenisset
eum malum. Non enī
dedi ad peccandū gut
tur meum: ut expeterē
maledicens animam
eius. Si non dixerunt
viri tabernaculi mei: q?s
det de carnibus eius ut
saturemur. Foris non
mansit peregrinus: ostī
um meum viatori pa
tuit. Si abscondi qua
si homo peccatū meū:
et celaui in sinu meo in
iquitatem meam. Si ex
paui ad multitudinē
numiam. et despectio p
pinquor terruit me: et
non magis tacui. nec
egressus sum ostium.

Quis mihi tribuat au
ditorem ut desiderīū me
um omnipotens audi
at. et librum scribat ip
se qui iudicat? ut in hu
mero meo portem illū
et circūdem illum quasi
coronam mihi? Per sin
gulos gradus meos p
nunciabo illum: et quа
si principi offeram eū.
Si aduersum me terra
mea clamat: et cum ip
sa sulci eius deflent. Si
fructus eius comedi a
bsq; pecunia. et aīam
agricolarū eius afflixi:
pro frumento oriatur
mihi tribulus. et p hor
deo spina. Finita sūt ver
ba Iob. XXXII

Miserūt autem
tres viri isti rel
pondere Iob: eo qđ iust?
sibi videretur. Et iratus
indignatus q; helyu fi
lius barachel buzites de
cognacione ram. Irat?
est autem aduersū Iob:
eo qđ iustū esse se diceret

mam deo. porro aduer
sum amicos eius indig
natus est: eo qd̄ non in
uenissent responsionē
racionabilem. sed tan
tūmodo condēpnassent
iob. Igitur helyu expec
tauit iob loquentem:
eo qd̄ seniores essēt qui
loquebantur. Cum au
tem vidisset qd̄ respon
dere non potuissent: ira
tus est vehementer. Re
pondensq; helyu filius
barachel buzites dixit.
Junior sum tempe. vos
autē antiquiores: idcir
co dimisso capite veri
sum indicare vobis me
am sentenciam. Spera
bam enī qd̄ etas prolix
ior loqueretur: et anno
rum multitudo doceret
sapienciam. Sed ut vi
deo spiritus est in homi
nibus: et inspiracio o
nipotentis dat intellu
gencia am. Non sūt lon
gevi sapientes: nec se
nes intelligunt iudi

ium. Ideo dicam. Audite
me: ostendam vobis ea
am ego meam sapien
ciam. Expectaui enī ser
mones vestros: audiui
prudencia am vestrā. Do
nec disceptaremini ser
monibus. et donec pu
tabam vos aliquid di
cere: considerabam. Sed
ut video non est qui pos
sit arguere iob: et respō
dere ex vobis sermonibz
eius. Ne forte dicatis in
uenimus sapiencia am:
deus prosternat eum non ho
mo. Nichil locutus est
michi: et ego non secun
dūm vestros sermones res
pondebo illi. Exti muer
unt et non respondērūt
ultra: abstulerunt̄q; a
se eloquia. Quoniam
igitur expectaui et non
sunt locuta. steterūt nec
responderunt ultra: res
pondebo et ego partem
meam: et ostendam sa
encia am meam. Plenus
enim sum sermonibz:

et coarctat me spiritus
uteri mei. En venter me
us quasi mustū absq
spiraculo: quod lagū
culas nouas disrūpit.
Loquar et respirabo pau
lulū: aperiam labia
mea et respondebo. Nō
accipiam psonam vi
ri: et deum hoīm non e
quabo. Nescio enī q̄m
diu subsistam: et si post
modicum tollat me fac
tor meus. XXXIII

Audi igitur iob
eloquia mea:
et omnes sermo
nes meos ausculta. Ec
ce aperui os meū: loqua
tur lingua mea in fau
cibus meis. Simplicia cor
de meo sermones mei:
et sententiam meam la
bia mea puram loquē
tur. Spiritus dei fecit me:
et spiraculū omnipotē
tis viuificauit me. Si
potes respondere mihi:
et aduersum faciem me
am consiste. Ecce et me

sicut et te fecit deus: et de
eodem luto ego quoq;
formatus sum. Uerūp
tamen miraculū meū
nō te terreat: et eloquen
cia mea non sit tibi gra
uis. Dixisti ergo in au
ribus meis: et vocem ver
borum tuorū audiui.
Mundus sum ego absq;
q̄ delicto: immaculatus.
et non est iniquitas in
me. Quia querelas in me
me reperit: ideo arbitra
tus est me inimicū sibi.
Posuit in nervo pedes
meos: custodiuit omnes
semitas meas. Hoc est
ergo in quo non es iusti
ficatus. Respondebo ti
bi quia maior sit deus
homine. Aduersum eū
contendis: q̄ non ad
omnia verba respon
det tibi. Semel loquitur
deus: et secundo idipsū
non repetit. Per somniū
um in visione nocturna. quando irruit sopor
super homines et dormi

unt in lectulo: tunc ape
rit aures virorū. et eru
diens eos instruit disci
plina: ut auertat homi
nem ab hijs que facit.
et liberet eum de superbia:
eruens animā eius a
corruptione. et vitam
illius ut non transeat
in gladiū. Increpat quq
per dolorem in lectulo:
et omnia ossa eius mar
cescere facit. Abhomina
bilis ei fit in vita sua
panis: et anime illius
cibus ante desiderabil.
Tabescet caro eius: et
ossa que tecta fuerant
nuda buntur. Appropi
quauit corruptioni ani
ma eius: et vita illius
mortiferis. Si fuerit p
eo angelus loquens v
num de similibus. ut
annunciet hominis e
quitatem: miserebitur
eius et dicet. Libera eū:
ut non descendat in cor
ruptionem. Inueni in
quo placet. Consūp
ta est caro eius a supplī
cijs: reuertatur ad dies
adolescentie sue. Depre
cabitur deum et placa
bilis ei erit: et videbit fa
ciem eius in iubilo: et
reddet homī iustitiā su
am. Respiciet homines:
et dicet. Peccaui et vere de
liqui: et ut eram dignus
non recepi. Liberauit ani
mā suā ne pgeret in īte
ritum: sed viuens lucem
videret. Ecce hec omnia o
peratur deus tribus vi
bus per singulos: ut re
uocet animas eorū a cor
ruptione: et illuminet ī
luce viuentiū. Accēde iob
et audi me: et tace dum
ego loquor. Si autē ha
bes quod loquaris: res
pondemihi. Ioīre. Vo
lo eū te apparere iustū.
Qd' si non habes. audi
me: tace. et docebo te sapi
entiam.

XXXIIII

Ronūcians ita
q̄ helyu. etiam
her locutus est.

Audite sapientes verba
mea: et eruditi auscultate
te me. Auris enim verba
probat: et guttur escas
gustu diudicat. Judici-
um eligamus nobis: et
inter nos videamus q̄d
sit melius. Quia dixit
iob iustus sum: et deus
subuertit iudiciū meū.
In iudicando eum me
mendaciū est: violenta
sagitta mea absq; ullo
peccato. Quis est vir ut
est iob. qui bibit subsā
nacionem quasi aquā:
qui graditur cum ope
rantibus iniquitatem.
et ambulat cum viris
impijs: Dixit enī. Non
placebit vir deo: etiam
si cucurrerit cū eo. Ideo
vnā corda audite me.
Absit a deo impietas: et
ab omnipotente iniqui-
tas. Opus enim hominis
reddet ei: et uiam vias si-
guloꝝ restituet. Vere e-
nim deus non condemp
nabit frustra: nec omnī

potens subuertet iudici-
um. Quem constituit
alium super terrā: aut
quē posuit super orbem
quem fabricatus est.
Si direxerit ad eum cor
suū: spiritū illius et fla-
tum ad se trahet. Defici
et omnis caro simul: et
homo in cinerem reuer-
tetur. Si ergo habes in
tellectum audi quod di-
citur: et ausculta vocem
eloquij mei. Nūq̄d qui
non amat iudicium.
sanari potest: Et quo
modo ti eum qui iustus
est in tantū condēpnas.
Qui dicit regi apostata:
qui vocat duces impios.
Qui non accipit psonas
principū: nec cognouit
tirannū cum disceptaret
contra pauperem. Opus
enim manuū eius sunt
vniuersi. Subito mori-
entur: et in media noc-
te turbabuntur popu-
li et pertransibunt: et au-
ferent violentū absq;

manu. Dauli enī eius su
per vias hominū: et om
nes gressus eorum con
siderat. Non sunt tenebre
et non est umbra mor
tis: ut abscondantur ibi
qui operantur iniquita
tem. Neq; enim ultra in
hominis potestate est:
ut veniat ad deum in iu
dicium. Conteret mul
tos et īnumerabiles: et
stare faciet alios pro eis.
Nouit enim opera eor̄:
et idcirco inducet noctē
et conterentur. Quasi ī
pios palmit eos in loco
videntium: qui quasi de
industria recesserūt ab
eo. et omnes vias eius
intelligere noluerunt:
ut puenire facerent ad
eum clamorem egeni. et
audiret vocem pauper.
Ipso enim concedente pa
cem: quis est qui condēp
net? Ex quo absconderit
vultum: quis est qui cō
templetur eum? Et sup
gentem et sup omnes
homines: qui regnare
facat omnē ypocritam
pter peccata pplī. Quia
ergo ego locutus sū ad
deum: te quoq; non pro
hibeo. Si errauī: tu doce
me. Si iniquitatem lo
cutus sum: ultra non
addam. Nūquid a te de
us expetet eam: quia dis
plicuit tibi? Tu enī cepis
ti loqui: et non ego. Ad
si quid nosti melius. lo
quere. Viri intelligentes
loquantur mihi: et vir
sapiens audiat me. Job
autem stulte locutus ē:
et verba illius non sonāt
disciplinā. Pater mi: p
betur iob usq; ad finem.
Ne desinas ab hominē in
quitatis: quia addit su
per peccata sua blasphemi
am. Inter nos interī cō
stringatur: et nunc ad
iudicīū procet sermo
nibus suis deī. XXXV

Ditur helyu hec
rursum locutus
est. Nūquid equa

tibi videtur tua cogita
tio: ut diceres iustior deo
sum: Dixisti enī. Non
tibi placet quod rectum
est. Vel quid tibi proderit
si ego peccauero: Itaq;
ego respondebo sermoni
bus tuis: et amicis tuis
tecum. Suspice cœlum et
intuere: et contemplare
ethera qđ alacior te sit.
Si peccaueris: quid ei
nocebis: Et si multaplu
cate fuerint iniquitates
tue: quid facies contra
eum: Porro si iuste egre
ris quid donabis ei: aut
quid de manu tua acci
piet: Homini qui simi
lis tui est nocebit impi
etas tua: et filium hōis
adiuuabit iustitia tua.
Propter multitudinem ca
lumpniatorū clama
bunt: et eiulabunt pp
ter vim brachy tiranno
rum. Et non dixit ubi
est deus qui fecit me. qui
dedit carmina in nocte:
qui docet nos sup iumē
ta terre: et super volucres
cœli erudit nos. Ibi cla
mabunt: et non exaudi
et propter superbiam malo
rum. Non ergo frustra
audiet deus: et omnipo
tens singulorū causas
intuebitur. Etiam cum
dicens non considerat:
iudicare coram eo et ex
pecta eum. Nunc enim
non infert furorem suū:
nec ultiscitur scelus val
de. Ergo iob frustra ape
rit os suū: et absq; scien
tia verba multiplicat.

XXXVI

Edens quoq; hely
u hec loquutus ē.
Sustine me paululū:
et indicabo tibi. Adhuc
enim habeo quod pro
deo loquar. Repetam sci
entiam meam a prin
cipio: et operatorem meū
probabo iustum. Vere
enim absq; mendacio
sermones mei: et perfecta
scientia probabitur ti
bi. Deus potentes non

abiat: aum et ipse sit po
tens. Sed non saluat im
pios: et iudicium paupe
ribus tribuit. Non au
fert a iusto oculos suos:
et reges in solio collocat
in ppetuū: et illic erigun
tur. Et si fuerint in catie
nis et vinciantur funi
bus paupertatis: indica
bit eis opera eorū et sce
lera eorum: quia violē
ta fuerunt. Reuelabit
quoq; aurem eorum ut
increpiat: et loquetur
ut reuertantur ab iniq̄
tate. Si audierint et ob
seruauerint: cōplebunt
dies suos in bono. et ā
nos suos in gl̄a. Si autē
non audierint: transi
bunt per gladium. et
consumentur in stulti
cia. Simulatores et cal
lidi, puocant iram dei:
neq; clamabunt cum
uincti fuerint. Morietur
in tempestate anima
eorum: et vita eorum
inter effeminatos. Eri

piet pauperem de angus
tia sua: et reuelabit in
tribulacione aurē eius.
Igitur saluabit te de ore
angusto latissime: et
non habentis fundamē
tum subter se. Requies
autem mense tue erit
plena pinguedine. Cau
sa tua quasi impij iu
dicata est: causam iu
dicium; recipies. Non
te ergo superet ira ut a
liquem opprimas: nec
multitudo donorum in
clinet te. Depone magi
nitudinem tuam absq;
tribulacione: et om
nes robustos fortitudi
ne. Ne protrahas noctē:
ut ascendant populi p
eis. Caue ne declines ad
iniquitatem: hanc enī
cepisti sequi post mise
riam. Ecce deus excelsus
in fortitudine sua: et
nullus ei similis in le
gislatoribus. Quis po
terit scrutari vias eius:
aut quis ei potest dicere.

operatus es iniquitatē.
Memento qđ ignores
opus eius: de quo ca
nerunt viri. Omnes ho
mines vident eum: et
vnusquisq; intuetur p
eul. Ecce deus magnus
vincens scientiam nos
tram: numerus anno
rum eius inestimabil.
Qui aufert stillas plu
uie. et effundit ymbres
ad instar gurgitū qui
de nubibus fluunt: que
pretexunt cuncta desup.
Si voluerit extendere nu
bes quasi tentoriū suū
et fulgurare lumīe suo
desup: cardines quoq; t
maris operiet. P hec enī
iudicat pplos: et dat es
cas multas mortalibz.
In manibz abscondit lu
cem: et p̄cipit ei ut rursus
adueniat. Annūciat de
ea amico suo qđ possel
sio eius sit: et ad eā possit
Ascendere
P XXXVII
per hoc expauit
cor meū: et emotū est de
loco suo. Audite audito
nem in terrore vocis ei⁹:
et sonū de ore illius pro
cedentem. Subter oēs
celos ipse considerat: et
lumen illius super ter
minos terre. Post eum
rugiet sonitus: tona
bit voce magnitudinis
sue: et non inuestigabi
tur cum audita fuerit
vox eius. Tonabit deus
in voce sua mirabiliter:
qui facit magna et in
scrutabilia. Qui pre
cipit niui ut descendat su
per terram: et hyemis
pluuijs et ymbri fortitu
dinis sue. Qui in mānu
omniū hominū signat:
ut noverint singuli o
pera sua. Ingredietur
bestia latibulum: et in
antro suo morabitur.
Ab interioribus egredi
etur tempestas: et ab arc
turo frigus. Flante deo
concrescit gelu: et rursū
latissime funduntur

aque. Frumentum deside
rat nubes. et nubes spar
gunt lumen suū: q̄ lus
trant per circuitum. quo
cūq; eas voluntas guber
nantis duxerit ad oñe
quod preceperit illis sup
faciem orbis terrarum:
sive in vna tribu sive in
terra sua. sive in quocū
q; loco misericordie sue
eas iusserit inveniri.
Ausculta hec iob: sta et
considera miracula dei.
Nūquid scis quando p̄
ceperit deus pluuijs: aut
ostenderēt lucem nubiū
eius. Nūquid nosti se
mitas nubiū magnas.
et perfectas scientias. Nō
ne vestimenta tua cali
da sunt. cum perflata fue
rit terra austro. Tu for
sitan cum eo fabricatus
es celos: qui solidissimu
quasi ere fusi sunt. Os
tende nobis quid dica
mus illi. Nos quippe ī
volvimur tenebris. Ns
narrabit ei que loquor.
Etiam si loquitus fuerit
homo: devorabitur. Ac
nunc non vident lucem.
Subito aer cogetur in
nubes: et ventus transi
ens fugabit eas. Ab aq̄
lone aurum venit: et a
do formidolosa laudā
tio. Digne eum invenī
re non possumus. Magn
nus fortitudine et iudi
cio et iustitia: enarrari
non potest. Ideo timebit
eū vir: et non audebūt
contemplari omnes qui
sibi videntur esse sapientes.

XXXVIII

Respondens autem
dominus iob de
turbine dixit. Quis est
iste involuens sententias
sermonibus imperitis.
Accinge sicut vir lūbos
tuos. Interrogabo te: et
respondē michi. Ubi eras
quando ponebam fun
damenta terre. Indica
mihi si habes intelligē
tiam. Quis posuit men
suras eius si nosti: vel

quis tetendit sup eam lu
neam. Super quo bases
illius solidate sunt. Aut
quis dimisit lapidē an
gularem eius? cum me
laudarent simul astra
matutina. et iubilarēt
omnes filij dei. Quis cō
clusit ostijs mare. cūdo
erūpebat quasi de vul
va procedens? cum pone
rem quasi nubem vesti
mentū eius. et caligine
illud quasi pannis in
fantie obuoluerem. Cir
cūdedi illud terminis me
is: et posui vectem et os
tia. Et dixi. Vsq; huc ve
nies et non procedes am
plius: et hic confringes
tumentes fluctus tuos.
Nūquid post ortū tuū
precepisti diluculo. et os
tendisti auroze locū su
um? et tenuisti concita
ens extrema terre. et ex
cussisti impios ex ea.
Restituetur ut lutū sig
naculum: et stabit si
cut vestimentum. Aufe
retur ab impijs lux sua:
et brachium excelsū con
fringetur. Nūquid in
gressus es profunda maris:
et in nouissimis abissi
deambulasti. Nūquid
aperte sunt tibi porte
mortis? et ostia tenebro
sa vidisti. Nūquid con
sideraſti latitudinem ter
re. Indica michi si nos
ti omnia. in qua via
habitet lux. et tenebra
quis locus sit. ut ducas
vnūquodq; ad terminos
suos. et intelligas semi
tas domus eius. Sciebas
tunc qd̄ nasciturus es
ses? et numerū dierum
tuorum noueras. Nū
quid ingressus es the
sauros niuis. aut the
sauros grandinis aspe
xisti? que preparaui in tem
pus hostis in diem pug
ne et belli. Per quam vi
am spargitur lux. diui
ditur estus sup terram.
Quis dedit vehementi
simo ymbri cursum. et

viam sonantis tonitrui.
ut pluceret sup terrā absq
q̄ homine in deserto. u
bi nullus mortalium
cōmoratur: ut impleret
inuia et desolata. et pro
duceret herbas virentes.
Quis est pluuie pater?
uel quis genuit stillas
roris. De cuius utero e
gressa est glacies? et ge
lu de celo quis genuit.
In similitudinem lapi
dis aque durantur: et
superficies abissi constri
ctur. Nūquid cōiunge
valebis micantes stellas
pliades? aut gyrū arctu
ri poteris dissipare. Nū
quid pduces luciferum
in tempore suo? et vespe
rum super filios terre cō
surgere facas. Nūquid
nosti ordinem celi? et po
nes rationem eius in ter
ram. Nūquid eleuabis
in nebula vocem tuam?
et impetus aquarū ope
riet te. Nūquid mittes
fulgura et ibunt. et reuer
tentia dicent tibi assum?
Quis posuit in visceribz
hominis sapientiam?
uel quis dedit gallo intel
ligentiam. Quis enar
rabit celorum rationē?
et concentū celi quis dor
mire faciet. Quando fū
debatur puluis in terrā?
et glebe conpingebant.
Numquid capies leene
predam. et animā catu
lorum eius implebis?
quando cubant in ātris.
et in specubus insidian
tur. Quis preparat cor
uo escam suam? quādo
pulli eius ad deum cla
mant. vagantes eo qd
non habeant cibos.

Ym XXXIX

quid nosti tem
pus partus ibi
cum in petris? uel partu
rientes ceruas obseruasti. Dinumerasti mēses
conceptus earum? et scis
ti tempus partus earū.
Incurbantur ad fetum
et pariunt: et rugitus

emictunt. Separantur
filij earum et pergũt ad
pastum: egrediuntur et
non reuertentur ad eas.
Quis dimisit onagrũ
liberum: et vincula eius
quis soluit: Cui dedi in
solitudine domũ: et tab
nacula eius in terra sal
suginis. Contẽpsit mul
titudinem ciuitatis: cla
morem exactoris nõ au
dit. Circũspicat montes
pascue sue: et virentia
quecũq; pquirit. Nũquid
volet rinoceros seruire ti
bi: aut morabitur ad p
sepe tuã: Nũquid alli
gabis rinocerotẽ ad a
randum loro tuo: aut
confringet glebas val
lium post te: Nũquid
fiduciam habebis ĩ magna fortitudine eius: et
derelinques ei labores tuos: Nũquid credes ei q̃m
reddat semen tuum: et
aream tuam cõgregret:
Penna struthionum si
milis est pennis herodij

et accipitris. Quando de
relinquit in terra ova
sua: tu forsitan in pul
uere calefacies ea. Obli
uiscitur q̃d pes conculca
ret ea: aut bestie agri cõ
terant. Duratur ad filio
os suos. quasi non sint
sui: frustra laborauit.
nullo timore cogente.
Priuauit enim eam de
iis sapientia: nec dedit il
li intelligentiam. Cum
tempus fuerit in altum
alas erigit: deridet equũ
et ascensorem eius. Nũ
quid prebebis equo for
titudinem: aut circũda
bis collo eius hinnitũ:
Nũquid suscitabis eum
quasi locustas: Gloria
narium eius terror. Ter
ram ungula fodit: exul
tat audacter: in occursũ
pergit armatis. Contẽp
nit pauorem: nec cedit
gladio. Super ipsum
sonabit pharetra: vibra
bit hasta et clipeus. Fer
uens et fremens sorbet

terram: nec reputat tube
sonare clangorem. Vbi
audierit buccinam: dicet
vah. Procul odoratur bel
lum: exhortationem du
cum. et ululatū exercit?
Nūquid per sapientiam
tuam plumescat accipit?
et expandens alas suas
ad austrum? Aut ad pre
ceptum tuū elevabitur
aquila? et in arduis po
net nidum suū? In pe
tris manet: et in preru
tis silicibus cōmorat?
atq; in actessis rupibus.
Inde contemplatur escā:
et de longe oculi eius pro
spiciunt. Pulli eius lam
bent sanguinem: et ubi
cūq; cadauer fuerit. statī
adest. Et adiecit dominꝰ:
et locutus est ad iob. Nū
quid qui contendit cum
deo tam facile conquiesc
et? Vnde qui arguit de
um: debet respondere ei.
Respondens autem iob do
mino dixit. Qui leuiter
locutus sum. respondere
quid possum? Manum
meam ponam super os
meū. Vnū locutus sum
quod utinā non dixissē:
et alterū quibus ultra
nichil addam. XL

Respondens au
tem dñs iob de
turbine dixit.
Accinge sicut vir lūbos
tuos. Interrogabo te: et
indica mihi. Nūquid
irritum facies iudicium
meū? et condemnabis
me ut tu iustificeris? Et
si habes brachiū sicut de
us. et si voce simili tonas?
circūda tibi decorem. et in
sublime erigere: et esto
gloriosus. et speciosis in
duere vestibus. Dispge
superbos in furore tuo:
et respiciens omnem ar
rogantem humilia. Res
pice cunctos superbos et
confunde eos: et contere
impios in loco suo. Abs
conde eos in puluere su
mul: et facies eorum de
merge in foueam: et ego

confitebor q̄ saluare te
possit dextera tua. Ecce be
hemoth quem fecī tecū:
fenū quasi bos comedet.
Fortitudo eius in lumbis
eius: et virtus illius in ū
bilico ventris eius. Con
stringit caudam suam
quasi cedrum: nervi tes
ticulorū eius pplexi sūt.
Ossa eius velut fistule e
ris: cartilago illius qua
si lamine ferree. Ipse prin
cipiū est viarum dei. Qui
fecit eum: applicabit gla
dium eius. Huic montes
herbas ferunt: omnes bes
tie agri ludent ibi. Sub
umbra dormit in secreto
calami: et in locis humē
tibus. Protegunt umbre
umbram eius: circunda
bunt eum salices torren
tis. Ecce absorbebit fluu
ium et non mirabitur:
et habet fiduciam q̄ in
fluat iordanis in os eius.
In oculis eius quasi ha
mo capiet eum: et in fu
dibus pforabit nares e

uus. An extrahere poteris
leuiathan hamo? et fu
ne ligabis linguā eius.
Nūquid pones arculū
in naribz ei? et armilla
pforabis maxillā eius?
Nūquid multiplicabit
ad te preces? aut loquet
tibi mollia? Nūquid fe
riet tecū pactum? et acci
pies eum seruū sempiter
nū? Nūquid illudes ei q̄
si aui? aut ligabis illū
ancillis tuis? Confodiēt
eum amici: diuident illū
negociatores. Nūquid i
plebus sagenas pelle ei?
et gurgustiū piscium ca
pite illius? Pone super
eum manū tuam.

Memen XLI

to belli: nec ultra
addas loqui. Ec
ce spes eius frustrabitur
eum: et videntibus cun
tis precipitabitur. Non
quasi crudelis suscitabo
eum. Quis enim resistere
potest vultui meo? Quis
ante dedit michi ut reddā

a: Omnia que sub celo
sunt mea sunt. Non par
cam ei verbis potentiz:
et ad deprecandū compo
sitas. Quis revelabit fa
ciem indumenti eius: et
in mediū oris eius quis
introibit: Portas vultus
eius quis aperiet: Per gi
rum dentiū illius formi
do. Corpus illi⁹ quasi scu
ta fusilia: et cōpactum
squamis se prementiz.
Una vni cōiungitur: et
ne spiraculum quidem
incedit per eas. Una al
teri adherebūt: et tenen
tes se nequaq̄m separa
buntur. Sternutacio ei⁹
splendor ignis: et oculi
eius ut palpebre diluculi.
Li. De ore eius lampades
procedunt: sicut tede ignis
accense. De naribus ei⁹
procedit fumus: sicut olle
succense atq; feruentis.
Alitus eius prunas ar
dere facit: et flāma de ore
eius egreditur. In collo
ei⁹ morabitur fortitudo:
et facies eius precedet eges
tas. Membra carniū eius
coherentia sibi. Mittet cō
tra eum fulmina: et ad
locum aliū non ferentur.
Cor eius indurabit⁹ qua
si lapis: et stringetur q̄si
malleatoris incus. Cum
sublatus fuerit timebūt
angeli: et territa purga
buntur. Cum apprehen
derit eum gladius: sub
sistere non poterit. neq;
hasta neq; thorax. Reputa
bit enim quasi paleas
ferrum: et quasi lignū
putridum es. Non fuga
bit eum vir sagittarius:
in stipulam versi sunt
ei lapides funde. Quasi
stipulam estimabit mal
leum: et deridebit vibrā
tem hastam. Sub ipso
erunt radij solis: sternet
sibi aurum quasi lutū.
Fervescere facit quasi
ollam profundū maris:
et ponet quasi unguen
ta bulliunt. Post
eum lucebit semita: esti

mabit abyssum quasi se
nescentem. Non est super
terram potestas que cō
paretur ei: qui factus est
ut nullum timeret. Om
ne sublime videt: ipse est
rex sup omnes filios superbie.

Respon XLII

Rdens autem iob
domino dixit.
Sao quia omnia potes:
et nulla te latet cogita
tio. Qs ē iste qui celat cō
silium absq; sciencia.
Ideo insipienter locutus
sum: et que ultra modū
excederent sciencia meam. Audi et ego loquar:
interrogabo et ostēde mi
chi. Auditu auris audi
ui te: nunc autē oculus
meus vidit te. Idcirco ip
se me reprehendo: et ago
penitenciam in fauilla
et cinere. Postq̄m autē
locutus est dominus ver
ba hec ad iob: dixit ad
eliphaz themanitem. Ira
tus est furor meus in te.
et in duos amicos tuos:
quoniam non estis lo
cuti coram me rectum. si
cut seruus meus iob. Su
mite igitur vobis septē
tauros et septem arietes:
et ite ad seruū meū iob:
et offerte holocaustū pro
vobis. Iob autem seruus
meus orabit pro vobis.
faciem eius suscipiam:
ut non vobis imputet
insipiencia. Neq; enim
coram me locuti estis ad
me recta: sicut seruus
meus iob. Abierunt er
go eliphaz themanites
et baldad suites et sophar
naamathites: et fecerunt
sicut locutus fuerat ad
eos dominus. Et suscepit
dns faciem iob. Do
minus quoq; cōsulsus ē
ad penitenciam iob: cū
oraret ille pro amicis su
is. Et addidit dominus
omnia quecūq; fuerant
iob duplicia. Venerunt
autem ad eum omnes
fratres sui. et vniuerse so
rores sue. et cūcti qui no

benedixit nouissimis
iob: magis q̃m princ
pio eius. Et facta sun
t quatuordecim mil
ouũ. et sex milia cam
elorum: et mille iuga
um. et mille asine. E
fuerunt ei septem fil
et filie tres. Et voca
nomen vnius diem
nomen secunde casiam.
et nomen tercie cornusti
by. Non sunt autem in
uente mulieres tam spe
ciose sicut filie iob in v
niuersa terra. Deditq; e
is pater suus hereditatẽ
inter fratres earũ. Vixit
autem iob post hec cen
tum quadraginta an
nis: et vidit filios suos
delin
instanta
num ut libe
sermone con
latinũ stilum t
librum utiq; tho
hebrea de cathalago
narum scripturarum

Iob

e neptalim que est ī su
erioribus galilee. sup̄
a alon. post nam que
iat ad occidentem. in
ustro habens ciuitat̄
het. cum captus esset
diebus salmanassar
s assiriorū: in cap
tate tamen positis
iam veritatis non de
seruit: ita ut omnia sī
habere poterat condic
con captiuis fratribus
qui erant ex genere suo
impartiret. Cumq; esset
iunior omnibus in tri
bu neptalim: nichil ta
men puerile gessit in o
pere. Denuq; cum irent
omnes ad vitulos au
reos quos ieroboam fe

eposui. D
s vestris mer
uis operis con
o: cum gratum
s didicero me quod
ere estis dignati com
esse. Incipit lib̄ tobie.

erat rex israhel: hic sol?
fugiebat consocia om
nium. et pgebat ad the
rusalem ad templū dñi?
et ibi adorabat dominū
deum israhel. omnia pri
mitiua sua et decimas su
as fideliter offerens: ita ut
in tercio anno proselitis
et aduenis ministraret
omnem decimacionem.
Hec et hys similia sedm
legem dei puerulus obser
uabat. Cum vero factus
fuisset vir. accepit uxorē
annam de tribu sua: ge
nuitq; ex ea filiū. nomē
suū imponens ei. Quem
ab infancia timere deū
docuit: et abstinere ab o
ni peccato. Igitur cum p
captiuitatem deuenisset
cum uxore sua et filio in
auitatem niniue cum
omni tribu sua. et omēs
audirent ex ore gentiliū?
iste custodiuit animam
suam: et nūq̄m contra
minatus est in escis eoz.
Et quoniam memor fu
it domini in toto corde
suo: dedit illi deus gra
am in conspectu salma
nassar regis?: et dedit illi
potestatem quocūq; vel
let ire: habens libertatē
quecūq; facere voluisset.
Pgebat enim per omēs
qui erant in captiuitate?
et monita salutis dabat
eis. Cum autem venisset
in rages auitatem me
dorum. et ex hys quibus
honoratus fuerat a re
ge habuisset decem talē
ta argenti?: et cum mul
ta turba generis sui ga
belum egentem videret.
qui erat ex tribu eius: ſb
mographo dedit illi me
moratū pondus argēti.
Post multū vero tempo
ris mortuo salmanassar
rege. cum regnaret sen
nacherib filius eius pro
eo. et filios israhel exosos
haberet. in conspectu su
o?: tobias pgebat p om
nem cognacionem suā.
et consolabatur eos: du

iudebatq; vnicuiq; pro ut poterat de facultatibz suis. Elurientes alebat: nudisq; vestimenta prebebat: et mortuis atq; occisis sepulturam solli citus exhibebat. Denicq; cum reuersus esset rex Senacherib fugiens a iudea. plagam quam ar ca eum deus fecerat propter blasphemiam suā: et iratus multos occideret ex filijs israhel: tobi as sepeliebat corpora eorum. At ubi nunciatum est regi. iussit eum occidi: et tulit omnem substanciam eius. Tobias vero cū filio suo et cum uxore fugiens nudus latuit: quia multa diligebant eum. Post dies vero quadraginta quinq; occiderunt regē filij ipsius: et reuersus est tobias in domū suā: omnis q; facultas ei restituta est ea. Post hec vero

aum esset dies festus domini. et factum esset prādiū bonū in domo tobie: dixit filio suo. Vade et adduc aliquos de tribu nostra timentes deum: et epulentur nobiscū. Cūq; abisset: reuersus nunciauit vnū ex filijs israel iugulatum iacere īplatea. Stansq; exiliens de cubitu suo relinquēs prandium. ieiunus peruenit ad corpus: tollensq; illud portauit ad domū suam occulte: ut dū sol occubuisset caute sepeliret eum. Cūq; occultasset corpus: manducauit panem cum luctu et tremore: memorans illum sermonem quem dixit dns per amos prophetam. Dies festi vestri conuertentur in lamentacionem et luctū. Cum vero sol occubuisset: abiit et sepeliuit eum. Arguebant autem illum omnes primi sui dicen

tes. Jam huius rei causa
incertia iussus es. et vix
effugisti mortis imperi
um: et iterum sepelis
mortuos. Sed tobias
plus timens deum q̃m
regem. rapiebat corpora
occisorũ. et occultabat
in domo sua: et mediis
noctibus sepeliebat ea.
Contigit autem ut qua
dam die fatigatus a se
pultura veniens domũ
lactasset se iuxta paretẽ
et obdormisset: ex nido
hirundinũ dormienti il
li calida stercora inciderẽt
sup oculos eius: fieretq̃
cecus. Hanc autem tenp
tationem ideo p̃misit do
minus evenire illi: ut
posteris daretur exemplũ
patientie eius. sicut et
sancti iob. Nam cũ ab
infancia sua semper de
um timuerit: non est cõ
tristatus contra deũ qd̃
plaga cecitatis evenerit
ei: sed imobilis in timo
re dei permansit. agens
gracias deo omnibus di
ebus vite sue. Nam sicut
beato iob insultabant
reges. ita isti parentes et
cognati eius: et irridebãt
vitam eius dicentes. U
bi est spes tua: pro qua
elemosinas et sepultura
s faciebas. Tobias vero
increpabat eos dicens.
Nolite ita loqui: q̃m fi
lii sanctorũ sumus: et
vitam illam expectamꝰ
quã deus daturus ẽ his
qui fidem suam nũq̃m
mutant ab eo. Anna ve
ro uxor eius ibat ad tex
trinũ opus cotidie: et de
labore manuũ suarũ
victũ quem consequi po
terat deferebat. Unde
factũ est: ut hedũ capra
rum accipiens detulisset
domi. Cuius cum vocẽ
balantis vir eius audis
set: dixit. Videte ne furti
uus sit. Reddite eum do
minis suis: quia nõ li
cet nobis aut edere ex fur
to aliquid aut cõtingẽ.

Ad hec uxor eius irata respondit. Manifeste vana facta est spes tua: et elemosine tue modo parue erunt. Atq; hys et alys huiusmodi verbis exprobabat ea.

Tunc tobias ingemuit: et cepit orare cum lacrimis dicens. Justus es domine: et omnia iudicia tua iusta sunt: et omnes vie tue misericordia et veritas et iudicium. Et nunc domine memor esto mei. ne vindictam sumas de peccatis meis. neq; reminiscaris delicta mea uel parentum meorum: quoniam non obediuimus preceptis tuis: et tradita sumus in direptionem et captiuitatem. et mortem et in fabulam et in improperium omnibus nationibus in quibus dispersisti nos. Et nunc domine magna iudicia tua: quia non egimus secundum precepta tua: et non ambulauimus sincerite[r] coram te. Et nunc domine secundum uoluntatem tuam fac mecum: et precipe in pace recipi spiritum meum. Expedit enim michi mori magis q̃m viuere. Eadem itaq; die contigit ut sara filia raguhel in auditate medorum. iret et ipsa audiret improperium ab vna ex ancillis patris sui: quoniam tradita fuerat septem viris: et demonium nomine asmodeus occideret eos. mox ut ingressi fuissent ad eam. Ergo cum propter culpa sua increparet puellam: respondit a dicens. Amplius ex te non videbimus filium aut filiam super terram: interfectrix virorum tuorum. Numquid et me occidere vis sicut es iam occidisti septem viros: Ad hanc vocem per rexit in superiora cubiculo

domus sue: et tribus die
bus ac tribus noctibus.
non manducauit nec
bibit: sed in oracione p
sistens lacrimis deprecā
batur dominū. ut ab is
to improperio liberaret
eam. Factum est autem
cum a die eā compleret o
racionem: benedicens do
minū dixit. Benedictū
est nomen tuū deus pa
trum nostrorum: qui eā
tratus fueris misericor
diam facies: et in tem
pore tribulacionis pec
cata dimittis hys qui
inuocant te. Ad te dñe
faciem meam conuerto:
ad te oculos meos cōuer
to. Peto domine ut de vī
culo improperij hunus
absoluas me: aut certe
de super terram eripias
me. Tu cas domine qui
a nūq̄m concupiui mundī:
et mundā seruauī aiam
meam ab omni concu
piscencia. Nūq̄m cū lu
dentibus miscui me: ne
q cum hys qui in leuita
te ambulant. parcapē
me prebui. Dirum autē
cum timore tuo. non cū
libidine mea consensi sul
apere. Et aut ego indig
na fui illis: aut illi forsi
tan much digni nō fue
runt: quia forsitan ui
no alio conseruasti me.
Non est enim in hominū
potestate conaliū cuī.
Hoc autem pro certo ha
bet omnis qui colit te.
quia vita eius si in pro
bacione fuerit coronabi
tur: si autem in tribula
cione fuerit liberabit̄:
et si in correpcione fuerit
ad misericordiam tuā
venire uocabit. Non enī
delectaris in pdicionibz
nostris: quia post tem
pestatem tranquillum
facis: et post lacrimacio
nem et fletum exulta
cionem infundis. Sit
nomen tuū deus israel
benedictū in secula. In
illo tempore exaudite

sunt preces amborū in
conspectu glorie sūmi
dei: et missus est angel⁹
domini sanctus rapha
el ut curaret eos ambos:
quorum vno tempe sūt
oracones in conspectu
dmini recitate. III
Igitur cum tobias pu
taret oracionem suam
exaudiri ut mori potuis
set: vocauit ad se tobi
am filium suū: dixitq;
ei. Audi fili mi verba o
ris mei: et ea in corde tuo
quasi fundamenta cō
strue. Cum acceperit de
us animam meam cor
pus meū sepeli: et hono
rem habebis matri tue
omnibus diebus vite e
ius. Memor enim esse
debes: que et quanta pe
riculа passa sit propter
te in utero suo. Cum au
tem et ipsa compleuerit
tempus vite sue: sepelies
eā cum me. Omnibus
autem diebus vite tue
in mente habeto dnm:

et caue nequā do peccato
consencias: et preterm it
tas precepta dei nostri.
Ex substancia tua fac
elemosinam: et noli a
uertere faciē tuā ab ullo
paupere. Ita enim fiet:
ut nec a te auertatur fa
cies domini. Quomodo
potueris: ita esto mise
ricors. Si multum tibi
fuerit habunanter tri
bue: si exiguū fuerit eti
am exiguum libenter i
partiri stude. Premium
enim bonū tibi thesau
rizas in die necessitatis.
quoniam elemosina ab
omni peccato et a morte
liberat: et non patietur
animā ire in tenebras.
Fiducia magna erit co
ram sūmo deo elemosi
na: omnibus facientib⁹
eam. Attende tibi fili ab
omni fornicacione: et
preter uxorem tuā nūq̄
pacaris crimen scire.
Superbiam nūq̄m in ul
o sensu aut in tuo verbo

dominari pmittas. In
ipsa enim miciã sump
sit omnis pdicio. Quicũ
q̃ tibi aliquid operatus
fuerit. statim mercedem
ei restitue: et merces mer
cenarij tui apud te om
nino non maneat. Nd
ab alio odis fieri tibi: vi
de ne alteri tu aliquãdo
facias. Panem tuũ cũ
esurientibus et egenis
comede: et de vestimentis
tuis nudos tege. Panẽ
tuum et vinũ tuũ sup
sepulturam iusti constitu
e: et noli ex eo mãdu
care et bibere cum pecca
toribus. Consiliũ sem
per a sapiente pquire.
Omni tpe benedic deũ:
et pete ab eo ut vias tu
as dirigat: et omnia cõ
silia tua in ipso perma
neant. Indico etiam ti
bi fili mi dedisse me decẽ
talenta argenti dum i
fantulus esses. gabelo
ni ragesi ciuitate medo
rum: et cyrographũ ei
apud me habeo. Et ideo
pquire quomodo ad eũ
puenias. et recipias ab
eo supra memoratum
pondus argenti: et resti
tuias ei cyrographũ su
um. Noli timere fili mu.
Pauperem quidem vitã
gerimus: sed multa bo
na habebimus si timu
erimus deum. et recesseri
mus ab omni peccato.
et fecerimus bene.

Tunc tobias res
pondit patri
suo: et dixit.
Omnia quecũq̃ precepisti michi faciã pater:
quomodo autem hanc
pecuniam inquirã ig
noro. Ille me nescit: et
ego illum ignoro. Nd
signũ dabo ei: Sed neq̃
viam per quam pergam
tur illuc aliquando cog
noui. Tunc pater suus
respondit illi: et dixit.
Cyrographum quidem
illius penes me habeo:
quod dum illi ostẽderis

statim restituet. Sed per
ge nunc et inquire ubi
aliquem fidelem uri
qui eat tecum. salua
mercede sua dñ adhuc
uuo: ut recipias eam.
Tunc egressus tobias
inuenit iuuenem splen
didū stantem precinctū.
et quasi paratū ad am
bulandum: et ignorās
qd' angelus dei esset. sa
luutauit eum et dixit.
Unde te habemus ~~e~~ bo
ne iuuenis: At ille rel
pondit. Ex filiis isrl.
Et tobias dixit ei. Nos
ti uiam que ducat in re
gionem medoꝝ: Cui
respondit. Noui: et om
nia itinera eius frequē
ter ambulaui: et man
si apud gabelū fratrem
nostrum qui moratur
in rages ciuitate medo
rum. que posita est in
monte eg bathanis.
Cui tobias ait. Iustē
me obsecro: donec hec
ipsa enūciem pī meo.

Tunc ingressus tobias:
indicauit uniuersa hec
patri suo. Sup que ad
miratus pater: rogauit
ut introiret ad eum. In
gressus itaq; salutauit
eum: et dixit. Gaudiū
tibi semper sit. Et tobi
as ait. Quale michi
gaudium erit: qui in
tenebris sedeo. et lumen
celi non uideo: Cui ait
iuuenis. Fortia animo es
to: in proximo est ut a
deo curetis. Dixit itaq;
illi tobias. Nūquid po
teris pducere filiū meū
ad gabelum in rages
uitatem medoꝝ: Et
cum redieris: restituam
tibi mercedem tuam. Et
dixit ei angelus. Ego
ducam et reducam eū
ad te. Cui tobias respō
dit. Rogo te indica mi
chi: de qua domo aut de
qua tribu es tu. Cui ra
phael angelus dixit.
Genus queris mercen
narij: an ipsū mercēna

tum qui cum filio tuo
erat: Sed ne forte sollici
tum te reddam: ego sũ
azarias ananie mag
ni filius. Et tobias rel
pondit. Ex magno ge
nere es tu. Sed peto ne
iraſcaris: qd voluerim
cognoscere genus tuũ.
Dixit autem illi angel?
Ego sanũ ducam: et sa
nũ tibi reducam filium
tuum. Respondens autẽ
tobias dixit. Bene am
buletis: et sit deus in ita
nere vestro: et angelus e
ius comitetur vobiscũ.
Tunc paratis omnibz
que erant in via portan
da. frat tobias vale pa
tri suo et matri sue: et
ambulauerunt ambo
simul. Cumqz. pfecti el
sent: cepit flere mater e
ius et dicere. Baculũ se
nectutis nostre tulisti:
et transmisisti a nob.
Nũqm esset ipsa pecunia
a. pro qua misisti eum.
Sufficiebat nobis pau
pertas nostra: ut diui
cias cõpuraremus hoc
qd videbamus filium
nostrum. Dixitqz tobi
as. Noli flere. Saluus
perueniet filius noster:
et saluus reuertetur ad
nos: et oculi tui videbũt
eum. Credo enim qd an
gelus dei bonus comite
tur ei: et bene disponat
omnia que circa ipsũ
geruntur: ita ut cum
gaudio reuertatur ad
nos. Ad hanc vocem ce
sauit mater eius flere:
et tacuit.

VI

Profectus ẽ au
tem tobias. et
canis secutus
est eum: et mansit p̃ma
nsione iuxta fluui
um tigris. Et exiuit ut
lauaret pedes suos: et ec
ce pisces ĩmanis exiuit
ad deuorandũ eũ. Quẽ
expauescens tobias: cla
mauit voce magna di
cens. Domine inuadit
me. Et dixit angelus.

Apprehende branchiam eius: et trahe eum ad te. Quod cum fecisset ac traxit eū in siccū: et palpitare cepit ante pedes eius. Tunc dixit ei angelus. Exenterā hūc pisce: et cor et fel eius et iecur repone tibi. Sunt enim hec necessaria ad medicamenta utiliter. Quod cū fecisset: assauerunt carnes eius et secum sustulerunt in via. Cetera sallierunt que sufficerent eas: quousq; peruenirent in rages ciuitate medoū. Tunc iterrogauit tobias angelum: et dixit ei. Obsecro te azarias frater: ut dicas mihi quod remedium habebunt ista que de pisce seruare iussisti. Respondens q; dixit ei. Cordis eius pticulā si sup carbones ponas: fumus eius expellit omne genus demoniorū. siue a viro siue a mulier: ita ut ultra non accedat ad eos. Et dixit ei. Obsecro vt manducemus. Respondens q; angelus ait. Est hic raguel nomine pximus vir de tribu tua. et hic habet filiam nomine saram: sed neq; masculū neq; feminam ullū habet aliū preter eam. Tibi debetur omnis substancia eius: et oportet eam te accipere cōiugem. Pete ergo eam a patre ei: et dabit tibi eam uxorē. Tunc respondit tobias: et dixit. Audio quia tradita est viris septem et mortui sunt: sed et hoc audiui quia demonium illos occidit. Timeo ergo ne forte et mihi hec eueniant: et cum sim vnicus parentibus meis. deponam senectutem illorum cum tristicia ad inferos. Tunc angelus raphael dixit ei. Audi me: et ostendam tibi qui

sunt quibus preualere
potest demoniū. Hy nā
q̄ qui cōiugium ita sus
cipiunt ut deum a se su
a mente excludant. et
sue libidini ita vacent
sicut equus et mulus in
quibus non est intellec
tus: habet potestatē de
moniū super eos. Tu āt
cum accepcris eam ingres
sus cubiculū per tres dies
continens esto ab ea: et
nichil aliud nisi oracio
nibus vacabis cum ea.
Ipsa autem nocte incen
so iecore pisces: fugabi
tur demoniū. Secunda
vero nocte: in copulacio
ne sanctorum patriar
charū admitteris. Ter
tia autem nocte benedic
tionem consequeris: ut
filij ex vobis incolumes
procreentur. Transacta
autem tercia nocte acci
pies virginem cū timo
re domini. amore filioꝝ
magis q̄m libidīs duc
tus: ut in semine abra

he benedictionem in fi
lijs consequaris. VII

Ingressi sunt autē
ad raguhelem: et
suscepit eos ragu
hel cum gaudio. Intuēs
q̄ tobiam raguhel: dixe
it anne uxori sue. Quām
similis est iuuenis iste
consobrino meo. Et cū
hec dixisset ait. Vnde es
tis iuuenes fratres nos
tri: At illi dixerunt. Ex
tribu neptalim sumus:
ex captiuitate niniue.
Dixitq̄ illis raguhel.
Nostis tobiam fratrē me
um: Qui dixerunt. No
uimus. Cūq̄ multa bo
na loqueretur de eo: dixit
angelus ad raguel. To
bias de quo interrogas.
pater huius est. Et misit
se raguhel et cū lacrimis
osculatus est eum: et plo
rans super collū eius dixit.
Benedictio sit tibi fili mi:
quia boni et optimi vi
ri filius es. Et anna ux
or eius et sara filia ipso

rũ lacrimate sunt. Post
q̃m autem locuta sunt:
precepit raguhel occidi
arietem et parare conuiuiũ.
Cumq; hortaretur
eos discumbere ad pran
dium: tobias dixit. Hic
ego hodie non manducabo neq; bibam: nisi
prius petitionẽ meam
confirmes. et promittas
michi dare saram filiã
tuam. Quo audito ver
bo raguhel expauit. sa
ens quid euenerat illis
septem viris: et timere ce
pit ne forte huic similit
accideret. Et cũ nutaret
et non daret ullũ petenti
responsũ: dixit ei angelus. Noli timere dare illã
isti: quoniam huic ti
menti deum debetur con
iunx filia tua: ppterea
alius non potuit habẽ
illam. Tunc dixit ragu
hel. Non dubito qd de
us preces et lacrimas
meas in conspectu suo
admiserit: et credo q̃m i

deo vos venit ad me veni
re: ut ista coniũgeretur
cognacioni sue secũdũ
legem moysi. Et nunc
noli dubitũ gerere: qd ta
bi eam tradam. Et app̃
hendens dexteram filie
sue: dextere tobie tradidit
dicens. Deus abraham
et deus ysaac et deus ia
cob sit vobiscum et ipse
coniũgat vos: impleat
q̃ benedictionẽ suam in
vobis. Et accepta carta.
fecerunt conscriptionẽ
cõiugij: et post hec epula
ti sunt benedicentes deũ.
Vocauitq; ad se raguel
annã uxorem suam: et
p̃cepit ei ut p̃pararet alterũ
cubiculũ. Et introduxit
in eo saram filiã suam.
et lacrimata est dixitq;
ei. Fortis animo esto filia
mi. Dñs celi det tibi gau
dium pro tedio quod p
pessa es. VIII

Postq̃m vero cena
uerunt: introduxerunt iuuenẽ ad eã.

Recordatus itaq; tobias sermonū angeli. protulit de cassidili suo partē leporis: posuitq; eam sup carbones viuos. Tūc raphael angelus apprehendit demoniū: et religauit eum in deserto superioris egipti. Tūc hortatus est virginem tobias: dixitq; ei. Sara exurge deprecemur deū hodie et cras et secundū cras: quia istis tribus noctibz deo iungimur. Tercia autem trāsacta nocte: i nostro erimus cōiugio. Filij quippe sanctoz sumus: et non possumus ita cō iungi sicut gentes que ignorant deum. Surgētes autē pariter. instanter orabant ambo simul: ut sanitas daretur eis. Dixitq; tobias. Domine deus patrū nostrorum. benedicant te celi et terra et mare et fontes et flumina: et omnes creature tue que in eis sunt. Tu fecisti adam de limo terre: dedisti q; ei adiutorium euam. Et nunc domine tu scis quia nō luxurie causa accipio sororem meam: sed sola posteritatis dilectione. in q̄ benedicatur nomen tuum in secula seculorū. Dixit itaq; sara. Miserere nobis domine miserere nobis: et consenescamus ambo pariter sani. Et factum est arca pullorū cantū. accersiri iussit raguhel seruos suos: et abierunt cum eo ut foderēt sepulchrū. Dicebat enī: ne simili modo eueniret ei quod et ceteris illis septem. qui sunt ingressi ad eam. Cumq; parassent fossam: reuersus raguhel ad uxorem suam dixit ei. Mitte vnam ex ancillis tuis et videat si mortuus est: ut sepeliam illū antequā illucescat. Et misit vnam ex ancillis suis. Que ingressa

aibiailū: reppert eos sal
uos et incolumes secum
pariter domientes. Et
reuersa nunciauit bonū
nunciū. Et benedixerūt
deum ragahel vdelicet
et anna uxor eius: et dix
erunt. Benediamus te
domine deus israhel: q̄a
non contigit nobis quē
admodū putabamus.
sfecisti enim nobiscum
misericordiam tuam:
et exclusisti a nobis ini
micum pſequentē nos.
Miserius es autem duo
bus vnicis. sfac eos dñe
in plenius benedicere te.
et sacrificium tibi laudis
tue et sue sanitatis offer
re: ut cognoscat vniuer
sitas gencū quia tu es
deus sōlus in vniuersa
terra. Statimq̄ precepit
seruus suus ragahel: ut
replerent fossam quam
fecerant. Priusq̄m lucel
ceret. Dixit autem sue
dixit ut instrueret cōui
uium: et preparet oīa
que in eis erant uti
agentibus necessaria.
Duas quoq̄ vaccas pī
gues et quatuor arietes
occidi fecit: et parari epu
las omnibus vicinis su
is. auctisq̄ amicis. Et
adiurauit ragahel to
biam: ut duas ebdoma
das moraretur apud e
um. De omnibus autē
que possidebat ragahel
dimidiam partem de
dit tobie: et fecit hāc scrip
turam ut pars dimidia
que superat. post obtī
nerum tibi dominio de
ueniret. IX
Onc vocauit ad
se tobias angel
lum quem quidem homi
nem estimabat: dixitq̄
a. Azarias frater: peto
ut auscultes verba mea.
Si mepsum tradam ti
bi seruū: non ero cōdig
nus prudencie tue. Ta
men obsecro te ut assu
mas tibi animalia si
ue seruicia. et vadas ad

gabelum in rages ciui
tatem medoñi: reddas
ꝙ a cirographū suum.
et recipias ab eo pecuni
am: rogesꝙ eum veni
re ad nupcias meas.
Scis enim ipse quoniã
numerat dies pater me
us: et si tardauero vna
die plus contristatur a
nima eius. Et certe vides
quomodo raguhel con
iurauerit me: cuius ad
iuramentū spernere nō
possum. Tunc raphael
assumens quatuor ex ser
uis raguhelis et duos ca
melos: in rages ciuitatē
medoñi perexit. Et inueni
ens gabelum. dedit ei a
cirographū suum: et recē
pit omnem pecuniam.
Indicauitꝙ ei de tobia fi
lio tobie omnia que ges
ta sunt: festinatꝙ eum sece
dere ad nupcias. Cūꝙ ingressus esset domū
raguelis. inuenit tobiã
discūbentem: et exiliens
osculata sunt se inuicē.

Et flenit gabelus: bene
dixitꝙ deum et dixit. Be
dicat te dñs deus israhel:
quia filius es viri opti
mi et iusti et timentis
deum et elemosinas fa
cientis: et dicatur bene
dictio super uxorem tu
am et sup parentes ves
tros. et videatis filios
vestros. et filios filiorū
vestrorū usqꝙ in terciã
et quartam generacio
nem: et sit semen vestrū
benedictum a deo israhel:
qui regnat in secula secu
lorū. Cumꝙ omnes dix
issent amen: accesserunt
ad cōuiuiū. Sed et cum
timore domini nupcias
cōuiuiū exercebant.

Dm vero
moras faceret
tobias causa
nupciarū: sollicitus e
rat pater eius tobias di
cens. Putas quare mo
ratur filius meus: aut
quare detentus est ibi:
Putas ne gabelus mor

tuus est. et nemo illi red
det pecuniam. Cepit au
tem contristari nimis
ipse et anna uxor eius
cum eo: et ceperunt am
bo simul flere: eo qd die
statuto minime reuerte
retur filius eorū ad eos.
Flebat igitur mater ei
rremediabilibus lacri
mis: atq dicebat. Heu
me fili mi. ut qd te misi
mus pegrinari lumen
oculorum nostrorum.
baculū senectutis nrē:
solacium vite nostre.
spem posteritatis nos
tre. Omnia simul in te
uno habentes: te non de
buimus dimittere a no
bis. Cui dicebat tobias.
Tace. et noli turbari: sa
nus est filius noster. Fa
tas fidelis est vir ille cum
quo misimus eū. Illa
autem nullo modo con
solari poterat: sed coti
die exiliens circūspicie
bat. et circuibat vias ō
nes p quas spes remeā
di videbatur: ut paul vi
deret eum si fieri posset
venientem. At vero tagu
hel dicebat ad generum
suū. Mane hic: et ego
mittam nuncaū salutis
de te ad tobiam patrem
tuū. Cui tobias dixit. E
go noui quia pater me
us et mater mea modo
dies cōputant: et cruci
atur spiritus eorum in
ipsis. Cūq verbis mul
tis rogaret ragihel to
biam. et ille eum nulla
ratione vellet audire: ē
dixit ea saram et dimidi
am partem omnis sub
stancie sue. in pueris in
puellis. in pecudibus i
camelis. et in vacis et
pecunia multa: et salui
atq gaudentem dimisit
eum a se dicens. Angel⁹
domini sanctus sit in iti
nere vestro. pducatq vos
incolumes: et inuenia
tis omnia recte circa cō
parentes vestros: et vi
deant oculi mei filios

vestros prius q̃m mo-
ar. Et apprehendentes
parentes filiam suam
osculari sunt eam. et di
miserunt ire: monentes
eam honorare socrus. di
ligere maritum. regere
familiam. gubernare
domū: et seipsam irrepre
hensibilem exhibere. XI

Dum q̃ reuerterē
tur: peuenerunt
ad charrā que
est in medio itinere cōtra
ninuen. vndecimo die.
Dixitq̃ angelus. Tobi
as frater. eas quē admo
dum reliquisti patrem
tuū. Si placet itaq̃ abi
præcedamus: et lento gra
du sequantur ceteri nr̄i
familie simul cum con
iuge tua. et cum anima
libus. Cumq̃ hoc pla
uisset ut irent: dixit ra
phael ad tobiam. Tolle
fecū ex felle pisas: erit e
nim necessariū. Tulit
itaq̃ tobias ex felle illo:
et abierunt. Anna vero

vero sedebat circūs viam
cotidie in supercilio mon
tis: unde respicere poterat
de longinquo. Et dum
ex eodem loco speculare-
aduentum eius: vidit a
longe. et illico cognouit
venientem filium suū:
currensq̃ nūcauit viro
suo dicens. Ecce venit fi
lius tuus. Dixitq̃ raphael
ad tobiam. Ac ubi in
troieris domū tuam sta
tim adora dominū dēū
tuum: et gratias agēs
ei. accede ad patrem tuū
et osculare eum: statimq̃
linu sup oculos eius ex
felle isto pisas quod pre
tas tetrum. Scias enim
quoniam mox aperiē
tur oculi eius: et videbit
pater tuus lumen celi:
et in aspectu tuo gaude
bit. Tunc prætercurrit
canis qui simul fuerat
in via: et quasi nuncius
blandimento sue cau
de gaudebat. Et exurgēs
cecus pater cepit offendēs

pedibus curreret: et data
manu puero occurrit
obuiam filio suo. Et
suscipiens osculatus est
eū cū uxore sua: et cepe
runt flere pre gaudio.
Cumq; adorassent deū
et gratias egissent: con
sederunt. Tunc sumens
tobias de felle pisces: li
nuit oculos patris sui.
Et sustinuit quasi dimi
diam fere horam: cepit
albugo ex oculis eius q̄
si membranū oui egredi.
Quam apprehendens to
bias traxit ab oculis e
ius: statimq; visum re
cepit. Et glorificabant
deum ipse videlicet et ux
or eius: et omnes qui sci
ebant eum. Dicebatq;
tobias. Benedico te dñe
deus israhel: qm̄ tu cas
tigasti me et tu saluasti
me. Ecce video tobiam fi
lium meū. Ingressa est
etiam post septem dies
sara uxor eius et omnes
familie. et pecora sana
et camelu. et pecunia mlt
ta uxoris: sed et pecunia
quam receperat a gabe
lo. Et narrauit parenti
bus suis omnia benefi
cia dei: que fecisset cum
eum p hominē qui eum
duxerat. Venerunt q; a
chior et nabath consobri
ni tobie gaudentes ad to
bin: congratulantes e
de omnibus bonis que
cum illum ostenderat
deus. Et per septem dies
epulantes: cum gaudio
o magno gauisi sunt.

Vnc vo
cauit ad se tobi
as filiū suum:
dixitq; ei. Quid possum
dare viro isti sancto qui
venit tecum: Respondēs
tobias: dixit patri suo.
Pater quam mercedem
dabimus ei: aut q̄d dign
ū poterit esse benefica
is eius: Me duxit et re
duxit sanū. pecuniam
a gabelo ipse suscepit.
uxorem ipse me habere

feat. et demoniū ab ea
ipse cōpescaut: gaudiū
parentibus eius feat. te
mepsum a demoniacōe
pisas eripuit. te quoq;
feat videre lumen celi:
et bonis omnibus per
eum repleti sum?. Quid
illi ad hec dignū poteri
mus dare: Sed peto te pa
ter ut roges eum: si forte
dignabitur medietatē
de omnibus que allata
sunt sibi assumere. Et
vocantes eum pater et
filius tulerunt eum in
partem: et rogare cepe
runt ut dignaretur di
midiam partem omni
um que actulerant ac
ceptam habere. Tūc dix
it eis occulte. Benedicite
deum celi: et coram om
nibus viuentibus con
fitemini a: quoniam
feci vobiscum misericor
diam. Etenī sacramen
tum regis abscondere
bonū est: opera autem
dei reuelare et confiteri
honorificū est. Bona est
oratio cum ieunio. et
elemosina magis q̄m
thesauros aur condere:
quoniā elemosīa a mor
te liberat: et ipsa est que
purgat peccata. et faci
et inuenire vitam eter
nam. Qui autē faciunt
peccatū et iniquitatem:
hostes sunt anime sue.
Manifesto ergo vobis
veritatē: et non abscon
dam a vobis sermonē
occultum. Quando ora
bas cum lacrimis et se
peliebas mortuos. et de
relinquebas prandiū.
et mortuos abscōdebas
per diem in domo tua.
et nocte sepeliebas: ego
optuli oracionem tuā
domino. Et quia accep
tus eras deo: necesse fuit
ut tēptacio probaret te.
Et nunc misit me domi
nus ut curarem te: et sa
ram uxorem filij tui a
demonio liberarem. E
go enī sum raphael ā

gelus: vnus ex septem
qui astamus ante do
minū. Cūq; hec audis
sent turbati sūt: et trem̄
tes ceciderūt sup faciem su
am. Dixitq; eis angelus.
Pax vobis. Nolite timere.
Et ego cū essem vobiscum
per voluntatē dei: ipsum
benedicite et cantate illi:
videbar quidē vobiscum
manducare et bibere: sed
ego cibo īuisibili et potu
qui ab hominibus videri
non potest utor. Tempꝰ
est ergo ut reuertar ad eū
qui me misit. Vos autē
benedicite dñm: et enar
rate omnia mirabilia
eius. Et cū hoc dixisset:
ab aspectu eorū ablatus
est: et ultra eū videre non
potuerūt. Tunc prostrati p
hosras tres in faciem: bene
dixerūt deū. Et exurgentes:
narrauerunt omnia mi
rabilia eius. XII

Perens autem
tobias senior
os suum: bene

dixit dominū et dixit.
Magnus es domine in
eternū. et in omnia secu
la regnū tuum: quoniā
tu flagellas et saluas.
deducis ad inferos et re
ducis: et non est qui ef
fugiat manū tuā. Con
fitemini domino filij is
rahel. et in conspectu gē
cium laudate eum: quo
niam ideo dispersit vos
inter gentes que ignō
rant eum. ut vos enar
retis mirabilia eius: et
faciatis scire eos quia
non est alius omnipo
tens preter eum. Ipē cas
tigauit nos ꝓpter iniq
tates nostras: et ipse sal
uabit nos propter mi
sericordiam suam. Ac
piate ergo que fecit vo
biscum: et cum timore
et tremore confitemini il
li: regemq; seculorum ex
altate in operibus vestris.
Ego autem in terra cap
tiuitatis mee confitebor
illi: quoniam ostendit

maiestatem suam in gē
tem peccatricem. Cōuer
timini itaq; peccatores.
et facite iusticiam cor&
dominо: credentes qđ fa
ciat vobiscum misericor
diam suam. Ego autē
et anima mea in eo leta
bimur. Benedicite domi
nū omnes electi eius: a
gite dies leticie. et confi
temini illi. Jherusalem
ciuitas dei: castigauit
te dñs in opibus mānu
um tuarum. Confitere
dño in vonis et benedic
deum seculorū: ut reedi
ficet in te tabernaculum
suū. et reuocet ad te om
nes captiuos: et gaude
as in omnia secula se
culorū. Luce splendida
fulgebis: et omnes fines
terre adorabunt te. Na
ciones ex longinquo ad
te venient: et munera
deferentes adorabunt do
minū in te: et terram tu
am in sanctificacione
habebunt. Nomē mag

nū inuocabunt in te.
Maledicti erunt qui con
tempserint te. et condēp
nati erunt qui blasphe
mauerint te: benedicti
q; erunt qui edificauerīt
te. Tu autem letaberis
in filijs tuis: quoniam
omnes benedicentur et
congregabuntur ad do
minū. Beati omnes qui
diligunt te: et qui gau
dent super pacem tuam.
Anima mea benedic do
minū: quoniam libera
uit ciuitatē iherusalem
suam. Beatus ero: si fu
erint reliquie seminis mei
ad videndam claritatē
iherusalem. Porte iheru
salem ex saphiro et sma
ragdo edificabuntur:
et ex lapide preciosо om
nis circuitus murorū e
ius. Ex lapide candido
et mundo omnes platee
eius sternentur: et p vi
cos eius alleluia canta
bitur. Benedictus dñs
qui exaltauit eam: ut

sic regnū eius in seculā
seculoꝝ sup eam a
men. XIIII
Et cōsūmati
sunt sermones
tobie. Et postea qm̄ il
luminatus est uixit ā
nis quadraginta duo
bus: et uidit filios ne
potum suoꝝ. Com
pletis itaq; annis cen
tum duodecim: sepult⁹
est honorifice in ni
niue. Quīquaginta nā
q; sex annoꝝ oculoꝝ lumen amisit: sexagenarius vero recepit. Re
liquū vero vite sue in
gaudio fuit: et cū bono
p̄fectu timoris dei p̄cessit
in pace. In hora autem
mortis vocauit ad se to
biam filiū suum et sep
tem iuuenes filios eius.
nepotes suos: dixitq; e
is. Me erit interitus ni
nive. Non enim excidit
verbum dei: et fratres nr̄i
qui dispersi sunt a ter
ra israhel reuertentur
ad eam. Omnis autem
aut̄ deserta terra eius re
plebitur. et domus dei q̄
in ea incensa est iterum
reedificabitur: ibiq; re
uertentur omnes timē
tes dei. Et relinquēt gen
tes ydola sua: et venient
in iherusalem. et inha
bitabūt eam: et gaude
bunt in ea omnes reges
terre adorantes regem i
rahel. Audite ergo filij
mei patrem vestrū. Ser
uite dño in veritate: et
inquirite ut faciatis q̄
sunt placita illi. Et filij
is vestris mandate ut fa
ciant iustitias et elemo
sinas: ut sint memores
dei: et benedicant deum
in omni tempe in veri
tate et in tota virtute
sua. Nunc ergo filij au
dite me: et nolite mane
re hic. Sed quacūq; die se
pelieritis matrem vest
ram iuxta me in uno se
pulchro: ex eo dirigite
gressus vros ut exeatis

bitabant in galilea et
damasco et libano. et
ad gentes que sunt circ
melo et cedar. et inhabi
tantes galileam. in cā
po magno esdrelon: et
ad omnes qui erant in
samaria et trans flumē
iordanen usq; hierusalē.
et omnem terram ieſſe.
quousq; puenitur ad
montes ethiopie. Ad ipſ
omnes misit nuncios
nabuchodonosor rex as
syriorū. Qui omnes v
no animo contradixe
runt: et remiserunt eos
vacuos. ac sine honore
abiecerunt. Tunc īdig
natus nabuchodono
sor rex ad omnem terrā
illam: iurauit per regnū
et thronū suū qđ defende
ret se de omnibus.

IN anno terciodecīo
nabuchodono
sor regis vicesīa
et secunda die primi mē
sis: factum est verbum
istud in domo nabucho
donosor regis assiriorū.
ut defenderet se. Vocauit
q; omnes maiores om
nes q; duces bellatores
suos: et habuit cum eis
misterium consilij sui.
Dixitq; cogitacionē su
am in eo esse: ut omnē
terram suo subiugaret
imperio. Quod dictum
cum placuisset omnibus:
vocauit nabuchodono
sor rex holofernē principē
militie sue: et dixit ei.
Egredere ad omne regnū
occidentis: et contra eos
precipue qui contempse
runt imperiū meū. Nō
parcet oculus meus ul
li regno: omnēq; urbē
munitam subiugabis
michi. Tunc holofernes
vocauit duces et magis
tratus virtutis assiriorū:
et dinumerauit viros
in expedicione sicut pre
cepit ei rex. centū viginti
milia peditum pugna
torū: et equites sagitta
rios duodecim milia.

Omnemq; expedicõē
suam fecit preire in mul
titudine īnumerabiliū
camelorū: cum his que
exercitabus sufficerent
copiose. Boum quoq;
armenta. gregesq; ouī
um: quorum non erat
numerus. Frumentū ex
omni syria. in transitu
suo parari constituit.
Aurum vero et argentū
de domo regis assumpsit
multum nimis. Et pro
fectus est ipse et omnis
exercitus cum quadri
gis et equitibus et sag
gittarijs: qui cooperue
runt faciem terre sicut
locuste. Cumq; ptrāsis
set fines assiriorum: ve
nit ad magnos mōtes
ange: qui sunt a sinis
tro cilicie. Ascenditq; om
nia castella eorū: et ob
tinuit omnem munia
onē. Effregit autem ci
uitatem opinatissimā
melothi: predauitq; om
nes filios tharsis et filios
israhel qui erant contra
faciem deserti. et ad aus
trum terre celeon. Et trā
sijt eufraten. et venit ad
mesopotamiā: et fregit
omnes ciuitates excelsas
que erant ibi. a torrente
mambre usq; quo puen
itur ad mare. Et occupa
uit terminos eius: a cili
cia usq; ad fines iaphet
qui sūt ad austrum. Ab
duxitq; omnes filios
madian. ac predauit ō
nem locupletacionem
eorum: omēsq; resistētes
sibi occidit in ore gladij.
Et post hec descendit in
campos damasci in die
bus messis. et succendit
omnia sata: omnesq;
arbores ac vineas fecit
madi. Et cecidit timor il
lius sup omnes inhabi
tantes terram.

Tunc miserunt
legatos suos v
niuersarū urbi
um et prouinciarū reges
ac principes sine scitici

mesopotamie et sire so
bal et libne atq; alice:
qui venientes ad holo
fernen dixerunt. Desu
nat indignacio tua ar
ta nos. Melius est enī
ut viuentes seruiamus
nabuchodonosor regi
magno. et subditi sim⁹
tibi: q̄m morientes cū
interitu nostro ipsi ser
uitutis nostre dampna
pacamini. Omnis ci
uitas nostra. omnis q;
possessio. omnes colles
et montes et campi. ar
menta boum. greges o
uiū caprarūq;. equorū
camelorūq;: et vniuerse
facultates nostre atq;
familie in conspectu tuo
sunt. Sint omnia sub
lege tua. Nos eciam et
filij nostri seruituti sum⁹.
Veni nobis pacificus do
minus: et utere seruicio
nostro sicut placuerit ti
bi. Tunc descendit de mō
tibus cum equitibus in
virtute magna: et obti
nuit omnem ciuitatem
et omnē inhabitantem
terram. De vniuersis au
tem urbibus assumpsit
sibi auxiliarios: viros
fortes et electos ad bellū.
Tantus q; metus puni
cis illis incubuit: ut v
niuersarū urbium ha
bitatores. principes et
honorati simul cum po
pulis exirent in obuiā
venienti: excipientes eū
cum coronis et lampa
dibus ducentes choros
in tabijs et tympanis.
Nec ista tamen facētes:
ferocitatem eius pecto
ris mitigare potuerūt.
Nam et ciuitates eorū
destruxit: et lucos eorum
excidit. Preceperat enim
illi nabuchodonosor rex
ut omnes deos terre exter
minaret: videlicet ut ip
se solus diceretur deus ab
hijs nacionibus que po
tuissent holofernis potē
cia subiugari. Ptransi
ens autem syriam sobal

et omnē apamiā. om
nemq; mesopotamiā:
venit ad ydumeos ī ter
ra gabaa. Acceptoq; ciui
tates eorum. et sedit ibi
per triginta dies: in qui
bus diebz adunari prece
pit vniuersum exercitū
virtutis sue.

Cumq; audientes
hec filij israhel
qui habitabāt
terram iude: timuerunt
valde a facie eius. Tre
mor etiam et horror iua
sit sensus eorum: ne hoc
faceret iherusalem et tē
plo domini quod fecerat
ceteris ciuitatibus et tē
plis earū. Et miserunt
in omnem samariam
per circuitum usq; iheri
cho. et preoccupauerūt
omnes verices montiū.
et muris circūdederunt
vicos suos: et congrega
uerunt frumēta in pre
paracionem pugne. Sa
cerdos etiam helyachim
scripsit ad vniuersos q̄

erant contra esdrelon que
est contra faciem campi
magni iuxta dothaim.
et vniuersis per quos tū
situs esse poterat: ut ob
tinerent ascensus mon
tium p quos via esse po
terat ad iherusalem: ut
illic custodirent ubi an
gustum iter esse potēat
inter montes. Et fecerūt
filij israhel: secundū qd
constituerat eis sacerdos
domini helyachim. Et
clamauit omnis popu
lus ad dominū instāter
magna: et humiliaue
runt animas suas in je
iunijs ipsi et mulieres
illorum. Et induerunt
se sacerdotes cilicijs: et in
fantes prostrauerunt con
tra faciem templi dñi:
et altare domini operue
runt cilicio. Et clamaue
rūt ad deum israhel vna
nimiter. ne daretur in
predam infantes eorū.
et uxores eorū in diuisio
nem: et ciuitates eorum

in exterminiū: et sancta
eorum in pollucionem.
Tunc helyachim sacer
dos dñi magnus aduē
uit omnem israhel: allo
quutusq est eos dicens.
Sacrate quoniam exau
diuit dñs preces vestras:
si manentes pmanseri
tis in ieiuniis et oracio
nibus in conspectu do
mini. Memores estote
moysi serui dñi: q amā
lech confidentem in virtu
te sua et in potencia sua.
et in exercitu suo. et in
clypeis suis et in curribz
suis et in equitibz suis.
non ferro pugnando sed
precibus sanctis orando
deiecit. Sic erunt vniuer
si hostes israhel: si pseue
rauerint in hoc ope qd
cepistis. Ad hanc igitur
exhortacionem eius de
precantes dñm pmane
bant in conspectu dñi:
ita ut etiam hij qui ho
locausta dño offerebāt
precanti aliqs offerēt
sacrificia dño: et erat
anis sup capita eorum.
Et ex toto corde suo omēs
orabant deum: ut visita
ret populū suū israhel.

Onciatūq est holoferni pn
cipi milicie as
syriorū. qd filij israhel p
parassent se ad resisten
dum. ac montū itinera
conclusissent: et furore
nimio exarsit in iraciū
dia magna. Vocauitq
omnes principes moab
et duces āmon: et dixit
eis. Dicite michi quis sit
populus iste qui mōta
na obsidet: aut que et
quales et quante sint ci
uitates eorū. que etiam
sit virtus eorum: aut q
sit multitudo eorū. uel
qui rex milicie eor. Qua
re pre omnibus qui ha
bitant in oriente isti cō
tempserunt. et non exie
runt obuiam nobis: ut
susciperent nos cum pa
ce. Tunc achior dux om

nuū filioqum āmon rel
pondens ait. Si digneris
audire domine meus di
cam veritatem in cōspec
tu tuo de populo isto.
qui in montans habi
tat: et non egredietur v
bum falsum ex ore meo.
Populus iste ex pgenie
caldeorū est. Hic primū
in mesopotamia habi
tauit: quoniā noluerūt
sequi deos patrū suorū
qui erant in terra calde
orum. Deserentes itaq; ce
rimonias patrū suoq;
que in multitudine de
orum erant. vnū deum
celi coluerunt: qui et p
cepit eis ut exirent inde
et habitarent in charrā.
Cumq; cooperuisset om
nem terram fames desce
derunt in egyptū: illicq;
per quadringentos an
nos sic multiplicati sūt:
ut dinumerari eorū nō
posset exercitus. Cumq;
grauasset eos rex egypti.
atq; in edificationibus
urbium suarū in luto
et latere subiugasset e
os: clamauerunt ad de
um suū: et pausit oīa
terram egypti plagis
variis. Cumq; eiecisset
eos a se egyptij. et cessaret
plaga ab eis et iterū vel
lent eos capere. et ad suū
seruicium reuocare: fu
gientibus hijs deus celi
mare aperuit: ita ut
hinc inde aque ēsti mu
ri solidarentur: et isti pe
de sicco fundum maris
pambulando transirēt.
In quo loco dum innu
merabilis exercitus e
gyptiorū eos persequeret:
ita aquis cooperti sūt
ut non remaneret vel
vnus qui factū postēis
nunciaret. Egressis ea
am mare rubeū deserta
syna montis occurrēt:
in quibus nūq̄m homo
habitare potuit: vel filu
ius hominis requieuit.
Illic fontes amari obdu
cti sunt eis ad bibēdū:

et per annos quadragi
ta annonā de cælo conse
cuta sunt. Vbicūq; ī gres
si sunt sine arcu et sagit
ta. et absq; gladio et gla
dio deus eorū pro eis pug
nauit et vinc⁹: et nō fu
it qui insultaret popu
lo isti: nisi quando recef
sit a cultura domini dei
sui. Quocunq; autē
pretet ipsum deum suū
alterum coluerūt: dati
sunt in predam et in gla
dium et in obprobrium.
Quocunq; autem pe
nituerunt se recessisse a
cultura dei sui: dedit eis
deus cēli virtutem resi
tendi. Denicq; chananeū
um regem et iebuseum
et pherezeum et hetheū.
et eueum et amorreū. et
omnes potentes in esebō
pstrauerunt⁹: et terras eo
rum et ciuitates eorum
ipsi possederunt: et usq;
dum non pertransirent in
conspectu dei sui erant cū
illis bona. Deus enī illo
rum odit iniquitatem.
Nam et ante hos ānos
cum recessissent a via q
quam dederat illis deus
ut ambularent in ea.
exterminata sunt prelys
mulas nacionibus: et
plurimi eorū captiui ad
ducti sunt in terram nō
suam. Nuper autem re
uersi ad dominū deum
suum ex dispersiōe qua
dispersi fuerant aduna
ti sunt: et ascenderūt mō
tana hec omnia. et ite
rum possident ihērusalē
ubi sunt sancta eorum.
Nunc ergo meus dñe p
quire si est aliqua iniq
tas eorum in conspectu
dei eorū⁹: ascendam⁹ ad
illos. quoniam tradens
tradet illos deus eorū ti
bi: et subiugati erunt
sub iugo potentie tue.
Si autem non est offen
sio populi mei coram
deo suo. non poterimus
resistere illis⁹: q̄m deus eo
rum defendet illos: et eri

mus in obprobriū oni
uerse terre. Et factum ē
cum cessasset loqui achi
or verba hec. irati sunt
omnes magnates ho
lofernis: et cogitabant
interficere eum dicentes
ad alterutrū. Quis iste
ē q̄ filios isrl̄ possit dicat
resistere regi nabucho
donosor et exercitibus e
ius? homines īermes et
sine vlute et sine pēna ar
tis pugne? Vt ergo ag
noscat achior quoniam
fallit nos. ascendamus
in montana? et cū cap
ti fuerint potentes eorū.
tunc cum eisdem gladio
transuerberabitur: ut
sciat omnis gens quo
niam nabuchodonosor
deus terre est. et preter ip
sum alter non est. VI

Factum est autē
cum cessarent
loqui: indigna
tus holofernis vehemē
ter dixit ad achior. Quo
niam pphetasti nobis
dicens q̄d gens israhel de
fendatur a deo suo: ut os
tendam tibi quia nō est
deus nisi nabuchodono
sor. cum peremerimus eos
omnes sicut hominem
vnū. tunc et ipse cum il
lis assirioꝝ gladio inte
ribis? et omnis israhel
cum pdicone disperiet:
et pbabis quoniam na
buchodonosor dominꝰ
sit vniuerse terre. Tunc
q̄ gladius militie mee
transiet per latera tua?
et confixus cades inter
vulneratos israhel: et
non respirabis ultra do
nec exterminēris cū illis.
Porro autem si pphetā
tuam veram existimas.
non conabar vultus tu
us? et pallor qui faciem
tuam obtinuit abscedat
a te: si verba mea hec pu
tas impleri non posse.
Vt autem noueris quia
simul cum illis hec expe
rieris. ecce ex hac hora il
lorū populo sociaberis:

ut dñi dignas gladij mei
penas exceperint. ipse si
mul ulcioni subiaceas.
Tunc holofernes p̄cepit
seruis suis ut comprehē
derent achior et ducerent
in bethuliam: et traderēt
eum in manus filiorū
israhel. Et accipientes
eum serui holofernis: p
fecti sunt per campestri
a. Sed cum appropinq̄s
sent ad montana: exie
runt contra eos fundi
balarij. Illi autem diu
centes a latere montis lu
gauerunt achior ad ar
borem manibus et pedi
bus: et sic vinctum de rel
ibus dimiserunt eum:
et reuersi sunt ad domū
suū. Porro filij israel des
cendentes de bethulia: ve
nerunt ad eum. Quem
soluentes duxerunt ad
bethuliam: atq; in me
dio populi illum stati
entes p̄iunctam sūt q̄d
rerum esset q̄d illū vinc
tum assirij reliquissent.

In diebus illis erant illic
principes ozias filius
micha de tribu symeon:
et carmi qui et gothoni
el. In medio itaq; seniō
rum et in conspectu om
nium achior dixit omnia
que locutus ipse fuerat
ab holoferne interroga
tus. et qualiter populus
holofernis voluisset p̄
ter hoc verbū interficere
eum: et quēadmodum
ipse iratus holofernes
iusserit eum israelitas
hac de causa tradi. ut
dum vinceret filios isrl
tunc etiam ipsum achior
diuersis iubeat supplicia
is interire: propter hoc
quod dixisset deus celi de
fensor eorum est. Cuiq;
vniuersa achior exposu
isset: omnis populus ce
cidit in faciem adorātes
et cōmuni lamentacio
ne et fletu vnanimes p̄
ces suas domino effude
runt dicentes. Dñe deus
celi et terre intuere super

viam illorū. et respice ad
humilitatem nostram
et faciem tuorū sanctorū
attende: et ostende quia
non derelinquis psumē
tes de te: et presumentes
de se et de sua virtute glo
riantes humilias. Finī
to itaq; fletu et per totū
diem populorū oratio
ne completa: consolati
sunt achior dicentes. De
us patrū nostrorum au
ius tui virtutem pdicas
ti. ipse tibi hanc dabit
vastitatem: ut eorū
magis tu interitum vi
deas. Cum vero domin⁹
deus noster dederit hanc
libertatem seruis suis.
sic et cūctū deus in medio
nostri sicut placuerit tu
bi: ita ut cum tuis om
nibus conuerseris. Tūc
ozias finito consilio. sus
cepit eum in domū suā
et fecit cenam magnā:
et vocatis omnibus pres
biteris simul expleto ie
iunio refecerunt. postea

vero cōuocatus omnis
populus per totā noc
tem intra ecclesiam ora
uerunt: petentes auxili
um a deo israhel. VII

Holofernes autē
altera die pre
cepit exercitibus
suis: ut ascenderent cō
tra bethuliam. Erant
autem pedites bellato
rum centū viginta mi
lia. et equites viginta
duo milia: preter pre
parationes virorum ul
lorū quos ocupaue
rat capitatas. et adduc
ta fuerant de punicis t
urbibus vniuerse iuuē
tutis. Omnes pariter
parauerunt se ad pug
nam contra filios israh
hel: et venerunt per cre
pidinem montis usq;
ad aprem qui respicit
dothaim. a loco qui di
citur belma usq; ad cel
mo qui est contra esdre
lon. Filij autem israhel
ut viderunt multitudi

nem illoꝝ ꝓstrauerũt
se sup terrã mixten
tes cinerem sup capita
sua: vnanimes orãtes.
ut deus israhel miserea
diam suam ostenderet
sup populũ suum. Et
assumentes arma sua
bellica sederunt p loca
que angusti itineris tra
mitem dirigunt inter
montuosa: et erãt aul
todientes ea tota die et
nocte. Porro holofernes
dum circuit per girum.
repperit qd fons qui in
fluebat aqueductũ illo
rũ a pte australi extra ci
uitatem dirigeret: ina
di precepit aqueductũ
eorum. Erant tamẽ nõ
longe a muris fontes:
ex quibus furtim vide
bantur haurire aquã
ad refocillandum poc
ius qm ad potãdũ. Sed fi
lij ammon et moab ac
cesserunt ad holofernẽ
dicentes. filij israel nõ
in lancea nec in sagitta
confidunt: sed montes
defendunt illos: et mu
niunt illos colles in pre
cipiao constituti. Vt er
go sine congressiõe pug
ne possis supare eos. po
ne custodes fontium ut
non hauriant ex eis: et
sine gladio interficies
eos: uel certe fame gra
dent ciuitatem suã quã
putant montibus sup
positam supari nõ pos
se. Et placuerunt verba
hec coram holoferne et
coram omnibus satel
litibus eius: et constitu
it per girum centum ar
cus per singulos fontes.
Cumq; ista custodia p
dies viginti fuisset ex
pleta: defecerunt cister
ne et collectiones aqua
rum omnibus inhabi
tantibus in bethulia:
ita ut non essent intra
ciuitatem unde sacia
rentur uel una die: qm
ad mensurã dabatur
populis aqua cotidie.

Tunc ad oziam cōgre
gati omnes vir femine
q̄ iuuenes et puuli: si
mul omnes vna voce
dixerunt. Judicet deus i
ter nos et te. quoniam fe
cisti in nos mala. nolēs
loqui pacifice cum assi
rijs: et p̄ter hoc vendi
dit nos deus in manib⁹
eoꝝ: et ideo non est qui
adiuuet cum p̄sterna
mur ante oculos eoꝝ
in sitj et p̄dicione mag
na. Et nunc congrega
te vniuersos qui in ciui
tate sunt: ut sponte nos
tradamus omnes popu
lo holoferni. Melius est
nō ut captiui benedica
mus dominū viuentes
q̄m moriamur. et sim⁹
obp̄obriū omni carni:
cum videamus uxores
nostras et infantes nos
tros mori ante oculos
nostros. Contestamur
hodie celum et terram
et deum patrū nostroꝝ.
qui ulciscitur nos secū
dū peccata nostra. ut cū
tradamus ciuitatem i ma
nu militie holoferni:
ut sit finis nostre vt̄is
in ore gladij. qui longi
or efficitur in arriditate
sitis. Et cum hec dixisset.
factus est fletus et ulu
latus magnus in eccle
sia omnibus: et p̄ multi
tas horas vna voce da
mauerūt ad deum dicē
tes. Peccauimus cū pa
tribus nostris: inuiste
gimus: iniquitatem
fecimus. Tu quia pius
es miserere nostri. aut
in nio flagello vindica
iniquitates nostras: et
noli tradere confitentes
te populo qui ignorat
te: ut non dicant inter
gentes ubi est deus eoꝝ.
Et cum fatigati hys
clamoribus et hys flet⁹
bus lassati siluissent:
exurgens ozias infusis
lacrimis dixit. Equo a
nimo estote fratres: et
nos quinq̄ dies expecte

mus a dño misericordiam. Forsitan enim ĩdignacionem suam abscondet: et dabit gloriam nomini suo. Si autẽ transactis quinq; diebus nõ venerit adiutoriũ: faciemus hec verba que locuti estis.

VIII

Et factũ est cum audisset hec vba iudith vidua a. que erat filia merari. filij idax. filij ioseph. filij ozie. filij elay. filij iamnor. filij gedeon. filij rafaim. filij achitob. filij melchie. filij enam. filij nathanie. filij salathiel. filij symeon. filij ruben: et vir eius fuit manasses qui mortuus est in diebus messis hordearie. Instabat enim super allegantes manipulos ĩ campo. et venit estus super caput eius: et mortuus est in bethulia ciuitate sua: et sepultus est iuxta patribus suis.

Erat autem iudith relicta eius vidua iam ãnis tribus et mensibus sex. et in superioribus domus sue erat sibi secretũ cubiculum: in quo cum puellis suis clausa morabatur. Et habens super lumbos suos cilicium. ieiunabat omnibus diebus vite sue: preter sabbata et neomenia. et festa domus israhel. Erat autem elegans aspectu nimis. Cui vir suus reliquerat diuitias multas et familiam copiosã: ac possessiones armẽtas boum et gregibus ouũ plenas. Et erat hec ĩ omnibus famosissima: q̃niam timebat dominũ valde: nec erat qui loqueretur de illa verbũ malũ. Hec itaq; cum audisset q̃m ozias promisisset qd transacto quinto die traderet ciuitatem: misit ad presbiteros thabrit charmi: et venerunt ad illã.

Et dixit illis. Quod est
hoc verbum in quo con
sensit ozias ut tradat a
uitatem assirys: si inf̃
quunq; dies non venéit
vobis adiutoriū: Et
qui estis vos qui temp
tatis dominū: Non est
iste sermo qui misericor
diam puocet: sed poc
us qui uram exacet. et
furorem accendat. Po
suistis vos tempus mi
seracionis domini: et in
arbitriū vestrum diem
constituistis ei. Sed quia
paciens est dñs: in hoc
ipso penitemur et in
dulgenciam eius lacri
mis postulemus. Non
enim quasi homo deus
sic cõminabitur: neq; si
cut filius hominis ad
iracundiam inflãma
bitur. Et ideo humilie
mus illi animas nras.
et in spiritu constricta
humiliato seruientes
illi. dicamus flentes do
mino. ut secundū volũ
tatem suam sic faciat
nobiscum misericordi
am suã: ut sicut con
turbatum est cor nostrũ in
supbia eorum. ita etiã
de humilitate nra glo
rietur: qm non secun
dum peccata patrũ
nostrorum qui dereliq
runt deũ suũ. et adorauer
rũt deos alienos: pro sce
lere quo dati sunt ī gla
dium et in rapinam et
in confusionem inimi
cis suis. Nos autem al
terũ deum nescimus pre
ter ipsũ. Expectemus im
mites consolacionem e
ius: et exquiret sangui
nem nostrum de afflicti
onibus inimicorũ nos
trorum: et humiliabit om
nes gentes quecũq; īsur
gunt contra nos: et fa
ciet illas sine honore do
minus deus noster. Et
nunc fratres quoniam
vos qui estis presbiteri ī
populo dei ex vobis pen
det anima illorum. ad

eloquiū vestrum cordā
eorum erigite: ut memo
res sint quia temptata
sunt patres nostri ut p
barentur. si vere colerēt
deum suū. Memores es
se debent quomodo pat
noster abraham temp
tatus est: et per multas
tribulacones probat?
da amicus effectus est.
Sic ysaac sic iacob sic
moyses: et omnes q̄ pla
cuerunt deo per multas
tribulacones transierūt
fideles: Illi autem qui
temptacones non sus
ceperunt cū timore dñi.
et pacienciam suam et
impoperiū murmura
cionis sue contra dñm
paulerūt: exterminati sūt
ab exterminatore. et a
serpentibus perierunt.
Et nos ergo non ulci
scamur nos pro hys que
patimur? sed reputan
tes peccatis nostris hec
ipsa minora esse suppli
cia: flagella domini q̄si
seruū qui corripiūr ad
emendacionem. nō ad
p̄dicionem nostram e
uenisse credamus. Et dix
erunt illi ozias et presby
teri. Omnia que locuta
es vera sunt: et non est
in sermonibus tuis ul
la reprehensio. Nunc er
go ora pro nobis: quo
niam mulier sancta es
et timens dominū. Et
dixit illis iudith. Sicut
quod loqui potui dei el
se cognoscatis? ita q̄d
facere disposui probate
si ex deo est: et orate ut fir
mū faciat consiliū me
um deus. Scabinas vos
ad portam nocte ista. et
ego exeam cum ancilla me
a: et orate ut sicut dixi
sti in diebus quinq̄z rel
piciat dñs populū su
um israhel. Vos autem
nolo ut scrutemini ac
tum meū: et usq̄z dum
veniam vobis nichil
aliud fiat. nisi oracio
pro me ad dominū deū

nostrū. Et dixit ad eam
ozias princeps iude. Va
de in pace: et dominus
sit tecum in uicaone inu
micoꝝ nostroꝝ. Et re
uertentes abierūt. IX
Quibus abscedenti
tabus iudith in
gressa est oratoꝛi
um suum: et induens
se aliao posuit cineren
super caput suū: et pro
sternens se domino cla
mauit ad dnm dicens.
Domine deus patris me
i symeon. qui dedisti il
li gladium in defensio
nem alienigenarū. qui
violatoꝛes extenderunt in
coinquinacone sua. et
denudauerunt femur vir
ginis in confusionem.
et dedisti mulieres illoꝝ
in predam t filias coꝝ in
captiuitatem. et omnē
predam in diuisionem
seruis tuis qui zelaue
runt zelū tuum: subue
ni quesο te domine deus
meus mihi vidue. Tu
enim fecisti priora. et illa
post illa cogitasti: et hoc
factum est quod ipse vo
luisti. Omnes enim vie
tue parate sunt: et tua
iudicia in puidencia tu
a posuisti. Respice cast
assiroꝝ nunc: sicut tuc
castra egiptioꝝ videre
dignatus es. quando
post seruos tuos arma
ti curebant. confidentes
in quadrigis et in equi
tatu suo. et in multitu
dine bellatoꝝ. Sed al
peristi sup castra eoꝝ:
et tenebre fangauerunt
eos. Tenuit pedes eoꝝ
abissus: et aque operue
runt eos. Sic fiant et il
li domine qui confidūt
in multitudine sua. et
in curribus suis et in cō
tis et in sagittis suis et
lanceis gloriantur: et
nesciunt quia tu ipē es
deus noster qui conteris
bella ab inicio: et domi
nus nomen est tibi. E
rige brachium tuū sicut

ab inicio: et alide virtu
tem eorum in virtute tu
a. Cadat virtus eorū in
ira audiam tuam: qui
putant se violare sac
ta tua. et polluere taber
naculum nominis tui.
et decere gladio suo cor
nu altaris tui. Fac dñe
ut gladio ppio eius su
perbia amputetur. Ca
piatur laqueo quem abscon
derunt in me: et pedes e
ius ex labys capiatur
mee. Da mihi in animo
constantiam ut contēp
nam illum: et virtutem
ut evertā illum. Erit enī
memoriale nominis tui:
cum manus femine de
lecerit eum. Non enim in
multitudine est virtus
tua dñe. neq; in equorū
viribus voluntas tua:
nec superbi ab inicio
placuerunt tibi: sed hu
milium et mansuetorum
tibi semper placuit de
precatio. Deus celorum
creator aquarū et dñs
tocius creature: exaudi
me miseram deprecantē.
et de tua misericordia p
sumentem. Memento
dñe testamenti tui. et da
verbum in ore meo. et
in corde meo consilium
corrobora: ut dom⁹ tua
in tua sanctificatione
permaneat: et omnes gē
tes agnoscant quoniā
tu es deus. et non alius
preter te.

Factum est autē
cessasset clama
re ad dominū: surrexit
de loco quo iacuerat. p
stracta domino: vocauit
q; abram suam. Et des
cendens in domū suam.
abstulit a se calciamen. et
exuit se vestimentū vidu
itatis sue: et lauit corp⁹
suū et unxit se mirro op
timo. et discriminauit
crinem capitis sui. et i
posuit mitram sup ca
put suū: et induit se ves
timentis iocunditatis
sue. Induitq; sandalia

pedibus suis: assumpsit
q3 dextra uiola et lilia et
inaures et anulos: et o-
nibus ornamentis su-
is ornauit se. Cui etiam
dominus contulit sple-
dorem: qm omnis ista
compositio non ex libi-
dine sed ex uirtute pen-
debat. Et ideo dns hanc
in illam pulchritudinē
ampliauit: ut in cōpa-
bili decore omniū oculi
appareret. Imposuitq3
abre sue ascopam uini.
et uas olei et polentam
et lapates. et panes et
caseum: et pfecta est. Cū
q3 uenisset ad portas ci-
uitatis: inuenerunt ex-
pectantem oziam et pl-
bi seros ciuitatis. Qui
cum uidissent eam stu-
pentes mirati sunt ni-
mis pulchritudinē eius:
nichil tamen interrogā-
tes eam dimiserūt tran-
sire dicentes. Deus patrū
nostroꝝ det tibi graciā.
et omne consilium cui
cordis sua uirtute corro-
boret: et gloriet̄ur super
te iherusalem: et sit no-
men tuū in numero sāc-
torum et iustorum. Et
dixerunt hij qui illuc erāt
omnes una uoce: fiat fi-
at. Judith uero orans do-
minū: transiuit portas
ipsa et ancilla eius. Factū
est autem cum descende-
ret montem arcta oriun-
die. occurrerunt ei explo-
ratores assiriorū: et tenu-
erunt eam dicentes. Un-
de uenis. aut quo uadis.
Que respondit. Filia sū
hebreorum. Ideo ego fu-
gi a facie eorum: qm
futurū agnoui qd den-
tur uobis in depredacio-
nem: pro eo qd contēp-
nentes uos noluerunt
ultro tradere semetipsos. ut
inuenirent misericordi-
am in conspectu uestro.
Hac de causa cogitaui
mecū dicens. Vadam ad
faciem principis holo-
fernis. ut indicē illi secre

ta illorū: et ostendam il
li quo aditu possit ob
tinere eos: ita ut non ca
dat vir vnus de exercitu
eius. Et cum audissent
viri illi verba eius consi
derabant faciem eius: et
erat in oculis eorum stu
por: quoniam mirabā
tur pulchritudinē eius
nimis. Et dixerunt ad
eam. Conserua ti ani
mā tuam: eo qd̄ tale rep
periti consilium. ut des
cenderes ad dominū nos
trum. Hoc autem scias
q̄m cum steteris in con
spectu eius bene tibi fa
ciet: et eris gratissima i
corde eius. Duxerunt q̄z
illam ad tabernaculū
holofernis: nunciantes
eam. Cumq̄z intrasset
ante faciem eius: statī
captus est in oculis su
is holofernes. Dixerūt
q̄z ad eum satellites eius.
Quis contēpnit popu
lum hebreorū. qui tam
deorias mulieres habēt:
ut non pro hijs merito
pugnare contra eos de
beamus. Videns ita q̄z
holofernem iudith sedē
tem in conopeo quod e
rat ex purpura et auro
et smaragdo. et lapidib⁹
preciosis intextum: et
cum in faciem eius stren
disset: adorauit eum p
sternens se sup terram.
Et leuauerunt illā ser
ui holofernis: iubentes
domino suo.

XI

Dixit holofernes
dixit ei. Equo
animo esto et
noli pauere in corde tu
o: quoniā ego nūq̄ no
cui viri qui voluit ser
uire nabuchodonosor re
gi. Populus autem tu
us si non contempsisset
me: non alleuiassem la
ceam meam super illū.
Nunc autē dic michi q̄
ex causa recessisti ab il
lis: et placuit tibi ut ve
nisses ad nos. Et dixit
iudith. Sume verba ā

alle tue? quoniam si se
cutus fueris verba an
alle tue: pfectam rem
faca et dominus tecum.
Duuit enim nabucho
donosor rex terre. et vi
uit virtus eius que est
in te ad coercionem
omniū animarum et
rancum? q̄m non so
lum homines seruient
illi per te: sed et beste a
gri obtemperant illi.
Nunciatur enim indul
tria animi tui vniuer
sis gentibus? et indica
tum est omni seculo q̄
niam tu solus bonus
et potens es in omī reg
no eius: et disciplina
tua omnibus punici
is predicatur. Nec hoc
latet qd̄ locutus est a
chior: nec illud ignora
tur quod a iusseris eue
nire. Constat enim de
um nostrū sic peccatis
offensum: ut mandā
uerit per pphetas suos
ad populum. qd̄ tra
dat eum pro peccatis su
is. Et q̄n sciunt se offe
disse deum suū filij iser
tremor tuus sup ipsos
est. Insuper etiam fa
mes tua sit eos: et ab ar
ditate aque iam inter
mortuos cōputantur.
Deuq̄ hoc ordinant:
ut interficiant pecora
sua. et sanguinem eor
bibant. Et sancta domū
sui que precepit deus nō
cōtingi in frumēto vino
et oleo. hec cogitauerūt
impendere: et volunt cō
sumere que nec manib
deberent contingere. Er
go quoniam hec facti:
certum est qd̄ in pdicto
nem dabuntur. Quod
ego analla tua cognos
cens fugi ab illis: et mi
sit me dominus hec pā
nunciare tibi. Ego eī
analla tua deum colo:
etiam nunc apud te.
Et exiet analla tua et o
rabo deum. et dicet mi
chi quando eas reddar pe

catum suū. et veniens
nunca abo tibi: ut et ego
adducam te per mediā
hierusalem: et habebis
omnē populū israhel tu
aut oues quibus nō est
pastor: et non latrabit
uel unus contra te: qm
hec michi dicta sunt per
prudentiam dei. Et quo
niam iratus est illis de
us: hoc ipsa missa sum
nūciare tibi. Placuerūt
autem omnia verba hec.
Ōā holoferne et cōram
pueris eius: et mirabant
ur ad sapientiam eius.
Et dicebant alter ad al
terum. Non est talis mu
lier super terram: in as
pectu in pulchritudine.
et in sensu verborū. Et
dixit ad illā holofernes.
Benefecit deus qui misit
te ante populū: ut des il
lum tu in manibus nos
tris. Et qm bona est p
missio tua: si fecerit mi
chi hoc deus tuus erit et
meus deus: et tu in do
mo nabuchodonosor n
magna eris: et nomen
tuū nominabitur in u
niuersa terra. XII

Dnc iussit eam
introire ubi re
posita erāt che
sauri eius: et iussit illuc
manere eam: et constitu
it quid daretur illi de cō
uiuio suo. Cui respōdit
iudith: et dixit. Nūc nō
potero manducare ex
hijs que michi precepis
tibi: ne veniat super
me offensio. Ex hijs autē q
michi dentur manduca
bo. Cui holofernes ait.
Si defecerint tibi usta que
cum detulisti: quid fa
ciemus tibi. Et dixit iu
dith. Viuit anima tua
dñe meus: quoniā nō
expendet omnia hec an
cilla tua. donec faciat
deus in manu mea hec
que cogitaui. Et induxe
runt illam serui eius
in tabernaculū quo p
ernerat. Et pernoctauit dum

introiret: ut daretur ei
copia nocte et ante lu
cem egrediendi foras ad
oracionem. et deprecan
di dñm. Et precepit au
bialarys suis: ut sicut
placeret illi exiret et ītro
iret ad orandū deum su
um per triduum. Et ex
ibat noctibus in vallē
bethulie: et baptizabat
se in fonte aque. Et ut
ascendebat orabat do
minū deum israhel: ut
dirigeret viam eius ad
liberacionem populi
sui. Et introiens mun
da manebat in tabna
culo: usqꝫ dum acciperet
escam suam in vespm.
Et factum est quarto di
e. holofernes fecit cenā
seruis suis: et dixit ad
vagao eunuchū. Vade
et suade hebream illam:
ut sponte consentiat ha
bitare mecum. Sedū est
enim apud assirios si fe
mina irrideat virum: a
gendo ut īmunis transe

at ab eo. Tunc introiuit
vagao ad iudith: et dix
it. Non vereatur bona
puella introire ad dñm
meū: ut honorificetur
ante faciem eius: et bi
ducet cum eo. et bibat vi
num in iocunditate.
Cui respondit iudith.
Quis ego sum ut contra
dicam domino meo.
Omne quod erit antre o
culos eius bonū et opta
tū. faciam. Quicquid
autē illi placuerit: hoc
michi erit optimū om̄i
bus diebus vite mee. Et
surrexit et ornauit se ves
timento suo: et ingressa
est ante faciem eius.
Cor autem holofernis
confixum est. Erat enī
ardens in concupiscen
tia eius. Et dixit ad eā
holofernes. Bibe nunc
et accumbe in iocundi
tate: quoniā inuenisti
graciam coram me. Et
dixit iudith. Bibam do
mine: qm magnificata

est anima mea hodie
pre omnibus diebz me
is. Et accepit et mandu
cauit et bibit coram ip
so: ea que pauerat illi
anailla eius. Et iocun
dus factus ē holofernes
ad illam: bibitqz vinū
multū nimis quantū
nūq̄m biberat in vita
sua. XII

Tautem sero
factum est festi
nauerunt serui illius
ad hospitia sua. Et con
clusit vagao ostia cubi
culi et abiit. Erāt autē
omēs fatigati a vino. Et
ecce iudith sola in cu
biculo. Porro holofer
nes iacebat in lecto: nu
mia ebrietate sopitus.
Dixitqz iudith puelle su
e: ut staret foras ante cu
biculum et obseruaret.
Stetitqz iudith ante lec
tum: orans cū lacrimis
et labiorū motu in silē
cio dicens. Confirma
me domine deus israhel.
et respice in hac hora
ad opera manuū mea
rum: ut sicut promisisti
ierusalem ciuitatē tu
am erigas: et hoc quod
credens per te posse fieri
cogitaui prōptam. Et
hec cum dixisset. accessit
ad columpnam que erat
ad caput lectuli eius: et
pugionem eius qui in
ea ligatus pendebat ex
soluit. Cumqz euagi
nasset illum: apprehen
dit comam capitis ei?
et ait. Confirma me do
mine deus israhel in hac
hora. Et percussit bis in
cernicem eius: et abscidit
caput eius. Et abstulit
conopeum eius a columpnis: et euoluit corpus
eius truncū. Et post pu
sillum exiuit. et tradidit
caput holofernis ancil
le sue: et iussit ut mitte
ret illud in peram suā.
Et exierunt due secūdū
consuetudinem suam.
quasi ad oracionem:

et transierunt castra. Et
girantes vallem: vene
runt ad portam ciuita
tis. Et dixit iudith alon
ge custodibus muroꝝ.
Aperite portas: quoniã
nobisqum est deus. qui
fecit virtutem in israel.
Et factum est cum au
dissent viri vocem eius:
vocauerunt presbiteros
ciuitatis. Et concurre
runt ad eam omnes a
mino usq; ad maximũ:
quoniam speraverunt
eam iam non esse ven
turam. Et accendentes
luminaria: congraue
runt arca eam vniuer
si. Illa autem ascendẽs
in eminentiorem locũ:
iussit fieri silentiũ. Cũ
q; omnes tacuissẽt: dix
it iudith. Laudate do
minũ deum nostrũ qui
non deseruit sperantes
in se. et in me anallam
suam adimpleuit mi
sericordiam suã quam
promisit domui israhel:
et interfecit in mãu me
a hostem populi sui in
hac nocte. Et proferens de
pera caput holofernis:
ostendit illis dicens. Ec
ce caput holofernis. pn̄
ceps milicie assiriorũ:
et ecce conopeũ illius in
quo recũbebat in ebrie
tate sua: ubi et per ma
nũ femine percussit illũ
dominus deus noster.
Viuit autem ipse dñs.
quoniam custodiuit
me angelus eius. et hũc
autem et ibi cõmoram
tem et inde huc reuertẽ
tem: et non permisit me
anallam suam dñs
coinquinari: sed sine
pollucione peccati reuo
cauit me vobis gaudẽ
tem in victoria sua. in
uasione mea. in libe
racione vestra. Confite
mini illi omnes qm̄ bo
nus: quoniã in seculũ
misericordia eius. Vni
uersi autem adorantes
dominũ: dixerũt ad eã.

Benedixit te dñs in vir
tute sua: quia per te ad
nichilum redegit inimi
cos nostros. Porro ozias
princeps populi israhel
dixit ad eam. Benedicta
es tu filia a dño deo ex
celso: pre omnibz mulie
ribus super terram. Be
nedictus dñs qui creavi
it celum et terram: qui
te direxit in vulnera ca
pitis principis inimico
rũ nostrorum: quia ho
die nomen tuũ ita mag
nificavit. ut non recedat
laus tua de ore hominũ
qui memores fuerint vir
tutis dñi in eternũ: pro
quibus non pepercisti a
nime tue propter angustia
as et tribulacionem ge
neris tui: sed subvenisti
ruine ante conspectũ dei
nostri. Et dixit omis po
pulus: fiat fiat. Porro
achior vocatus venit: et
dixit ei. Deus israhel cui
tui testimonium dedisti qd
ultascatur se de inimicis
suis: ipse caput omnium
incredulorũ insuadit in
hac nocte in mãu mea.
Ut probes quia ita est:
ecce caput holofernis
qui in contemptu supe
bie sue deũ israhel cõtẽp
sit. et tibi interitum mi
nabatur dicens. Cum
captus fuerit populus
isrl: gladio pforare pre
cipiam latera tua. Vi
dens autẽ achior caput
holofernis: anguistiat?
pauore cecidit in faciem
suam sup terram: et estu
auit anima eius. Post
ea vero q̃m resũpto spi
ritu recreatus est: pcidit
ad pedes eius. et adorauit
eam et dixit. Benedicta
tu deo tuo in omni taber
naculo iacob: quoniã
in omni gente que au
dierit nomen tuũ. mag
nificabit deũ isrl sup te.

Dixit autẽ XIII
iudith ad omnẽ
pplm. Audite me
frẽs. Suspẽdite caput hoc

super muros nostros: et
erit cum exierit sol. accipiat vnusquisq; arma
sua et exite cum impetu:
non ut descendatis deor
sum. sed quasi impetū
facientes. Tunc explora
tores necesse erit ut fugi
ant ad principem suū
exercitandum ad pugnā.
Cūq; duces eorum circur
rerint ad tabernaculū
holofernis. et inuenerīt
eum truncū in suo san
guine volutatū: deadet
sup eos timor. Cumq;
cognouerint eos fugē.
ite post illos securi: quo
niam dns conteret eos
sub pedibus vestris. Tūc
achior videns virtutem
quā fecit deus israhel re
licto gentilitatis ritu
credidit deo: et circūcidit
carnem ppucij sui. Et
appositus est ad popu
lum israhel: et omnis
successio generis eius
q; in hodiernū diē. Nox
autem ut ortus est dies:
suspenderunt super mu
ros caput holofernis.
Acceptoq; vnusquisq; vir
arma sua: et egressi sūt
cum grandi strepitu et
ululatu. Quod videntes
exploratores: ad taber
nacula cucurrerūt. Pos
to hoc qui in tabernacu
lo erant venientes. et an
te ingressum cubiculi p
strepentes. exercitandi gra
tia inquietudinem ar
te moliebantur: ut nō
ab exercitantibus sed a
sonantibus holofernes
euigilaret. Nullus enī
audebat cubiculū virtu
tis assirioū pulsando
aut intrando aperire.
Sed cum venissent duces
eius et tribuni et vniuer
si maiores exercitus as
sirioū: dixerunt cubicu
lariis. Intrate et excita
te illum: qm egressi mu
res de cauernis suis. au
si sunt prouocare nos ad
prelium. Tunc ingressus
vagao cubiculum eius.

steat ante cortinam: et
plausū feat manibus
suis. Suspicabatur enī
illum cum iudith dormi
re. Sed cū nullū motū
iacentis sensu auerum
caperet: accessit primās
ad cortinam. Et eleuās
eam videns cadauer abs
q capite holofernis in
suo sanguine tabefac
tum. iacere super terrā:
exclamauit voce mag
na cum fletu. et scidit
vestimenta sua. Et in
gressus tabernaculū iu
dith: non inuenit eam.
Et exiluit foras ad pplm
et dixit. Vna mulier he
brea feat confusionem
in domo regis nabucho
donosor. Ecce enim holo
fernes iacet in terra: et
caput ipsius non est in
illo. Quod cum audis
sent principes virtutis
assiriorū. scciderunt om
nes vestimenta sua: et
intollerabilis timor et
tremor cecidit sup eos:
et turbata sunt animi e
orum valde. Et factus ē
clamor incompabilis
in media castra eorū.

Omq; XV
omnis ex erat
decollatum ho
lofernē audisset: fugit
mens et consiliū ab eis.
Et solo tremore et metu
agitati. fugę presidium
sumunt. ita ut nullus
loqueretur cum primo
suo: sed inclinato capite
relictis omnibus euadē
hebreos conarentur. q̄s
armatos venire sup se
audierant: fugientes p
vias campoy. et semita
collium. Videntes itaq; fi
lij israhel fugientes illos:
descendentes clangentes
q; tubis. et ululantes
post ipsos. Et quoniam
assirij non adunati in
fugam ibant precipites:
filij autem israhel vno
agmine psequentes. de
lucabant omēs quos
inuenire potuissent.

Misitq; ozias nuncios per omnes ciuitates et regiones israhel. Omnis itaq; regio omnisq; urbs electam iuuentutē misit armatam post eos. Et pcepta sunt eos in ore gladij: quousq; peruenirent ad extremitatē finium suoꝝ. Reliqui autem qui erant in bethulia ingressi sunt castra assiriorū: et predā quam fugientes assyrij reliquerant abstulerunt: et onustata sunt valde. Hij vero qui victores extiterant reuersi sunt ad bethuliā. omnia quecq; erant illoꝝ abstulerunt secum: ita ut non esset numerus iumentorū in uniuersis mobilibus eorum: ut a minimo usq; ad magnū omnes diuites fierent de preda rebus eorum. Ioachim autem sūmus pōtifex de iherusalem uenit in bethuliam cū uniuersis presbiteris suis: ut uideret iudith. Que cum exisset ad illum: bene dixerunt illā omnes vna voce dicentes. Tu gloria iherusalem. tu letitia israhel. tu honorificētia populi nostri: quia fecisti uiriliter. et confortatum est cor tuū: eo qđ castitatem amaueris. et post virum tuū alterum nesciueris. Ideo et manus domini confortauit te: et ideo eris bñdicta in eternū. Et dixit omnis populus: fiat fiat. P dies autem triginta vix collecta sūt spolia assiriorū a populo israhel. Porro autem vniuersa que hostiis peculiaria fuerant sēpbata sunt. dederunt iudith in auro et argēto et vestibus et gēmis et omni suppellectili: et tradita sunt illi omnia a populo. Et omnes

populu gaudebant ei
mulieribus et virgini
bus et iuuenibus in or
ganis et cytharis ...

Onc XVI

Quam hoc domi
no iudith dicens. In a
pite dño in cymbanis:
cantate deo in cymbal.
Modulamini illi psal
mū nouū: exultate et
inuocate nomen eius.
Dominus conterens
bella: dñs est nomen
illi. Qui posuit castra
sua in medio populi
sui: ut eriperet nos de
manu omniū inimi
corū nostroz. Venit as
sur ex montibus ab a
quilone: in multitudi
ne fortitudinis sue. Cu
ius multitudo obtura
uit torrentes: et equi e
orum cooperuerūt val
les. Dixit se incensurū
fines meos. et iuuenes
meos occisurū gladio:
et infantes meos dare
in predam. et virgines
meas in captiuitatem.
Dñs autem omnipotēs
noluit eam: et tradidit
eam in manus femīe:
et confudit eum. Non
enim cecidit potens eo
rū a iuuenibus. nec fi
lii tytan pausserūt eū:
nec excelsi gygantes i
posuerunt se illi: sed iu
dith filia merari in spe
cie facie sue dissoluit
eum. Exuit enim se ves
timenta viduitatis: et
induit se vestimento le
tiae in exultacione filio
rū israhel. Unxit faciē
suam unguento: collu
gauit crinnos suos
mitra ad deapiendū il
lum. Sandalia eius ra
puerunt oculos eius:
pulchritudo eius capti
uam fecit animā eius.
Amputauit pugione
ceruicem eius. Horru
erunt perse constantiā
eius: et medi audaciam
ei. Tunc ululauerunt

castra assiriorū: quādo
apparuerūt humiles
mei arescentes in sitī.
filij puellarū compunx
erunt eos: et sicut puē
ros fugientes occiderūt
eos: perierunt in pelio
a facie dñi mei. Hymnū
cantemus domino: ymn
nū nouū cantemus de
o nostro. Adonay domi
ne magnus es tu et p̄
clarus in virtute: et quē
superare nemo potest.
Tibi seruiat omnis cre
atura tua: quia dixis
ti et facta sunt. misisti
spiritū tuum et creata
sunt: et non est qui re
sistat voci tue. Montes
a fundamentis move
buntur cum aquis: pe
tre sicut cera liquescent
ante faciem tuā. Qui
autem timent te: mag
ni erunt apud te p om
nia. Ve genti insurgē
ti super genus meum.
Dñs enim omnipotēs
vindicabit in eos: i die

iudicij visitabit illos.
Dabit enim ignem et
vermes in carnes eor̄:
ut urantur et sentiant
usq; in sempiternū. Et
factum est post hec. om
nis populus post vic
toriam venit ad iheru
salem adorare dñm: et
mox ut purificati sūt
obtulerunt omnes ho
locausta et vota et rep
missiones suas. Porro
iudith vniuersa vasa
bellica holofernis que
dedit illi populus. et co
lopeum quod ipsa sul
tulerat: in anathema
obliuionis tradidit.
Erat autē populus io
cundus secundū facē
sanctorū: et per tres mē
ses gaudium hui⁹ vic
torie celebratum est cū
iudith. Post dies autē
illos vnusquisq; rediit
in sua. Et iudith mag
na facta est in bethulia:
et preclarior erat vniuer
se terre israhel. Erat enī

virtutu castitatis aduĩc
ta: ita ut non cognosce
ret virum omnibus di
ebus vite sue. ex quo de
functus est manasses
vir eius. Erat autẽ die
bus festis pcedens cum
gloria magna. Mãsit
autẽ in domo viri sui
annos centum quĩq:
et dimisit ancillam suã
liberam. Et defuncta est:
ac sepulta cum viro su
o in bethulia. Luxitq
illam omnis popul⁹
diebus septem. In om
ni autem spacio vite e
ius non fuit qui ptur
baret israhel: et post mo
rtem eius annis multis.
Dies autem victorie hu
ius festiuitatis ab he
breis in numero dierũ
sanctorũ accipitur: et
colitur a iudeis ex illo
tempore usq; in presen
tem diem. Explicit li
ber iudith.

Sequitur prefacio beati
heronimi in libz hester.

IBrium
hester
variis
trãsla
toribus
cõstat
esse vitiatum: quẽ ego
de archetypis hebreorũ rele
uans. verbũ e verbo expl
ius trãstuli. Quẽ libzũ
edicio vulgata lacunio
sum unde verborũ finu
bus trahit: addens ea q
ex tempe dia poterant
et audiri: sicut solutũ ẽ
scolaribus disciplinis
sumpto themate exco
gitare quibus verbis
uti potuit qui iniuriam
passus est. uel ille qui
iniuriam fecit. Vos au
tem o paula et eustoch
ium q̃m tantũ et biblio
thecas hebreorũ studi
osis intrare. et interpre
tum certamina cõpro
bastis: tenentes hester he
braicũ libzũ per singu
la verba nostram trãs
lationem aspicate: ut

possitus agnoscere me
nichil etiam augmen
tasse addendo: sed fideli
testimonio simpliciter
sicut in hebreorū habe
tur hystoriam hebraicā
latine lingue tradidis
se. Nec affectamus lau
des hoīm: nec vituperā
ones expauescam? Deo
enī placere curātes mi
nas hoīm penitus nō
timemus? qm dissipat
deus ossa eorū qui hoī
bus placere desiderant:
et secundū aplm qui e
iusmodi sūt serui xpi es
se non possūt. Rufini ī
libro hester alphabetī
ex munio usq ad tertiam
litteram ferm? diuersis
in locis: volentes scilicet
septuagīta interpretū
ordinē p hec insinuare
studioso lectori. Nos enī
iuxta morē hebreī ordinē
psequi etiam in septua
ginta editione malum?

Incipit liber hester ...

N diebz
assueri q
regnauit
ab indi
a usqz e
thyopiā.
sup cen
tum vi
ginti.quinquas quādo
sedit in solio regni sui:
susa ciuitas regni eius
exordiū fuit. Tertio igi
tur anno imperij sui fe
cit grande cōuiuiū ami
cis principibus et pue
ris suis. fortissimis per
sarum et medorū inclī
tis et prefectis quinqua
ginta coram se: ut ostē
deret diuitias glorie reg
ni sui. ac magnitudi
nem atqz iactantiam
potentie sue multo tē
pore. centum videlicet
et octoginta diebus.
Cumqz implerentur
dies conuiuij: iussit
omnem populū
qui inuentus est in susis.
a maximo usqz ad mi

numū: et septem diebus
iussit cōuiuiū preparari.
in vestibulo orti et nemo
ris. quod regio cultu et
manu consitum erat.
Et pendebant ex omni
parte tentoria aerei co
loris. et carpasini et ia
cinctini. sustentacula fu
nibus byssinis atq; pur
pureis: qui eburneis ar
culis inserti erant: et
columpnis marmoreis
is fulciebantur. Lectuli
quoq; aurei et argētei
sup pauimentū smara
gdino et pario stra
tum lapide disposita e
rant: quod mira vari
etate pictura decorabat.
Bibebant autem qui
inuitati erant aureis
poculis: et aliis atq; a
lys vasis alys inferebā
tur. Vinū quoq; ut mg
nificentia regia dignū
erat: habundans et pre
ciosū ponebatur. Nec
erat qui nolentes coge
ret ad bibendū: sed sic
rex statuerat. ꝓponens
mensis singulos de pn
cipibus suis. ut sumēt
vnusquisq; quod vellet.
Vasthy quoq; regina fe
cit cōuiuiū feminarū:
in palacio ubi rex assue
tus manere consueue
rat. Itaq; die septimo
cum rex esset hylarior.
et post numiam poca
tionem incaluisset mero:
precepit mauman et ba
zatha. et arbona. et baga
tha. et abgatha. et za
thar. et charcas septem
eunuchis qui in cōspec
tu eius ministrabant:
ut introducerent regi
nam vasthy cora rege.
posito super caput eius
diadmate: et ostende
ret cunctis populis et
principibus illius pul
chritudinem. Erat enī
pulchra valde. Que rē
nuit: et ad regis impe
riū quod per eunuchos
mandauerat venire cō
tempsit. Vnde iratꝰ rex

et nimio furore succen
sus: interrogauit sapi
entes qui ex more regio
semper ei aderant. et il
loꝝ faciebat cuncta cō
silio. secundum leges ac
iura maiorū. Erant au
tem primi et proximi
carsena et sethar et ad
matha. et tharsis. et
mares. et marsana. et
mamucha. septē duces
psarum atq; medorum
qui videbant faciem re
gis. et primi post eum
residere solita erant. au
sentencie vasthi regina
subiaceret: que aliqui
regis imperiū quod per
eunuchos mandauerat
facere noluisset. Respō
dit q; mamuchan: au
diente rege atq; prin
cipibus. Non solū regem
lesit regina vasthi: sed et
omnes principes et popu
los qui sunt in cunctis
prouincijs regis assueri. E
gredietur enim sermo re
gine ad omnes mulie
res: ut contēnant viros
suos et dicant. Rex assue
rus iussit ut regina vas
thi introiret ad eū: et illa
noluit. Atq; hoc exēplo
omnes principum con
iuges psarum atq; me
dorum pipendent im
peria maritoꝝ. Unde re
gis iusta est indignaci
o. Si tibi placet egredi
atur edictum a facie tu
a. et scribatur iuxta le
gem psarū atq; medoꝝ
quam preterire illicitū
est: ut nequaq̄m ultra
vasthi ingrediatur ad
regem. sed regnū ipsius
altera que melior illa ē
accipiat: et hoc in oīe
quod latissimū est pro
uinciarum tuarū diuul
getur imperiū: et cuncte
uxores tam maiorum
q̄m minorū deferāt ma
ritis suis honorē. Pla
cuit consilium eius re
gi et principibus. Feci
q; rex iuxta consilium
mamuchan. Et misit

epistolas ad vniuersas
puincias regni sui. ut
quecq gens audire et le
gere poterat diuersis lin
guis et literis. esse viros
principes ac maiores in
domibus suis: et hoc p
unctos pplos diuulgari.

His itaq gestis postq̃m
regis aduersi de
feruuerat indignacio:
recordatus est vasthi. et
que fecisset uel que pas
sa esset. Dixerunt itaq pue
ri regis ac ministri ei?
Querantur regi puelle
virgines ac speciose: et
mittantur qui consideren
t per vniuersas pro
uincias puellas specio
sas et virgines. et addu
cant eas ad ciuitatem
susan: et tradant in do
mũ feminarũ sub ma
nu egei eunuchi qui est
prepositus et custos mu
lierum regiarũ: et acci
piant mundum mu
lebrem. et cetera ad v

suis necessaria: et que eã
q̃ inter omnes oculis re
gis placuerit. ipsa regi
net pro vasthi. Placuit
sermo regi: et ita ut sug
gesserant iussit fieri. E
rat vir iudeus in susis ci
uitate vocabulo mar
docheus. filius pair. filij
semei. filij cis de stirpe ie
mini: qui translatus
fuerat de iherusalem eo
tempore quo iechoniã
regem iuda. nabucho
donosor rex babilonis
transtulerat: qui fuit
nutricius filie fratris
sui edisse que altẽ no
mine hester vocabat?.
et utrumq̃ parentem
amiserat: pulchra ni
mis et decora facie. Mor
tuis q̃ patre eius ac ma
tre: mardocheus sibi e
am adoptauit in filiã.
Cumq̃ perebuisset re
gis imperiũ. et iuxta a
mandata illius mul
te virgines pulchre ad
ducerẽtur susã. et egeo

traderentur eunucho: hes
ter quoq; inter ceteras pu
ellas a tradita est. ut ser
uarentur in numero femi
narū. Que placuit ei. et
inuenit graciam in cō
spectu illius: ut accelera
ret mundū muliebrem.
et traderet ei partes suas.
et septem puellas specio
sissimas de domo regis:
et tam ipsam q̄m pedis
sequas eius ornaret at
q; excoleret. Que noluit
ei indicare populū et
patriam suam. Mardo
cheus enim preceperat:
ut de hac re omnino ret
ticeret. Qui deambulabat
cotidie ante vestibulū
domus in qua electe vir
gines seruabantur. ci
ram agens salutis hes
ter: et scire volens quid
ei accideret. Cum autē
venisset tempus singu
larū per ordinem puel
larum. ut intrarent ad
regem: expletis omnib;
que ad cultū muliebrē

parebant. mensis duo
decimus vertebatur: ita
dūtaxat ut sex menses
oleo ungerentur mirri
no: et aliis sex quibus
dam pigmentis et aro
matibus uterentur. In
gredientes q̄ ad regem
quicquid postulassent
ad ornatum parens
accipiebant: et ut eas
placuerat compositę de
triclinio feminarū ad
regis cubiculum tran
sibant. Et que intrave
rat vespere egrediebat
mane: atq; inde in secū
das edes deducebantur.
que sub manu saltagā
si eunuchi erant. qui
concubinis regis presi
debat: nec habebat po
testatem ad regem ult̄
redeundi: nisi voluisset
rex. et eam venire iussis
set ex nomine. Cū autē
autem tempe per ordi
nem: instabat dies q̄
hester filia abiael fra
tris mardochei quam

sibi adoptauerat in filiam intrare deberet ad regem. Que non quesiuit muliebrem ornatum: sed quecūq; voluit egressa eunuchus custos virginū. hec ei ad ornatum dedit. Erat enim formosa valde: et incredibili pulchritudine omniū oculis gratiosa et amabilis videbatur. Ducta est itaq; ad cubiculū regis assueri. mense decimo qui vocatur thebeth: septimo anno regni eius. Et amauit eam rex plusq̄m omnes mulieres: habuitq; graciam et misericordiam coram eo supomnes mulieres. Et posuit diadema regni in capite eius: fecitq; eam regnare in loco vasthi. Et iussit cōuiuiū preparari magnificum omnibus principibus et seruis suis: pro cōiunctione et nuptijs hester. Et dedit requiem vniuersis

principijs: ac donaria largitus est iuxta magnificentiam principalem. Cumq; et secundo quererentur virgines et congregarentur. mardocheus manebat ad regis ianuā. Nec dūq; prōiderat hester patriā et populū suum: iuxta mandatū eius. Nutriebat enim illē precipuebat obseruabat hester: et ita cuncta faciebat. ut eo tempore soluta erat quo eam puellam nutriebat. Eo igitur tēpore quo mardocheus ad regis ianuam morabatur. irati sunt bagathan et thares duo eunuchi regis. qui ianitores erant. et in primo palatij limine presidebant: voluerunt q; insurgere in regem et occidere eum. Quod mardocheum non latuit. Statimq; nūciauit regine hester: et illa regi

ex nomine mardochei
qui ad se rem deferebat.
Quesitum est et inuen
tum: et appensus uter
q; eorum in patibulo:
mandatoq; hystoriis.
et annalibus traditū
coram rege.

Ester rex assue
rus exaltauit
aman filium
amadathi. qui erat de
stirpe agag: et posuit
solium eius sup omēs
principes quos habebat.
Cunctiq; serui regis qui
in foribus palacij ver
sabantur flectebant ge
nu: et adorabāt aman.
Sic enim eis preceperat
imperator. Solus mar
dochеus non flectebat
genu: neq; adorabat e
um. Cui dixerūt regis
pueri: qui ad fores pa
lacij presidebant. Cur
preter ceteros non obser
uas mandata regis?
Cūq; hoc crebrius dice
rent. et ille nollet audire:
nunciauerūt aman. sci
re cupientes utrū pseue
raret in sententia. Dixe
rat enim eis se esse iudeū.
Quod cum audisset a
man. et experimento p
basset qd mardocheus
non sibi flecteret genu.
nec se adoraret: iratus ē
valde. Et pro nichilo
duxit in vnō mardoche
um mittere manus su
as. Audierat enī qd esset
gentis iudee: magis q;
voluit omnem iudeoꝝ
qui erat in regno assue
ri pdere nacionem. Men
se primo anno vocabu
lum est nisan. āno du
odecimo regni assueri.
missa est sors in urnā
que hebraice dicit pur.
coram aman: quo die
et quo mense gens iude
orum deberet interfici.
Et exiuit mensis duode
cimus: qui vocatur a
dar. Dixitq; aman regi
assuero. Est populus p
omnes provincias regni

tu dispersus. et a se mu
tuo sepatus nouis utēs
legibus et cerimonijs:
insup et regis iussa con
temptnens. Et optime
nosti qd non expediat
regno tuo: ut insolescat
per licentiam. Si tibi
placet decerne ut pereat:
et decem milia talento
rum appendam archa
rijs gazę tuę. Tulit ergo
rex anulū quo utebat
de manu sua: et dedit e
um aman filio ama
dathi de pgenie agag
hosti iudeorū. Dixitq;
ad eum. Argentū quod
pollicēris tuum sit: de
populo age quod tibi
placet. Vocatiq; sūt scri
be regis mense primo
nisan. terciadecima die
eiusdem mensis: et scrip
tum est ut iusserat amā
ad omnes satrapas re
gis et iudices puncia
rum. diuersarumq; gē
tiū. ut quęq; gens legē
poterat et audire p va
rietate linguarū ex noīe
alueri regis. Et litterę sig
nate ipsius anulo misse
sūt p cursores regis ad v
niuersas puincias ut oc
iderent atq; delerent om
nes iudeos a puero usq;
ad senem. paruulos et mu
lieres vno die. hoc est ter
tiodecimo. mensis duo
decimi qui vocatur adar:
et bona eorū diriperent.
Ṡūma autem epistola
rum hęc fuit: ut omnes
puincie parent et pare
re se ad predictam diem.
festinabant cursores q̄
missi erant explere regis
imperiū. Ṡtatimq; i su
sis pependit edictū: rege
et aman celebrante con
uiuiū: et ciuitas iudeis
qui in urbe erāt flentibz.

Q Vę cū au
diisset mardochęus:
scidit vestimen
ta sua. et indutus ē sac
co spargens cinerem ca
piti: et in platea medie
uitatis voce magna

damabat. ostendens a
mantudinem animi
sui: et hoc eulatu usq
ad fores palacij gradi
ens. Non enim erat lici
tum indutū saco au
lam regis intrare. In
omnibus quoq; pui
cijs oppidis ac locis ad
que crudele regis dog
ma puenerat. planct⁹
ingens erat apud iude
os. ieunijū ululatus
et fletus: saco et cinere
multis pro strato uten
tibus. Ingresse sūt au
tem puelle hester et eu
nuchi: nunciauerūq;
ei. Quod audiens con
sternata est: et misit ues
tem ut ablato saco in
dueret eam. Quam ac
cipere noluit. Accito q;
athac eunucho quem
rex ministrū ei dederat:
precepit ut iret ad mar
docheum. et disceret ab
eo cur hoc faceret. Egres
susq; athac: uit ad mar
docheum stantem i pla
tea ciuitatis ante ostiū
palacij. Qui indicauit
ei omnia que acciderāt:
quomodo aman pmi
sisset ut in thesauros re
gis pro iudeorum nece
inferret argentū. Exem
plarq; edicti quod pen
debat in susis dedit ei ut
regine ostenderet: et mo
neret eam ut intraret ad
regem. et deprecaretur eū
pro populo suo. Regres
sus athac: nunciauit
hester omnia que mar
docheus dixerat. Que res
pondit ei: et iussit ut di
ceret mardocheo. Omēs
serui regis et cuncte que
sub ditione eius sūt no
runt. puinae. qd̄ siue vir
siue mulier non vocat⁹
interius atriū regis in
trauerit. absq; ulla cūc
tacione statim interfi
atur: nisi forte rex au
ream virgam ad eū te
nderit pro signo clemē
cie: atq; ita possit viue.
Ego igitur quomodo

ad regem intrare poteō:
que triginta iam diebz
non sum vocata ad eū.
Quod cum audisset mr̄
docheus: rursum man
dauit hester dicens. Ne
putes qđ animā tuam
tantum liberes: quia in
domo regis es pre cūctis
iudeis. Si enim nunc si
lueris. per aliam occasi
onem liberabuntur iu
dei: et tu et domus patris
tui peribitis. Et quis
nouit utrū idcirco ad
regnum veneris: ut in
tali tempe paraceris.
Rursumqz hester hec mr̄
docheo verba mādauit.
Vade et congrega om
nes iudeos quos in su
sis reperis: et orate pro
me. Non comedatis et
non bibatis tribus die
bus ac noctibus: et ego
cum ancillulis meis si
militer ieunabo. Et
tunc ingrediar ad regē
contra legem faciens i
uocata: tradensqz me
morti et periculo. Iuit
itaqz mardocheus: et fe
cit omnia que ei hester
preceperat.

De autē terra ī
ducta est hester
regalibus vesti
mentis: et stetit in a
trio domus regie. quod
erat interius contra ba
silicam regis. Ipse ille se
debat super soliū suū:
in consistorio palacij
contra ostium domus.
Cumqz vidisset hester
reginam stantem. pla
cuit oculis eius: et extē
dit contra eam virgā
auream quā tenebat
manu. Que accedens:
osculata est cūmitatē
virge eius. Dixitqz ad
eam rex. Quid vis hes
ter regina: Que est pe
titio tua: Etiam si di
midiam regni partem
petieris: dabitur tibi.
At illa respondit. Si re
gi placet: obsecro ut ve
nias ad me hodie et a

man teum. ad conui
uiū quod parau. Sta
timq; rex. Vocate īquit
aman cito: ut hester obe
diat voluntati. Vene
runt itaq; rex et aman:
ad cōuiuiū quod eis re
gina parauerat. Dixit
q; a rex postq̄m vinum
biberat habundanter.
Quid petis ut detur tibi:
et pro qua re postulas:
Etiam si dimidiam par
tem regni mei petieris:
impetrabis. Cui respō
dit hester. Petitio mea
et preces iste sunt. Si in
ueni graciam in cōspec
tu regis. et si regi placet
ut det michi quod pos
tulo. et meam impleat
petitionem: veniat rex
et aman ad cōuiuium
quod parau eis: et cras
regi aperiam voluntā
tem meam. Egressus ē
itaq; illo die aman le
tus et alacer. Cumq; vi
disset mardocheū sedē
tem ante fores palacij.
et non solū non assur
rexisse sibi. sed nec mo
tum quidem de loco sessi
onis sue: indignatus ē
valde. Et dissimulata
ira reuersus in domum
suam. cōuocauit ad se
amicos. et zares uxorē
suam: et exposuit illis
magnitudinē diuicia
rum suarū. filiorumq;
turbam: et quanta eīs
gloria sup omnes prin
cipes et seruos suos rex e
leuasset. Et post hec ait.
Regina quoq; hest' nul
lum aliud vocauit cū
rege ad cōuiuiū preter
me: apud quam etiam
cras cum rege pransur
sum. Et cum hec omnia
habeam: nichil me ha
bere puto. q̄m diu videō
mardocheum iudeum se
dentem ante fores regi
as. Responderūntq; ei za
res uxor eius. et ceteri a
mici. Iube parari excel
sam trabem habentem
altitudinis quīquagī

ta aubtos: et dic mane
regi ut appendatur sup
eam mardocheus: et sic
ibis cum rege letus ad
cōuiuium. Placuit ei
consiliū: et iussit exci
sam parari crucem.

Nocte illa VI
lam rex duxit
insomnem:
iussitq; afferri sibi hi
storias et annales prio
rum temporum. Qui cum
illo presente legerent:
ventum est ad eum lo
cum ubi scriptum erat.
quomodo mardocheus
nūciasset insidias ba
gathatan et thares eu
nuchorū regem asuerū
iugulare cupientium.
Quod cum audisset rex
ait. Quid pro hac fide
honoris ac premij mar
docheus consecutus est?
Dixeruntq; ei serui illu
us ac ministri. Nichil
omnino mercedis acce
pit. Statimq; rex. Quis
est inquit in atrio? Amā

quippe interius atrium
domus regie intrauerat:
ut suggereret regi ut iu
beret mardocheum affi
gi patibulo quod ei fu
erat preparatū. Respon
derunt pueri. Amā stat
in atrio. Dixitq; rex. In
grediatur. Cumq; esset
ingressus: ait illi. Quid
debet fieri viro. quē rex
honorare desiderat? Co
gitans aman in corde
suo et reputans qd nul
lum aliū rex nisi se vel
let honorare. respondit.
Homo quem rex hono
rare cupit. debet indui
vestibus regijs. et īponi
sup equū qui de cella re
gis est. et a capere regiū
dyadema sup caput su
um: et primus de regijs
principibus ac tirānis
teneat equū eius: et per
plateam ciuitatis in ce
dens clamet et dicat. Sic
honorabitur: quēcum
q; rex voluerit honorare.
Dixitq; ei rex. festina: et

sumpta stola et equo fac
ut locutus es mardoche
o iudeo: qui sedet ante
fores palacij. Caue ne
quicqm de hijs que locu
tus es pretermittas. Tu
lit itaqꝫ aman stolam
et equū: indutūqꝫ mar
docheum in platea ciui
tatis. et impositū equo
precedbat atqꝫ clama
bat. Hoc honore cōdig
nus est: quemcūqꝫ rex
voluerit honorare. Re
uersus est mardocheus
ad ianuam palacij: et
aman festinauit ire in
domū suam lugens et
operto capite. Narrauit
qꝫ sares uxori sue et a
micis omnia que eue
nissent sibi. Cui respō
derunt sapientes quos
habebat in consilio. et
uxor eius. Si de semine
iudeorū est mardocheus
ante quem cadere cepis
ti: non poteris ei resistere.
sed cades in conspectu e
ius. Adhuc illis loquē
tibus venerunt eunuchi
regis: et acto eum ad con
uiuiū quod regina pa
rauerat pgere cōpulerūt.

Itaut
itaqꝫ rex et aman:
ut biberent cum re
gina. Dixitqꝫ e rex etiā
in secunda die: postqm
vino incaluerat. Que
est petitio tua hester ut
detur tibi: et quid vis fi
eri? Etiam si dimidiā
regni mei partem petie
ris impetrabis. Ad quē
illa respondit. Si inueni
gratiam in oculis tu
is o rex. et si tibi placet:
dona mihi animā me
am pro qua rogo. et po
pulū meum pro quo ob
secro. Tradita enim su
mus ego et populus me
us: ut conteramur iugu
lemur. et pereamus. At
qꝫ utinam in seruos et
famulas venderemur:
esset tolerabile malū.
et gemens tacerem. Nūc
autem hostis noster ē:

auus crudelitas rediũdat
in regem. Respondens q̃
rex assuerus ait. Quis ẽ
iste. et auus potentiae ?
ut hec audeat facere. Dix
it hester. Hostis et inimi
cus noster pessimus iste
est aman. Quod ille au
diens illico obstupuit:
vultum regis ac regine
ferre non sustinens. Rex
autem surrexit iratus:
et de loco cõuiuij ĩtrauit
in ortum arboribus cõ
situm. Aman quoq; sur
rexit: ut rogaret hester
reginam pro aĩa sua.
Intellexit enim a rege
sibi paratum malum.
Qui cum reuersus esset
de orto nemoribus con
situo. et intrasset cõuiuij
locum: reperit aman
super lectum corruisse.
in quo iacebat hester.
et ait. Etiam reginam
vult opprimere me pre
sente in domo mea. Nec
dũ verbum de ore regis
exierat: et statim operu
erunt faciem eius. Dixit
q̃ arbona: unus de eu
nuchis qui stabant in
ministerio regis. En lig
nũ quod parauerat mar
docheo qui locutus est
pro rege. stat in domo a
man: habens altitudi
nis quinquaginta cu
bitos. Cui dixit rex. Ap
pendite eum in eo. Sus
pensus est itaq; aman
in patibulo quod pa
rauerat mardocheo: et
regis ira requieuit ...

De illo VII

Dedit rex assue
rus hester regi
ne domũ aman aduer
sarij iudeorũ: et mardo
cheus ingressus est an
te faciem regis. Confes
sa est enim ei hester: qd
esset patruus eius. Tu
litq; rex anulũ quẽ ab
aman reapi uisserat:
et tradidit mardocheo.
Hester autem constituit
mardocheũ sup domũ
suam. Nec his contẽta:

padit ad pedes regis. fle
uitq; et locuta ad eum
dixit. ut maliciam a
man agagite. et machi
nationes eius pessimas
quas excogitauerat cō
tra iudeos. iuberet irrita
fieri. At ille exporrexit scep
trum aureum pretendit
manu: quo signum de
mencie monstrabatur.
Illaq; consurgens stetit
ante eum: et ait. Si pla
cet regi. et inueni graciā
coram oculis eius. et de
precacio mea non ei vi
deatur esse contraria: ob
secro ut nouis epistolis
veteres aman litteree in
sidiatoris et hostis iude
orum. quibus eos i cūc
tas regis prouincias perire
preceperat corrigantur:
Quomodo enim pote
ro sustinere necem et in
terfectionem populi mei:
Respondit; rex assue
hester regine. et mardo
cheo iudeo. Domū amā
con cessi hester. et ipsum
affigi cruci iussi: qui au
sus est manū in iudeos
mittere. Scribite ergo
iudeis sicut vobis placet
ex regis nomine: signā
tes litteras anulo meo.
Hec enī consuetudo erat:
ut epistolis que ex regis
nomine mittebantur
et illius anulo signaret
eās nemo auderet con
tradicere. Accitis q; scri
bis et librariis regis. e
rat autem tempus tercii
mensis qui appellatur
siban. vicesima et tercia
illius die scripte sūt epi
stole ut mardocheus vo
luerat ad iudeos. et ad
principes prouinciarumq;
et iudices qui centū vi
ginti septem prouincijs
ab india usq; ethiopiā
presidebant: prouincie
atq; prouincie populo t
populo. iuxta linguas
et litteras suas: et iude
is ut legere poterant et
audire. Ipseq; epistole
que ex regis nomīe mit

tbantur anulo illius
signate sunt. et misse p
veredarios: qui p omnes
puncias discurrentes
veteres literas nouis
nunciis preuenirēt. Qui
bus imperauit rex ut
cōuenirent iudeos p sin
gulas ciuitates. et in u
nū preciperent congre
gari: ut starent pro ani
mabus suis. et omnes
inimicos suos cum con
iugibus ac liberis. et u
niuersis domibus interfi
cerent atq; delerent. Et
constituta est per oēs
puncias una uicionis
dies: idest terciadecima
mensis duodecimi adar.
Sūmaq; epistole fuit: ut
in omnibus terris ac
populis qui regis asue
ri imperio subiacebāt
notum fieret. paratos
esse iudeos ad capiendā
vindictam de hostibus
suis. Egressiq; sūt vere
darij: celeres nunciis p
ferentes. Et edictū regis
pependit in susis. Mar
docheus autem de pala
cio et de conspectu regis
egrediens. fulgebat ves
tibus regijs. iacinctinis
videlicet et aerinis: coro
nam auream portans
in capite. et amict⁹ pal
lio serico atq; purpure
o. Omnisq; ciuitas ex
ultauit: atq; letata est.
Judeis autem noua lux
orta visa est. gaudium
honor et cripudium. a
pud omnes populos
urbes atq; puncias.
quocūq; regis iussa ve
niebant: mira exulta
cio epule atq; cōuiuia
et festus dies: in tantū
ut plures alterius gen
tis et secte eorum religi
oni et cerimonijs iun
gerentur. Grandis enī
cunctos iudaia nomīs
terror inuaserat. IX

Igitur duodecimi
mensis quē adar
vocari ante iam
diximus. terciadecima

die quando anctis iu
deis interfecto paraba
tur. et hostes eoꝝ insi
diabant sanguini: ꝺ
sa vice iudi superiores
esse ceperunt: et se de ad
uersarijs vindicare. Cō
gregatiq; sunt per sin
gulas ciuitates oppida
et loca: ut extenderent
manū contra inimicos
et psecutores suos. Nul
lusq; ausus est resistere:
eo qꝺ omnes populos
magnitudinis eorum
formido penetraret. Nā
et principū iudices du
ces et pauratores omīs
q; dignitas que singu
lis locis et operibus pre
erat. extollebant iudeos
timore mardochei: quē
principem esse palacij
et plurimū posse cognō
uerunt. Fama quoq; no
minis eius crescebat co
tidie: et p anctorū ora
volitabat. Itaq; pausse
runt iudei inimicos su
os plaga magna et oc
cidit eos. reddentes eis
quod sibi pauerant fa
cere: in tantum ut etiā
in susis quingentos vi
ros interficerent: extra de
cem filios aman agagi
te hostis iudeorū. quoꝝ
ista sunt nomina. Phar
sandatha. delphon. et es
phata. et phorata. et ada
lia. et aridata. et ephermes
ta. et arisai. et aridai. et
vaizatha. Quos cū om
disset: predas de substā
cijs eorum agere nolue
runt. Statimq; numē
rus eorū qui occisi erant
in susis ad regem relat⁹
est. Qui dixit regine. In
urbe susis interfecerunt
iudei quingentos viros:
et alios decem filios a
man. Quantā putas e
os exercere cedem. in vni
uersis puncijs. Quid
ultra postulas: et quid
vis ut fieri iubeā. Cui
illa respondit. Si regi
placet. detur potestas iu
deis. ut sicut hodie fecerīt

in suſis. sic et cras fa-
ant: et decem filij aman
in patibulis suspendã-
tur. Precepitq; rex ut ita
fieret. Statimq; in suſis
pependit edictum: et de-
cem aman filij suspen-
si sunt. Congregatis iu-
deis quartadecima adar
mensis die. interfecti suũt
in suſis trecenti viri: nec
eorũ ab illis direpta sũ-
stancia est. Sed et p om-
nes prouincias que dica-
ni regis subiacebant
pro animabus suis ste-
terũt iudei. interfectis hos-
tibus ac pseutoribus
suis: in tantum ut sep-
tuaginta quinq; milia
occisorũ implerentur: et
et nullus de substanciis
eorum quicq̃m continge-
ret. Dies autẽ tercius de-
cimus mensis adar vn?
apud omnes interfectio-
nis fuit: et quartodecimo
die cedere desierũt. Quẽ
constituerunt esse solẽp-
nem: ut in eo omni dein-
ceps tempore vacarent
epulis gaudio atq; cõ-
uiuijs. Ac hij qui in ur-
be suſis eidem exercue-
rant: terciodecimo et q̃r-
todecimo eiusdem mẽsis
die in ede versari sunt.
Quintodecimo autẽ die
pausare desierunt: et idcir-
co eundem diem con-
tuere solempnem epu-
larum atq; letitie. Hij
vero iudei qui in oppidis
non muratis ac villis
morabantur. quartũ
decimũ diem mensis a-
dar conuiuiorũ et gau-
dij decreuerunt: ita ut
exultent in eo. et mittãt
sibi mutuo partes epu-
larum et aborũ. Scrip-
sit itaq; mardocheus
omnia hec: et litteris
cõprehensa misit ad iu-
deos qui in omnibus re-
gis prouincijs morabã-
tur. tam in vicino posi-
tis q̃m procul. ut quar-
tamdecimã et quintam
decimã diem mẽsis adar

po festis susciperent. et
reuertente semp anno so
lempni celebrarent ho
nore: quia in ipsis diebz
se ulta sunt iudei de inimi
cis suis. et luctus atqz tri
stia in hilaritatem gau
diumqz conuerse sunt:
essentqz iste dies epula
rum atqz letitie. et mit
terent sibi inuicem cibo
rum partes. et pauperi
bus munuscula largi
rentur. Susceperuntqz
iudei in solempnem ri
tum cuncta que eo tem
pore facere ceperant: et
que mardocheus litteris
facienda mandauerat.
Aman enim filius a
madathi stirpis agag
hostis et aduersarius
iudeorū. cogitauit cōtra
eos malum ut occideret
illos atqz deleret: et mi
sit phur. quod lingua
nostra vertitur in sortē.
Et postea ingressa est
hester ad regem obsecrās
ut conatus eius litteris
regis irrita fierent: et
malum quod cōtra iu
deos cogitauerat. reuer
teretur in caput eius. De
nigz et ipsum et filios
eius affixerunt cruci.
Atqz ex illo tempe dies
isti appellati sunt phu
rim id est sortium: eo q
phur id est sors in vrna
missa fuerit. Et cuncta
que gesta sunt epistole
id est libri huius volu
mine continentur. que
qz sustinuerunt. et que
deinceps īmutata sunt.
susceperе iudei sup se et
sup semen suū. et super
cunctos qui religioni eo
rū voluerant copulari.
ut nulli liceat duos dies
hos absqz solēpnitate nō
scribere. quos scriptura cele
brat. et certa expetunt
tempa: annis sibi iugi
ter succedentibus. Isti sūt
dies quos nulla umqz
delebit obliuio: et p sin
gulas generationes atq
te in toto orbe pruinae

celebrabūt. Nec est ulla
ciuitas in qua dies pmu
rim id est sortium nō ob
seruentur a iudeis: et ab
eorū progenie que hijs
cerimonijs obligata ē.
Scripserunt qꝫ hester regi
na filia abnahel et mar
docheus iudeus eciā secū
dam epistolā: ut omni
studio dies ista solēpnis
sācaretur in posterū. Et
misericōrdit ad omnes iude
os qui in centū viginti
septē regis asueri puin
cijs versabant ut haberēt
pacē et suscipent veritatē:
observantes dies sortiū.
et suo tpe cū gaudio cele
brarent: sicut cōstituerat
mardocheus et hester. Et
illi obseruāda suscepant
a se et a semīe suo ieuni
a atqꝫ clamores et sortiū
dies: et omnia que libri
huius qui vocatur hest
historia cōtinētur.

Ex vero asuer
omnē terram
et cunctas ma
ris insulas fecit tributa
rias. Cuius fortitudo et
imperium et dignitas
atqꝫ sublimitas qua ex
altauit mardocheum.
scripta sunt in libris me
dorum atqꝫ persarum: et
quomodo mardocheus
iudeus gener secūdus
a rege asuero fuerit. et
magnus apud iudeos
et acceptabilis plebi fra
trum suorū: querens
bona populo suo et lo
quens ea que ad pacē
sui seminis pertinent.

Que habentur in hebreo. ple
na fide expressi. Hec autē que
sequūtur scripta reperi in e
dicione vulgata: que greco
rū lingua et litteris cōtinē
tur. Et interim post finem
libri hoc capitulū ferebat:
qd iuxta consuetudinē nos
tram obelo id est veru p̄no
tauimus. Dixitqꝫ mar
docheus. A deo facta sūt
ista. Recordatus sū sōp
nij quod viderā hec e
adem significāns: nec

eoꝝ qui cap̃m ureꝝ fuit.
Puus fons qui creuit in
fluuiū et in lucem solē
q̄ conuersus est. et in a
quas plurimas redun
dauit: hester est quā rex
accepit uxorem. et volu
it esse reginā. Duo autē
dracones: ego sum et a
man. Gentes que cōue
nerant: hi sunt qui de
lere nomen conati sūt
iudeoꝝ. Gens autē me
a israhel est qui clama
uit ad deum et saluū fe
cit dn̄s populum suū:
liberauitq̄ nos de om
nibus malis: et fecit
signa magna atq̄ pos
tenta inter gentes. Et
duas sortes esse p̄cepit:
vnam populi dei. et al
terā cunctarū gentium.
Venitq̄ utraq̄ sors in
statutum ex illo iam tē
pore coram deo vniuer
sis gentibus. Et recorda
tus est dominus populi
sui: ac misertus hereditati
tate sue. Et obseruabūt

tur dies isti in mense a
dar quarta decima et
quinta decima die eiusdē
mensis cum omni stu
dio et gaudio in vnū
ctum populi congrega
ti: in cunctas deinceps
generationes ppli israel.

Anno q̄r
to regnantibꝫ
ptholomeo et
cleopatra. attulerunt do
sitheus qui se sacerdotē
et leuitā generis ferebat.
et ptholomeus filius e
ius hanc epistolā phu
rim: quā dixerunt inter
pretatum esse lysimachū
ptholomei filium ī hie
rusalem. Hoc quoq̄ p̄n
apū erat in edicione vul
gata: quod nec in hebreo
nec apud illū fertur inter
pretum. Anno secundo
regnante archaxerse
maximo. prima die mē
sis nisan: vidit somniū
um mardocheus filius
iayri filij semei filij cis
de tribu beniamī. homo

iudeus qui habitabat
in urbe susis vir magn⁹
et inter primos aule re
gie. Erat autem de eo nu
mero captiuorū. quos
transtulerat nabucho
donosor rex babilonis
de iherusalem cum iecho
nia rege iude: et hoc er⁹
sompniū fuit. Apparue
runt voces et tumultus
et tonitrua et terremot⁹:
et conturbacio super ter
ram. Et ecce duo dra co
nes magni parati q̄ cō
tra se in prelium: ad quo
rum clamorem cuncte
gentes nacionēs:
ut pugnarent cōtra gē
tem iustorū. Fuitq̄ di
es illa tenebrarū et dis
criminis tribulacōis
et angustie: et ingens
formido super terrā. Con
turbataq̄ est gens ius
torum timencū mala
sua. et p̄parata ad mor
tem. Clamauerunt q̄
ad deum: et illis vocife
rantibus fons parvus
creuit in fluuiū maxi
mū: et in aquas plurī
mas redundauit. Lux t
sol ortus est: et humiles
exaltati sunt. et deuora
uerunt inclitos. Quod
cum vidisset mardoche
us et surrexisset de strato:
cogitabat quid deus fa
cere vellet. Et firmū habe
bat in animo: scire cu
piens quid significaret
somp̄nium. XII

Orabatur au
tem tempore i
aula regis: cū
bagatha et thara eunu
chis regis qui erant ia
nitores palacij. Cumq̄
intellexisset cogitacio
nes eorum. et curas dili
gencius p̄uidisset: dide
runt q̄ conarentur in re
gem artaxersen man⁹
mittere: et nunc aut
super eo regi. Qui de v
troq̄ habita questione:
confessos diua iussit ad
mortem. Rex aut̄ q̄
gestū erat scripsit in cō

mentarijs. Sed et mar
docheus rei memoriam
literis tradidit. Precepit
q̄ q rex ut in aula pala
ti moraretur: dans ei p
dilacione muneribus.
Aman vero filius amada
thi bugeus erat glorio
sissimus coram rege: et
voluit nocere mardoche
o et populo eius. p duo
bus regis eunuchis qui
fuerant interfecti. Huc
usq; pheniū. Que sequūt
in eo loco posita erāt ubi
scriptū est in volumīe. et
direpuerūt bona uel sub
stancias eor: que in sola
vulgata editione reperi
mus. Epistole autē hoc
exemplar fuit. XII

Ex maximus
artaxerses ab
India usq; ethi
opiam centum viginti
septem prouinciarū prin
cipibus et ducibus qui
eius imperio subiecti
sunt: salutem dicit.
Cū plurimis gentibus
imperarē. et uniuersum
orbem mee ditioni sub
iugassem: uolui nequa
q̄m abuti potentie mee
mansuetudine. sed clemen
ter et lenitate gubernare
subiectos: ut absq; ul
lo terrore uitam silēcio
transigentes. optatā a
cunctis mortalibus pa
cem fruerentur. Querente
autem me a consiliari
is meis quomodo hoc
posset impleri: omnis q
sapientia et fide ceteros
precellebat et erat post
regem secundus aman
nomine. indicauit mi
chi in toto orbe terrarū
populū esse dispersum.
qui nouis utrentur legi
bus. et contra omnium
gentium faciens cōsue
tudinē. regum iussa cō
temneret: et uniuersa
rum concordiam naci
onū sua dissensione vi
olaret. Quod cum didi
cissemus uidentes unā
gentē rebellem aduersū

omne hominū genus
pueris ura legibus. nos
trisq; iussionibus con
traire. et turbare subie
ctarum nobis puncta
rū pacem atq; concordi
am: iussimus ut quos
cumq; aman qui om
nibus punctis prepositi
tis est et secundus a re
ge. et quem patris loco
colimus monstrauerit.
cum cōiugibus ac libe
ris deleantur ab inimi
cis suis: nullusq; eorū
misereatur. quartadeci
ma die duodecimi men
sis adar anni presentis:
ut nefarij homines uno
die ad inferos descenden
tes. reddant imperio nos
tro nostro pacem quā
turbauerant. Huc usq;
exemplar eplē. Que sequū
tur post. in eū locū scripta
reperi ubi legit. pgensq;
mardocheus fecit omnia que
a mādauerat hester: nec ta
mē habent in hebraico. et
apud nullū ferunt icerpāū.

Mardocheus autem de
precatus est dominum
memor omnū operū
eius: et dixit. Domine
dñe rex omnipotens in
ditione tua cuncta
sunt posita: et non est
qui possit tue resistere vo
luntati: si decreueris sal
uare israhel. Tu fecisti
celum et terram: et q̄cq̄
celi ambitu continetur.
Dominus omnū es:
nec est qui resistat ma
iestati tue. Cuncta nos
ti. et scis quia non pro
superbia et contumelia
a et aliqua gloriе cupi
ditate fecerim hoc: ut
non adorauerim amā
superbissimū. Libenter e
nim pro salute israhel
etiam vestigia pedum
eius deosculari paratus
essem: sed timui ne ho
norem dei mei transfer
rem ad hominē: et ne
quēq̄m adorarem excep
to deo meo. Et nunc do
mine rex deus abraha

misereare populo tuo: q̃a
volunt nos inimica nr̃i
perdere. et hereditatem
tuam delere. Ne despi
as partem tuã: quam
redemisti tibi de egipto.
Exaudi deprecacionem
meam: et propitius esto
sorti et funiculo nio. Et
conuerte luctũ nostrũ
in gaudium: ut viuẽ
tes laudemus nomẽ tu
um dñe: et non claudas
ora te canencium. Om
nis quoq; israhel pari
mente et obsecracione
clamauit ad deum: eo
q̃d eis certa mors impẽ
deret. XIIII

Ester quoq; re
gina cõfugit
ad dñm: pauens peri
culum quod imminebat
Cumq; deposuisset ves
tes regias. fletibus et
luctui apta indumen
ta suscepit: et pro un
guentis varijs cineret
stercore impleuit caput.
et corpus suũ humilia
uit ieiunijs: omniaq; lo
ca in quibus letari an
te consueuerat crinium
laceracione compleuit:
et deprecabatur dñm de
um israhel dicens. Do
mine mi qui rex noster
es solus. adiuua me so
litariam: et cuius pter
te nullus auxiliator ẽ
alius. Periculũ meum
in manibus meis est.
Audiui a patre meo q̃d
tu domine tulisses isra
hel de cunctis gentibus.
et patres nostros ex om
nibus retro maioribz
suis. ut possideres here
ditatem sempiternã:
feciſtiq; eis sicut locut
es. Peccauimus in cõ
spectu tuo: et idcirco tr̃
didisti nos in manus
inimicorũ nostrorũ.
Coluimus enim deos
eorum. Justus es dñe.
Et nunc non eis sufficit
q̃d durissima nos op
primunt seruitute: sed
robur manuũ suarũ

ydoloꝝ potencie deputa
tes. voluntatia mutare
promissa. et delere hereditā
tem tuam. et claudere o
ra te laudancium. atq;
extinguere gloriam tē
pli et altaris tui: ut a
periant ora gentiū et
laudent ydoloꝝ fortitu
dinem: et predicent car
nalē regem in sempiter
nū. Ne tradas dñe sceptrum tuū hijs qui non
sunt. ne rideant ad ruinam nostrā: sed cōuer
te cōnaliū eorum super
eos: et eum qui in nos
cepit seuire dispice. Me
mento domine et ostende te nobis in tempore tri
bulacionis nostre: et
mihi da fiduciam rex
deorum et vniuerse dñe
potestatis. Tribue ser
monem cōpositum in
ore meo in conspectu le
onis: et transfer cor illu
ius in odium hostis nos
tri: ut et ipse pereat et ce
teri qui ei consentiunt.

Nos autē libera manu tu
a et adiuua me nullū a
liū habentē auxilium ni
si te domine: habes om
nium scientiam. et nosti
quia odium gloriā iniquoꝝ: et detestor cubile
incircumcisorū. et omnis
alienigene. Tu scis ne
cessitatem meam qd ab
hominer signū superbie
et glorie mee. quod est
super caput meū in die
bus ostentacionis mee:
et detestor illud quasi pā
nū menstruate. et non
portem illud in diebus
silencij mei. et qd nō co
medrim in mensa amā
nec michi placuerit con
uiuiū regis. et non bibe
rim vinū libaminū: et
nūqm lectata sit anculla
tua ex quo huc transla
ta sum usq; in presentē
diem: nisi in te domine
deus abraham. deus for
tis super omnes. Exaudi vocem eoꝝ qui nul
lam aliam spem habēt:

et libera nos de manu ī
iquorum: et erue me a
timore meo. Hec quoq;
addita reperi in edicione
vulgata.

Et mandauit e
haut dubium
quin hesteri mā
docheus: ut ingrederetur
ad regem. et rogaret p
populo suo et p patria
sua. Memor inquit die
rum humilitatis tue.
quomodo nutrita sis ī
manu mea: quia amā
secundus a rege locat?
est contra nos in mortē.
Et ai inuoca dnm. et
loquere regi pro nobis:
et libera nos de mort.
Necnon et ista que sōdita st.
Die autem tercio depo
suit vestimenta ornat?
sui: et arrāiata est glo
ria sua. Cumq; rege lo
fulgeret habitu. et inuo
casset omniū rectorem.
et saluatorem deum: as
sumpsit duas famulas
et sup vnam quidem in

nitebatur quasi pre delu
cijs. et nimia teneritu
dine corpus suū ferre
non sustinens: altera
autem famularum se
quebatur dominā deflu
entia in humū indumē
ta sustentans. Ipsa au
tem roseo vultū colore
pfusa: et gratis ac nitē
tibus ocūlis tristem ce
lebat animū. et nimio
timore contractū. Ingl
sa igitur cuncta per or
dinem ostia stent cōtra
regem. ubi ille residebat
sup solium regni sui ī
dutus vestibus regijs
auro q; fulgens et pre
ciosis lapidibus: erat q;
terribilis aspectu. Cū q;
eleuasset faciem et ar
tibus ocūlis furorē pec
toris indicasset: regina
corruit. et in pallorem
colore mutato. lassum
sup anacillam reclina
uit caput. Conuertit q;
deus spiritū regis in mā
suetudinem: et festinus

ac metuens exiluit de
solio: et sustentans eā
ulnis suis donec rediret
ad se. hys verbis blan
diebatur. Quid habes
hester: Ego sum frater
tuus. Noli metuere: nō
morieris. Non enī pro
te: sed pro omnibus hec
lex constituta est. Accede
igitur: et tange sceptrū.
Cumq illa reticeret. tu
lit auream virgam et
posuit super collū eius:
et osculatus est eam. et
ait. Cur michi non loq̄
ris: Que respondit. Vi
di te dñe quasi angelū
dei: et conturbata est cor
meum pre timore glorie
tue. Valde enī mirabilis
es domine: et facies tua
plena est gracia. Cūq
loqueretur rursus cor
ruit: et pene exanimata
est. Rex autem turbaba
tur: et omnes ministri
eius consolabant eā.

Exemplar epistole regis ar
taxersis quā pro iudeis ad

tortas regni sui punitas
misit: quod et ipsū in he
braico voluīe nō habet.

Ex nīg XVI

Rnus artaxersis
ab india usq̄
ethiopiam. centum vi
ginti septem prouinciarū
duabus ac principibz
qui nostre obediunt ius
sioni: salutem dicit. Mul
ti bonitate principū et
honore qui in eos colla
tus est abusi sunt in su
perbiam: et non solum
subiectos regibus nitū
tur opprimere: sed data
sibi gloriam non feren
tes. in ipsos qui dederūt
molliuntur insidias.
Nec contenta sunt gra
as non agere beneficijs.
et humanitatis in se iu
ra violare: sed dei quoq̄
cuncta cernentis arbitriū
tur se fugere posse sentē
tiam. Et in tantū vesa
nie prouerunt: ut eos
qui credita sibi officia
diligenter obseruant.

et ita cuncta agunt ut
oīm laude sint digni.
mendaciorū cuniculis
conantur subuertere:
dum aures principum
simplices et ex sua natu
ra alios estimantes cal
lida fraude decipiūt. Que
res et ex veteribus proba
tur hystoriis. et ex his q̄
geruntur cotidie: quo
modo malis quorūdā
suggestionibus regū
studia depraueñt. Vnde
pudendum est pacē om
niū punctarum. Nec
putare debetis si diuer
sa iubeamus ex animi
nostri veritate leuitate:
sed pro qualitate et ne
cessitate temporū. ut re
publice possit utilitas
ferre sententiam. Et ut
manifestius quod dica
mus intelligatis: amā
filius amadathi. et ani
mo et gente macedo. a
lienus q̄ a persarū san
guine. et pietatem nos
tram sua crudelitate cō
maculans. pegrinus
a nobis susceptus est: t
tantū in se experius hu
manitatem ut pater
noster vocaretur. et ado
raretur ab omnibz post
regem secundus. Qui t
tantum arroganciae ani
mo sublatus est: ut
regno nos priuare nite
retur et spiritu. Nā mar
docheum cuius fide et be
neficijs viuimus. et cō
sortem regni nostri hel
ter cum omni gente sua
nouis quibusdam atq̄
inauditis machinis expe
tuit in mortem: hoc co
gitans ut illis interfec
tis insidiaretur nostre
solitudini: et regnū per
sarū transferret in ma
cedonas. Nos autem a
pessimo mortaliū iude
os nec destinatos. in
nulla penitus culpa
repperimus: sed econtra
rio iustis utentes legibz
et filios altissimi et max
imi semp q̄ viuentis de-

Et obtinuerunt pueri e
ius regnū. vnusquisq;
in loco suo: et imposue
runt sibi omnes dyade
mata post mortē eius:
et filij eorum post eos
annis multos. Et mul
tiplicata sunt mala in
terra. Et exijt ex eis radix
peccatrix antiochus il
lustris filius antiochi
regis qui fuerat rome
obses: et regnauit in a
no centesimo tricesimo
et septimo regni grecor.
In diebus illis exierunt
ex israhel filij iniqui: et
suaserunt multis dicen
tes. Eamus et dispona
mus testamentū cum
gentibus que circa nos
sunt: quia ex quo recessi
mus ab eis inuenerunt
nos multa mala. Et
bonus visus est sermo
in oculis eorum. Et del
tinauerunt aliqui de
populo et abierunt ad
regem: et dedit illis po
testatem ut facerent iusti
tiam gentiū. Et edifi
cauerunt gymnasium
in iherosolimis secūdū
leges nationū. et fecerūt
sibi p̄putia. Et recesserūt
a testamento sancto. et
iuncti sunt nationibz:
et venundati sunt ut fa
cerent malum. Et para
tum est regnū in cōspec
tu antiochi: et cepit reg
nare in terra egipti: ut
regnaret sup duo regna.
Et intrauit in egiptum
in multitudine grauī:
in curribus et elephātis
et equitibus. et copiosa
manuū multitudine:
et constituit bellum ad
uersus ptholomeum re
gem egipti. Et veritus
est ptholomeus a facie
eius et fugit: et ceciderūt
vulnerati multi. Et cō
prehendit ciuitates mu
nitas in terra egipti: et
accepit spolia terre egip
ti. Et conuertit antio
chus postq̄m p̄cussit e
gyptum in centesimo et

quadragesimo et tercio
anno et ascendit ad is
rahel: et ascendit iheroso
lymā in multa die gra
ui. Et intrauit in sanc
tificationem eius sup
bia: et accepit altare au
reum. et candelabrū lu
minis et uniuersa vasa
eius et mensam ꝓposi
onis et libatoria et fia
las et mortariola au
rea et velum. et coronas
et ornamentū aureum
quod in facie templi e
rat: et cōminuit oīa.
Et accepit argentum et
aurū: et vasa conclusi
bilia. Et accepit the
sauros occultos quos
inuenit: et sublatis om
nibus abiit in terram
suam. Et fecit cedem ho
minū: et locutus est su
perbia magna. Et fac
tus est planctus mag
nus in israhel. et in om
ni loco eorū: et ingemu
erunt principes et seni
ores. Iuuenes et virgi
nes infirmate sunt: et
speciositas mulierū im
mutata est. Omnis ma
ritus sumpsit lamentū.
que sedebant in choro m
maritali lugebant. Et
cōmota est terra super ī
habitantes in ea: et uni
uersa domus iacob īdu
it confusionem. Et post
duos annos dierū mi
sit rex principem tribu
tōrum in ciuitates iuda:
et uenit ihersalem cū
turba magna. Et locu
tus est ad eos verba pa
cifica in dolo: et credide
runt ei. Et uenit super ciuita
tem repente. et percussit eā
plaga: et pdidit popu
lū multum ex israhel. Et
accepit spolia ciuitatis:
et succendit eam igni:
et destruxit domos eius
et muros eius in circui
tu. Et captiuas duxerūt
mulieres et natos: et pe
cora possederunt. Et edi
ficauerunt ciuitatē da
uid muro magno et fir

mo. et turribus firmis:
et facta est illis in arce.
Et posuerunt illic gen
tem peccatorū viros in
quos: et cōualuerunt
in ea et posuerūt arma
et escas: et congregaue
runt spolia ihersalem
et reposuerunt illic: et
facti sunt in laqueum
magnū. Et factum est
hoc ad insidias sancti
ficacionis: et in dyabo
lum malū in israhel.
Et effuderunt sanguinē
innocentē per circuitum
sanctificacionis: et con
taminauerunt sanctifi
cacionē. Et fugerunt ha
bitatores ihersalē ppter
eos: et facta est habita
cio exterorum. Et facta
est extera semī suo: et na
ti eius reliquerunt eam.
Sanctificacio eius deso
lata est sicut solitudo.
Dies festi eius conuersi
sunt in luctum: sabba
ta eius in obprobriū:
honores eius in nichilū.
Secundū gloriam eius
multiplicata est ig no
minia eius: et sublimi
tas eius conuersa est in
luctum. Et scripsit rex
antiochus omni regno
suo: ut esset omnis po
pulus vnus. Et relique
runt vnusquisq; legē
suam: et consenserunt
omnes gentes secundū
verbū regis antiochi.
Et multi ex israhel consē
serunt ei: et sacrificaue
runt ydolis: et coinqui
nauerunt sabbatum.
Et misit rex antiochus
libros per manus nūcio
rū in ihersalē. et in om
nes ciuitates iude: ut se
querentur leges gentiū
terre. et prohiberent holo
causta et sacrificia et
placationes fieri in tem
plo dei: et prohiberent cele
brari sabbatum. et dies
solempnes: et coinqui
nari sancta et sanctum
populū israhel. Et iussit
edificari aras et templa

et ydola. et īmolan car
nes suillas. et pcoꝛa cō
munia. et relinquere fi
os suos incircūcisos. et
coinquinari animas e
oꝝ in omnibus im
mūdiciis et abhomina
cionibus: ita ut oblīsc
erentur legem. et īmu
tarent omnes iustifica
ciones dei: et qui cūqꝫ nō
faceret secundū verbū
regis antiochi morerē
tur. Secundū oīa ver
ba hec scripsit omni reg
no suo: et pposuit prin
cipes populo qui hec fie
ri cogerent: et iusserunt
ciuitatibus iude sacrifi
care. Et congregati sūt
multi de populo ad eos
qui dereliquerant legem
dñi: et fecerunt mala su
per terram: et effugaue
runt populū israhel in
abditis et in abscondi
tis fugitiuoꝝ locis. Di
e quintadecima mensis
casleu. et quadragesimo
quinto anno: edificatur

rex antiochus abhomi
nandū ydolum desola
tionis. sup altare dei. Et
per oīuersas ciuitates
iuda in circuitu edifica
uerunt aras: et ante ia
nuas domoꝝ et in pla
teis incendebant thura
et sacrificabāt. Et libros
legis dei cōbusserunt ig
ni: lacerantes eos. Et a
pud quēcūmqꝫ inuen
ebantur libri testamen
ti dnī. et quicūqꝫ obser
uabant legem domini.
secundū edictum regis
interficiebant eū. In vin
dicta sua faciebant hec
populo israhel: qui in
ueniebantur in omni
mense in ciuitatibus.
Et quinta et vicesima
die mensis: sacrificabāt
super aram que erat cō
tra altare. Et mulieres
que circūcidebant filios
suos: interficiebantur se
cundū iussum regis an
tiochi. Et suspendebant
pueros a ceruicibus per

vniuersas domos earū:
et eos qui acrāiaderunt
eos cruciabant. Et mul
ti de populo israhel diffi
luerunt apud se ut nō
manducarent īmunda:
et elegerunt magis mo
ri q̄m abus coinquinari
īmundis. Et noluerūt
infringere legem dei sāc
tam: et truidati sūt. Et
facta est ira magna su
per populū valde.

II

In diebus illis surrexit
machathias filius io
hannis. filius symeonis
sacerdos ex filijs ioarim
ab iherusalem: et conse
dit in monte modym.
Et habebat filios q̄ūq̄:
iohannan qui cognō
minabatur gaddis. et
symon qui cognomina
batur thasi. et iudas qui
vocabatur machabeus.
et eleazarus qui cogno
minabatur abaron. et
ionathas qui cognomi
nabatur apphus. Hȳ vi
derunt mala que fiebāt
in populo iuda et ī iheru
salem. Et dixit machā
thias. Vae mihi. Ut q̄d
natus sum videre contri
onem populi mei. et
contritionem ciuitatis
sancte: et sedere illic cum
datur in manibus ini
micorum: Sancta in
manu extraneorū fac
ta sunt. Templū eius si
cut homo ignobilis: va
sa glorie eius captiua
abducta sunt. Trucida
ti sunt senes eius ī pla
teis: et iuuenes eius ce
derunt in gladio inimi
corū. Que gens non he
reditauit regnū eius: et
non obtinuit spolia e
ius. Omnis cōpositio
eius ablata est. Que e
rat libera facta est ācil
la. Et ecce sancta nostra
et pulchritudo nostra et
claritas nostra desolata
est: coinquinauerunt e
am gentes. Quid ergo
nobis adhuc viuere.
Et scidit machathias et

filij eius vestimenta sua.
et operuerunt se alijs:
et planxerunt valde. Et
venerunt illuc qui missi
erant a rege antiocho:
ut cogerent eos qui cōfu
gerant in ciuitatē mo
dyn īmolare et accendere
thura. et a lege dei discē
dere. Et multa de populo
israhel consentientes ac
cesserunt ad eos. Sed
mathathias et filij eius.
constanter steterunt. Et
respondentes qui missi
erant ab antiocho: dix
erunt mathathie. Prin
ceps et clarissimus et
magnus es in hac ciui
tate: et ornatus filijs et
fratribus. Ergo accede
prior et fac iussū regis
sicut fecerunt omnes gē
tes et viri iuda et qui re
manserunt in iherusa
lem: et eris tu et filij tui
inter amicos regis. et
amplificatus argento
et auro et muneribus
multis. Et respondit
mathathias: et dixit mg̃
na voce. Et si omnes gē
tes regi antiocho obedi
unt ut discedant vnus
quisq; a seruitute patrū
suorum et consentiant
mandatis eius: ego et fi
lij mei et fratres mei. obe
diemus legi patrū nos
trorū: ppicius sit nobis
deus. Non est nobis uti
le relinquere legem et
iustitias dei. Non audie
mus verba regis anti
chi: nec sacrificabimus
transgredientes legis nr̃e
mandata: ut eamus al
tera via. Et ut cessauit
loqui verba hec: accessit
quidam iudeus in omni
um oculis sacrificare y
dolis sup aram in ciuita
te modyn secundū iusti
tiam regis. Et vidit ma
thathias et doluit: et cō
tremuerunt renes eius.
Et accensus est furor ei⁹
secundū iudiciū legis:
et insiliens trucidauit e
um super aram. Sed et

virum quem miserat
rex anthiochus qui coge
bat īmolare occidit in
ipso tempore: et arā des
truxit. Et zelatus est le
gem: sicut fecit phynees
zambri filio salomi. Et
exclamauit mathathi
as voce magna in ciui
tate dicens. Omnis qui
zelum habet legis: sta
tuens testamentū exeat
post me. Et fugit ipse et
filij eius in montes: et re
liquerunt quecūq; habu
erunt in ciuitate. Tunc
descenderunt multi q̄ren
tes iudiciū et iustitiam
in desertum. ut sederent i
bi ipsi et filij eorum et
mulieres eorū et pecora
eorum: quoniam indu
rauerunt sup eos mala.
Et renunciatum est vi
ris regis et exercitui qui
erant in iherusalē ciui
tate dauid. quoniā dis
cessissent viri quidam
qui dissipauerūt man
datum regis. in loca oc
culta in deserto: et abis
sent post illos multi.
Et statim pręcerūt ad
eos: et constituerūt ad
uersus eos prelium in
die sabbatorū: et dixe
runt ad eos. Resistimus
et nunc adhuc: Exite
et facite secundū verbū
regis: et viuetis. Et dix
erunt. Non exibimus.
neq; faciemus verbum
regis: ut polluamus di
em sabbatorū. Et con
tra uerunt aduersus e
os prelium: et non red
diderunt eis. neq; op
pilauerunt loca occul
ta dicentes. Moriamur
omnes in simplicitate
nostra: et testes erūt su
per nos celum et terra
q̄ inuiste perdis nos.
Et intulerunt eis bellū.
sabbatis. Et mortui sū
ipsi et uxores eorū et fi
lij eorum et pecora eor:
usq; ad mille animas
hominū. Et cognouit
mathathias et amici

eus: et luctum habuerũt
super eos valde. Et dixit
vir proximo suo. Si om
nes fecerimus sicut fra
tres nostri fecerunt. et nõ
pugnauerimus aduer
sus gentes pro anima
bus nostris et iustifica
cionibus nostris: cicius
disperdent nos a terra.
Et cogitauerunt die illa
dicentes. Omnis homo
quicũq; venerit ad nos
in bello die sabbatoꝝ.
pugnemus aduersus e
um: et non morientur
omnes. sicut mortui sũt
fratres nostri in occultis
Tunc congregata est ad
eos synagoga iudeorũ
fortis viribus ex israel:
omnis voluntarius in
lege. Et omnes qui fugi
ebant a malis addita
sunt ad eos: et facti sũt
illis ad firmamentum.
Et collegerunt exercitũ:
et percusserunt peccatores
in ira sua. et viros iniqs
in indignacione sua:
et ceteri fugerunt ad na
ciones ut euaderent. Et
arripuit machathias
et amici eius et destruxe
runt aras: et circũciderũt
pueros incircũcisos q̃t
quot inuenerunt in fi
nibus israhel in fortitu
dine: et persecuti sunt filios
os superbie. Et prospatũ
est opus in manu eorũ:
et obtinuerunt legem de
manibus gentium. et
de manibus regũ: et nõ
dederunt cornu peccatori.
Et appropinquauerunt
dies machathie morien
di: et dixit filijs suis. Nũc
conborata est superbia et
castigacio: et tempus e
uersionis et ira indigna
cionis. Nunc ergo o filij
emulatores estote legis.
et date animas vestras
pro testamento patrum:
et mememote operum
patrũ que fecerunt in ge
neracionibus suis: et ac
cipietis gloriam mag
nam et nomen eternum.

Abraham nonne in tēp
tacone inuentus est fi
delis: et reputatum est
ei ad iustiam: Joseph
in tempore angustie su
e custodiuit mandatū:
et factus est dominus e
gypti. Phynees pater
noster zelando zelū dei:
accepit testamentū sa
cerdocij eterni. Jhesus dū
impleuit verbum: fac
tus est dux israhel. Ca
leph dum testificatur in
ecclesia: accepit hereditā
tem. Dauid in sua mise
ricordia. consecutus est
sedem regni in seculā. He
lyas dum zelat zelum
legis: receptus est in ce
lum. Ananias azarias
mysael. credentes libera
ti sunt de flāma. Dani
hel in sua simplicitate
liberatus est de ore leonū.
Et ita cogitate per gene
racionem et generacio
nem: quia omnes qui
sperant in eum non in
firmantur. Et a verbis
viri peccatoris ne timue
ritis: quia gloria eius
sterqus et vermis est. Ho
die exaltabitur et cras nō
inuenietur: quia conuer
sus est in terram suam:
et cogitacio eius periet.
Vos ergo filij confortā
mini et viriliter agite ī
lege: quia in ipsa glori
osi eritis. Et ecce symon
frater vester scio qd vir cō
silij est: ipsum audite sē
per. et ipse vobis erit pa
ter. Et iudas machabeus
fortis viribus a iuuentu
te sua sit vobis princeps
militie: et ipse aget bellū
populi. Et adducetis vo
omnes factores legis: et
vindicate vindictam po
puli vestri. Retribuite re
tribucionem gentibus:
et intendite in preceptis
legis. Et benedixit eos:
et appositus est ad patres
suos. Et defunctus est cen
tesimo et quadragesimo
sexto anno: et sepultus
est a filijs suis ī sepulchris

patrū suoꝝ in modyn:
et planxerunt eum om
nis israhel plāctu mag
no. III
Et surrexit iudas
qui vocabatur
machabeus filius eius
pro eo: et adiuuabant
eum omnes fratres eius.
et vniuersi qui se cōiūx
erant patri eius: et pug
nabant pugnā israhel
cum leticia. Et dilatauit
gloriā populo suo: et in
duit se lorica sicut gy
gas. et succingebat se arma
bellica sua in pelijs: et
pugnabat castra gladio
suo. Similis factus est le
oni in operibus suis: et
sicut catulus leonis ru
giens in venacione. Et
psequebatur iniquos p
scrutans eos: et qui con
turbabant populū su
um, eos succendit flam
mis. Et repulsi sunt ini
mici pre timore eius: et
omnes operarij iniquita
tis conturbati sunt: et
directa est salus in ma
nu eius. Et exacerbabat
reges multos: et letifica
bat iacob in operibus su
is: et in seculū memoria
eius in benedictione. Et
pambulauit omnes ci
uitates iude. et pdidit im
pios ex eis: et auertit irā
ab israhel. Et nominat⁹
est usq; ad nouissimum
terre: et congregauit pe
rditos. Et congregauit
appollonius gentes: et a
samaria virtutē multā
et magnā ad bellandū
contra israhel. Et cognō
uit iudas. et exiit obuiā
illi: et percussit eum et occidit il
lum. Et ceciderunt vulne
rati multi: et reliqui
fugerunt. Et accepit spo
lia eoꝝ. Et gladium a
pollonij abstulit iudas:
et erat pugnans in eo o
mnibus diebus. Et audi
uit seron princeps exerci
tus syrie qd congrega
uit iudas congregationē
et ecclesiam fideliū secū.

et ait. Faciam michi no
men et glorificabor in
regno: et debellabo iudã
et eos qui cum ipso sũt:
qui spernebant verbum
regis. Et ꝑparauerunt
se. Et ascenderunt cũ eo
castra impiorũ fortes a
auxiliarij: ut faceret vin
dictam in filios israhel.
Et appropinquauerunt
usq; bethoron: et exiuit
iudas obuiam illi cum
paucis. Vt viderunt au
tem exercitũ venientem
sibi obuiam: dixerunt
iude. Quomodo potera
mus pauci pugnare ad
multitudinem tantam
tam fortem: Et nos fati
gati sumus ieiunio ho
die. Et ait iudas. Facile
est concludi multos in
manus paucorũ: et nõ
est differencia in conspec
tu dei celi liberare in mul
tis et in paucis: quia nõ
in multitudine exercitꝰ
victoria belli. sed de celo
fortitudo est. Ipsi veniũt
ad nos in multitudine
contumacie et superbie:
ut disperdant nos et uxo
res nostras et filios nos
tros et ut spolient nos.
Nos vero pugnabimus
pro animabus nostris
et legibus nostris: et ip
se dominus conteret eos
ante faciem nostrã. Vos
autem ne timueritis eos.
Vt cessauit autẽ loqui i
siluit in eos subito: et cõ
tritus est seron et exercitus
tus eius. in conspectu ip
sius. Et ꝑsequebatur e
um in descensu bethoro
ũ usq; in campũ: et ceci de
runt ex eis octingẽti vi
ri: reliqui autem fugerũt
in terram philistiim. Et
cecidit timor iude ac tra
ctũ eius et formido sup
omnes gentes in circu
itu eorum: et peruenit ad
regem nomen eius: et de
prelijs iude narrabant
omnes gentes. Vt audiuit autẽ
audiuit antiochus rex
sermones istos iratus ẽ

animo: et misit et cōgre
gauit exercitū vniuer
si regni sui castra fortia
valde. Et aperuit erariū
suū. et dedit stipendia ex
ercitui in annū: et mā
dauit illis ut essent para
ti ad omnia. Et vidit
qd' defecat pecunia de the
sauris suis. et tributa
regionis modica ppter
dissensionem et plagā
quam fecat in terra. ut
tolleret legitima que e
rant a primis diebus:
et timuit ne non habe
ret et semel et bis in sūp
tus. et donatiua que de
derat ante larga manu.
et habundauerat super
reges qui ante eum fue
rant: consternatus erat
animo valde. Et cogita
uit ire in psidem: ut ac
aperet tributa regionū.
et congregaret argentū
multum. Et reliquit ly
sian hominē nobilem
de genere regali sup ne
gocia regia a flumine
eufraten usq; ad flumē
egipti: et ut nutriret an
thiochum filiū suū do
nec rediret. Et tradidit ei
medium exercitū et elephā
tos. et mandauit ei de om
nibus que volebat et de
inhabitantibus iudā
et iherusalem: et ut mit
teret ad eos exercitū ad
conterendam et exterpan
dam virtutē israhel et re
liquias iherusalem. et
auferendam memoriam
eorū de loco: et ut constitu
eret habitatores filios a
lienigenas in omnibus
finibus eorū: et sorte divi
deret terram eorū. Et rex
assumpsit partem exer
citus residui: et exiuit ab
anthiochia ciuitate regi
ni sui. anno centesimo
quadragesimo et septīo.
Et transtretauit eufraten
flumen: et pambulabat
superiores regiones. Et e
legit lysias ptolomeū fi
lium dorimum. et nyca
norem et gorgiā viros

potentes ex amicis regis?
et misit cum eis quadra
ginta milia virorū et sep
tem milia equitū: ut ve
nirent in terram iuda. et
dissiperent eam secundū
verbum regis. Et possessū
ut irent cum universa vir
tute sua: et venerunt et ap
plicuerunt ammaum in
terra campestri. Et audie
runt mercatores regionū
nomen eorū: et acceperūt
argentum et aurum mul
tum valde. et pueros: et ve
nerunt in castra ut acape
rent filios israhel in seruos.
Et addita sunt ad eos exer
citus syrie: et terre alieni
genarū. Et vidit iudas et
fratres eius quia multipli
cata sunt mala: et exercitus
tus applicabat ad fines e
orū. Et cognouerunt ver
ba regis que mandauit
populo facere in interitū
et consūmacionē: et dixe
runt vnusquisq; ad prox
imū suum. Eruganus de
lectionē populi nostri: et
pugnemus pro populo
nostro et sanctis nostris.
Et congregatus est cōuen
tus ut essent parati in pre
lium: et ut orarent et pe
terent misericordiam et
miserationes. Et iherusa
lem non habitabatur:
sed erat sicut desertū. Non
erat qui ingrederetur et e
grederetur de natis eius:
et sanctū conculcabatur:
et filij alienigenarum e
rant in arce. Ibi erat ha
bitacio gentiū. Et abla
ta est voluptas ab iacob:
et defecit ibi tuba et cytha
ra. Et congregata sunt et
venerunt in massephat
contra iherusalem: quia
locus oracionis erat in
massephat ante in isrl.
Et ieunauerūt die illa:
et induerūt se cilicijs et ci
nere in capite suo: et dis
cinxerunt vestimenta sua.
Et expanderunt libros le
gis de quibus scrutabāt
gentes similitudinem si
mulacrorū suorum: et

attulerunt ornamenta
sacerdotalia et primicias
et decimas. Et suscitaue
runt nazareos qui imple
uerant dies: et clamaue
runt voce magna in ce
lum dicentes. Quid fa
ciemus istis? et quo eos du
cemus? Et sancta tua cō
culcata sunt et contami
nata sunt: et sacerdotes
tui facti sunt in luctu et
humilitate. Et ecce natio
nes conuenerunt aduer
sum nos: ut nos disper
dant. Tu scis que cogitāt
in nos. Quomodo pote
rimus subsistere ante fa
ciem illorū? nisi tu adiu
ues nos. Et tubis excla
mauerunt voce magna.
Et post hoc constituit iu
das duces populi: tribu
nos et centuriones et pē
tecontarcos et decuriones.
Et dixit his qui edifica
bant domos. et spōsabāt
uxores. et plantabant
vineas. et formidolosis:
ut reuerent unusquisq; ī
domū suam secundū le
gem. Et mouerunt cas
tra: et collocauerunt ad
austrum ammaum. Et
ait iudas. Accingimini
et estote filij potentes. Et
este parati in mane. ut
pugnetis aduersū nacio
nes has que conuenerūt
disperdere nos et sancta
nostra? quoniam melius est nos mori in bello?
ꝙm videre mala gentis
nostre et sanctorum. Sic
ut autem fuerit voluntas in celo: sic fiat.

Assumpsit
gorgias quīq;
milia virorum
et mille equites electos:
et mouerunt castra noc
te ut applicarent ad cas
tra iudeorū et pauterent
eos subito. Et filij qui e
rant ex arce: erant illis
duces. Et audiuit iudas:
et surrexit ipse et potētes
pauere virtutem exerci
tuū regis. que erat ī am
maum. Adhuc enī dis

sus erat exercitus a cas
tris. Et venit gorgias in
castra iude nocte: et ne
minem inuenit. Et que
rebant eos in montibus:
quoniam dixit. Fugiūt
hij a nobis. Et cum dies
factus esset apparuit iu
das in campo cum tribꝫ
milibus virorū tantū:
quia tegumenta et gla
dios non habebant. Et
viderunt castra gentiū
valida: et loricatos et eq̄
tatus in circuitu eorum:
et hij docti prelium. Et a
it iudas viris qui secum
erant. Ne timueritis mul
titudinem eorū: et impe
tum ne formidetis. Me
mentote qualiter salui
facti sunt patres nostri
in mari rubro: cum seq̄
retur eos pharao cum ex
ercitu multo. Et nunc
clamemus in celum et
misereatur nostri domi
nus: et memor erit testa
menti patrū nostrorum.
et conteret exercitū istū
ante faciem nostram ho
die: et scient omnes gen
tes quia est qui redimat
et liberet israhel. Et leua
uerunt alienigene oculos
suos. et viderunt eos ueni
entes ex aduerso: et exier̄t
de castris in prelium. Et
tuba cecinerunt hij qui
erant cum iuda et cōgres
si sunt: et conterite sunt
gentes et fugerunt in cā
pum. Nouissimi autem
ceciderunt in gladio. Et
persecuti sunt eos usqꝫ ga
zeron: et usqꝫ in campos
ydumee et azoti et iam
nie. Et ceciderunt ex illis
ad octo milia virorum.
Et reuersus est iudas et ex
ercitus eius sequens eū:
et dixit ad populū. Non
concupiscatis spolia: qa
bellum contra nos est:
et gorgias et exercitus
eius in monte ꝓpe nos.
Sed state contra inimi
cos nostros et expugna
te eos: et post hoc sume
tis spolia. Et adhuc lo

quente iuda: ecce apparu
it pars quedam prospia
ens de monte. Et vidit
gorgias qđ in fugam co
uersi sunt sui: et succen
sa sunt castra. fumus e
nim qui videbatur: decla
rabat quod factum est.
Quibus illi conspectis
timuerunt valde: aspia
ces simul et iudam et
exercitū in campo para
tum ad preliū. Et fuge
runt omnes in campo a
lienigenarū: et iudas re
uersus est ad spolia cas
trorum. Et acceperūt au
rum multū et argentū
et iacinctum. et purpurā
marinā: et opes mag
nas. Et conuersi ymnū
canebant et benedicebāt
in celū quoniam bonus
est: quoniā in seculū mi
sericordia eius. Et facta
est salus magna in isrl
in illa die. Quicūq; au
tem alienigenarū euase
runt: venerunt et annū
ciauerunt lisie. vniuersa

que acciderant. Quibus
auditis ille constern̄at⁹
animo debacebat: qp nō
qualia voluit talia cō
tigerunt in israhel. et q̄
lia mandauit rex. Et se
quenti anno congrega
uit lysias electorū viroꝝ
sexaginta milia et equi
tum quinq; milia: ut
debellaret eos. Et venerūt
in iudeam: et castra po
suerunt in bethoron. Et
occurrit illis iudas cum
decem milibus viris: et
viderunt exercitū fortē.
Et orauit et dixit. Bene
dictus es saluator israel
qui contriuisti impetū
potentis in manu serui
tui dauid: et tradidisti
castra alienigenarū in
manus ionathe filij sa
ul et armigeri eius. Con
clude exercitum istū in
manu populi tui israel:
et confundantur in exerci
tu suo et equitibꝫ. Da
illis formidinem. et tabe
fac audaciam virtutis

eorum: et cōmouebantur
contra ōne sua. Deuce e
os gladio diligencaū te:
et collaudent te omnes
qui nouerunt nomen
tuum in ymnis. Et cō
muserunt: et ceciderunt de
exercitu ylie quīq; mi
lia viroū. Videns autē
ylias suoū fugam et
iudeorum audaciam. et
qd̄ paran sunt aut viue
aut mori fortiter: abiit
ad anthiochiam et ele
git milites. ut mulaplu
cata rursus venirent ī iu
deam. Dixit autē iudas
et fratres eius. Ecce cōtri
ti sunt inimici nostri: as
cendamus nunc mūdare
sancta et renouare. Et
congregatus est omnis
exercatus: et ascenderūt
in montem syon. Et vi
derunt sanctificacionem
desertam. et altare pfa
natū. et portas exustas:
et in atrijs virgulta na
ta sicut in saltu uel in
montibus. et pastofoia
diruta. Sederunt vesti
menta sua. et planxerūt
planctu magno: et im
posuerunt cinerem sup
caput suum: et ceciderūt
in faciem super terram.
Et exclamauerūt tubis
signoū: et clamauerūt
in celum. Tunc ordina
uit iudas viros ut pug
narent aduersus eos qui
erant in arce: donec emū
darent sancta. Et elegit
sacerdotes sine macula
voluntatem habentes
in lege dei. Et mundaue
runt sancta: et tulerunt
lapides contaminacio
nis in locum īmundū.
Et cogitauit de altari ho
locaustoū quod pfa
natum erat: quid de eo
faceret. Et inuadit illu cō
siliū bonū ut destrueret
illud: ne forte esset illis
in obprobrium: quia cō
taminauerūt illud gē
tes et demolit sūt illud.
Et reposuerunt lapides
in monte domus in loco

apto: quo adusq; veniret
pheta et responderet de eis.
Et acceperunt lapides in
tegros secundū legem:
et edificauerunt altare
nouū secundū illud qđ
fuit prius. Et edificaue
runt sancta. et que ītra
domū intrinsecus: et e
dem et atria sanctificā
uerunt: et fecerunt vasa
sancta noua. Et intule
runt candelabrum et al
tare incensorū. et men
sam in templum: et in
censum posuerunt sup
altare. Et accenderunt
lucernas que sup cande
labrū erant: et lucebāt
in templo. Et posuerūt
super mensam panes:
et appenderunt vela: et
consūmauerunt oīa
opera que fecerunt. Et
ante matutinū surrexe
runt quinta et vicesīa
mensis noni. hic mēsis
casleu centesimi quadra
gesimi octaui anni. Et
obtulerunt sacrificium
secundū legem sup alta
re holocaustorū nouū
quod fecerunt. Secundū
tempus et secundum di
em in qua contamina
uerunt illud gentes: in
ipsa renouatum est in
canticis et cytharis et ly
ris. et tubis et cymba
balis. Et cecidit omnis
populus in faciem et
adorauerunt: et bene
dixerunt in celum eum
qui prosperauit eis. Et
fecerunt dedicationem
altaris diebus octo: et
obtulerunt holocausta
cum letitia et salutaria
laudis. Et ornauerunt
faciem templi coronis
aureis et scutulis: et dedi
cauerunt portas et pas
toforia: et imposuerunt
eis ianuas. Et facta est
letitia in populo magn
magna valde: et auer
sum est obprobriū gen
tium. Et statuit iudas
et fratres eius et omnis
ecclesia israhel: ut a

gatur dies dedicaconi altaris in temporibz suis. ab anno in annū p dies octo. a quinta et vicesima mensis casleu cū letitia et gaudio. Et edificauerunt in tempe illo montem syon. et per circuitū muros altos et turres firmas: ne quādo venirent gentes et conculcarent eum. sicut antea fecerunt. Et collocauit illic exercitum ut seruarent eum: et munuit eum ad custodiendā bethsuram: ut haberet populus munitionem cōtra faciem ydumee.

Et factū est ut audierunt gentes in circuitu quia edificatum est altare et sanctuariū sicut prius: irate sunt valde. Et cogitabant tollere genus iacob qui erant inter eos: et ceperūt occidere de populo et persequi. Et debellabat iudas filios esau in ydumea. et eos qui erant in arabattane. quia circūsedebant israhelitas: et percussit eos plaga magna. Et redactus est malias filioz bean. qui erant populo in laqueū et in scandalum. insidiantes ei in via: et conclusi sunt ab eo in turribus. Et applicuit ad eos et anathematizauit eos: et incēdit turres eorum igni cum omnibus qui in eis erant. Et transiit ad filios ammon: et inuenit manū fortem et populū copiosum. et chymotheū ducē ipsorum. Et cōmisit cū eis prelia multa: et contrita sunt in conspectu eorum: et percussit eos. Et cepit cedere ciuitatem et filias eius: et reuersus est in iudeam. Et congregate sunt gentes que sunt in galaad aduersus israhelitas. qui erant in finibus eorū ut tollerēt

eos: et fugerunt in dathe
man munitionem. Et
miserunt litteras ad iu
dam et fratres eius dice
tes. Congregate sūt ad
uersū nos gentes per cir
cuitum ut auferāt nos
et parant venire et occu
pare munitionē in quā
confugimus: et thimo
theus est dux exercitus
eorum. Nunc ergo veni
erue nos de manibus
eorum: quia cecidit mul
titudo de nobis: et omēs
fratres nostri qui erant
in locis ubiq; interfecti
sunt. Et captiuas abdux
erunt uxores eorum et
natos et spolia: et pere
merunt illic ferme mil
le viros. Et adhuc epistо
le legebantur: et ecce alii
nuncij venerunt de gali
lea consarsis tunicis nū
ciantes secundū verba
hec. dicentes cōuenisse
aduersum se a ptholoma
yda. et tyro et sydone: et re
plета est omnis galilea
alienigenis ut nos consu
mant. Vt audiuit autē
iudas et populus sermo
nes istos: conuenit eccle
sia magna cognoscere qđ
facerent fratribus suis q
in tribulatione erant. t
expugnabantur ab eis.
Dixitq; iudas symōi fra
tri suo. Elige tibi viros:
et vade et libera fratres
tuos in galilea. Ego enī
et frater meus ionathas
ibimus in galaditidem.
Et reliquit iosephum fi
lium zacharie et azariā
duces populi. cum resi
duo exercitu in iudea ad
custodiam: et precepit il
lis dicens. Preestote pplō
huic: et nolite bellū com
mittere aduersus gentes
donec reuertamur. Et tra
ta sunt symonis verba
milia ut iret in galileā.
iude autem octo milia ī
galaditidem. Et abiit
symon in galileam: et cō
misit prelia multa cum
gentibus. Et cōtrite sunt

gentes a facie eius: et pse
cutus est eos usq; ad por
tam ptolomaidis. Et ce
ciderunt de gentibus fere
tria milia virorū: et acce
pit spolia eorū. Et assūp
sit eos qui erant in gali
lea. et in arbatis cum ux
oribus et natis. et omni
bus que erant illis: et ad
duxit in iudeam cum leti
cia magna. Et iudas ma
chabeus et ionathas et
fratres eius transierunt
iordanen: et abierunt vi
am trium dierum per de
sertum. Et occurrerunt
eis nabuthei et suscepe
runt eos pacifice: et nar
rauerunt eis omnia que
acciderant fratribus eor
in galaditide: et q̄a mul
ti ex eis comprehensi sūt
in basara et in bosor et
in alimis. et in casphor
et mageth et carnaym.
Hec omnes ciuitates mu
nite et magne. Sed et in
ceteris ciuitatibus gala
ditidis. tenentur comp̄
hensi. Et in crastinū cōsti
tuerunt admouere exer
citum ciuitatibus his:
et cōprehendere et tollere e
os in vna die. Et conuer
tit iudas et exercitus eius
viam in desertum bosor
repente: et occupauit ciui
tatē. Et occidit omnem
masculū in ore gladij:
et accepit spolia eorum:
et succendit eam igni.
Et surrexerunt inde nocte:
et ibant usq; ad munia
onem. Et factum est di
luculo cum allevassent
oculos suos: et ecce popu
lus multus quus non
erat numerus. portantes
scalas et machinas ut
cōprehenderent munico
nem et expugnarēt eos.
Et vidit iudas quia cepit
bellū: et clamor belli as
cendit ad cælum sicut tu
ba. et clamor magnus
de ciuitate: dixit exercitu
i suo. Pugnate hodie p
fratribus vestris. Et ve
nit tribus ordinibz post

cos. Et exclamauerunt
tubis: et clamauerūt in
oracione. Et cognouerūt
castra thymothei quia
machabeus est: et refu
gerunt a facie eius. Et
percusserunt eos plaga
magna. Et ceciderūt ex
eis in illa die fere octo
milia virorū. Et diuer
tit iudas in maspha: et
expugnauit eā et cepit eā.
Et occidit omnē masculum eius. et sumpsit spo
lia eius: et succendit eā
igni. Inde profectus cepit
casbon. et maged. et bo
zor: et reliquas ciuitates
galaaditidis. Post hec
autem verba congrega
uit thymotheus exerci
tum alium: et castra p
posuit contra raphon.
trans torrentem. Et mi
sit iudas speculan exerci
tum. Et renunciaue
runt ei dicentes. quia cō
uenerunt ad eum omnes
gentes que in arduis
nostro sunt. exercitus
multus nimis: et arabas
conduxerūt in auxiliū
sibi: et castra posuerunt
trans torrentem. parati
venire ad te in prelium.
Et abiit iudas obuiam
illis. Et aut thymotheus
principibus exercitus
sui. Cum appropiauerit
iudas et exercitus eius
ad torrentem aque: si
transierit ad nos prior
non poterimus sustinē
eum: quia potens pote
rit aduersum nos. Si ve
ro timuerit transire et
posuerit castra citra flu
men: transfretemus ad
eos. et poterimus aduer
sus illum. Vt autem ap
propinquauit iudas ad tor
rentem aque: statuit scri
bas populi seuis torren
tem. et mandauit eis di
cens. Neminē hominū
reliquerītis: sed veniant
omnes in prelium. Et trās
fretauit ad illos prior:
et omnis populus post
eum. Et contrite sūt ante

ante faciem eorum om
nes gentes: et proiecerit
arma sua: et fugerunt
ad fanū quod est in char
naym. Et occupauit ip
sam ciuitatem: et fanū
succendit igni cum om
nibus qui erant in ipso.
Et oppressa est carnaym:
et non potuit sustinere
contra faciem iude. Et
congregauit iudas uni
uersos israhelitas qui e
rant in galaditide a
mīmo usq; ad maximū.
et uxores eorum et natos
et exercitum magnum
valde: ut venirent in ter
ram iude. Et venerunt
usq; ephron. Et hec ciui
tas magna in ingressu
posita munita valde: et
non erat declinare ab ea
dextra uel sinistra: sed p
mediam uiam erat. Et in
duserunt seny qui erāt
in ciuitate: et obstruxe
runt portas lapidibus.
Et misit ad eos iudas ver
bis pacificis dicēs. Trāl
eamus per terram vel
tram ut eamus in terrā
nostram: et nemo vob
nocebit: tantū pedibus
transibimus. Et nole
bant eis aperire. Et pre
cepit iudas predicare in
castris: ut applicarent
vnusquisq; in quo erat
loco. Et applicauerunt se
uiri virtutis: et oppug
nauit ciuitatem illam
tota die et tota nocte: et
tradita est ciuitas ī ma
nu eius. Et peremit
omnē masculum in ore
gladij: et eradicauit eā.
Et accepit spolia eius: et
transijt per totam ciui
tatem sup inimicos. Et
transgressi sunt iordanē
in campo magno. cōtra
faciem bethsan. Et erat
iudas congregans extre
mos: et exhortabatur po
pulū per totam viam do
nec venerunt in terrā iu
da. Et ascenderūt in mon
tem syon cum leticia et
gaudio: et obtulerunt

holocausta. qđ nemo ex
eis audiscet donec reuer
tarentur in pace. Et in di
ebus quibus erat iudas
et ionathas in terra ga
laad. et symon frater ei⁹
in galilea contra faciē
ptholomaydis: audiuit
ioseph⁹ zacharie filius.
et azarias princeps vir
tutis res bene gestas. et
prelia que facta sunt: r
dixit. faciamus et ipi no
bis nomen: et eam⁹ pug
nare aduersum gentes q̄
in circuitu nostro sunt.
Et precepit his qui erant
in exercitu suo: et abie
runt iamniam. Et exiuit
gorgias de ciuitate et ci
ri eius obuiam illis in
pugnam: et fugati sunt
ioseph⁹ et azarias usq;
in fines iude. Et ceciderūt
illa die de populo israel
ad duo milia viri. Et fac
ta est fuga magna ī po
pulo: quia non audie
runt iudam et fratres e
ius: existimantes se fort
ter facturos. Ipsi autem
non erant de semine viro
rū illorum: per quos sa
lus facta est in israhel.
Et viri iuda magnificati
sunt valde in conspectu
omnis israhel. et gentiū
omniū ubi audiebatur
nomen eorum: et conue
nerūt ad eos fausta ac
clamantes. Et exiuit iu
das et fratres eius: et expug
nabant filios esau ī ter
ra que ad austrum est.
Et pausit chebron et filu
as eius. et muros eius:
et turres eius succendit ī
circuitu. Et mouit castra
ut iret in terrā alienigena
rū: et pambulabat samari
am. In illa die ceciderūt
sacerdotes in bello. dum
vult fortiter facere: dū si
ne consilio exiit in preli
um. Et declinauit iudas
in azotum. in terrā alie
nigenarum: et vidit a
ras eorū: et spolia deorū
ipsorū succendit igni.
Et cepit spolia ciuitatū:

et reuersus est in terram
Iuda. VI
Trex anthoch⁹
pambulauit
supiores regiones. Et
audiuit esse elimaydem
auitatem in pside nobi
lissimam et copiosam ī
argento et auro. cemplū
q̄ in ea lopides valde:
et illic velamina aurea
et lorice et scuta que relī
quit alexander philippi
rex macedo. qui regna
uit primus in grecia. Et
venit et querebat ciuita
tem capere et depredari eā
et nō potuit: quoniam
innotuit sermo hijs qui e
rant in ciuitate: et insur
rexerunt in prelium. Et
fugit inde. et abijt cū tris
titia magna: et reuersus
est babiloniam: Et venit
qui nuncaret ei in pside
quia fugata sunt castra
que erant in terra iuda.
et quia abijt lisias cum
virtute fortī in primis et
fugatus est a facie iudeo
rum: et ī ualuerunt ar
mis et viribus et spolijs
multis que ceperunt in
castris que ceciderunt: et
quia diruerunt abhomi
nacionem quam edifica
uerat sup altare quod e
rat in iherusalem. et sanc
tificacionem sicut prius
circūdederunt muris excel
sis: sed et bethsuram ciui
tatem suam. Et factū est
ut audiuit rex sermones
istos: expauit et cōmot⁹
est valde. Et decidit in lec
tum. et incidit in langue
rem pre tristicia: quia nō
est factum sicut cogitabat.
Et erat illic dies multos:
quia renouata est in eo
tristicia magna. Et ar
bitratus est se mori: et
vocauit omnes amicos
suos: et dixit illis. Recef
sit somnus ab oculis
meis: et conadi et cor mu
corde pre sollicitudine: et
dixi in corde meo. In q̄n
tam tribulacionem de
ueni. et in quos fluctus

tristitiae in qua nunc sū:
quia iocundus eram et
dilectus in potestate me
a. Nunc vero reminiscor
malorū que fecit in iheru
salem. vnde abstuli om
nia spolia argentea et
aurea que erant in ea: et
misi auferri habitantes
iudeam sine causa. Cog
noui ergo quia ppter ea
inuenerunt me mala ist
ta: et ecce pereo tristicia
magna in terra aliena.
Et vocauit philippum
vnū de amicis suis et p
posuit eum sup vniuer
sum regnū suum: et de
dit ei dyadema et stolā
suam et anulum: ut ad
duceret anthiochū filiū
suū. et nutriret eum et
regnaret. Et mortuus
est illic anthiochus rex:
anno centesimo quadra
gesimo et nono. Et cog
nouit lysias quoniam
mortuus est rex: et cōsti
tuit regnare anthiochū
filiū eius quē nutriuit
adolescentem. et vocauit
nomen eius eupator. Et
hi qui erant in arce con
cluserant israhel in circu
itu sanctorū. et querebāt
eis mala semper ad fir
mamentū gentium. Et
cogitauit iudas dispdere
eos: et conuocauit vniu
sum populū ut obsiderēt
eos. Et congregati sunt simul:
et obsederunt eos anno
centesimo et quinquage
simo. Et fecerunt balis
tas et machinas. Et exi
erunt quidam ex eis qui
obsidebantur: et adiūxe
runt se illis aliqui ex i
pys israhel: et abierunt
ad regem et dixerūt. Quo
usq; non facis iudiciū:
et vindicas fratres nros:
Nos decreuimus seruire
patri tuo et ambulare
in preceptis eius: et obse
qui edictis eius. Et filii
populi nostri ppter hoc
abalienabant se a no
bis: et quicūq; inuenie
bantur ex nobis interfi

debantur: et hereditates
nostre diripiebantur. Et
non ad nos tantū extende
derunt manū: sed et in
omnes fines nostros. Et
ecce appliauerunt hodie
ad arcem in iherusalem
occupare eam: et munitio
nem in bethsura mu
nierunt. Et nisi preueni
ris eos velocius. maiora
ḡm hec facient: nec poteris
obtinere eos. Et ut audiuit
rex ut audiuit: et conuo
cauit omnes amicos su
os et principes exercitus
sui. et eos qui sup equites
erant. Sed et de regnis a
lijs et de insulis. et mari
timis venerunt ad eū:
exercitus conductitius.
Et erat numerus exerci
tus centum milia pedi
tum. et viginti milia e
quitū: et elephanti triḡ
ta duo docti ad prelium.
Et venerunt p ydumeā
et appliauerunt ad beth
suram: et pugnauerūt
dies multos. Et fecerūt
machinas. Et egressi
et succenderunt eas igni:
et pugnauerunt viriliter. Et recessit iudas ab ar
ce: et admouit castra ad
bethzachara contra cas
tra regis. Et surrexit an
te lucem: et conclauit ex
ercitus impetū contra
viam bethzachara. Et cō
pauerunt se exercitus in
prelium: et tubis cecinerūt:
et elephantis ostenderūt
sanguinem vue et mori.
ad acuendos eos in prelium. Et diuiserunt bestias per legiones. Et as
signauerunt singulis elephā
tis mille viri in loricis
conclathenatis: et galee
ree in capitibus eorū: et
quingenti equites ordina
ti. vnicuiq; bestie electi e
rant. Hi ante tempus
ubicūq; erat bestia ibi e
rant: et quocūq; ibat i
bant: et non discedebāt
ab ea. Sed et turres lig
nee sup eos firme. prote
gentes super singulas

bestias: et sup eas machi
ne. Et super singulas
uiri uirtutis triginta du
o. qui pugnabant desu
per: et intus magister bel
le. Et residuū equitatū
hunc et inde statuit in du
as partes tubis excercitū
cōmouere: et purgere cō
stipatos in legionibz eī.
Et ut refulsit sol in clipe
os aureos et ereos: resplē
duerunt montes ab eis:
resplenduerunt sicut lā
pades ignis. Et distincta
est pars excercitus regis
per montes excelsos: et a
li per loca humilia: et i
bant caute et ordinate.
Et cōmouebantur oēs
inhabitantes: a uoce mul
titudinis eorū et incessu
tube. et collisione armo
rū. Erat enim excercitus
magnus valde et fortis.
Et appropiauit iudas et
excercitus eius in preliū:
et ceciderunt de excercitu
regis sexcenti uiri. Et vi
dit eleazar filius saura

unam de bestijs loricatā
lorcas regis: et erat emi
nens sup ceteras bestias:
et uisum est ei qđ in ea es
set rex. Et dedit se ut libe
raret populū suū: et ac
quireret sibi nomen eter
nū. Et accurrit ad eam
audacter in mediū legi
onis. interficiens a dex
tris et a sinistris: et cade
bant ab eo hinc et illuc.
Et uuit sub pedes elephā
ti: et supposuit ei. et occi
dit eum. Et cecidit in ter
ram sup ipsum: et mor
tuus est illic. Et uidentes
uirtutem regis et impe
tum excercitus eius: dif
fugerunt ab eis. Castra au
tem regis ascenderūt con
tra eos in iherusalē. Et
applicuit castra regis ad
iudam et montē syon:
et fecit pacem cū hijs qui
erant in bethsura. Et ex
ierunt de ciuitate: quia
non erant eis ibi alimē
ta conclusis: quia sab
bata erant terre. Et com

prehendit rex bethsuram:
et constituit illic custo
diam seruare eam. Et
conuertit castra ad loc̄
sanctificationis dies mlt̄
tos. Et statuit illic balis
tas et machinas. et ig
nis iacula et tormenta
ad lapides iactandos: et
spicula. et scorpios. ad
mittendas sagittas. et
fundibula. Fecerunt au
tem et ipsi machinas ad
uersus machinas eor̄ū:
et pugnauerūt dies mlt̄
tos. Esce autē non erant
in auxilio: eo qd̄ septim⁹
annus esset. Et qui remā
serant in iudea de gentib⁹.
consūpserant reliquias
eor̄um que reposita fue
rant. Et remanserūt in
sanctis viri pauci: quo
niam obtinuerat eos fa
mes: et dispersi sūt vnus
quisq⁹ in loc̄ū suum. Et
audiuit lysias qd̄ philip
pus quem constituit rex
anthiochus cū adhuc
viueret ut nutriret anti

ochum filiū suū. et regna
ret. reuersus esset a pside
et media et excercitus qui
abierat cū ipso: et quia q̄
rit sibi apte regni negocia:
festinauit ire et dicere ad
regem et duces exercitus.
Deficimus cotidie. et esca
nobis modica est et loc⁹
quē obsidemus est muni
tus: et incūbit nobis or
dinare de regno. Nunc
itaq⁹ demus dextras homi
nibus istis. et faciamus
cum illis pacem. et cum
omni gente eor̄ū: et con
stituamus illis ut am
bulent in legitimis suis
sicut prius. Propter legi
tima enim ipsor̄ū que
despeximus irati sunt: et
fecerunt omnia hec. Et
placuit sermo in conspec
tu regis et principū: et
misit ad eos pacē facere:
et receperūt illam. Et iu
rauit illis rex et p̄incipes:
et exierunt de munitiōe.
Et ingressus est rex montem
syon et vidit munitionē

loa: et rupit actus iura
mentum quod iurauit.
Et mandauit destruere
murū in gyzo: et discef
sit festinanter. Et reuer
sus est anthiochiam et
inuenit philippū domi
nantē ciuitat: et pug
nauit aduersus eum: et
occupauit ciuitatē. VII

Anno centesimo
quinquagesimo
primo. exijt de
metrius seleuci filius ab
urbe roma: et ascendit
cū paucis viris in ciuita
tem maritimā: et regna
uit illic. Et factum est
ut ingressus est in domū
regni patrū suorum. cō
prehendit excecratus an
thiochū et lisiam: ut ad
ducerent eos ad eum. Et
res ei innotuit: et ait. No
lite michi ostendere fa
ciem horum. Et occidit e
os excecratus. Et sedit de
metrius super sedem reg
ni sui. Et venerūt ad eū
viri iniqui et impij ex
israhel. et alchimus dux
eorū qui volebat fieri sa
cerdos: et accusauerunt
populū apud regem di
centes. Pdidit iudas et
fratres eius amicos tu
os: et nos disperdidit de
terra nostra. Nunc ergo
mitte virū cui credis. illi
eat et videat exterminiū
omne quod fecit nobis
et regionibus regis: et
puniat omnes amicos
eius et adiutores eorū.
Et elegit rex ex amicis su
is bachidem. qui domīa
batur trans flumē. mag
nū in regno et fidelē regi:
et misit eum. Et alchi
mū impiū constituit in
sacerdocium: et mandā
uit ei facere vltionem in
filios israhel. Et surrexe
runt et venerunt cum ex
ercitu magno in terrā
iudā. Et miserunt nūcī
os et locuti sunt ad iudā
et fratres eius verbis pa
cificis in dolo: et non in
tenderunt sermonibus

eorū. Viderunt enī quia
venerunt cū exercitu
magno. Et cōuenerūt
ad alchimū et bachidē
congregacio scribarum.
requirere que iusta sunt.
et primi assidei qui erāt
in filijs israhel: et exqui
rebant ab eis pacē. Dix
erunt enim. Homo sacer
dos de semine aaron ve
nit: non decipiet nos. Et
locutus est cū eis verba
pacifica: et iurauit illis
dicens. Non inferemus
vobis malum: neq; ami
cis vestris. Et credidērūt
ei. Et cōprehendit ex eis
sexaginta viros: et occi
dit eos in vna die secūd
verbum quod scriptum
est. Carnes sanctorū tu
orum et sanguinē ipso
rū effuderunt in circuitu
hierusalem: et non erat
qui sepeliret. Et incubu
it timor et tremor in om
nem populū: quia dix
erunt. non est in eis veri
tas et iudicium. Transi
gressi sunt enim constitu
tum: et iusiurandū
quod iurauerūt. Et mo
uit bachides castra ab ie
rusalem. et applicuit in
bethzeta. Et misit et cō
prehendit multos ex eis.
qui a se refugerant. Et
quosdā de populo mac
tauit: et in puteū mag
nū proiecit. Et cōmisit
regionem alchimo: et
reliquit cum eo auxiliū.
in adiutoriū ipsi. Et ab
iit bachides ad regem: et
iactis agebat alchimus
pro principatu sacerdo
tii sui. Et cōuenerunt ad eū
omnes qui perturbabant
populū suum: et obtinu
erunt terrā iuda: et fecerūt
plagā magnā in israel.
Et vidit iudas omnia ma
la que fecit alchimus et
qui cum eo erant filijs is
rahel. plus multo q̄ gen
tes: et exijt in omnes fines
iude in circuitu. et fecit
vindictam in viros desci
tores: et cessauerūt ultra

erare i regionē. Audit autem alchimus qđ ꝑcualuit iudas et qui cū eo erant: et cognouit quia non potest sustinere eos. Et regressus est ad regē: et accusauit eos multis criminibus. Et misit rex nycānorem unū ex principibus suis nobilioribus qui erat inimicissimus israhel: et mandauit ei euertere populū. Et venit nycānor in iherlim cum exercitu magno: et misit ad iudam et ad fratres eius cum dolo verbis pacificis dicēs. Non sit pugna inter me et vos: veniam cum viris paucis et videam faciles vestras cum pace. Et venit ad iudam. Et salutauerunt se inuicem pacifice: et hostes parati erāt rapere iudam. Et innotuit sermo iude quoniam cum dolo venerat ad eū: et conterritus est ab eo et amplius noluit videre faciem eius. Et cognouit nycānor quoniam denudatū est consiliū eius: et exiuit obuiam iude in pugnam iuxta caphar salama. Et ceciderunt de nycanoris exercitu fere quinq; milia viri: et fugerunt in ciuitatem dauid. Et post hec verba ascendit nycanor in montem syon. Et exierunt de sacerdotibus populi salutare eum in pace: et demonstrare ei holocaustomata que offerebantur pro rege. Et irridens spreuit eos et polluit: et loquutus est superbe: et iurauit cum ira dicens. Nisi traditus fuerit iudas et exercitus eius in manus meas: continuo cū regressus fuero in pace. incendam domū istam. Et exiit cū ira magna. Et intrauerunt sacerdotes et steterūt ante faciem altaris et templi: et flētes dixerunt.

Tu elegisti domū istam
domine ad inuocandū
nomen tuū in ea: ut esset
domus oracionis et obse
cracionis populo tuo.
Fac vindictam in homi
ne isto et exercitu eius: et
cadant in gladio. Memē
to blasphemias eorum:
et ne deseris eas ut pmane
ant. Et exijt nycanor ab
ihrusalem et castra ap
plicuit ad bethoron: et
occurrit illi exercitus sy
rie. Et iudas applicuit in
adarsa: cū tribus milibz
viris. Et oravit iudas et
dixit. Qui missi erant
a rege sennacherib dñe.
qui blasphemauerunt
te: exijt angelus et pcus
sit ex eis centū octogin
ta quinqz milia. Sic cō
tere exercitum istum in
conspectu nostro hodie:
et sciant ceteri quia ma
le loquutus est sup sancta
tua: et iudica illum se
cundū malicam illius.
Et cōmiserunt exercitus
pcliū tercia decima die
mensis adar. Et contri
ta sunt castra nycanō
ris: et cecidit ipse pmus
in pclio. Vt vidit aut
exercitus eius quia cecī
dit nycanor: proiecerunt
arma sua et fugerunt.
Et psecuti sunt eos viam
die vnius ab adasor usq
quo veniatur gazera:
et tubis cecinerunt post
eos cum significacionibz.
Et exierunt de omnibus
castellis iudee in circuitu:
et vendicabant eos cornu
bus: et conuertebantur
iterū ad eos. Et ceciderunt
omnes gladio: et nō est
relictus ex eis nec vnus.
Et acceperunt spolia eoz
et predam: et caput nyca
noris amputauerunt et
dexteram eius quam extē
derat superbe: et attulerunt
et suspenderunt contra ie
rusalem. Et letatus ē po
pulus valde: et egerunt
diem illam in leticia mgna.
Et constituit agi om

nibus annis diem istā:
terra adama die mensis
adar. Et siluit terra tota
dies pauos. VII

ET audiuit iu
das nomen ro
manorū quia
sunt potentes viribus.
et acquiescunt ad omnia
que postulantur ab eis:
et quicūq; accesserunt ad
eos statuerunt cum eis a
micicias: et quia sūt po
tentes viribus. Audierūt
prelia eorū: et virtutes bo
nas quas fecerunt in ga
lacia. quia obtinuerunt
eos et duxerunt sub tribu
tum: et quanta fecerunt
in regione hyspanie: et
qd in potestatem redege
runt metalla argenti et
auri que illic sunt. Et pos
sederunt omnē locum cō
silio suo et patientia: lo
ca que longe erant val
de ab eis. Et reges qui su
pueniebant illis ab extre
mis terre contriuerunt:
et pauserunt eos plaga
magna. Ceteri autē dan
tes tributum omnibus
annis. Et philippum et
psenia acaorū regem et ce
teros qui aduersus eos
arma tulerunt. contriue
runt in bello: et obtinu
erunt eos. Et antiochū
magnū regem asye qui
eis pugnam intulerat
habens centum viginti
elephantos. et exercitū
magnū valde: contritū
ab eis. Et quia cognerūt
eum virū et statuerunt
ei ut duret ipse et qui reg
nauerunt post eum tri
butum magnū: et darent
obsides et constituū et re
gionem medeū. et iudos
et medos de opimis regi
onibus eorū: et acceptas
eas ab illis dederūt eume
nū regi. Et quia qui erāt
apud elladan. voluerūt
ire et tollere eos: et inno
tuit sermo hys et misert
ad eos ducem vnū r pug
nauerunt contra illos.
et ceciderunt ex eis multi:

et captiuas duxerunt uxo
res eoꝝ et filios et diri
puerunt eos: et terrā eoꝝ
possederunt. et destruxerūt
muros eorum: et in seruu
tutem illos redegerūt usq;
in hunc diem. Et reliqua
regna et insulas que alu
quando resistebant illis
exterminauerūt: et ī po
testatem redegerunt. Cū
amicas autem suis et q̄
in ipsis requiem habebāt:
conseruauerūt amicaā.
Et obtinuerunt regna q̄
erant proxima et que lō
ge: quia quicūq; audie
bant nomen eoꝝ time
bāt eos. Quibus vero vel
lent auxilio esse ut regna
rent regnabant: quos
autem vellent regno depu
babant: et exaltati sunt
valde. Et in omnibus is
tis nemo portabat dya
dema: nec induebatur
purpura. ut magnifica
retur in ea. Et quia curi
am fecerunt sibi et cotī
die consulebant trecentos
viginta consiliū agentes
sēper de multitudine: ut
que digna sunt gerant.
Et cōmittunt vni homini
magistratū suum per sīn
gulos annos. dominari
vniuerse terre sue: et om
nes obediunt vni: et nō
est inuidia neq; zelus in
ter illos. Et elegit iudas
eupolemū filiū iohānis
filij iacob. et iasonem filiu
um eleazari: et misit eos
romā. constituere cū illis
amicaā et societatem: et
ut auferrent ab eis iugū
grecoꝝ: quia viderunt
q̄ in seruitutem preme
rent regnū israhel. Et ab
ierunt romā nam mul
tam valde: et introierūt
curiam et dixerunt. Judas
machabeus et fratres eiꝰ
et populus iudeoꝝ misi
runt nos ad vos: statue
vobiscū societatem et pa
cem. et conscribere nos so
cios et amicos vestros.
Et placuit sermo in con
spectu eoꝝ. Et hoc rescrip

tum quod rescripserunt
in tabulis eris et miserit
in iherusalem: ut esset a
pud eos ibi memoriale
pacis et societatis. Bene
sit romanis et genti iude
orum in mari et in terra
in eternū: gladius q̄z et
hostis procul sit ab eis.
Ꝺ si institerit bellū ro
manis prius. aut om
nibus sociis eorū in om
ni dominatione eorum:
auxilium feret gens iu
deorū. put tempus dicta
uerit corde pleno. Et pe
cuniabus non dabunt
nec̄z subministrabunt
tritacum. arma. pecuni
am. naues. sicut placu
it romanis: et custodiēt
mandata eorū nichil ab
eis accipientes. Simili
ter autem et si gens iude
orū prius acciderit bellū:
adiuuabunt romani
ex animo prout eis tem
pus permiserit. Et adiu
uantibus non dabitur
tritacū. arma. pecunia.
naues. sicut placuit ro
manis: et custodient mā
data eorum absq̄z dolo.
Secundū hec verba cōsti
tuerunt romani popu
lo iudeorū. Ꝺ si post hec
verba hij aut illi addere
uel demere ad hec aliq̄d
voluerint: faciant ex p
posito suo. Et quecūq̄z
addiderint uel dempserit
rata erit. Sed et de mal
que demetrius rex fecit
in eos: scripsimus ei di
centes. Quare grauasti
iugum tuū super ami
cos nostros et socios iu
deos. Si ergo iterū adie
rint nos aduersum te.
faciemus illis iudicium:
et pugnabimus tecum
mari terraq̄z.

IX

In tercia ubi audi
uit demetrius q̄a
cecidit nycanor et
exercitus eius in prelio:
apposuit bachidem et al
cimū iterum mittere i
udeam: et dextrū exerci
tum illis. Et abierunt

viam que duat in galga
la: et castra posuerũt in
mesaloth que est in arbel
lis. et occupauerunt eã:
et peneruntanimas ho
mĩũ multas. In men
se primo anni centesimi
quinquagesimi et secũ
di: applicuerũt exercitũ
ad iherusalem. Et surrex
erunt et abierunt in be
rea viginti milia virorũ:
et duo milia equitũ. Et
iudas castra posuerat in
laysa: et tria milia viri
cum eo electi. Et viderũt
multitudinẽ exercitus
quia multa sunt: et ti
muerunt valde. Et mul
ti subtraxerunt se de cas
tris: et non remanserũt
ex eis nisi octingenti vi
ri. Et vidit iudas qd̃ de
fluxit exercitus suus et
bellum purgebat eũ:
confractus est corde. qui
a non habebat tempus
congregandi eos: et dis
solutus est. Et dixit his
qui residui erant. Sur
gamus et eamus ad ad
aduersarios nostros: si
poterimus pugnare ad
uersus eos. Et auertebãt
eum dicentes. Non pote
rimus: sed liberemꝰ ani
mas nostras modo et re
uertamur ad fratres nos
tros: et tunc pugnabimꝰ
aduersus eos. Nos autẽ
pauci sumus. Et ait iu
das. Absit istam rem fa
cere: ut fugiamus ab eis.
Et si appropiauit tempꝰ
nostrum moriamur in
uirtute ppter fratres nos
tros: et non inferamus
crimen glorie nostre. Et
mouit exercitus de cas
tris: et steterũt illis obui
am. Et diuisi sunt equi
tes in duas partes: et fũ
dibularij et sagittarij
precedebant exercitum: et
primi certaminis omnes
potentes. Machides autẽ
erat in dextro cornu. Et
proximauit legio ex du
abus partibus: et cla
mabant tubis. Excla

manerunt autem et qui
erant ex parte iude ea am
pli⁹: et cōmota est terra
a voce exercatuū: et con
missum est prelium a ma
ne usq; ad vesperam. Et
vidit iudas quia firmu
or est pars exercatus ba
chidis in dextris: conuene
runt cum ipso omnes cō
stantes corde. Et contrita
est dextera pars ab eis: et p
secutus est eos usq; ad mō
tem azoti. Et qui in sinis
tro cornu erant viderūt
qđ contritū est dextrū cor
nu: et secuti sunt post iu
dam et qui cum ipso erāt
a tergo. Et ingrauatum
est prelium: et ceciderunt
vulnerati ex hys et illis.
Et iudas cecidit: et ceteri
fugerunt. Et ionathas
et symon tulerunt iudā
fratrem suū⁹: et sepelierūt
eum in sepulchro patrū
suorū in ciuitate modyn:
et fleuerunt eum omnis
populus israhel planc
tu magno. Et lugebant
dies multos: et dixerunt.
Quomodo cecidit potens.
qui saluū faciebat israh⁹.
Et cetera verba iude et bel
lorū et virtutum quas
fecit. et magnitudinis e
ius non sunt descripta:
multa enim erant valde.
Et factū est post obitum
iude. emerserūt iniqui in
omnibus finibus israh⁹:
et exorti sunt omnes qui
operabantur iniquitatē.
In diebus illis facta est
fames magna valde: et
tradidit se bachidi om
nis regio eorū cum ipis.
Et elegit bachides impi
os viros et constituit eos
dominos regionis⁹: et ex
quirebant et pscutabā
tur amicos iude et addu
cebant eos ad bachidem:
et vindicabat in illos et
illudebat. Et facta ē tribu
latio magna in israhel:
qualis non fuit ex qua
die non est visus pphēta
in israhel. Et congrega
ti sunt omnes amici iu

de: et dixerunt ionathe.
Ex quo frater tuus iudas defunctus est vir similis a non est. qui exeat cõtra inimicos bachidẽ. et eos qui inimici sunt genti nostre. Nunc itaq; te elegimus hodie pro eo nobis esse principem et ducem: ad bellandum bellũ nostrum. Et suscepit ionathas tempore illo principatũ: et surrexit loco iude fratris sui. Et cognouit bachides: et quærebat eũ occidere. Et cognouit ionathas et symõ frater eius et omnes qui cum eo erant: et fugerũt in desertum thecue: et cõsederunt ad aquã lacus asphar. Et cognouit bachides: et die sabbatorũ venit ipse et omnis exercitus eius trans iordanẽ. Et misit fratrẽ suum ducem populi: et rogauit nabuchodos amicos suos. ut cõmendaret illis apparatũ suũ qui erat

copiosus. Et exierunt filij iambri et madabas. et cõprehenderunt iohannen et omnia que habebat: et abierunt habentes ea. Post hec verba renunciatũ est ionathe et symoni fratri eius quia filij iambri faciunt nuptias magnas: et ducũt sponsam ex madaba. filiam vnius de magnis principibus chanaan. cũ ambitione magna. Et recordati sunt sanguinis iohannis fratris sui: et ascenderunt et absconderunt se sub tegumento montis. Et leuauerunt oculos suos et viderunt: et ecce tumultus et apparatus multus: et sponsus processit et amici eius et fratres eius obuiam illis cum tympanis et musicas. et armis multas. Et surrexerũt ad eos cum insidijs et occiderũt eos: et ceciderunt multi vulnerati: et residui fugerunt

in montem. Et acceperunt omnia spolia eorū. Et conuersę sūt nuptiae in luctū: et vox musicorum ipsorū in lamentum. Et vindicauerunt vindictam sanguinis fratris sui: et reuersi sūt ad ripam iordanis. Et audiuit bachides: et venit die sabbatorū usq; ad ripam iordanis in virtute multa. Et dixit ad suos ionathas. Surgamus: et pugnemus cōtra inimicos nostros. Non est enī hodie: sicut heri et nudius tertius. Ecce enim bellū ex adū so: aqua vero iordanis hinc et inde et ripe. et paludes. et salaus: et non ē locus diuertendi. Nunc ergo clamate in celum: ut liberemini de manu inimicorū vestrorū. Et cōmissū est bellū. Et extendit ionathas manū suā paucere bachidem: et diuertit ab eo retro.

Et desiluerunt ionathas et q̄ cum eo erant in iordanē. et transnatauerunt ad eos iordanem: et ceciderūt de parte bachidis die illa mille viri. Et reuersi sūt ierusalem. Et edificauerunt ciuitates munitas in iudea: munitionem que erat in iericho et ī ammaū. et in bethoron. et bethel. et thamnatan. et fara et topo: muris excelsis et portis et seris. Et posuit custodiam ī eis: ut inimicas exercerēt in israhel. Et munuit ciuitatē bethsurā. et gazera. et arcem: et posuit in eis auxilia et apparatum escarum. Et accepit filios principū regionis obsides: et posuit eos in arce in ierusalem ī custodia. Et anno centesimo quīquagesimo tertio mēse secundo. precepit alcimus destrui muros domus sancte interioris. et destruere opera pphetarū: et cepit

destruere. In tempe illo p
cussus est alchimus. et
impedita sunt opera il
lius: et obstupuit os
eius. et dissolutus est pa
ralisi: nec ultra loqui
potuit verbū et manda
re de domo sua. Et mor
tuus est alchimus in tē
pore illo cum tormento
magno. Et vidit bach
des quoniam mortuus
est alchimus. et reuer
ē ad regem: et siluit ter
ra annis duobus. Et
cogitauerunt omnes i
qui dicentes. Ecce iona
thas et qui cum eo sunt
in silencio habitant cō
fidentes. Nunc ergo ad
ducamus bachidem: et
cōprehendet eos omnes
in una nocte. Et abie
runt: et consilium a de
derunt. Et surrexit ut ve
niret cum exercitu mul
to. Et misit epistolas so
cijs suis occulte qui erāt
in iudea: ut cōprehende
rent ionathan et eos q
cum eo erant. Sed non
potuerunt: quia inno
uit eis consilū eorum. Et
apprehendit de viris re
gionis qui principes e
rant milice quinqua
ginta viros: et occidit
eos. Et secessit ionatha
et symon et qui cum eo
erant in bethbesi que ē
in deserto: et extruxit di
ruta eius: et firmauerūt
eam. Et agnouit bach
des et congregauit vni
uersam multitudinem
suam: et hijs qui de iuda e
rant denunciauit. Et ve
nit et castra posuit desu
p a bethbesse. et obpug
nauit eam dies multos:
et fecit machinas. Et re
liquit ionathas symonē
fratrem suū in ciuitate:
et exijt in regionem. Et
venit cum numero: et
percussit odaren et fratres
eius. et filios phaseron.
in tabernaculo ipsorū:
et cepit ordere et crescere in
virtutibus. Symō vero

et qui cum ipso erant ex
ierunt de ciuitate: et suc
cenderunt machinas.
Et pugnauerunt cōtra
bachidem: et conturbatus
est ab eis. Et afflixerūt
eum valde: quoniā con
silium eius et congres
sus eius erat in anis. Et
iratus contra viros ini
quos qui consilium e
dederant. ut veniret in re
gionem ipsorū: multos
ex eis occidit. Ipse autē
cogitauit cum reliquis
abire in regionem suā.
Et cognouit ionathas:
et misit ad eum legatos
cōponere cum ipso pacē.
et reddere ei captiuitatē.
Et libenter accepit. Et fe
cit secundū verba eius:
et iurauit nichil se ei fac
turū mali omnibus di
ebus vite eius. Et reddi
dit ei captiuitatē quā
prius erat predatus de ter
ra iuda. Et conuersus
abiit in terram suā: et
non apposuit amplius
venire in fines eius: et
cessauit gladius ex isrl.
Et habitauit ionathas
in machmas. Et cepit
ionathas ibi iudicare
populū: et exterminauit
impios ex isrl.

X

Anno centesimo
sexagesimo ac
cendit alexan
der anthiochi filius qui
cognominatus est no
bilis: et occupauit pto
lomaydam. Et receperūt
eum: et regnauit illuc.
Et audiuit demetrius rex
et congregauit exerci
tum valde copiosū: et
exiuit obuiam illi in pre
lium. Et misit demetri
us ad ionathā epistolā
verbis pacificis: ut mā
nificaret eum. Dixit e
nim. Anticipemus pa
cem facere cum eo: priusq̄
faciat cū alexandro
aduersum nos. Recor
dabitur enim omnium
malorū que fecimus in
eum: et in fratrē eius. et

in gentem eius. Et dedi
a potestatem congregā
di exercitū et fabricare
arma. et esse ipsū socium
eius: et obsides qui erant
in arce iussit tradi ei. Et
venit ionathas in iheru
salem: et legit epistolas
in auditu omnis popu
li. et eorū qui in arce erāt.
Et timuerunt timore mg
no: quoniā audierunt
qd dedit ei rex potestatē
congregandi exercitū.
Et tradita sunt ionathe
obsides: et reddidit eos
parentibus suis. Et ha
bitauit ionathas in ihe
rusalem: et cepit edifica
re et īnouare ciuitatem.
Et dixit facientibus ope
ra: ut extruerent muros
et montem syon. in ar
cuitu lapidibus quadra
tis ad munitionem. Et
ita fecerunt. Et fugerunt
alienigene qui erant in
munitionibus quas edi
ficauerat bachides: et re
liquit vnusquisq; locū
suū: et abiit in terrā su
am. Tantū in bethsurā
remanserunt aliqui ex
his qui reliquerant legē
et precepta dei. Erat enim
hec eis ad refugium. Et
audiuit alexander rex
promissa que promisit de
metrius ionathe: et nar
rauerunt ei prelia et vir
tutes quas ipse fecit et
fratres eius. et labores qs
laborauerunt: et ait. Nū
quid inuenimus alium
virum talem? Et nunc
faciemus eum amicum
et socium nostrum. Et scp
sit epistolam et misit ei:
secundū hec verba dicēs.
Rex alexander fratri io
nathe salutem. Audiui
mus de te qd vir potens
viribus. et aptus es ut
sis amicus noster. Et
nunc constituimus te
hodie sūmū sacerdotem
gentis tue: et ut amicus
vocetis regis. Et misit
ei purpuram et coronā
auream: et que nra sūt

ſenaas nobiſcū: et con
ſeruies amicaas ad nos.
Et induit ſe ionathas
ſtolam ſanctam. ſeptīo
menſe. anno centeſimo
ſexageſimo in die ſolēp
nii ſcenophegie. Congre
gauit exercitum: et fe
cit arma copioſa. Et
audiuit demetrius ver
ba iſta et contriſtatus
eſt nimis: et ait. Quid
hoc fecimus: qđ preoc
cupauit nos alexander
appehendere amicaā
iudeoꝝ. ad munimen
ſui. Scribam et ego il
li verba deprecatoria et
dignitates et dona: ut
ſit mecum in adiutoꝝ
ium. Et ſcripſit ea in hec
verba. Rex demetrius
genti iudeoꝝ ſalutem.
Quoniam ſeruaſtis ad
nos pactum et manſiſ
tis in amicicia noſtra.
et non acceſſiſtis ad ini
micos noſtros: audiui
mus et gauiſi ſumus.
Et nunc pſeuerate adhuc
conſeruare ad nos fidē:
et retribuemus vobis bo
na pro hijs que feciſtis
nobiſcum. Et remittem⁹
vobis preſtaciones mul
tas: et dabimus vobis
donaciones. Et nūc ab
ſoluo vos et omnes iu
deos a tributis: et pcia
ſalis indulgeo. et coro
nas remitto: et tercias
ſeminis et dimidiam
partē fructus ligni qđ
eſt poraconis mee relin
quo vobis ex hodierno
et deinceps: ne accipiat
a terra iuda et a tribus
ciuitatibus que addite
ſunt illi. ex ſamaria et
galilea. ex hodierna die
et in totum tempus. Et
iheruſalē ſit ſancta et
libera cum finibus ſu
is: et decime et tributa
ipſius ſint. Remitto et
am potestatem arcis que
eſt in iheruſalem. et do e
am ſūmo ſacerdoti: ut
conſtituat in ea viros qſ
cumq; ipſe elegerit q̄ cuſ

todiant eam. Et omnē
animam iudeorum que
captiua est a terra iuda
in omni regno meo relī
quo liberam gratis: ut
omnes a tributis soluā
tur etiam pecorū suoz.
Et omnes dies solēpnes
et sabbata et neomenie.
et dies decreti et tres dies
ante diem solempnem.
et tres post diem solemp
nem: sint omnes īmu
nitatis et remissionis.
omnibus iudeis qui sūt
in regno meo. Et nemo
habebit potestatē agere
aliquid et mouere negō
cij aduersus aliquē eo
rum in omni causa. Et
ut asscribantur ex iu
deis in excercitu regis ad
triginta milia virorū:
et dabuntur illis copie
ut oportet omnibus ex
ercitibus regis. Et ex
ipsis ordinabuntur q̄
sint in municionibus
regis magni: et ex his
constituentur supra ne
gocia regni que agūtur
ex fide. Et principes sint
in eis et ambulent in le
gibus suis: sicut precepit
rex in terra iuda. Et tres
ciuitates que addite sūt
iude ex regione samarie
cū iudea reputentur: ut
sint sub vno et non obe
diant alie potestati nisi
sūmi sacerdotis: ptolo
maydam et confines ei?
quas dedi donū sanctis
qui sunt in iherusalem.
ad necessarios sumptus
sanctorū. Et ego singu
lis annis dabo quindecī
milia sydoniū argenti de
racionibus regis q̄ me
contingūt. Omne quod
reliquū fuit quod non
reddiderāt qui sup negoci
a erant annis priorib⁹:
ex hoc dabunt in opera
domus. Et sup hec quin
q̄ milia sydonum argē
ti que acapiebant de sāc
torum racione per sīgu
los annos: et hec ad sa
cerdotes pertineant qui

ministerio fungimur.
Et quicūq; fugerint in
templū quod est in iheō
solimis et in omnibus
finibus eius obnoxij re
gi in omni negocio di
ctatus: et vniuersa q̄
sunt eis in regno meo
libera habeant. Et edifi
canda uel restauranda
opa sanctoꝝ: sūptus
dabuntur de racone re
gis. Et ad extruendos
muros iherusalē et com
muniendos in circuitu.
sumptus dabuntur de
racone regis: ⁊ ad cōstru
endos muros in iudea.
Vr audiuit autem io
nathas et populus ser
mones istos non credi
derunt eis nec receperūt
eos ⁊ quia recordati sūt
malicie magne quam
fecerat in israhel: et tri
bulauerat eos valde. Et
complacuit eis in alex
andrum ⁊ quia ipse fu
erat eis princeps sermo
nū pacis: et ipsi auxiliu

um ferebant omnibus
diebus. Et congregauit
rex alexander exercitum
magnū: et admouit
castra ad demetriū. Et
cōmiserunt preliū reges.
Et fugit exercitus alex
andri ⁊ et secutus est eū
demetrius: et inualuit
super eos. Et ītualuit p̄
lium nimis donec occi
dit sol. Et cecidit deme
trius in illa die. Et mi
sit alexander ad ptolo
meum regem egipti le
gatos secundū hec ver
ba dicens. Quoniā re
gressus sum in regnum
meū et sedi in sede patrū
meorum. et obtinui p̄
cipatū et contriui deme
trium. et possedi regio
nē nr̄am. et cōmisi cū eo
pugnā et cōtrinis ē ipse ⁊
castra eoꝝ a nobis. ⁊ sedem
in sede regni eius ⁊ nunc
statuamus adinuicem
amicitiam et da michi
filiam tuam uxorē. et
ero gener tuus: et dabo

abi dona et dignitatem.
Et respondit ptolomeus
rex dicens. Felix dies in
qua reuersus es ad terrā
patrū tuorum: et sedisti
in sede regni eorū. Et
nunc faciam tibi que
scripsisti. Sed occurre
ptolomaydam ut videa
mus nos inuicem: et ho
dram tibi sicut dixisti.
Et exiit ptolomeus de e
gypto ipse et cleopatra
filia eius: et venit pto
lomaydē anno centesi
mo sexagesimo secūdo.
Et occurrit ei alexander
rex: et dedit ei cleopatrā
filiam suam. Et fecit
nuptias eius ptoloma
ydē: sicut reges in mag
na gloria. Et scripsit
rex alexander ionathe:
ut veniret obuiam sibi.
Et abiit cum gloria pto
lomaydam: et occurrit
sibi duobus regibus.
Et dedit illis argentum
multum et aurum et
dona: et inuenit gratiā
in conspectu eorū. Et con
uenerunt aduersus eum
viri pestilentes ex israhel
viri iniqui interpellātes
aduersus eum: et non in
tendit ad eos rex. Et ius
sit spoliari ionathā ves
timentis suis: et indu
cum purpura. Et ita fe
cerunt. Et collocauit eū
rex sedere secum: dixitq;
principibus. Exite cum
eo in medio ciuitatis:
et predicate ut nemo in
terpellet aduersus eum
de ullo negocio: nec q̄sq̄
a molestiis sit de ulla ra
tione. Et factum est ut
viderunt qui interpella
bant gloriam eius q̄
predicabatur. et operti
cum purpura: fugerūt
omnes. Et magnifica
uit eum rex et scripsit
eum inter primos amī
cos: et posuit eum ducē
et participem principa
tus. Et reuersus est io
nathas in iherusalem
cum pace et letitia. In

anno centesimo sexagesimo quinto: venit demetrius filius demetrij a creta in terram patrū suorum. Et audiuit alexander rex et contristatus est valde: et reuersus est anthiochiam. Et constituit demetrius apollonium qui preerat celesyrie: et congregauit exercitū magnū. et accessit ad iamniam: et misit ad ionathan sūmū sacerdotem dicens. Tu solus resistis nobis? ego autem factus sum in derisū et in obprobrium: propterea quia tu potestatem exercres aduersum nos in montibus. Nūc ergo si confidis in virtutibus tuis descende ad nos in campū. et cōparemur illic inuicē: quia mecum est virtus bellorum. Interroga et discce quis sum ego et ceteri q̄ auxilio sunt mihi: q̄ et dicunt quia non potest stare pes vester ante faciem nostram: q̄a bis in fugam conuersi sunt patres tui in terra sua. Et nunc quomodo poteris sustinere equitatum et exercitum tantum in campo: ubi non est lapis neq̄ saxum. neq̄ locus fugiendi. Vt audiuit autem ionathas sermones apollonij: motus est animo. Et elegit decem milia virorum: et exiit ab iherusalem. Et conuenit ei symon frater eius in adiutoriū. Et applicuerūt castra in ioppen: et exclusit eum a ciuitate. quia custodia apollonij ioppe erat. et oppugnauit eam. Et exierūt qui erant intra ciuitatem: et aperuerunt ea. Et obtinuit ionathas ioppē. Et audiuit apollonius et admouit tria milia equitum et exercitum multū: et abiit azotū

tamq̃m iter faciens. Et
statim erijt in campū
eo qd̄ haberet multitu
dinem equitum: et con
fideret in eis. Et insecut⁹
est eum ionathas in a
zotū: et prelium cōmise
runt. Et reliquit apol
lonius in castris mille
equites post eos occulte.
Et cognouit ionathas
quoniam insidie sunt
post se: et circuierūt cas
tra eius usq̄ ad vesperā.
Populus autem stabat.
sicut precepit ionathas:
et laborauerunt equi e
orum. Et exeat symon
exercitum suum et con
misit contra legionē:
equites enim fatigati e
rant. Et conterriti sunt
ab eo: et fugerunt. Et
qui dispersi sunt in cā
pum fugerunt in azo
tum: et intrauerunt in
bethdagon ydolum su
um ut se liberarent. Et
succendit ionathas a
zotum et ciuitates que
erant in circuitu eius: et
accepit spolia eorum: et
templum dagon et eos
qui fugerunt in illud ꝛꝛ
succēdit igni. Et fuerūt
qui ceciderunt gladio cū
his qui succensi sunt:
fere octo milia virorū.

Et mo XI
uit inde iona
thas castra et
applicuit ea ascalona:
et exierunt de ciuitate ob
uiam illi in magna
gloria. Et reuersus est
ionathas in iherusalē
cum suis. habentibus
spolia multa. Et factū
est ut audiuit alexand⁹
sermones istos: addidit
adhuc glorificare iona
than. Et misit ei fibulā
auream: sicut est cōsue
tudo dari cognatis regū.
Et dedit ei acharon et
omnes fines eius in pos
sessionem. Et rex egipti
congregauit exercitum
sicut arenā que est ad
oram maris. et naues

multas: et querebat ob
tinere regnū alexandri
dolo. et addere illud reg
no suo. Et exijt in syriā
verbis pacificas: et ape
riebant ei ciuitates. et
occurrebant ei: quia mā
dauerat alexander rex ex
ire ei obuiam. eo qđ so
cer suus esset. Cum itro
iret autem ciuitatē pto
lomeus: ponebat custo
dias militū in singul
ciuitatibus. Et ut appro
pinquauit azoto ostenderūt
ei templū dagon succē
sum. et azotum. et cetera
eius demolita. et corpora
prostrata: et eorū qui cesi sūt
in bello cumulos quos
fecerant secus viam. Et
narrauerūt regi quia
hec fecit ionathas: ut
inuidiam faceret ei.
Et tacuit rex. Et occur
rit ionathas regi in iop
pen cum gloria: et ōnes
cum se salutauerunt: et
dormierunt illic. Et ab
iit ionathas cum rege
usq; ad flumiū qui voca
tur eleutherus: et reuersꝰ
est ierusalē. Rex autem
ptolomeus obtinuit do
minū ciuitatū usq; se
leucam maritimam:
et cogitabat in alexan
drum consilia mala.
Et misit legatos ad de
metriū dicens. Veni cō
ponamus inter nos pac
tum: et dabo tibi filiam
meam quā habet alex
ander: et regnabis ī reg
no patris tui. Penituit e
nim me qđ dederim illi fi
liam meam. Quesiuit
enī me occidere. Et vitu
perauit eum: ppterea qđ
concupierat regnū eius.
Et abstulit filiam suā
et dedit eam demetrio: et
alienauit se ab alexan
dro: et manifeste facte
sunt inimicicie eius. Et
intrauit ptolomeus an
thiochiam: et imposu
it duo diademata capi
ti suo egipti et asie. pto
lomeus autē rex erat in

alicaa illis temporibz:
quia rebellabant qui
erant in locis illis. Et
audiuit alexander: et ve
nit ad eum in bello. Et
pduxit ptolomeus rex
exercitum et occurrit a
in manu valida: et fu
gauit eum. Et fugit a
lexander in arabiam:
ut ibi protegeretur. Rex
autem ptolomeus exal
tatus est. Et abstulit
gaddiel arabs caput
alexandri: et misit pto
lomeo. Et rex ptolomeus
mortuus est in die tercia:
et qui erant in munico
nibus perierunt ab hys
qui erant intra castra.
Et regnauit demetrius
anno centesimo sexage
simo septimo. In diebz
illis congregauit iona
thas eos qui erant in iu
dea: ut expugnarent ar
cem que est in iherusalē.
Et fecerunt contra eam
machinas multas. Et
abierunt quidā qui ode
rant gentem suam viri
iniqui ad regem: et renū
ciauerunt ei qd ionathas
obsideret arcem. Et ut au
diuit iratus est: et statī
venit ptolomaydā. Et
scripsit ionathe ne obsi
deret: sed occurreret sibi ad
colloquiū festinato. Vt
autem audiuit ionā
thas: iussit obsidere. Et
elegit de senioribus isrl
et de sacerdotibus: et de
dit se periculo. Et acce
pit aurum et argentū.
et vestem et alia xenia
multa: et abijt ad regē
ptolomaydē: et īuenit
graciam in conspectu
eius. Et interpellabant
aduersus eum quidam
iniqui ex gente sua. Et
fecit eū rex sicut fecerant
ei reges qui ante eū fue
rant: et exaltauit eum
ante conspectū omniū
amicorū eius. Et statui
it ei principatū sacerdo
cij. et quecūqz alia habu
it prius preciosa: et fecit

eum principem amicoꝝ
rū. Et postulauit iona
thas a rege ut īmunem
faceret iudeam. idest tres
toparchias et samariā:
et promisit ei talenta tre
centa. Et consensit rex:
et scripsit ionathe episto
las de hys omnibus hūc
modū continentes. Rex
demetrius ionathe fratri
salutem. et genti iudeoꝝ.
Exemplū epistole quā
scripsimus lastheni pa
renti nostro de vob: mi
simus ad vos ut sciretis.
Rex demetrius lastheni
parenti salutem. Gen
iudeoꝝ amicis nostris
et conseruantibus que
iusta sunt apud nos:
decreuimus benefacere
propter benignitatem ip
soꝝ quam erga nos
habent. Statuimus er
go illis omnes fines iu
dee et tres auctates lidd
et ramate que additе
sunt iudee ex samaria.
et omnes confines eay.
sequestra omnibus sacri
ficantibus in iherosoli
mis: pro hys que ab eis
rex accipiebat p singulos
annos. et pro fructibus
terre et pomoꝝ. Et alia
que ad nos pertinebant
de marū et tributoꝝ:
ex hoc tempore remittim⁹
eis. Et aream salinarū.
et coronе que nobis debe
rebantur: omnia ipsis
concedimus. Et nichil
horū mutū erit ex hoc et
in omne tempus. Nūc
ergo curate facere horū
exemplū: et detur iona
the. et ponatur in mon
te sancto in loco celebri.
Et vidit demetrius rex q
siluit terra in conspectu
suo. et nichil a resistit:
dimisit exercitū suum
vnūquemq; in locū su
um: excepto peregrino
exercitu quem contrax
it ab insulis gencium.
Et inimica erant ei om
nis exercitus patrū ei.
Typhon autem erat

quidam paraū alexan
dru prius. Et vidit qm
omnis execratus mur
murat contra demetriū:
et ÿt ad emaauel arabū.
qui nutriebat anthio
chum filiū alexandri.
et assidebat ei: ut traderet
eum ipsi ut regnaret lo
co patris sui. Et enūa
uit ei quanta fecit de
metrius: et inimicicias
execrationū eius aduersū
illum. Et mansit illic
diebus multis. Et mi
sit ionathas ad deme
trium regem ut ejceret
eos qui in arce erant in
hierusalem. et qui in p̄
sidijs erant: quia ipug
nabant israhel. Et mi
sit demetrius ad iona
than dicens. Non hec
tantum faciam tibi et
genti tue: sed gloria il
lustrabo te et gentē tu
am. cum fuerit opportu
nū. Nunc ergo recte face
ris si miseris viros ī aux
ilium: quia discessit om
nis exercitus meus. Et
misit ei ionathas tria
milia vironū fortiū an
thiochiam. Et venerūt
ad regem: et delectatus ē
rex in aduentu eorū. Et
conuenerunt qui erant
de ciuitate centū viginti
milia vironū: et volebāt
interficere regem. Et fu
git rex in aulam. Et oc
cupauerunt qui erant
de ciuitate itinera ciuita
tis: et ceperunt pugnare.
Et vocauit rex iudeos in
auxiliū: et conuenerūt
omnes simul ad eum.
Et dispersi sunt omnes
per ciuitatem: et occide
runt in die illa centum
milia hominū. Et succ
enderunt ciuitatem: et
ceperūt spolia multa
in die illa: et liberauerūt
regem. Et viderunt qui
erant de ciuitate qd̄ ob
tinuissent iudei ciuita
tem sicut volebant: et
infirmata sunt mente
sua: et clamauerunt ad

regem cum precibus di
centes. Da nobis dextras:
et cessent iudei obpugnā
tes nos et ciuitatem. Et
precerunt arma: et fecerūt
pacem. Et glorificati sūt
iudei in conspectu regis
et in conspectu omnium
qui erant in regno eius:
et nominati sunt in regno. Et regressi sunt ī ihe
rusalem: habentes spo
lia multa. Et sedit de
metrius rex in sede regni
sui: et siluit terra in con
spectu eius. Et mentatus
est omnia quecūq; dixit.
et alienauit se ab iona
tha. et non retribuit ei se
cundū beneficia que sibi
tribuerat: et vexabat eū
valde. Post hec autem re
uersus est triphon et an
thiochus cum eo puer ad
olescens: et regnauit et ī
posuit dyadema. Et cō
gregati sunt ad eū om
nes exercitus quos dis
serat demetrius. et pug
nauerunt contra eum:
et fugit et terga vertit.
Et accepit triphon beli
as: et obtinuit anchio
chiam. Et scripsit anti
ochus adolescens ion
the dicens. Constituo te
bi sacerdociū: et constitu
o te sup quatuor ciuita
tes: ut sis de amicis regis.
Et misit illi vasa aurea
et ministeriū: et dedit ei
pōtem bibēdi in auro: et
esse in purpura. et habē
fibulam auream. Et si
monem fratrem eius cō
stituit ducem a termino
rum usq; ad fines egipti.
Et exiit ionathas: et per
ambulabat trans flu
men ciuitatis. Et cōgre
gatus est ad eū omnis
exercitus syrie in auxiliū
um. Et venit ascalonē:
et occurrerūt ei de ciuitate
honorifice. Et abiit in
de gazam. Et concluserūt
se qui erant gaze: et ob
sedit eam. Et incendit
que in circuitu erant ci
uitates: et predatus est

eas. Et rogauerunt ga
zenses ionathan: et de
dit illis dextram. Et acce
pit filios eorũ obsides: et
misit illos in ihrusalẽ.
Et pambulauit regio
nem usq; ad damascũ.
Et audiuit ionathas
quia principes demetrij in ca
des. que est in galilea cũ
exercitu multo volẽtes
eum remouere a regno
no regni: et occurrit ill.
Fratrem autem suũ sy
monẽ reliquit intra pro
uinciam. Et applicuit
symon ad bethsurã. et
expugnabat eam die
bus multis: et cõclusit
eos. Et postulauerunt
ab eo dextras accipere:
et dedit illis: et eiecit eos
inde. Et cepit ciuitatẽ:
et posuit in ea presidiũ.
Et ionathas et castra e
ius applicuerunt ad a
quam genesar: et ante
lucem vigilauerunt in
campum asor. Et ecce
castra alienigenarũ
occurrebant in campo:
et tendebant ei insidias
in montibus. Ipse au
tem occurrit ex aduerso.
Insidie vero exurrexerũt
de locis suis: et cõmise
runt prelium. Et fuge
rũt qui erant ex parte
ionathe omnes: et ne
mo relictus est ex eis nu
si mathathias filius
absolomi: et iudas filiu
us calfi. princeps mili
tie exercitus. Et scidit
ionathas vestimenta
sua: et posuit terram in
capite suo et oravit. Et
reuersus est ad eos ĩ pre
lium: et conuerit illos:
et pugnauerũt. Et vide
runt qui fugiebant par
tis illius et reuersi sunt
ad eum: et insequeban
tur cũ eo usq; cades ad cas
tra sua: et peuenerũt usq;
illuc. Et ceciderũt de alie
nigenis in die illa tria
milia virorũ: et reuersus
est ionathas in ihrlm.

Tvidit XII ionathas quia tempus eum iuuat: elegit viros et misit eos romam statuere et renouare cum eis amicitiam. Et ad spartas et ad alia loca misit epistolas secundum eandem formam. Et abierunt romam et intrauerunt in curiam: et dixerunt. Jonathas sūmus sacerdos et gens iudeorū miserunt nos: ut renouemus amicitiam et societatē secundū pristinū. Et dederunt illis epistolas ad ipsos per loca: ut deducerent eos in terram iudeā cū pace. Et hoc exēplum epistolarum quas scripsit ionathas sparciatis.

Jonathas sūmus sacerdos et seniores gentis et sacerdotes et reliquus populus iudeorū: sparciatis fratribus salutem.

Jam pridem misse erāt epistole ad onyam sūmū sacerdotem a dario qui regnabat apud vos: quoniam estis fres nostri: sicut rescriptū continet quod subiectum est. Et suscepit onyas virū qui fuerat missus cum honore: et acceptit epistolas in quibus significabatur de societate et amicicia. Nos cum nullo horū indigeremus. habentes solacio sanctos libros qui sūt in manibz nostris. maluimus mittere ad vos renouare fraternitatem et amicitiam: ne forte alieni efficiam ā vobis. Multa enī tempora transierūt: ex quo misistis ad nos. Nos ergo in omni tempore sine intermissione. in diebus solempnibus et ceteris quibus oportet memores sumus vestri. in sacrificijs que offerimus et obseruationibus: sicut fas est et decet meminisse fratrum. Letamur

ttaq̄ de gloria vīa. Nos autem arguīdeīt mul te tribulacones. et mlta pelia: et īpugnaue runt nos reges qui sūt in arnitu nostro. Nolu imus ergo vobis molel ti esse: neq̄ ceteris socijs et amicis nostris in pre lijs. Habuimus enim de celo auxiliū. et liberati sumus: et humiliati sūt inimici nostri. Elegim⁹ itaq̄ numeniū anthio chū. et antipatrū iasonis filium: et misimus ad romanos renouare cū eis amicaam et socie tatem pristinā. Manda iimus itaq̄ eis ut veni ant etiam ad vos et sa lutent vos: et reddant vobis epistolas nostras de innouacone fraterni tatis nostre. Et nunc be nefacietis: respondentes nobis ad hec. Et hoc re scriptū epistolarū: qd̄ misserat onyas rex spar tiatarum. Onyas iona the sacerdos magno sa lutem. Inuentū est in scriptura de sparciatis et iudeis quoniam sunt fratres: et quia sunt de genere abraham. Et nunc ex quo hec cognouimus: benefaciatis scri bentes nobis de pace vel tra. Sed et nos rescripsi mus vobis. Pecora nos tra et possessiones nostre vestre sunt: et vestre nos tre. Mandauimus itaq̄ hec nunciari vobis. Et audiuit ionathas q̄m egressi sunt principes de metrij cū exercitu mul to. supra q̄m prius pug nare aduersus eum: et exijt ab iherusalē et oc currit ei in amantie regi one. Non enim dederat e is spacium. ut ingrederē tur regionem eius. Et misit speculatores i cas tra eorum: et reuersi nū ciauerūt quia constitu iunt superuenire illic noc te. Cum audisset autē

sol. precepit ionathas
suis vigilare et esse in
armis. paratos ad pug
nam tota nocte: et posu
it custodes per circuitum
castroꝝ. Et audierunt
aduersarij quia paratus
est ionathas cum suis ī
bello: et timuerūt et for
miduerunt corde suo: ⁊
accenderūt focos ī castris
suis. Jonathas autē et
qui cum eo erant: non
cognouerunt usqꝫ ma
ne. Videbant enī lumīa
ria ardentia. Et secutus
est ionathas: et non com
prehendit eos. Trāsierāt
enim flumen eleutherū.
Et diuertit ionathas ad
arabas qui vocantur
zabadei. et percussit eos: et
accepit spolia eorū. Et
iunxit et venit damas
cū: et pambulauit om
nem regionē illam. Sy
mon autē exijt et venit
usqꝫ ascalona et ad pro
xima presidia: et declina
uit in ioppen et occupa

uit eam. Audiuit enim
qd̄ vellent presidiū tra
dere partibus demetrij: ⁊
posuit ibi custodes ~~ut cus~~
~~todes~~ ut custodirent eā.
Et reuersus est ionathas
et conuocauit seniores
populi: et cogitauit cū
eis edificare presidia in
iudea. et edificare muros
in iherusalem. et exaltare
altitudinem magnam
inter medium arcis et ciui
tatis: ut separet eam a
ciuitate. ut esset ipsa sin
gulariter. et neqꝫ emāt
neqꝫ vendant. Et congre
gati sunt ut edificarent ci
uitatem. Et ceciderunt
muri qui erant ex parte
torrentem ab ortu solis: et
reparauit eū qui vocat
caphetera. Et symō edifi
cauit adyada in sephela
et muniuit eam: et īpo
suit portas et seras. Et
cum cogitasset typhon
regnare asye. et assumē
diadema. et extendē ma
nū in anthiochū regē.

tamens ne forte non per
mitteret eum ionathas.
sed pugnaret aduersus
eum: querebat cōprehen
dere eum et occidere. Et
exurgens abiit in betha
san. Et exiuit ionathas
obuiam cū quadragin
ta milibus vironū electo
rum in preliū: et venit
bethsan. Et vidit try
phon quia venit iona
thas cum exercitu mul
to ut extenderet in eum
manus: et tamuit. Et
excepit eum cū honore:
et cōmendauit eum om
nibus amicis suis: et de
dit ei munera. Et precepit
exercitibus suis: ut obe
dirent ei sicut sibi. Et dix
it ionathe. Vt quid vexas
tu vniuersū populum:
cum bellum nobis non
sit: Et nunc remitte eos
in domos suas. Elige au
tem tibi viros paucos q̄
tecum sint. et veni mecū
ptolomaydam: et tradā
illam tibi. et reliqua pre
sidia et exercitū. et vni
uersos prepositos nego
cij: et conuersus abibo.
Propterea enim veni. Et
credidit ei et fecit sicut dix
it: et dimisit exercitum.
et abierunt in terrā iuda.
Retinuit autem secum
tria milia vironū. Ex q̄
bus remisit in galileam
duo milia: mille autem
cū eo venerunt. Vt intra
uit autem ionathas pto
lomaydam: clauserunt
portas ptolomenses. et
comprehenderunt eum.
Et omnes qui cū eo ītra
uerant gladio interfece
runt. Et misit typhon
exercitum et equites in
galileam et in campum
magnū: ut perderet om
nes socios ionathe. At
illi cum cognouissent
quia cōprehensus est io
nathas et periit. et om
nes qui cum eo erant:
hortati sunt semetipsos.
et exierunt parati in pre
lium. Et videntes hij qui

insecuta fuerant. quia p
anima res est illis: rauer
si sunt. Illu autē venerūt
omnes cum pace in ter
ram iuda: et planxerunt
ionathan et eos qui cum
eo fuerant valde. Et lux
it israhel luctu magno.
Et quescierunt omnes gē
tes que erant in circuitu
eorum conterere eos. Dix
erunt enim. Non habēt
principem et adiutorē
tem. Nunc ergo expug
nemus illos: et tollam⁹
de hominibus memori
am eorum. XII

Caudiuit hy
mon qđ congre
gauit triphon
exercitum copiosum ut
veniret in terram iuda.
et attereret eam: videns
quia in timore populus
lus est et timore. ascen
dit ihrusalem et cōgre
gauit populum: et ad
hortans dixit. Vos scitis
quanta ego et frēs mei
et domus patris mei fe
cimus pro legibus et pro
sanctis prelia: et angus
tias quales vidimus.
Horū grauia perierūt fra
tres mei omnes. pter israa
hel: et relictus sum ego so
lus. Et nunc non michi
contingat parcere ani
me mee in omni tempe
tribulationis. Non enī
melior sum fratribz me
is. Vindicabo utiqz gen
tem meam et sancta. na
tos qz vestros et uxores:
quia congregate sunt
vniuerse gentes conteré
nos inimicicie gratia.
Et accensus est spiritus
populi simul. ut audi
uit sermones istos: et
responderunt voce mag
na dicentes. Tu es dux
noster in loco iude et io
nathe fratris tui. Pug
na prelium nostrū: et om
nia quecunqz dixeris
nobis faciemus. Et cō
gregans omnes viros
bellatores accelerauit
omnes muros in ihrlm

consūmare: et munivit
eam in gyzo. Et misit
ionathan filiū absolo
mi. et cū eo exercitū no
uū in ioppen: et ejectis
hys qui erant in ea mā
sit illic ipse. Et movit
triphon ab ptolomaida
cum exercitu multo. ut
veniret in terram iuda:
et ionathas cū eo in aul
rodia. Symon autē ap
plicuit in addus. cōtra
faciē campi. Et ut cog
novit triphon quia sur
rexit symon in loco iona
the fratris sui. et quia cō
miserus erat cum eo p̄
lium: misit ad eū legatos
dicens. Pro argēto quod
debebat frater tuus io
nathas in racōe regis:
detinuimus eum. Et
nunc mitte argenti ta
lenta centum. et duos
filios eius obsides. ut nō
dimissus fugiat a nob̄:
et remittemus eum. Et
cognovit symon quia
cum dolo loqueretur se
cum: misit tamen dari
argentum et pueros: ne
inimicitiam magnam
sumeret ad israhel popu
lum dicentem. Quia nō
non misit argentum et
pueros: propterea periit.
Et mentitus est: et non
dimisit ionathan. Et
post hec venit triphon i
tra regionē ut contereret
eam: et gyraverunt per
viam que ducit ador.
Et symon et castra eius
ambulabant in omnē
locum quocūq̄ ibant.
Qui autem in arce erāt
miserunt ad triphonem
legatos: ut festinaret ve
nire p̄ desertum. et mitte
ret illis alimonias. Et
parauit triphon omnē
equitatum: ut veniret
illa nocte. Erat enī nix
valde multa: et non ve
nit in galadithim. Et
cum appropinquasset bas
chama: occidit ionathā
et filios eius illic. Et cō
uertit triphon: et abijt

in terram suam. Et misit
symon et accepit ossa io
nathe fratris sui: et sepe
liuit ea in modin ciuita
te patrū eius. Et planxe
runt eum omnis israel
planctu magno: et luxe
runt eum dies multos.
Et edificauit symon sup
sepulchrū patris sui et
fratrum suorū edificū
altū visu: lapide polito
retro et ante. Et statuit
septem pyramidas vnā
contra vnam: patri et
matri. et quatuor fratri
bus. Et hys arcūposuit
colūpnas magnas: et
super columpnas arma
ad memoriam eternam.
Et iuxta arma naues
sculptas: que viderentur
ab hominibus nauigā
tibus mare. Hoc ē sepūl
chrum quod fecit in mo
din: usq; in hunc diem.
Triphon autē cum uer
faceret cum anthiocho
rege adolescente dolo occi
dit eum: et regnauit loco
eius. Et imposuit sibi dy
adema asye: et fecit pla
gam magnā in terra.
Et edificauit symon pre
sidia iudee muniens eā.
turribus excelsis. et mu
ris magnis. et portis et
seris: et posuit alimen
ta in municionibus.
Et elegit symon viros
et misit ad demetrium
regem ut faceret remissi
onē regioni: quia act?
omnes triphonis p di
rep?onem fuerant ges
ti. Et demetrius rex ad
verba ista respondit: et
scripsit epistolam talē.
Rex demetrius symoni
simo sacerdoti et amico
regum. et senioribus et
genti iudeorū. salutem.
Coronam auream et
baen quam misistis sus
cepimus: et parati sum?
facere vobiscum pacem
magnā: et scribere ?po
sitas regis remittere vo
bis que indulsim? Que
cumq; eis constituim?

vobis constant. Muni
ones quas edificastis.
sint vobis. Remittim⁹
quoq; ignorancias et
peccata usq; in hodier
nū diem: et coronā quā
debebatis. Et si quid alu
ud erat tributariū ihe
rusalem: iam non sit
sit tributarium. Et si
qui ex vobis apti sunt
conscribi inter nostros
conscribantur: et sit in
ter nos pax. Anno cente
simo septuagesimo ab
latum est iugum gen
cium ab israhel. Et ce
pit populus israhel scri
bere in tabulis et gestis
publicis: anno primo
sub symone sūmo sacer
dote. magno duce et pn
cipe iudeorum. In diebz
illis symon applicuit
ad gazam. et circūdedit
eam castris: et fecit ma
chinas. Et applicuit
ad ciuitatem: et percussit
turrem vnam et cōprē
hendit. Et qui eruperūt
erant intra machinam
in ciuitate. Et factus ē
motus magnus in ciu
tate. Et ascenderunt qui
erant in ciuitate cū uxo
ribus et filijs suis mu
rum. scissis tunicis suis:
et clamauerūt voce mag
na. postulantes a sy
mone dextras sibi dari:
et dixerūt. Non nobis
reddas secundū malicia
as nostras: sed secūdū
misericordias tuas. Et
flexus symon non debel
lauit eos. Erant tamē
eos de ciuitate. Et emun
dauit edes in quibus fu
erant simulachra: et cū
ingressus est in eam cū ym
nis benedicens dominū.
Et electa ab ea omni im
mundicia: collocauit
in ea viros qui legem fa
cerent. Et munuit eā: et
fecit sibi habitacionē. Qui
autem erant in arce ihe
rusalem: prohibebant
egredi et ingredi in regi
onem. et emere ac vende.

Et ceciderunt valde: et
multa ex eis fame peri
erunt. Et clamauerũt
ad symonem: ut deret pa
cem acciperent. Et dedit il
lis. Et eiecit eos inde:
et mundauit arcem a
contaminacionibus.
Et intrauerunt in eã
tercia et vicesima secũ
di mensis. anno cen
tesimo septuagesimo
primo. cum ramis pal
marum et cynaris. et
cymbalis et nablis. et
ymnis et canticis: qui
a contrarius est inimi
cus magnus ex israhel.
Et constituit ut omni
bus annis agerentur
dies hij cum leticia. Et
muniuit montem tẽ
plj qui erat secus arcẽ:
et habitauit ibi ipse.
et qui cum eo erant. Et
vidit symon iohannẽ
filiũ suũ qd̃ vir esset: et
posuit eũ ducem virtu
tum vniuersarum: et
habitauit gazaris.

Anno XIIII
centesimo sep
tuagesimo se
cundo. congregauit rex
demetrius exercitum su
um: et abijt mediã ad
contrahenda sibi auxi
lia: ut expugnaret tri
phonem. Et audiuit
arsaces rex pontis et me
die quia intrauit deme
trius confines suos: et
misit vnũ de principib
suis ut cõprehenderent
eum viuũ. et adduceret
eũ ad se. Et abijt et per
cussit castra demetrij et
cõprehendit eum: et dux
it eum ad arsacem: et
posuit eum in custodi
am. Et siluit terra iuda
omnibus diebus symo
nis. Et quesiuit bona
gentis sue: et placuit il
lis potestas eius et glo
ria eius omnibus die
bus. Et cum omni glo
ria sua accepit ioppen
in portum: et fecit introi
tum in insulas maris.

Et dilatauit fines gen
tis sue: et obtinuit regi
onem. Et congregauit
captiuitatem multam:
et dominatus est gaza
re et bethsure et arci. Et
abstulit īmundicias
ex ea: et non erat qui re
sisteret ei. Et vnusquis
q̄ colebat terram suam
cum pace: et terra iuda
dabat fructus suos: et
ligna cāporum fructū
suū. Seniores in plate
is sedebant omnes: et de
bonis terre tractabant.
Et iuuenes induebant
se gloriam: et stolas bel
li. Ciuitatibus tribue
bat alimonias: et con
stituebat eas ut essent
vasa munitionis: quo
adusq̄ nominatū est
nomen glorie eius usq̄
ad extremū terre. Fecit
pacem super terram: et
letatus est israhel leticia
a magna. Et sedit vn⁹
quisq̄ sub vite sua et
sub ficu in ea: nec erat q̄

eos terreret. Defecit īpug
nans eos sup terram.
Reges contriti sunt ī di
ebus illis: et confirma
uit omnes humiles po
puli sui. Et legem exqui
siuit: et abstulit omnē
iniquū et malū. Sanc
ta glorificauit: et mul
tiplicauit vasa sancto
rum. Et auditum ē ro
me quia defunctus esset
ionathas. et usq̄ ī sparta
ta: contristati sunt val
de. Vt audierunt autem
q̄ symon frater eius
factus esset sūmus sac
dos loco eius. et ipse ob
tineret regionem et ciu
tates in ea: scripserunt
ad eum in tabulis ere
is ut renouarent ami
cicias et societatē quā
fecerant cum iuda et io
natha fratribus eius.
Et lecta sunt in cōspectu
ecclesie in ierusalem.
Et hoc exemplū epistо
larū quas miserūt sparta
te. Sparcanorum

princeps et ciuitates. sy
moni sacerdoti magno.
et seniorib⁹ et sacerdo
bus. et reliquo populo
iudeoꝝ salutem. Legati
qui missi sunt ad popu
lū nostrum. nunciaue
runt nobis de vestra glo
ria et honore ac letitia:
et gauisi sumus in itro
itu eorum. Et scripsim⁹
que ab ipsis erant dic
ta. in concilijs populi
sic. Numenius antho
chi. et antipater iasonis
filius legati iudeoꝝ ve
nerunt ad nos: renouā
tes nobiscū amicitiam
pristinā. Et placuit po
pulo excipere viros glo
riose: et ponere exemplū
sermonū eorū in tegre
gatis populi libris: ut
sit ad memoriā popu
lo sparciatarū. Exem
plum autem horū scrip
simus symoni magno
sacerdoti. Post hec autē
misit symon numeni
um romam habentem
clypeum aureū magnū.
pondus minarū mille:
ad statuendā cum eis
societatem. Cū autem
audisset populus roma
nus sermones istos: dix
erunt. Quā gratiarum
actionem reddemus sy
moni et filijs eius: Re
tinuit enim ipse fratres
suos: et expugnauit in
imicos israhel ab eis.
Et statuerunt ei libertā
tem. et descripserunt in
tabulis ereis: et posue
runt in titulis in mon
tem syon. Et hoc exem
plum scripture. Octaua
decima die mensis elul.
anno centesimo septu
agesimo secūdo. anno
tertio sub symone sacer
dote magno. in assara
mel. in conuentu magꝝ
no sacerdotū et populi.
et principum gentis et
seniorum regis nota ꝫ
facta sunt her: qm fre
quenter facta sunt pre
lia in regione nostra.

Symon autē mathathi
e filius ex filijs iarib. et
fratres eius dixerunt se pe
riculo: et restiterunt ad
uersarijs gentis sue. ut
starent sancta ipsorū et
lex: et gloria magē glo
rificauerūt gentem su
am. Et congregauit io
nathas gentem suam:
et factus est illis sacerdos
magnus: et appositus
est ad populum suum.
Et voluerunt inimici e
orum calcare et atterere
regionē ipsorum: et ex
tendere manus in sanc
ta eorum. Tunc restitit
symon et pugnauit p
gente sua: et erogauit
multas pecunias et ar
mauit viros virtutis gēis
sue: et dedit eis stipendia.
Et munuit ciuitates iu
dee et bethsuram que e
rat in finibus iudee. ubi
erant arma hostiū an
tea: et posuit illic presi
dium viros iudeos. Et
ioppen munuit q̄ erat
ad mare. et gazaram que
est in finibus azoti. in q̄
hostes antea habitabāt:
et collocauit illic iudeos:
et quecūq; apta erāt ad
correctionem eorū posu
it in eis. Et vidit popu
lus actum symonis et
gloriam quam cogita
bat facere genti sue: et
posuerunt eī ducem su
um et principem sacerdo
tum. eo q̄d ipse fecerat
hec omnia. et iustitiam
et fidem quam conserua
uit genti sue: et exquisi
uit omni modo exaltare
populū suum. Et in di
ebus eius prosperatū est
in manibus eius. ut tol
lerentur gentes de regio
ne ipsorum qui in ciui
tate dauid erant in hie
rusalem in arce: de qua
procedebant et contamīa
bant omnia que in ar
cutu sanctorū sunt: et
inferebant plagā mag
nam castitati. Et collo
cauit in ea viros iudeos

tutamentū regionis et
ciuitatis: et exaltauit
muros in iherusalē. Et
rex demetrius statuit il
li sūmū sacerdotū. Ip
sum hec fecit eum amī
cum suum: et glorifica
uit eum gloria magna.
Audiuit enim qd appel
lati sunt iudei a roma
nis amici et socij et fra
tres: et quia susceperūt
legatos symonis glori
ose. Et quia iudei et sacer
dotes eorum consenserūt
eum esse ducem suū. et
sūmū sacerdotem in eter
num: donec surgat pro
pheta fidelis. Et ut sit
super eos dux et ut cu
ra esset illi pro sanctis:
et ut constitueret ppositos
tos super opera eorum
et sup regionem. et su
per arma. et super pre
sidia: et cura illi sit de
sanctis. Et ut audiatur
ab hominibus. et scribā
tur in nomine eius om
nes conscripciones in re
gione: et ut operiat purpu
pura et auro. Et ne liceat
illi ex populo et ex sacer
dotibus irritum facere a
liquid horū. et contradi
cere hijs que ab eo dicun
tur: aut conuocare con
uentum in regione sine
ipso: et vestiri purpura.
et uti fibula aurea. Qui
autem fecerit contra hec
aut irritum fecerit ali
quid horum: reus erit.
Et complacuit omni po
pulo statuere symonē:
et facere secundum ver
ba ista. Et suscepit sy
mon: et placuit ei sū
mo sacerdocio fungere
tur et esset dux et prin
ceps gentis iudeorū et
sacerdotum. et preesset
omnibus. Et scripturā
istam duxerunt ponere
in tabulis ereis: et ponē
eas in perbulo sanctoz
in loco celebri. Exemplū
autem eorū ponere in e
rario: ut habeat symō
et filij eius. XV

ET misit rex an
tiochus filius
demetrij epistо
las ab insulis maris.
symoni sacerdoti et pñ
cipi gentis iudeorū et
vniuerse genti: et erant
cōtinentes hūc modū.
Rex anthiochus symōi
sacerdoti magno. et gen
ti iudeorū salutem. Quo
niamquidem pestilentes
obtinuerunt regnū pa
trum nostrorū. volo au
tem vindicare regnū et
restituere illud sicut erat
antea: electā fecimultu
dinem exercituus. et fe
ci naues bellicas. Volo
autem procedere per regio
nes ut vlciscar in eos q̄
corruperunt regionem
nostrā: et qui desolaue
runt ciuitates multas
in regno meo. Nunc er
go statuo tibi omnes
oblationes quas remi
serunt tibi ante me reges:
et quecumq; alia dona
remiserunt tibi. Et per
mitto tibi facere pausu
ram. proprij nūismatis
in regione tua. Ierusa
lem autem sanctam es
se et liberam. Et omnia
arma que fabricata sūt
et presidia que extruxis
ti que tenes: maneant
tibi. Et omne debitum
regium et que futura sūt
regia: ex hoc et in totum
tempus remittuntur ti
bi. Cū autem obtinueri
mus regnū nostrū glo
rificabimus te et gentē
tuam. et templū gloria
magna: ita ut manifes
tetur gloria vestra in v
niuersa terra. Anno cen
tesimo septuagesimo
quarto: exiit anthioch⁹
in terram patrū suorū.
Et conuenerunt ad eum
omnes exercitus: ita ut
pauci relicti essent cum
tryphone. Et insecutus
est eum anthiochus rex.
Et venit dorā. fugiens
per maritimam. Sae
bat enī qđ congregata

sunt in eum mala: et re
liquit eū exacerbatus. Et
applicuit anthiochus
sup dozam cum centum
viginta milibus viroz
belligeratoꝝ. et octo mi
libus equitum: et aggre
uit ciuitatem. Et naues
a mari accesserunt: et
vexabant ciuitatē a ter
ra et mari: et neminem
sinebant egredi. Venit
autem numenius et q̄
cum eo fuerant ab urbe
roma. habentes epistolas
regibus et regionibus
conscriptas: in quibus
continebantur hec. Lu
cius cōsul rōnoꝝ prolome
o regi salutē. Legati iudeoꝝ
venerunt ad nos ami
cia nostri renouantes pl
tinam amicaam et
societatem: missi a sy
mone principe sacerdo
tum et populo iudeoꝝ.
Attulerunt autē et clipe
um aureum minarum
mille. Placuit itaq; no
bis scribere regibus et re
gionibus ut non infe
rant illis mala. neq; ī
pugnent eos et ciuitate
eoꝝ et regiones eoꝝ:
et ut non ferant auxili
um pugnantibus ad
uersus eos. Visum est
autem nobis accipere
ab eis clipeum. Si qui
ergo pestilentes refugie
runt de regione ipsoꝝ
ad vos: tradite eos sy
moni principi sacerdo
tum. ut vindicet in eos
secundū legem suam.
Hec eadem scripta sunt
demetrio regi. et attalo.
et arabe. et arsaci. et in
omnes regiones: et sam
same. et spartanis. et de
lo et mido. et sicione. et
caric. et samū. et pāphy
lia. et lycia. et alicar
nasum. et rodum. et pha
selida. et coo. et syden. et a
rado. et gortinam. et gni
dū. et cyprum. et cyrenē.
Exemplum autē eoꝝ
scripserūt symoni prin
cipi sacerdotū. et populo

udeorū. Anthiochus au
tem rex appliuit castra
in dora secundo. admo
uens ea semp manus et
machinas faciens: et cō
clusit tryphonem ne pro
cederet. Et misit ea symō
duo milia vīroū electo
rū in auxilium: et argē
tum et aurū. et vasa co
piosa. Et noluit ea ac
cipere: sed irrupit omīa
que pactus est cum eo
antea: et alienauit se
ab eo. Et misit ad eum
anthenoūū vnū de ami
cis suis: ut tractaret cū
ipso dicens. Vos tenetis
ioppen et gazaram. et ar
cem que est in ierusalē:
ciuitates regni mei. Fi
nes earum desolastis: et
fecistis plagam mag
nam in terra: et domina
ti estis per loca multa ī
regno meo. Nunc ergo
tradite ciuitates quas
occupastis: et tributa
locoruū quibus domina
ti estis extra fines iudee.
Si autem date pro illis
quingenta talenta ar
genti: et exterminij quod
exterminastis. et tributo
rum ciuitatum alia ta
lenta quingenta. Si
autem: venientes et ex
pugnabimus vos. Et
venit anthenoūus ami
cus regis in ierusalem.
et vidit gloriam symo
nis et claritatem in au
ro et argento et appara
tum copiosum: et obstu
puit. Et retulit ei verba
regis. Et respondit symō
et dixit. Neq; alienā ter
ram sumpsimus neq; a
lienā detinemus: sed here
ditatem patrum nostro
rum que ab inimicis n
nostris iniuste aliquo
tempore possessa est. Nos
vero tempus habentes:
vendicamus hereditatē
patrū nostroruū. Nam
de ioppe et gazara que ex
postulas: ipsi faciebant
in populo plagā mag
nam et in regione nostra.

Hoū damus talenta cē
tum. Et non respondit
illi verbū. Reuersus au
tem cum ira ad regem:
renūciauit ei verba ista.
et gloriā symonis et v
niuersa que vidit. Et
iratus est rex ira mag
na. Triphon autē fugit
nau in hortospada. Et
constituit rex cendebeū
ducem maritimū: et ex
ercitum equitū et pedi
tum dedit illi: et manda
uit illi mouere castra
contra faciem iudee. Et
mandauit ei edificare ce
dṍnem. et obstruere por
tas ciuitatis: et debella
re populū. Rex autem
psequebatur triphonē.
Et puenit cendebeus iam
niam: et cepit increpare
plebem et conculcare iu
deam. et captiuare popu
lum et interficere. et edifi
care cedṍnem. Et collo
cauit illic equites et exer
citum: ut ingressi pam
bularent viam iudee. Si
aut conscendat ad rex.

Talē XVI
cendit iohānes
de gazaris: et
nunciauit symoni pa
tri suo. que fecit cendebe
us in populo ipsorum.
Et vocauit symon duos
filios suos seniores iudā
et iohannem: et ait illis.
Ego et fratres mei et do
mus patris mei. expug
nauimus hostes israel
ab adolescentia usq; in
hunc diem: et prospatū
est in manibus nostris
liberare israhel aliquo
ties. Nunc autē senui.
Sed estote loco meo et fra
tris mei: et egressi pug
nate pro gente nrā. Aux
ilium vero de celo vobis
cum sit. Et elegit de regi
one viginti milia viro
rū belligeratorū et equi
tes: et profecti sunt ad cen
debeum: et dormierūt in
modym. Et surrexerunt
mane: et abierunt in cā
pum. Et ecce exercitus

opposus in obuiā illis
peditū et equitū: et flu
uius torrens erat inter
medium ipsorum. Et
admouit castra contra
faciem eorum: ipse et po
pulus eius. Et vidit po
pulū trepidantem ad trā
fretandum torrentem:
et transfretauit primus.
Et viderunt eum viri et
transierunt post eum:
et diuisit populū et equi
tes in medio peditum.
Erat autem equitatus
aduersariorū copiosus
nimis. Et exclamauerūt
sacris tubis: et in fugā
conuersus est cendebeus
et castra eius. Et ceciderūt
ex eis multi vulnerati:
residui autem fugerūt
in munitionem. Tunc
vulneratus est iudas fra
ter iohannis. Johānes
autem insecutus est eos:
donec venit cedronam
quam edificauit. Et fu
gerunt usq; ad turres q̄
erant in agris azoti: et
succendit eas igni. Et ce
ciderunt ex illis duo mi
lia virorum: et reuersus
est iudam in pace. Et pto
lomeus filius abobi cō
stituus erat dux in cam
po ihericho: et habebat
argentum et aurū mul
tum. Erat enim gener
sūmi sacerdotis. Et exal
tatum est cor eius et vole
bat obtinere regionem:
et cogitabat dolum ad
uersus symonem et filu
os eius. ut tolleret eos.
Symon autem pambu
lans ciuitates que erāt
in regione iudee. et solli
citudinem gerens earū:
descendit iherichō ipse et
machabeus filius eius
et iudas. anno centesīo
septuagesimo septimo
mense undecimo. hic
mensis sabath. Et suc
cepit eos filius abobi.
in munitionem quā
vocatur dochi cum dolo.
quam edificauit. Et fe
cit eis cōuiuiū magnū:

et abscondit illic viros.
Et cum inebriatus esset
symon et filij eius: surre
xit ptolomeus cum su
is. et sumpserunt arma
sua. et intrauerunt in
conuiuiū: et occiderunt
eum et duos filios eius.
et quosdam pueros ei?
Et fecit decepcionē mag
nam in israhel: et reddi
dit mala pro bonis. Et
scripsit hec ptolomeus
et misit regi ut mitteret
ei exercitum in auxiliū:
et traderet regionem et
ciuitates eorum et tribu
ta. Et misit alios in ga
zaram tollere iohannē.
Et tribunis misit epistо
las. ut venirent ad se: et
daret eis argentū et au
rū et dona. Et misit alī
os occupare ierusalē:
et montē templi. Et pre
currens quidam nūcia
uit iohanni in gazara.
quia periit pater eius t
fratres eius: et quia mi
sit re quoq; interfici. Vt
audiuit autem vehemē
ter expauit: et cōprehen
dit viros qui venerant
perdere eum: et occidit eos.
Cognouit enim: quia
quērebant eū pdere. Et
cetera sermonum iohā
nis et bellorū eius et bo
narum virtutū quibus
fortiter gessit. et edifica
murorum quos exstruxe
it. et rerū gestarū eius:
ecce hec scripta sunt in li
bro dierū sacerdocij eius.
ex quo factus est pncips
sacerdotum post patrē
suū. Explicit primus
liber machabeorū ...

Sequitur secundus li
ber machabeorum ...

Ratribus qui sunt per
egyptū iudeis: salutem
dicunt fratres qui sunt
hierosolimis iudei et q̄
in regione iudea. et pacē
bonam. Benefaciat vo
bis deus: et meminerit
testamenti sui quod ad
abraham. et ysaac et
iacob locutus est seruo
rū suorum fidelium: et
det vobis cor omnibus
ut colatis eum: et faci
atis eius voluntatem
corde magno et animo
volenti. Adaperiat cor
vestrū in lege sua et in
preceptis suis: et faciat
pacem. Exaudiat ora
tiones vestras et reconci
lietur vobis: nec vos de

serat in tempore malo.
Et nunc hic sumus oratō
tes pro vobis. Regnante
demetrio anno centesimō
sexagesimo nono. nos
iudei scripsimus vobis.
in tribulatione et impe
tu. qui supervenit nobis
in istis annis: ex quo re
cessit iason a sancta ter
ra et a regno. Portam
succenderunt: et effuderūt
sanguinē innocentem.
Et oravimus ad domi
nū et exauditi sumus:
et obtulimus sacrificiū
et similaginem: et accē
dimus lucernas et pro
posuimus panes. Et nūc
frequentate dies scenō
phegie mensis casleu.
Anno centesimo octoge
simo octauo. populus
qui est hierosolimis et ī
iudea. senatus q̄ et iudas:
aristobolo magistro
ptolomei regis. qui est
de genere christianorū sacer
dotum. et his qui ī egyp
to sunt iudeis salutem

quemcung q hoc reclauerit
devoted

et sanitatem. De magnis periculis a deo liberati magnifice gracias agimus ipsi: utpote q̄ aduersus talem regem dimicauimus. Ipe enī ebullire feat de plide eos: qui pugnauerunt contra nos. Nam cum in plide esset dux ipse et aī eo īmensus exercatus: cendit in templo nanee consilio deceptus sacerdos nanee. Etenim aī ea habitaturus venit ad locum anthiochus et amici eius: et ut acciperet pecunias multas dotis nomine. Cumq̄ posuissent eas sacerdotes nanee. et ipse cum paucis ingressus esset īra ambitum phani: clauserunt templū cum intrasset anthiochus. Apertoq̄ occulto aditu templi. mittentes lapides pausserunt ducem. et qui cum eo erant: et diuiserūt membratim: et capitibus amputatis foras proiecerūt. Omnia benedictus deus: qui tradidit impios. Facturi igitur quinta et vicesima mensis casleu. purificacionē templi necessarium duximus significare vobis: ut et vos quoq̄ agatis diem scenophegie. et diem ignis qui datus est quando neemias edificato templo et altari obtulit sacrificia. Nam aī in plidem ducerentur patres nostri: sacerdotes q̄ tunc dei cultores erant acceptum ignem de altari occulte absconderūt in valle. ubi erat puteus altus siccus. Et in eo conclusa sunt eum: ita ut omnibus ignotus esset locus. Cum preterissent autem multa āni. et placuit deo ut mitteretur neemias a rege plidis: nepotes sacerdotum illorum qui absconderāt

misit ad requirendū ig
nem. Et sicut narraue
runt nobis: non īuene
rūt ignem. sed aquam
crassam. Et iussit eos hau
rire et afferre sibi. Et sac
rificia que imposita erāt
iussit sacerdos neemias
aspergi aqua ipsa: et lig
na. et que erant suppositā.
ta. Atq; hoc factum est
et tempus affuit. qd' sol
refulsit qui prius erat in
nubilo: accensus est ig
nis magnus ita ut om
nes mirarentur. Oratio
nem autem faciebant
omnes sacerdotes dum
consūmaretur sacrifica
tum: ionatha inchoante
ceteris autem respon den
tibus. Et neemie erat o
ratio. hunc habens mo
dū. Domine deus omni
um creator terribilis et
fortis. iustus et misericors
qui solus es bonus rex.
solus prestans. solus iu
stus et omnipotens et eter
nus: qui liberas israhel
de omni malo. qui fecis
ti patres electos et sancti
ficasti eos: accipe sacrifi
cium pro vniuerso pplo
tuo israhel: et custodi
partem tuam et sancti
fica. Congrega dispersi
onem nostram: libera e
os qui seruiūt gentibus.
contemptos et abhomi
natos respice: ut sciant
gentes qd' tu es deus nos
ter. Affligе opprimentes
nos: et contumeliam fa
cientes in superbia. Cōsti
tue populū tuū in loco
sancto tuo: sicut dixit
moyses. Sacerdotes au
tem psallebant ymnos:
usq; quo consumptum
esset sacrificium. Cū au
tem consūptum esset sa
crificium: ex reliqua aq̄
neemias iussit lapides
maiores profundi. Quod
ut factum est flamma
ex eas accensa est: sed ex
lumine quod refulsit
ab altari consumpta ē.
Ut vero manifestata res

est renūciatum est regi
persarū. qđ in loco i quo
ignem absconderāt hy
qui translati fuerant
sacerdotes aqua appari
it: de qua neemias et q
cum eo erant purifica
uerunt sacrificia. Con
siderans autem rex et rē
diligenter examinans:
fecit templū. Et si qui
bus dominabatur rex:
multa bona acapiebat
ex hoc et tribuebat. Ap
pellauit autem neemi
as hunc locū nephthar:
quod interpretatur pu
rificacio. Vocatur autē
apud plures nephi.

Inuenitur autem II
in descripcionibus the
remie pphete. qđ iussit ac
apere ignem eos qui trāsl
migrabantur. ut signi
ficatum est. et ut manda
uit transmigrans: et de
dit illis legem ne oblu
uiscerentur precepta do
mini: et ut non exerra
rent mentibus. uidētes
simulachra aurea et ar
gentea et ornamenta
eorū. Et alia huiusmo
di dicens: hortabatur
ne legem amouerent a
corde suo. Erat autem
in ipsa scriptura quomō
tabernaculū et archam
iussit pheta diuino res
ponso ad se facto comi
tari secum: usq; quo ex
ijt in montem. in quo
moyses ascendit et vi
dit dei hereditatem. Et
veniens ibi ieremias
inuenit locum spelun
ce: et tabernaculū et ar
cham et altare incensi
imitatur illuc: et ostium
obstruxit. Et accesserūt
quidam simul qui seq̄
bantur ut notarent si
bi locum: et non potue
runt inuenire. Vt autē
cognouit ieremias:
culpans illos dixit. qđ
ignotus erit locus. do
nec congreget deus con
gregacionem populi
et ppicius fiat. Et tunc

dominus ostendet hec.
Et apparebit maiestas
dñi: et nubes erit sicut
moysi manifestabat.
Et sicut apm salomon
petijt ut locus sanctifi
caretur magno deo ma
nifestabat hoc: et ut sa
pientiam habens obtu
lit sacrificium dedicaci
onis et consūmacionis
templi. Sicut et moyses
orabat dominū: et desce
dit ignis de celo. et cōsūp
sit holocaustum. Dixit
moyses eo qd non sit
mandatum quod erat
pro peccato: et consump
tum est. Similiter et sa
lomon octo diebus cele
bravit dedicacionē. In
ferebantur autem in de
scripcionibus et cōmen
tarijs necnie hec eadem.
Et ut construens biblio
tecam congregauit de
regionibus libros: et p
phetarum et dauid. et e
pistolas regum et de do
narijs. Similiter autē
et iudas ea que diciderat
per bellum quod nobis
acciderat congregauit
omnia: et sunt apud
nos. Si ergo desideratis
hec: mittite qui perferant
vobis. Acturi itaq; pur
ficacionem: scripsimus
vobis. Bene igitur fa
cietis: si egeritis hos dies.
Deus autem qui liberā
uit populū suum. et red
didit hereditatem omni
bus et regnū. et sacerdo
cium et sanctificacionē
sicut promisit in lege: spe
ramus qd cito nostri mi
serebitur. et congregabit
de sub celo in locum sanc
tum. Eripuit enī nos de
magnis periculis: et lo
cum purgauit. De iuda
vero machabeo et fratri
bus eius et de templi magn
ni purificacione. et de a
re dedicacione: sed et de
prelijs que pugnauit ad
anthiochum nobilem.
et filium eius eupatorē
et de illuminacionibus

que de celo facte sunt ad
eos qui pro iudeis fortiter fecerunt. ita ut vniuersam regionem cum pauca essent vindicaret. et barbaram multitudinem fugarent. et famosissimū toto orbe tēplum reuparent. et ciuitatem liberaret. ut leges que abolende erant restituerentur. domino cum omni tranquillitate p̄cio facto illis: utemq; ab ipsone gyreneo quīq; libris cōprehensa: temptauimus nos uno volumine breuiare. Considerantes enim multitudinem librorū et difficultatem. volentibus aggredi narrationes hystoriarū. p̄ter multitudinem rerum curaumus. volentibus quidē legere ut esset animi oblectatio: studiosis vero ut facile possint memorie cōmendare: omnibz autem legentibus uti

litas conferatur. Et nobis quidem ipsis qui opus hoc breuiādi causa suscepimus. non facilē laborem. ymo vero negocium plenum vigiliarum et sudoris assumpsimus: sicut hij qui p̄parant conuiuiū et querūt aliorū voluntati parē p̄ter multorū gratiam libenter laborem sustinemus: veritatem quidem de singulis auctoribus concedentes: ipsi autem secundū datam formam breuitati studētes. Sicut enim noue domꝰ architecto de vniuersa structura curandū est. et vero qui pingere aurat que apta sint adornatum exquirenda sūt: ita estimandū est et in nobis. Etenim intellectum colligere et ordinare sermonem. et curiosius per partes singulas quasq; inquirere: hystorie congruit auctori.

Beuitati vero dictoꝝ
sectari et exeuacones re
rum vitare: beuianti
concedendum est. Hinc
igitur narracionem in
cipiemus. De predicōe
tantū dixisse sufficiat.
Statim etenim est an
te hystoriam effluere: in
ipsa autem hystoria suc
cingitur cū [illegible] angu.
sancta ciuitas habita
retur in omni pace. le
ges etiam adhuc opti
me custodirentur. pter
onye ponticias prieta
tem et animos odio ha
bentes mala: fiebat ut
ipsi reges et principes lo
cum sūmo honore dig
nū ducerent. et templū
maximis muneribus
illustrarent: ita ut sclau
cus aspe rex de reddituꝫ
suis prestaret omēs sūp
tus ad ministerium sa
crificioꝝ pmenentes. Sy
mon autem de tribu bē
iamin ꝓpositus templi
constituit: contēdebat
obsistere sūm principe
sacerdotum iniquū alu
quid in ciuitate moliri.
Sed cum vincere onyā
non posset: venit ad ap
polloniū tharse filium
qui illo tempe erat dux
celesyrie et fenicis: et nū
quam ait ea pecuniis innu
merabilibus plenū est
se erarium ihierosolimis.
et cōmunes copias im
mensas esse. que non p
tinent ad racionem sa
crificioꝝ: esse autem
possibile sub potestate
regis cadere vniuersa.
Cumꝫ retulisset appol
lonius ad regem de pe
cuniis que delate erant:
ille accitum helyodorū
qui erat super negocia
eius. misit cum manda
tis ut predictam pecuni
am transportaret. Sta
timꝫ helyodorus iter
aggressus. specie quidē
quasi per celesyriam et
fenicem ciuitates esset
pagraturus: re autem

vera regis ꝓpositum per
fecturus. Sed cum pue
nisset ihero solimā et be
nigne a sūmo sacerdote
in auitate esset exceptus:
narrauit de dato indul
o pecuniarū: et quus
rei gracia adesset ape
ruit. Interrogabat au
tem: si vere hec ita essēt.
Tunc sūmus sacerdos
ostendit deposita esse
hec et uictualia uidua
rum ac pupillorū: que
dam vero esse hyrcani
thobne uiri valde eminē
tis. in hijs que detulerat
impius symon. Uniuer
sa autem argenti talen
ta quadringenta esse:
et auri ducenta. Deapi
vero eos qui credidissēt
loco et templo. quod p
uniuersū mundū hono
ratur pro sui veneracio
ne et sanctitate: impos
sibile omnino esse. At
ille pro hijs que habe
bat in mandatis a re
ge: dicebat omni gene
regi ea deferenda. Consti
tuta autem die: intra
bat de hijs helyodorus
ordinaturus. Non mo
dica vero per uniuersā
auitatem erat trepida
cio. Sacerdotes autem
ante altare cum sacer
dotalibus stolis iacta
uerunt se: et inuocabāt
de celo eum qui de depos
tis legem posuit. ut hijs
qui deposuerant ea sal
ua custodiret. Jam vēo
qui uideret sūmi sacerdo
tis vultum: mente vul
nerabatur. Facies enim
et color īmutatus: decla
rabat internū animi
dolorem. Circūfusa enī
erat mestitia uiro quedā
et horror corporis: p que
manifestus aspicienti
bus dolor cordis eius ef
ficiebatur. Alij etiam cō
gregati de domibus con
fluebant publica sup
plicacione obsecrantes:
pro eo qd' in contemptū
locus esset venturus. Ac

ancteqz mulieres aliqs
pectus: per plateas con
fluebant. Sed et virgi
nes que conclusē erant:
pcurrebant ad onyam.
Alie autem ad muros:
quedam vero per fenes
tras aspiciebant. Uni
uerse autem pcidentes
manus in celum depca
bantur. Erat enim mise
ra cōmixte multitudis
et magni sacerdotis in
agone constituta expec
tacio. Et hij quidem in
uocabant omnipoten
tem deū: ut credita sibi
hijs qui crediderant om
ni integritate conserua
rentur. Helyodorus au
tem quod decreuerat pfi
ciebat: eodem loco ipse
cum satellitibus arca
rarium presens. Sed spi
ritus omnipotentis mḡ
nam fecit sue ostensio
nis euidenciam: ita ut
omnes qui ausi fuerāt
parere ei. ruentes de vir
tute in dissolucionem
et formidinem conuerte
rentur. Apparuit enim
illis quidam equus ter
ribilem habens sessorē.
optimis operimentis
adornatus: iqz cū im
petu helyodoro priores
calces elisit. Qui autem
a sedebat: videbatur ar
ma habere aurea. Alij
etiam apparuerūt duo
iuuenes virtute decori:
optimi gloria: speciosi
qz amictu. Qui circūste
terunt eum: et ex utraqz
parte flagellabant sine
intermissione multis
plagis verberantes. Sb
ito autem helyodorus
cōcidit in terrā. Eumqz
multa caligine circūfu
sum rapuerunt: atqz in
sella gestatoria posituī
decreuerunt. Et is qui cum
mulas cursoribus et sa
tellitibus predictum in
gressus est erarium. por
tabatur nullo sibi auxi
lium ferente: manifesta
ta cognita dei virtute.

Et ille quidem per diuinā
virtutem iacebat mutat.
Hȳ autem dominū bene
dicebant: quia magnū
ficabat locum suū. Et
templum quod paulo
ante. timore ac tumul
tu erat plenū: apparen
te omnipotenta domino
gaudio et letitia impleē
tum est. Tum vero ex
amicis helyodori quidā
rogabant confestim o
ppam. ut inuocaret al
tissimū: et vitā donaret
ei. qui in supremo spiri
tu erat constitutus. Cō
siderans autem sūmus
sacerdos. ne forte rex suspi
caretur malicā aliquā
ex iudeis circa helyodorū
consūmatam: obtulit
pro salute viri hostiam
salutarem. Cumq; sum
mus sacerdos exoraret:
idem iuuenes eisdem ves
tibus amicti astantes
helyodoro dixerūt. Ōppe
sacerdoti gracias age:
nam ꝓpter eum tibi dñs
vitam donauit. Tu au
tem ab eo flagellatus:
nunciа omnibus mag
nalia dei et potestatem.
Et hȳs dictis non cōpa
ruerunt. Helyodorus au
tem hostia deo oblata et
votis magnis pmissis
ei qui vitam illi cōcessit.
et oppe gracias agens:
recepto exercitu repedā
bat ad regem. Testaba
tur autem omnibus ea
que sub oculis suis vide
rat opera magni dei. Cū
autem rex interrogasset
helyodorū. quis est apt⁹
ad hoc semel iherosoli
mam mitti: ait. Si quē
habes hostem aut regni
tui insidiatorē mitte
illuc. et flagellatū eum
recipies. si tamen euase
rit: eo qd in loco vere sit
dei quedam virtus. Nam
ipse qui habet in celis ha
bitacionem. visitator et
adiutor est loci illius:
et venientes ad malefa
cendū potenter ac perdit.

Igitur de helyodoro et e
rarij custodia ita se res
habet. III
Symon autem
predictus pecu
niarij et patrie delator
male loquebatur de o
nya: tamq̃m ipse hely
odorum instigasset ad
hec. et ipse fuisset incen
tor malorũ. Pulsoreq;
uuitatis ac defensorem
gentis sue. et emulatorẽ
legis dei: audebat insidi
atorem regni dicẽ. Sed
cum inimicaçe in tantũ
poderent. ut etiam p quos
dam symonis necessari
os homicidia fierent: cõ
siderans onyas periculũ
contencionis. et appollo
niũ insanire ut pote du
cem celessyre et fenices
ad augendam malicã
symonis. ad regem se
contulit: non ut cuiũ
accusator: sed cõmunẽ
utilitatem apud senet
ipsum vniuerse multa
tudinis considerans. Vi
debat enim sine regali
prudencia impossibile
esse pacem rebus dari:
nec symonem posse cel
sare ab stulticia sua. Q
post seleuci vite excessũ
cum suscepisset regnũ
anthiochus qui nobil
appellabatur: ambie
bat iason frater onye
sũmũ sacerdocium. Ad
ito rege promittens ei ar
genti talenta sexagin
ta et trecenta. et ex reddi
tibus alijs talenta octo
ginta. Super hec promit
tebat et alia centum q̃n
quaginta: si potestas ei
aus concederetur gym
nasium. et ephebiam
sibi constituere et eos q̃
in iherosolimis erant
anthiochenos scribere.
Quod cum rex annuis
set et obtinuisset prin
patum: statim ad gen
tilem ritum contribu
les suos transferre cepit.
Et amotis hijs que hu
manitatis causa iude

is a regibus fuerant cō
stituta per iohannem
patrem eupolemi. qui
apud romanos de ami
cicia et sotietate functus
est legacione: legitima
cuiuscū iura destruens pa
tria instituta sanciebat.
Etenī ausus est sub ip
sa arce gymnasiū con
stituere: et optimos q̄sq
q̄ ephebozū in lupana
ribus ponere. Erat au
tem non hoc iniciū sed
incrementum quodda
et p̄fectus gentilis. et a
lienigene conuersacio
nis. propter impij et
non sacerdotis iasonis
nepharii et inauditi
sceleris: ita ut sacerdotes
iam non circa altaris
officia dedita essent: sed
contempto templo et sa
crificijs neglectis. festi
nent participes fieri pa
lestre et prebiacionis eius
iniuste. et in exercicijs
disca. Et patrios quidē
honores nichil haben
tes: grecas glorias op
timas arbitrabantur.
Quarū gracia periculo
sa eos contencio habe
bat: et eorum instituta
emulabātur. Acp om
nia hijs consimiles esse
cupiebant: quos hostes
et pemptores habuerāt.
In leges enim diuinas
impie agere: impune
non cedit. Sed hec. seqūs
tempus declarauit. Cū
autem quīquēnalis a
gon tyro celebraretur.
et rex presens esset: misit
iason sacinorosus ab
iherosolimis viros pec
catores. portantes argē
ti didragmas trecentas
in sacrificijs heraulis.
Quas postulauerunt
hij qui apportauerant
ne in sacrificijs erogarē
tur: quia non oporteret.
sed in alios sumptus e
as deputari. Sed hec ob
lata sunt quidem ab eo
qui miserat in sacrifi
cium heraulis: propter

Presentes autem date sūt in fabricam nauiū triremiū. Missio autem in egyptum appollonio nesthei filio pter primatos ptholomei philometoris regis: cū cognouisset antiochus alienū se a negocijs regni effectū: pretis utilitatibus consulēs pfectus inde venit ioppē. et inde iherosolimā. Et magnifice ab iasone et ciuitate susceptus cū facularum luminibus et laudibus ingressus est: et inde in fenicem exercitum conuertit. Et post triennij tempus misit iason menelaum supradicti symonis fratrem portantem pecunias regi: et de negocijs necessarijs responsa placuriū. At ille cōmendatus regi cum magnificasset faciem potestatis eius. insemetipsum retorsit sūmū sacerdocium: supponens iasoni talenta argenta trecenta. Acceptas ꝙ a rege mandatis vēit. nichil quidem dignum habens sacerdocio: animus vero crudelis tyranni et fere belue iram gerens. Et iason quidem qui primum fratrem captiuauerat: ipse deceptus pfugus in amanitem expulsus est regionem. Menelaus autem principatum quidē obtinuit. De pecuniis vero regi promissis nichil agebat: cum exactionem faceret sostratus qui arci erat ꝓpositus. Nam ad hunc exactio vectigaliū pertinebat. Quam ob causam uterq; ad regē sunt vocati: menelaus amotus est sacerdocio. succedente lysimacho fratre suo: sostratus autē prelatus est cipris. Et cum hec agerentur contigit tharsenses et mallotas seditionem mouere: eo ꝙd anthiochi cōcubine

regis dono essent data.
festinanter itaq; rex ve
nit sedare illos: relicto
suffecto uno ex comitib;
suis andronico. Ratus
autem menelaus acce
pisse se tempus oportu
nū. aurea quedā vasa e
templo furatus donauit
andronico: et alia ven
diderat tyro. et per vicinas
ciuitates. Quod cum cer
tissime cognouisset o
nyas arguebat eum: ip
se in loco tuto se conti
nens anthioche seculs
daphnen. Unde menela
us accedens ad andronī
cum: rogabat ut onp
am interficeret. Qui cū
venisset ad onyam et
datis dextris cum iure
iurando. quāuis esset
a suspectus suasisset de
asilo pcedere: statim eī
penit non veritus iuſ
ticiam. Ob quam cau
sam non solum iudei
sed et alie quoq; nacio
nes indignabantur: et
molestę ferebant de ne
cę tanta viri iniusta. Ꝟ
regressum regem de alie
nę locas adierunt iudei
apud anthiochiam. lu
mul et grem: conquerentes de iniqua nece onye.
Contristatus itaq; ani
mo anthiochus et flexi
us ad misericordiam la
crimas fudit: recordat?
defuncti sobrietatem et
modestiam. Accensus q;
animis andronicum
purpura exutum arcū
duci per totam ciuitatē
iubet? et eodem loco quo
in onyam impietatem
cōmiserat sacrilegū vita
priuari: domino illi dig
nam penam tribuente.
Multis autem sacrile
gijs in templo a lysima
cho cōmissis menelai cō
silio et diuulgata fama:
congregata est multitu
do aduersus lysimachū.
multo iam auro expo
tato. Turbis autem in
surgentibus et animis

ura repletus: lysimachus armatis fere tribus milibus iniquis manibz uti cepit: duce quodam tranno etate pariter z demencia puecto. Sed ut intellexerunt conatū lysimachi: alij lapides alij fustes validos arripe. quidā vero cineres in lysimachum iacere. Et multa quidem vulnera ta. quidam autem pstra ti: omnes vero in fugā conuersi sunt. Ipsum eā am sacrilegum seuis e rarium interfecerūt. De hys ergo cepit iudiciū ad uersus menelaū agitari. Et cum venisset rex arū: ad ipsum negociū detu lerunt missi viri tres a senioribus. Et cū supe raretur menelaus: pro misit ptolomeo multas pecunias dare ad suade dum regem. Itaqz pto lomeus in quodam a trio positum quasi refri gerandi gracia regem adiit: et a sententia de duxit. Et menelaū qui dem vniuerse malicie re um criminibus absol uit: miseros autem qui eam si apud satas cau sam dixissent innocen tes iudicarentur. morti dampnauit. Cito igit inustam penā dederūt: qui pro ciuitate et popu lo et sacris vasis caulā pclenti sunt. Quāobrē tiri quoqz indignati: er ga sepulturam eorum liberalissimi exterunt. Menelaus autem propter eorum qui in potes tia erant auariciam p manebat in potestate: crescens in malicia. et ad insidias ciuiū.

Eodem tempore anthiochus se cundam pfecti onem parauit in egip tum. Contigit autem per vniuersam iherosolimorū ciuitatem videri diebus quadraginta p

acra. equites discurren
tes auratas stolas ha
bentes. et hastas quasi
cohortes armatas: et
cursus equorū per ordi
nem digestos. et cōgres
siones fieri cōminus: et
saltorū motus. et gale
atorum multitudinē.
gladijs districtis. et telo
rum iactus. et aureorū
armorū splendorē om
nisq; generis loricarū.
Quapter omnes roga
bant in bonū monstra
conuerti. Sed cū falsus
rumor exisset tamq̄m in
vita excessisset anchi
chus: assumptis iason
non minus mille viris
repente aggressus est
ciuitatem. Et ciuibus
ad murū conuolanti
bus: ad ultimū appre
hensa ciuitate menela
us fugit in arcem. Ia
son vero non poterat
in ede ciuibus suis. nec
cogitabat prosperita
tem aduersus cogna
tos: malū esse maximū
arbitrans. hostium et
non ciuium se trophea
capturum. Et principa
tum quidem non obti
nuit: finem vero insidi
arum suarū confusio
ne cepit. Et profugus ite
rum abijt in ammani
tem. Ad ultimū exitium
sui conclusus ab arethe
arabum tyranno fugi
ens de ciuitate in ciuita
tem omnibus odiosus
ut refuga legum. et exe
crabilis ut patrie et ci
uiū hostis: in egyptum
extrusus est. Et qui mul
tos de patria expulerat
pegre periit: lacedemo
nas profectus. quasi p
cognacione ibi refugi
um habiturus. Et qui
insepultos abiecerat ml
tos ipse et illamentatus
et insepultus abiatur:
sepultura negz pegrina
usus. negz patrio sepul
chro participans. Hys
ita gestis: suspicatus ē

rex locaetatem deserturos
iudeos. Et ob hoc pfect' ex
egipto efferatis animis:
ciuitatem quidē armis
cepit. Jussit autem mil
tibus interficere nec par
cere occurrentibus: et p
domos ascendentes truc
dare. Fiebat ergo cedes iu
uenū. ac senioꝝ. mu
lierum ac natoꝝ eterc
minia: virginūqꝫ et par
uuloꝝ neces. Erant
autem toto triduo oc
toginta milia interfec
ti: quadraginta milia
uincti. Sed nec ista suffi
ciunt. Ausus est intrare
templum vniuerse terre
sanctius: menelao duc
tore. qui legum et patrie
fuit proditor. Et scelestis
manibus sumens sāc
ta vasa. que ab aliis re
gibus et ciuitatibus e
rant posita ad ornatū
loca et gloriam: contrec
tabat indigne et contā
minabat. Ita alienat'
mente anthiochus nō
considerabat qd' propt
ter peccata habitanciū
ciuitatem modicū do
minus fuerat iratus:
Propter quod et accidit ar
ca locum despectio. Alio
quin nisi contigisset e
os multis peccatis esse
involutos: sicut helyo
dorus qui missus est a
seleuco rege ad expoliā
dum erarium. eciā hic
statim aduenies fla
gellatus et repulsus v
ixqꝫ fuisset ab audacia.
Verum non propter lo
cum gentem: sed propter
gentem locum dominꝰ
elegit. Ideoqꝫ et ipse locꝰ
particeps factus est po
puli malorū: postea au
tem fiet socius et bono
rum. Et qui derelictus ē
in ira dei omnipotentis:
iterum in magni dñi
reconciliacione cum sū
ma gloria exaltabitur.
Igitur anthiochus mil
le octingentis ablatis
de templo talentis velo

ater anthiochum re
gressus est: existimans
se pre superbia terrā ad
nauigandū. pelagus
vero ad iter agendum de
ducturum. ptermentis
clationē. Reliquit autē
et ꝓpositos ad affligen
dam gentem: iherosoli
mis quidē philippum ge
nere frygem. moribz au
daciorem eo ipso a quo
constitutus est: in gaza
zi autem andronicum
et menelaum. qui gra
uius ꝯm ceteris īminebāt
ciuibus. Cumqz appositus esset contra iudeos:
misit odiosum principē
apollonium. cum exerci
tu viginti et duobz mi
libus: precipiens eis om
nes pfecte etatis interfi
cere. mulieres ac virgines
vendere. Qui cum venis
set iherosolimā: pacem
simulans quietis usqz
ad sanctum diem sab
bati. Et tunc feriatis iu
dis. arma capere suis

precepit: omnes qz qui
ad spectaculum poterant truncadauit: et cru
delitatem cum armatis dis
currens. ingentem mul
titudinem peremit. Iu
das autem machabeus
qui decimus fuerat. secessit in desertum locū:
ibiqz inter feras vitam
in montibus cum suis
agebat: et feni abo vescentes demorabantur.
ne participes essent coinquinationis.

SED non post
multum tem
poris misit rex
senem quēdam anthiochenum. qui cōpelleret
iudeos ut se transferrēt
a patrijs et deu legibus:
contaminare etiam qd
in iherosolimis erat tē
plum. et cognominare
iouis olimpij: et in ga
rizim prout erant hij
qui locum inhabitabāt
iouis hospitalis. Pessima autem et onuerlis

grauis malorū erat in
cursio. Nam templum
luxuria et cōmessaconi
bus erat plenū: et scorta
dum cum meretricibus.
Sacratisq; edibus mu
lieres se ultro ingerebāt:
intro ferentes ea que nō
licebat. Altare eciam ple
nū erat illicitis: que le
gibus p̄hibebantur.
Neq; autem sabbata
custodiebantur: neq;
dies solempnes patrij
seruabantur: nec si plu
rater se quisq; in iudeum
esse confitebatur. Duce
bantur autem cū amā
ta necessitate in die na
talis regis ad sacrificaa.
Et cum liberi sacra cele
brarentur: cogebantur
hedera coronati libero
arcuire. Decretum autē
exijt in p̄imas gentiu
um ciuitates. suggeren
tibus ptolomeis. ut pa
ri modo et ipsi aduersus
iudeos agerent ut sacri
ficarent: eos autem qui
nollent transire ad ista
ta gencium interfice
rent. Erat ergo vidē misse
rā. Due enim mulie
res delate sunt natos su
os circūcidisse: quas in
fantibus ad ubera sus
pensis cum publice per
ciuitatem circūduxisset.
per muros precipitaue
runt. Alij vero ad proxi
mas coeuntes speluncas
et latenter sabbati diē
celebrantes. cum indica
ti essent philippo flam
mis succensi sunt. eo qd
verebantur p̄ter religi
onem et obseruanciam
manu sibimet auxiliū
ferre. Obsecro autē eos
qui hunc librum lectu
ri sunt ne abhorrescāt
p̄ter aduersos casus:
sed reputent ea que acci
derunt non ad interitū
sed ad correctionem ge
neris esse nostri. Etenī
multo tempore non si
nere peccatoribus ex se
tencia agere. sed stati

ulaones adhibere: magni beneficij est indicij. Non enim sicut in aliis nacionibus domin⁹ pacienter expectat. ut eas cum iudicij dies venerit in plenitudine peccatorum puniat: ita et in nobis statuit ut peccatis nostris in finē deuolutis ita demum in nos vindicet. Ꝑter qđ nūḡm quidem a nobis misericordiā suā amouet: corripiens vero in aduersis populū suum. non derelinquit. Sed hec nobis ad cōmonicionē legencium dicta sūt pauca: iam autem veniendum est ad narracionē. Igitur eleazarus vnus de principibus scribarum vir etate pectus. et vultu decorus: aperto ore hyans cōpellebatur carnē porcinam manducare. At ille gloriosam morte magis q̄m odibilem vitam amplectens: volū tarie properabat ad supplicium. Intuens autē quē admodū oportet accedē: pacienter sustinens decreuit non admittere illicita. ꝑter vite amorē. Hij autem qui astabāt iniqua miseracione cōmoti. propter antiquā viri amicciam: tollentes eum secreto rogabāt afferri carnes quibus vesci licebat. et simularetur manducasse sicut rex impauerat de sacrificij carnibus: ut hoc facto a morte liberaret: et ꝑter veterem amicciam hanc in eo facerent humanitatem. At ille cogitare cepit etatis ac senectutis sue eminenciam dignam. et ingenue nobilitatis caniciem. atq; a puero optime cōuersacionis. et secundū sancte et a deo condite legis constituta: respondit ac dicens premitti se uel in infernū. Non

enim etatem nostram
dignū est inquit fingere:
ut multa adolescentium
arbitrantes eleazarum
nonagintā annorum
transisse ad vitam alie
nigenarū. et ipsi propter
meam simulationem
et propter modicū cor
ruptibilis vite tempus
decipiantur: et per hoc
maculam atq; execratio
nem mee senectuti con
quiram. Nam et si in
presenti tempore supplu
cijs hominū eripiar: sed
manus omnipotentis
neq; viuens neq; defunc
tus effugiam. Quāobrē
fortiter vitam exredendo
senectute quidem digna
apparebo: adolescentu
bus autem exemplum
forte relinquam: si prōpt
to animo ac fortiter pro
grauissimis ac sanctis
simis legibus honesta
morte pfungar. Hijs
dictis confestim ad supp
plicium trahebat. Hij
autem qui eū ducebāt
et paulo ante fuerant
mitiores. in iram versi
sunt pter sermones ab
eo dictos: quos illi per
arrogantiā prolatos
arbitrabantur. Ꝟ cū
plagis perimeretur: in
gemuit et dixit. Domi
ne qui habes sanctam
scientiam. manifeste tu
scis quia cum a morte
possem liberari. duros
corporis sustineo dolo
res: secundū animam
vero pter timorem tuū
libenter hec patior. Et
iste quidem hoc modo
vita decessit: non solū
iuuenibus sed et omni
se gentis memoriā mor
tis sue ad exemplū vir
tutis et fortitudinis de
relinquens.. VII

Contigit autē
et septem frēs
una cum ma
tre apprehensos cōpelli
a rege contra fas ad
carnes porcinas: fla

gris et taureis aurigatos.
Unus autem ex illʾ qui
erat primus. sic ait. Dd
queris: et quid vis discā
a nobis: Parati sumʾ
mori magis. qm patri
as de leges preuaricari.
Iratus itaq; rex. iussit
sartaginem et ollas ene
as succendi. Quibꝫ sta
tim succensis: iussit ei
qui prior fuerat locutʾ
amputari linguam. et
cute capitis abstracta.
sūmas quoq; manus
et pedes precidi: ceteris
eius fratribus et matre
inspectantibus. Et cum
iam per omnia inutilʾ
factus esset: iussit ignē
admoueri. et adhuc spi
rantem torreri in sarta
gine. In qua dum diu
cruciaretur: ceteri una
cum matre inuicem se
hortabantur mori for
titer dicentes. Dominʾ
deus aspicit veritatē
et consolabitur in nobis
quēadmodū prestitit

ne carnia declarauit mo
ysles: et in seruis suis cō
solabitur. Mortuo ita
q; primo illo hoc modo:
sequentem deducebant
ad illudendū. Et cute ca
pitis eius cum capillis
detracta: interrogabant
si manducaret. priusq;
toto corpore per mēbra
singula puniretur. At
ille respondens patria
voce dixit. Non faciam.
Unde quod et iste sequē
ti loco primi tormenta
suscepit: et in ultimo spi
ritu constantius sic ait.
Tu quidem scelestissime
in presenti vita nos per
dis: sed rex mūdi defunc
tos nos pro suis legibꝫ
in eterne vite resurrectio
ne suscitabit. Post hūc
tertius illuditur. Et lin
guam postulatus ad
ducit: et manus cōstā
ter extendit: et cum fidu
cia ait. E celo ista possi
deo: sed propter dei leges n
nunc hec ipsa despicio.

quoniam ab ipso me
ea receptaurum spero: i
ta ut rex et qui cum ip
so erant mirarent ado
lescentis animū. qp tā
qm nichilum duceret
crucatus. Et hoc ita de
functo: quartū similit
vexabant torquentes.
Et cum iam esset ad mor
tem: sic ait. Pocius est
ab hominibz morti da
tos spem expectare a de
o: uterū ab ipso resusci
tandos. Tibi enim resur
rectio ad vitam nō erit.
Et cum admouissent
quintū: vexabant eū.
At ille respicens in eū
dixit. Potestatem inter
homines habens cū sis
coruptibilis: facis qd
vis. Noli autem puta
re genus nostrum a deo
esse derelictum. Pacēter
sustine: et videbis mag
nam potestatem ipsius.
qualiter te et semen tu
um torquebit. Post hūc
ducebant et sextum. Et
is moxi inpiens: sic a
it. Noli frustra errare.
Nos enim ꝓpter nosmet
ipsos hec patimur pec
cantes in deū nostrū: et
digna admiracōe fac
ta sunt in nobis. Tu au
tem ne existimes tibi in
pune futurū: qd contra
deum pugnare tempta
ueris. Supra modum
autem mater mirabil
et bonorū memoria dig
na. que pereuntes septē
filios sub vnius die tē
pore conspiciens. bono
animo ferebat propter
spem quam in deum ha
bebat: singulos illorū
hortabatur patria vo
ce fortiter repleta sapiē
cia. Et femineo cogitatu
onu masculinū animū
inserens: dixit ad eos.
Nescio qualiter in utero
meo apparuistis. Nec
enim ego spiritū et ani
mam donaui vobis et
vitam: et singulorum
membra non ego ipsa

compegi. Sedeñ mun
di creatoꝛ qui formauit
hominis natiuitatem.
quiq; hominũ inuenit
originem. et spiritũ vo
bis iterũ dum miserꝛ
dia redderet et vitam: si
cut nunc vosmetipsos
despicatis ꝓpter leges eꝝ.
Antiochus autem con
temptui se arbitrans si
mul et exprobrantis vo
ce despectaꝫ: cũ adhuc ado
lescẽtior supesset nõ solũ
verbis hortabatur sed
et iuramento affirma
bat diuitem se et beatũ
facturum: et translatũ
a patrijs legibus amicũ
habiturũ. et res necessa
rias prebiturũ. Sed ad
hec cũ adolescens nequa
q̃m inclinaretur: voca
uit rex matrem. et suade
bat ut adolescens fieret
in salutem. Cum autẽ
multis eam verbis esset
hortatus: ꝓmisit suasu
ram se filio suo. Ita
q; inclinata ad filium:

irridens crudelem tirannũ
aut patria voce. Fili mise
rere mei que te in utero de
cem menses portaui. et
lac trienniũ dedi et alui:
et in etatem istam pduxi.
Peto nate ut aspiciens in
celum et terram. et ad õ
nia que in eis sunt: et
intelligas quia ex nichi
lo fecit illa deus et homi
nũ genus. Ita fit ut nõ
timeas carnificem istũ:
sed dignus fratribus tu
is effectus suscipe mortẽ:
ut in illa miseracione cũ
fratribus tuis te recipiã.
Cum hec illa adhuc di
ceret: ait adolescens. Quẽ
sustinetis? Non obedio
precepto regis: sed precep
to legis. que data est no
bis per moysen. Tu ve
ro qui inuentor omnis
malicie factus es in he
breos: non effugies ma
nũ dei. Nos enim pro pec
catis nostris hec pati
mur. Et si nobis propi
tiacionẽ et correpti

onem dñs noster modi
cū iratus est: sed iterum
reconciliabitur seruis
suis. Tu autem o scelest
te et omniū hoīm flagi
ciosissime: noli frustra
extolli vanis spebus in
seruos eius inflāmatus.
Nondum enim omni
potentis dei et omnia ī
spicientis iudicium ef
fugisti. Nam fratres me
i modico nunc dolore
sustentato sub testamē
to eterne vite effecti sūt:
tu vero iudicio dei iustas
superbie penas solues.
Ego autem sicut fratres
mei animā et corp̄ me
um trado pro patrijs le
gibus: inuocans deum
maturius genti nostre
p̄cium fieri: teq̄ cū tor
mentis et verberibus cō
fiteri. qd̄ ipse est deus so
lus. In me vero et in fra
tribus meis desinet om
nipotentis ira: que sup
omne genus nīm iuste
supducta est. Tunc rex

rex accensus ira in hunc
super omnes crudelius
deseuit: indigne ferens
derisum se. Et hic ita q̄
mundus obijt: per om
nia in domino confidēs.
Nouissime autē et ma
ter consūmata est. Igit
de sacrificijs et de nimijs
crudelitatibus satis dic
tum est. VIII
Odas vero machа
beus et qui cum il
lo erant: introibant la
tenter in castella. Et con
uocantes cognatos et
eos qui p̄manserant in
iudaismo assumentes:
eduxerunt ad sex milia
uiros. Et inuocabant
dominū ut respiceret in
populum qui ab omnu
bus calcabatur: misere
retur templo quod con
taminabatur ab impi
is: misereretur etiam ex
terminio ciuitatis que
esset ilico cōplananda.
et vocem sanguinis ad
se clamantis audiret:

memorarẽtur quoq; in
iquissimas mortes in
nocentiũ puuloꝝ.et
blasphemias nomini
suo illatas:et indigna
retur super his. At ma
chabeus congregata
multitudine:intolera
bilis gentibus efficeba
tur. Ira enim domini
in misericordiam con
uersa est. Et supueniẽs
castellis et ciuitatibus
ĩprouisus:succẽdebat eas.
Et opportuna loca occu
pans:non paucas hos
tiũ strages dabat. Max
ime autem noctibus ad
huiusmodi excursus
ferebatur:et fama vir
tutis eius ubiq; diffun
debatur. Audens autem
philipp⁹ paulatiũ uiũ ad
pfectum uenire. ac tres
cius res a prospe cedere:
ad ptolomeum ducem
celesyre et fenicas scrip
sit. ut auxiliũ ferret re
gis negocijs. At ille ve
lociter misit nycanorẽ
patrocli de primoribus
amicum. datis ei pmix
tis gentibus armatis
non minus viginta mi
libus. ut vniuersũ iude
orum genus deleret:ad
iuncto ei gorgia viro
militari. et in belliis re
bus experientissimo. Cõ
stituit autem nycanor
regi:ut tributũ roma
nis quod erat dandum
duo milia talentoꝝ de
captiuitate iudeorum
suppleret. Statimq; ad
maritimas ciuitates
misit. conuocans ad co
emptionem iudaicorũ
mancipiorum. promit
tens se nonaginta mã
cipia talento distractu
rum:non respiciens ad
vindictam que eum ab
omnipotente esset conse
cutura. Judas autẽ ubi
comperit:indicauit his
qui secum erant iudeis.
nycanoris aduentum.
Ex quibus quidam for
midantes et non credẽtes

da iustitiae: in fugam ver
tebantur. Alij vero si qui
de hys superant veniebāt:
simulq; dominū deprecā
bantur. ut erueret eos
ab impio nycānore. qui
eos priusq̄m in cōmin?
veniret vendiderat: et si
non propter eos. sed propt
ter testamentum quod
erat ad patres eorū: et
Propter inuocationem sāc
ti et magnifica nominis
eius super ipsos. Conuo
catis autem machabeus
septem milibus qui cum
ipso erant. rogabat ne
hostibus reconciliarem
tur. neq; metuerent inī
que venientium aduer
sum se hostiū multitu
dinem: sed fortiter contē
derent ante oculos habē
tes contumeliam que in
loco sancto ab hys iniu
ste esset illata: itemq; et
ludibrio habite cuita
tis iniuriam: adhuc eti
am veterū institutā con
uulsa. Nam illi quidem
armis confidunt aut si
mul et audacia: nos au
tem in omnipotente do
mino qui potest et veniē
tes aduersum nos et vni
uersum mundum uno
nutu delere confidimus.
Admonuit autem eos et
de auxilijs dei que facta
sunt erga parentes. et sō
sennacherib centum octo
ginta quinq; milia peri
erunt: et de prelio quod e
is aduersus galathas
fuit in babilonia: ut ō
nes ubi ad rem ventum
est macedonibus socijs
hesitantibus. ipsi sex mi
lia soli pemerunt centū
viginti milia auxilium
illis datum e celo: et bene
ficia pro hys plurima cō
secuti sunt. Hys verbis
constantes effecti sunt:
et pro legibus et patria
mori parati. Constituit
itaq; fratres suos duces
utriq; ordini. symonem
et ioseph̄. et ionathan:
subiectis vnicuiq; mille

nis et quingentenis. Ad
hoc etiam ab ezra lecto
illis sancto libro. et dato
signo adiutorio dei: in
prima acie ipse dux com
misit cum nycanore. Et
facto sibi adiutore om
nipotente: interfecerunt
super nouem milia ho
minū. Maiorem autē
partem exercitus nyca
noris vulneribus debi
lem factam: fugere com
pulerunt. Pecuniis ve
ro eorum qui ad empta
onem ipsorum venerāt
sublatis: ipsos usq; q;q;
pseuti sunt. Sed reuersi
sunt hora conclusi. Nā
erat ante sabbatū. Ōm
ob causam non pseue
rauerunt insequentes.
Arma autem ipsorum
et spolia congregantes.
sabbatum agebant: be
nedicentes dominū qui
liberauit eos in isto die.
misericordie initiū stil
lans in eos. Post sabba
tum vero debilibus et
orphanis et viduis diui
serunt spolia: et residua
ipsi cum suis habuere.
Hys ita gestis et cōmu
niter ab omnibus fac
ta obsecratione: miseri
cordem dnm postulabāt.
ut in finem seruis suis
reconciliaretur. Et hijs
qui cum thimotheo et
bachide erant contra se
contendentes super vigi
ti milia interfecerunt.
et munitiones excelsas
obtinuerunt: et plures
predas diuiserunt. equā
portionem debilibz pu
pillis et viduis sed et se
nioribus facientes. Et
tum arma eorum colle
gissent: diligenter om
nia cōposuerūt. in locis
opportunis. Residua ve
ro spolia ierosolimā
detulerūt: et phylarcen
qui cū thymotheo erat
interfecerūt virū scelestū:
qui in multis iudeos af
fluxerat. Et cū epychinia
agerent in ierosolimis.

eos qui sacras ianuas
incenderant id est caliste
nen. cū in quodā domi
ciliū refugisset incēderūt.
digna et mercede p impi
etatibus suis reddita. fa
nonosissimus autē ny
canor. qui mille negocia
antes ad iudeorū vendia
onē adduxerat. humilia
tus auxilio dñi ab hijs
quos nullos existimaue
rat. deposita veste glorie
p mediterranea fugiens
solus venit anthiochiā.
sūmam infelicitatē de in
teritu sui exercitus cōsecu
tus. Et qui pmiserat ro
manis se tributū restitu
ere de captiuitate iherosoli
monū. predicabat nūc
ptectorem dei habere iu
deos. et ob ipsum īuulne
rabiles esse. eo qd' seqren
tur leges ab ipso consti
tutas. IX

Eodem tempore
anthiochus in
honeste reuertebatur de
pside. Intrauerat enim
eam que dicitur pisipolis.
et temptauit spoliare ci
pla et ciuitatem oppmē.
Sed multitudine ad ar
ma concurrente. in fu
gam versi sunt. Et ita
contigit. ut anthiochus
post fugam turpiter re
diret. Et cū venisset arca
egbathana. recognouit
que erga nycanorē et
thymotheum gesta sūt.
Elatus autem in ira. ar
bitrabatur se īiuriam il
lorū qui se fugauerant
posse in iudeos retorquere.
Ideoq; iussit agitari cur
rum. sine intermissione
agens iter. celesti eum iu
dicio purgente. qd' ita
sup̄be locutus est ven tu
rum se iherosolimā. et
congeriem sepulchri iu
deorum eam facturum.
Sed qui vniuersa cōspi
cit dominus deus israhel.
pcussit eum insanabili
et inuisibili plaga. Vix
enum finiuit hunc ipsū
sermonem. apprehēdit

eum dolor diros viscerū
et amara interioꝝ tor
menta. Et quidem satis
iuste: quippe qui multos
et nouis crudelibus alie
norum torserat viscera:
licet ille nullo modo a
sua malicia cessaret. Su
per hec autem superbia
repletus. ignem spirans
animo in iudeos et preci
piens accelerare negoci
um: contigit illū impe
tu eunteꝫ de curru cadē.
et graui corporis collisi
one membra vexare. Is
qꝫ qui sibi vindebatur cūctā
fluctibꝫ maris impare su
pra humanū modum
superbia repletus. et mon
cium altitudines in sta
tera appendere: nunc hu
miliatus ad terrā in gra
uatorio torquebatur ma
nifestam dei virtutē in
semetipso contestans:
ita ut de corpore impij vi
mes scaturirent. ac vnde
tes in doloribus carnes
eius effluerent: odore eiꝰ

am illius et fetore exter
natis grauarentur. Et q̄
paulo ante sydera celi cō
tingere se arbitrabatur:
eum nemo poterat ꝓpter
intolerandam fetoris
portare. Hinc igitur ce
pit ex graui superbia de
ductus ad agnitionem
sui venire. diuina āmo
nitionis plaga: per momē
ta singula doloribus su
is augmenta capienti
bus. Et cum nec ipse iā
fetorem suum ferre pos
set ita ait. Iustū est sub
ditum esse deo: et mortā
lem non paria deo sentā
re. Orabat autē hec sce
lestus dominū: a quo nō
esset misericordiam con
secuturus. Et ciuitatem
ad quam festinans ve
niebat ut eam ad solū
deduceret ac sepulchrum
congestorū faceret: nūc
optat liberam reddere.
Et iudeos quos nec sepul
tura quidem se dignos
habiturū. sed auibus

et fers dirupiendos tradi
turum. et cum puulis ex
terminaturū dixerat. e
quales nunc athenien
sibus facturum pollice
tur. Templū eciam sāc
tum quod prius expoli
uerat opimis donis
ornaturum. et sancta
vasa multiplicaturū.
et ptinentes ad sacrifica
sumptus de redditibus
suis prestaturum: super
hec et iudeum futurum.
et omnem locū terre per
ambulaturū et predica
turum dei potestatē. Sed
non cessantibus doloru
bus supuenerat enim in
eū iustum iudiciū: despe
rans scripsit ad iudeos i
modum deprecationis
epistolam hec continen
tem. Optimis ciuibus
iudeis plurimā salutē.
et benevalere et esse feli
ces: rex et princeps anty
ochus. Si benevaletis
et filij vestri. et ex sentem
tia vobis cuncta sunt:
maximas agimus gra
cias. Et ego in infirmi
tate constitutus. vestri
autem benigne memor
reuersus de ptidis locis t
in infirmitate graui ap
prehensus. necessarium
duxi pro cōmuni utili
tate curam habere: non
desperans memetipsū.
sed spem multā habeo
effugiendi infirmitatē.
Respiciens autem qd et
pater meus quibus tē
poribus in locis superi
oribus ducebat exercu
tum. ostendit qui post
se susciperet principatū:
ut si quid contrarium ac
ideret. aut difficile nun
ciaretur. scientes hij qui
in regionibus erant cū
esset rerum sūma derelic
ta. non turbarentē. Ad
hec considerans de proxi
mo potentes quosq; et
vicinos temporibus in
sidiantes et eventum ex
pectantes: designaui fi
lium meum anthyochū

regem. quem sepe recur
rens in superiora regna
multas vestrum cōmen
dabam: et scripsi ad eū
que subiecta sunt. Ora
itaq; vos et peto meno
res beneficiorū publicę
et priuatim: ut omniq;
q; conseruet fidem ad
me et ad filiū meū. Con
fido enim eū modeste et
humane acturum: et
sequentem propositū me
um cōmunem vobis fo
re. Igitur homicidia et
blasphemus pessime p
cussus: et ut ipse alios
tractauerat. pegre in mō
tibus miserabili obitu
vita fūctus ē. Transfere
bat autem corpus phi
lippus collactaneus ei?
Qui metuens filiū an
tiochi: ad ptolomeum
philometorem in egiptū
fugit.

Habeus au
tem et qui aim
illo erant domino sep
tegente templū quidem
et ciuitatem recepit: aras
autem quas alienigene
per platheas struxerant.
itemq; delubra demoliū
est. Et purgato templo.
aliud altare fecerunt: et
de ignitis lapidibus ig
ne concepto obtulerunt
sacrificia post biennium:
et incensum et lucernas.
et panes propositionis po
suerunt. Quibus gestis
rogabant dominum p
stratu in terram: ne am
plius malis talibus in
cidrent. Sed et si quādo
peccassent ab ipso mia
ius corriperentur: et nō
barbaris ac blasphemis
hominibus traderentur.
Qua die autem templū
ab alienigenis pollutū
fuerat: contigit eadē die
purgationem fieri. vice
sima et quinta mensis
qui fuit casleu. Et cum
letitia diebus octo egre
runt in modum tabernaculorū: recordantes
qd' ante modicū tēpis

diem solempnem taber
naculoꝝ in montibus
more bestiarū egerant.
Propter quod ramos et ra
mos virides et palmas
preferebant ei: qui pros
perauit mundare locū
suum. Et decreuerūt cō
muni precepto. et decreto
vniuerse genti iudeoꝝ:
omnibus annis agere
dies istos. Et anthioch
quidem qui appellatus
est nobilis. vite excessus
ita se habuit. Nunc au
tem de eupatore filio an
thioch impij que gesta
sunt narrabimus: bre
uiantes mala que i bel
lis gesta sunt. Hic suscep
to regno: constituit sup
negocia regni lysiam
quēdam fenicas et syrie
miliciae principem. Nā
ptolomeus qui dicebat
macer. iusti tenax. erga
iudeos esse instituit: et
precipue propter iniquita
tem que facta erat i eos:
et pacifice agere cū eis.

Sed ob hoc accusatus
ab amicis apud eupa
torem cum frequēter pro
dimi audiret. eo qd' cy
prum reditas a philo
metore deseruisset. et ad
anthiochū nobilē trāsl
latus etiam ab eo recel
sisset: veneno vitam fi
nuit. Hostias autem
cum esset dux locorum:
assumptis aduenis fre
quenter iudeos debella
bat. Iudei vero qui tene
bant oportunas muni
ciones: fugatos ab hie
rosolimis suscipiebāt.
et bellare temptabant.
Hij vero qui erant cum
machabeo per oraciōes
dominū rogantes ut ef
fet sibi adiutor: impetū
fecerunt in municiones
ydumeoꝝ. Multisq; i
sistentes loca obtinue
runt: occurrentes interi
merunt: et omnes simul
non minus a viginti
quinq; milibus trucida
uerunt. Quidam autē

aum confugisset in du
as turres valde muni
tas omnem apparatū
ad repugnandum ha
bentes: machabeus ad
cōū expugnacionem
relicto symone et iose
pho: item machabeus
easq; qui cum ipsis erāt.
satis multas ipse ad eas
que amplius purgebāt
pugnas conuersus est.
Hij vero qui cū symone
erant cupiditate ducti.
a quibusdam qui in tur
ribus erant suasi sunt
pecunia: et septuagīta
milibus didragmis ac
ceptas. dimiserunt quos
dam effugere. Cum au
tem machabeo nunciā
tū esset quod factū est:
congregatis principib;
populi. accusauit qd pe
cunia fratres vendidis
sent. aduersarijs eorum
dimissis. Hos igitur p
ditores factos interfecit:
et confestim duas turres
occupauit. Armis autē
ac manibus omnia pſ
pere agendo: in duabus
munitionibus plusq;m
viginta milia peremit.
Et thymotheus qui pri
us a iudeis fuerat superā
tus conuocat exercitum
pegrine multitudinis:
et congregato exercitu
asiano. aduenit quasi
armis iudeam capturus.
Machabeus autem et q
cum ipso erant appropi
ante illo deprecabantur
deum. caput terra asper
gentes lumbosq; aliquis
precincti. ad altaris ce
pdinem prostrati: ut si
bi propitius. inimicis au
tem eorum esset inimic?
et aduersarijs aduersa
retur: sicut lex dicat. Et
ita post oracionem sūp
tis armis. longius de ci
uitate procedentes et proxi
mi hostibus effecti: rese
derunt. Proximo autem
solis ortu utriq; cōmise
runt: isti quidem victo
rie et prosperitatis spon

sorem cum virtute domu
nū habentes: illi autem
ducem belli animū ha
bebant. Sed cum vehe
mens pugna esset: appa
ruerunt aduersarijs de
celo viri quinq; ī equis.
frenis aureis decori. du
catum iudeis prestantes.
Ex quibus duo macha
beum mediū habentes.
armis suis arcūseptum
incolumē conseruabāt:
in aduersarios autem te
la et fulmina iaciebāt.
Ex quo et cecitate confu
si et repleti paurbatione
cadebant. Interfecti sunt
autem viginti milia
quīgenti: et equites sexcē
ti. Thimotheus autem
confugit in gazara presi
diū munitum: cui pree
rat cereas. Machabeus
autē et qui cum eo erant
letantes: obsederūt presi
diū diebus quatuor. At
hij qui in turres erant fo
ra firmitate cōfisi supra
modū maledicebant: et
sermones nephandos iac
tabant. Sed cum dies
quinta illuxisset viginti
iuuenes ex hijs qui cū
machabeo erant accen
si animis ppter blasphe
miam viriliter accessērt
ad murū: et feroci ani
mo incedentes. turres pos
tasq; succendere aggres
si sunt: atq; ipsos male
dicos viuos concremare.
P continuū autē hiduu
um presidio vastato.
thimotheū occultantē
se in quodam repertum
loco peremerunt: et frēm
eius ceream et appollofa
nen occiderunt. Quibus
gestis: in ymnis et con
fessionibus benedicebāt
dominū. qui magna
fecat cū israhel et victori
am illi dedit. XI
Sed paruo post
tempe lysias p
curator regis
et ppinquus. ac negoci
orum ppositus. grauit
ferens de hijs que acide

rant: congregatis octo
ginta milibus et equi
tatu vniuerso. veniebat
aduersus iudeos: existi
mans se ciuitatem qui
dem captam. genabus
habita cui facturum.
templū vero in pecunie
questu sicut cetera delu
bra gentiū habiturū.
et per singulos annos
venale sacerdociū: nul
lis cogitans dei po
testatem: sed mente effre
natus in multitudine
peditum et in milibus
equitū. et in octoginta
elephantis confidebat.
Ingressus autem iudeā
et appropians bethsure
quod erat in angusto
loco ab iherosolima in
tervallo quinq; stadioz:
illud presidiū expugna
bat. Vt autem macha
beus et qui cum eo erāt
cognouerunt expugna
ri presidia: cum fletu et
lacrimis rogabant do
minū et omnis turba
simul. ut bonū angelū
mitteret ad salutem isra
hel. Et ipse primus ma
chabeus sumptis armis:
ceteros adhortatus est
simul secum periculum
subire. et ferre auxilium
fratribus suis. Cumq;
pariter prompto animo
perderent iherosolimis:
apparuit precedens eos
equester in veste candida
armis aureis. hastam
vibrans. Tunc omnes
simul benedixerunt mi
sericordem dominū: et con
ualuerunt animis: nō
solum homines et besti
as ferocissimas. sed et
muros ferreos parati pe
netrare. Ibant igitur
prompti de celo habētes
adiutorem: et miseran
tem eos dominū. leonū au
tē more impetu irruen
tes hostibus: prostraue
runt ex eis undecim mi
lia peditum. et equites
mille sexcentos. Vniū
sos autem in fugam

vertcrunt. Plures vero ex
eis vulnerati. nudi eua
serunt. Sed et ipse Iysi
as turpiter fugiens eua
sit. Et quia non insen
satus erat. secum ipse
reputans factam erga
se diminutionē. et intel
ligens īuictos esse hebre
os dei omnipotentis aux
ilio nitentes misit ad
eos: promisitq; consen
surum se omnibz que
iusta sunt. et regem cō
pulsurū amicum fieri.
Annuit autem macha
beus precibus Iysie: in
omnibus utilitati cō
sulens. Et quecūq; ma
chabeus scripsit Iysie de
iudeis: ea rex concessit.
Nam erant scripte iude
is epistole a Iysia quidē
hunc modū continen
tes. Iysias populo iude
orum salutem. Johan
nes et absalom q̄ mis
si sunt a vobis. traden
tes scripta: postulabāt
ut ea que per illos sig
nificabantur implerem.
Quecūq; igitur regi po
tuerunt pferri exposui:
et que res pmittebant
concessi. Si igitur in ne
gociis fidem conseruaue
ritis: etiam deinceps bo
norum vobis causa es
se temptabo. De ceteris
autem per singula ver
bo mandaui: et istis et
hijs qui a me missi sūt
colloqui vobiscū. Bene
valete. Anno centesimo
quadragesimo octauo
dyoscori die mensis vice
sima et quarta. Regis
autem epistola ista con
tinebat. Rex antiochꝰ
Iysie fratri salutem. Pa
tre nostro inter deos trāsl
lato nos volentes eos q̄
sunt in regno nostro si
ne tumultu agere. et re
bus suis adhibere dilu
gentiam: audiuimus
iudeos non consensisse
patri. ut transferrentur
ad ritum grecorū. sed te
nere velle suū institutū.

ac ꝓterea postulare con
cedi sibi legitima sua.
Volentes igitur hanc
quoꝙ gentem quietam
esse. statuentes iudicauī
mus templū restituī iu
dis: ut ageret secūdū ma
iorū suoꝝ consuetudinē.
Bene igitur feceris si mi
seris ad eos et dextram de
deris: ut cognita nostr̄
voluntate bono animo
sint: et ualitudinibus pro
prijs deseruiant. Ad iude
os autem regis epistō
la talis erat. Rex anthi
ochus senatui iudeorū
et ceteris iudeis salutem.
Si valetis sic estis ut
volumus: sed et ipsi be
ne valemus. Adijt nos
menelaus dicens velle
vos descendere ad vestros
qui sūt apud nos. Hijs
igit̄ qui cōmeant usqꝙ ad
diem tricesimū mensis
xandici damus dextras
securitatis: ut iudei u
tantur cibis et legibus
suis sicut et prius: et ne
mo illorū ullo modo mo
lestiam patiatur de hijs
que per ignorantiam
gesta sunt. Misi autē
et menelaum qui vos
alloquatur. Valete.
Anno centesimo qua
dragesimo octauo xā
dici mensis quintade
cima: miserunt etiam
romani epistolam i
ta se habentem. Quī
tus memmius et titus
manilius legati roma
norū: populo iudeorū
salutem. De hijs que
lysias cognatus regis
concessit vobis: et nos
concedimus. De quibꝫ
autem ad regem iudi
cauit referendū. cōfesti
aliquē mittite diligen
ius inter vos conferen
tes: ut decernamus sicut
congruit vobis. Nos
autem anthiochiā ac
cedimus. Ideoꝙ festina
te rescribere: ut nos quo
qꝙ sciamus quid vos
volūtatis. Bene valete.

Anno .XII. centesimo qua dragesimo oc tauo quintadecima di e mensis xandria: hys factis pactionibus hy sias pergebat ad regem. Judei autem agricultu re operam dabant. Sed hij qui residerant thymo theus et appollonius gē nei filius: sed et iheroni mus et demofon super hos et nycanor cyprias ches: non sinebant eos in silencio agere et quie te. Joppite vero tale qd dam flagicium petra runt. Rogauerunt iu deos cum quibus habi tabant ascēdē scaphas. quas parauerant cum uxoribus et filijs: qua si nullis inimicacijs in ter eos subsistentibus. Secundū cōmune itaq; decretum ciuitatis. et ip sis acquiescentibus. pa cis q causa nichil suspe cti habentibus: cum in altum processissent sb merserunt non minus ducentos. Quam cru delitatem iudas in suc gentes homines factā ut cognouit. precepit viris qui erant cū ipso: et inuocato iusto iudi ce deo venit aduersus in terfectores fratrum. Et portum quidem nocte incendit: scaphas ex ussit: eos autem qui ab igne refugerāt gla dio penit. Et cū hec ita egisset: discessit quasi i terum reuersurus. et uni uersos ioppitas eradica turus. Sed cum cogno uisset et eos qui erant iamnie. velle pari mo do facere habitantibus secum iudeis: iamnitis quoq; nocte supuenit. et portum cum nauib; incendit: ita ut lumē ignis pareret iherosoli mis ab stadijs ducentis quadraginta. Inde cū abissent noue stadijs

et iter facere ad thymo
theum: cōmiserunt cū
eo arabes quinq; mil
a viri et equites quin
genti. Cumq; pugna
valida fieret et auxilio
dei prospe cessisset: resi
dui victi arabes petebāt
a iuda dextras sibi dari:
promittentes pascua da
turos et in ceteris profu
turos. Judas autem ar
bitrans vere in multis
eos utiles: promisit pa
cem. Dextris q; acceptis:
discessere a tabernaculo
suo. Aggressus est autē
et civitatem quādam
firmā ponabus muris
q; circūseptam. que a
turbis habitabatur gē
tium permistarū: cui
nomen caspin. Hij ve
ro qui intus erant con
fidentes in stabilitate
murorū. et apparatu a
limoniarum remissius
agebant: maledictis
lasce scentes iudam. ac
blasphemantes et lon
tes que fas non est. Ma
chabeus autem invoca
to magno mundi prin
cipe. qui sine arietibus
et machinis tempibus
iherico prompsit iheri
cho: irruit ferociter mu
ris. Et capta civitate p
domini voluntatem in
enarrabiles edes fecit:
ita ut adiacens stagnū
stadiorū duorum lati
tudinis sanguine infec
tum fluere videretur. In
de discesserunt stadia sep
tingenta quinquagin
ta: et venerunt in cara
cha. ad eos qui dicūtur
tubriani iudei. Et thymo
theum quidē in illis lo
cis cōprehenderunt. Nul
lo q; negocio pfecto regres
sus est: relicto in quodā
loco firmissimo presidi
o. Dositheus autem et
sosipater qui erant du
ces cum machabeo: per
emerunt a thymotheo
relictos in presidio decē
milia viros. At macha

beus ordinatis arcū se
sex milibus et constitu
tis per cohortes adūsus
thimotheum pcessit: ha
bentem secum centū vi
ginti milia peditum. e
quitumq; duo milia
quingentos. Cognito
autem iude aduentu thy
motheus: premisit mu
lieres et filios et reliquū
apparatū in presidium
quod carmon dicatur.
Erat enim inexpugna
bile et accessu difficile:
Pter locorū angustias.
Cumq; cohors iude pri
ma apparuisset timor
hostibus inicussus est
ex presencia dei. qui uni
uersa conspicat: et in fu
gam conuersi sūt alius
alio: ita ut magis a su
is deicerentur. et gladio
rum suorū ictibus deb
litarentur. Judas autē
vehementer instabat
puniens pphanos: et p
stravit ex eis triginta mi
lia virorū. Ipse vero thy
motheus ingressus in par
tes dosichei et sosipatris:
et multis preliis pos
tulabat ut vinus dimit
teretur: eo qd multorum
ex iudeis parentes habe
ret ac fratres. quos mor
te eius decapi eiceret. Et
cum fidem dedisset resti
turū se eos secundum
constitutū: illesū eum
dimiserunt. pter fratrū
salutem. Judas autem
egressus est a carmo: in
terfectis viginti quinq;
milibus. Post horū fu
gam et necem mout ex
ecratum ad ephron ci
uitatem munitam: in
qua multitudo diuer
sarum genarū habita
bat. Et robusti iuuenes
pro muris consistentes.
fortiter repugnabant.
In hac autem machie
multe: et telorū erat ap
paratus. Sed cū omnu
potentem inuocassent
qui potestate vires hos
tium confringit. cepēt

auratem: et ex eis qui in
tis erant viginti milia
pstrauerunt. Inde ad a
uitatem sataru abiert:
que ab iherosolimis sex
centis stadys aberat.
Contestantibus autem
hys qui apud scythopo
litas erant iudeis qd be
nigne ab eis haberentur
etiam temporibus infe
licitatis qd modeste secu
egerint: gratias agen
tes eis. exhortati etiam
de cetero erga genus su
um benignos esse: vene
runt iherosolimam die
solempni septimanay
instante. Et post pentha
costen abierunt contra
gorgiam pposicum y
dumee. Exiuit autem
cum pedinibus tribus
milibus: et equitibus
quadringentis. Quibz
congressis: contigit pau
cos ruere iudeorum. Dosy
theus vero quidam de
bacheneris eques vir
fortis gorgiam tenebat.
Et cum vellet illum cape
re viuum: eques quidam de
thracibus irruit in eum.
humerumqz eius am
putauit. Atqz ita gor
gias effugit in mariesa.
At illis qui cum heldrin
erant diucius pugnan
tibus et fatigatis. inuo
cauit dnm iudas adiu
torem et ducem belli fie
ri: insapiens patria vo
ce et cum ymnis clamo
rem extollens. fugam
gorgie militibus inaus
sit. Iudas autem collec
to exercitu venit in ciui
tatem modollam. Et cū
septima dies supueniret:
secundū consuetudinē
purificati in eodem lo
co sabbatum egerunt.
Et sequenti die venit cū
suis iudas ut corpora p
stratorum tolleret: et cum
parentibus poneret in
sepulchris paternis. In
ueneruntautem subtu
nicas interfectorum de do
nariis ydolor q apud

iamniā fuerunt: a qui
bus lex p̄hibet iudeos.
Omnibz ergo manifestū
factū est: ob hanc causā
eos corruisse. Omnes
itaqz benedixerunt iuſ
tū iudicium dn̄i: qui oc
culta fecerat manifesta.
Atqz ita ad preces cōuer
si: rogauerunt ut id qd̄
factum erat delictū ob
liuioni traderetur. At ve
ro fortissimus iudas
hortabatur populum
conseruare se sine pecca
to: sub oculis viuentes
videntes que facta sunt
pro peccato eoꝝ qui p
strati sunt. Et facta col
lacone duodecim mi
lia dragmas argenti
misit hierosolimam of
ferri pro peccato sacrifi
cium: bene et religiose
de resurrectione cogitās.
Nisi enim eos qui ceci de
rant resurrecturos spera
ret: superfluū videretur et
vanum orare pro mor
tuis. Et quia considera
bat qd̄ hij qui cum pie
tate dormitionē acceperant: optimā habebant
repositam gratiā. Sāc
ta ergo et salubris cogi
tatio pro defūctis exora
re: ut a p̄cīs soluantr.

Anno CXLII
centesimo qua
dragesimo no
no cognouit iudas an
thiochum eupatoris ve
nire cum multitudine
aduersus iudeam: et cū
eo lysiam paratorem
et p̄positum negociorū.
secum habentem pedi
tum centū decem milia.
et equitum quinqz mi
lia et elephantos viginti duos. curruſ cum fal
cibus trecentos. Cōmiſ
cuit autem se illis t me
nelaus: et cum multa
fallacia deprecabatur
anthiochum non pro
patrie salute: sed sperās
se constitui in principa
tum. Sed rex regū suſci
tauit animos anthi

och in peccatorem: et
suggerente ysia hunc
esse causam omniū ma
lorum. iussit ut eis est
consuetudo comprehen
sum in eodem loco ne
cari. Erat autem ī eo
dem loco turris quinq̄
ginta cubitorū: aggres
tum undiq; habens ane
neis. Hec pspectū habe
bat in precps. Inde in a
nerem deiā iussit sacule
gum: omnibus cum p
pellentibus ad interitū.
Et talu lege preuarica
torem legis cōtigit mo
ri: nec terre dari menela
um. Et quidem satis iust
te. Nam quia multa er
ga aram dei delicta cō
miscit. auus ignis et a
nis erat sanctus: ipse ī
cineris morte dampna
tus est. Sed rex mente
effrenatus veniebat: ne
quiorem se iudeis ostēn
surum. Quibus iudas
cognitis precepit popu
lo ut die ac nocte dñm
inuocarent. quo sicut sp
et nunc adiuuaret eos:
quippe qui lege et patria
sancto; templo priua
ri verentur: ac popu
lum qui nup paululū
respiraslet. ne sineret blas
phemis rursus nacionī
bus subdi. Omnibus i
taq; id simul facientib;
et petentibus a domino
misericordiam. cum fle
tu et ieuniis per triduū
um continuū pstratis:
hortatus est eos iudas.
ut se ꝑpararent. Ipse ve
ro cum senioribus cogi
tauit priusq; in rex ad
moueret exercitū ad ui
dam et obtineret ciuita
tem: ut exiret et domini
iudico cōmitteret exitū
rei. Dans utiq; potesta
tem omniū deo mundi
creatori. et hortatus su
os ut fortiter dimicarēt.
et usq; ad mortem pro
legibus. templo. ciuita
te. patria et ciuibus sta
rent: arca modyn exer

anum constituit. Et de
to signo suis de victo
a. iuuenibus fortissis
electis nocte aggressus
aulam regiam. in cae
tris interfectis uiros qua
tuor milia. et maximū
elephantorū cum his
qui suppositi erant: sū
moq; metu ac perturba
tione hostium castra re
plentes. rebus prospere
gestis abierunt. Hoc
autem factū est die illu
lescente: adiuuante eū
domini pfectione. Sed
rex accepto gustu auda
cie iudeorum. et bethsu
re quod erat iudeorum
presidiū munitū cast
admouebat: sed fuga
batur. ipingebat: mu
niebatur. Hys autem
qui intus erant: iudas
necessaria mittebat. E
nūciauit autem muste
ria hostibus: rodochus
quidam de iudaico exer
citu. Qui requisitus: cō
prehensus conclusus ē.
Ierū rex sermonē habu
it ad eos qui erant ī beth
suris: dextram dedit. ac
cepit. abiit: cōmisit cum
iuda. superatus est. Vt
autem cognouit rebel
lasse philippū anthyo
chie qui relictus erat su
per negocia: mente con
sternatus iudeos depcās
subditus q; eis. iurat de
omnibus quibus iustū
visum est. Et reconcilia
tus obtulit sacrificium:
honorificauit templū:
et munera posuit. Ma
chabeū amplexus est:
et fecit eum a ptolomay
de usq; gerrenos ducem
et principem. Vt autem
venit ptolomay dā gra
uiter ferebant ptolomē
ses amicicie conuencio
nem: indignantes ne fo
rte fedus irrūperent. Tūc
ascendit lysias tribūal:
et exposuit racionem. et
populū sedauit: regressꝰ
q; est anthyochiam. Et
hoc modo regis pfectio

et regius processit.

CAP XIIII

Post triennij tē pus cognouit iudas et qui cum eo erāt demetrium seleuci cum multitudine valida et nauibus p portum tri poli ascendisse ad loca oportuna: et tenuisse regiones aduersus an thiochum et eius duce lysiam. Alchimus au tem quidam qui sūmus sacerdos fuerat sed volū tarie coinquinatus est tempore cōmixtionis: considerans nullo mo do sibi esse salutem nec accessum ad altare. ve nit ad regem demetriū centesimo quinquage simo anno. offerens ei auream coronam et pal mā: sup hec et tallos. qui templi esse videbā tur. Et ipsa die quidem siluit. Tempus autem oportunū dementiae sue nactus. conuocatus a demetrio ad consilium. et interrogatus quibz rebus et consilijs iudei niterentur: respondit. Ipsi qui dicuntur assi dei iudeorū. quibus pre est iudas machabeus bella nutriunt. et sedi tiones mouent: nec pa tiuntur regnū esse quie tum. Nam et ego defrau datus parentum gloria dico autem sūmo sacer docio. huc veni: primo quidem utilitatibus re gis fidem seruans: sed autem etiam ciuibus consulens. Nam illoz pranitate vniuersum genus nostrū non mi nime vexatur. Sed hijs singulis oro rex cogni tis: et regioni et gene secūdum puulgatam omnibus humanita tem tuam prospice. Nā q̄mdiu supest iudas: i possibile est pacem esse negocijs. Talibus au tem ab hoc dictis: et ce

teri amica hostiliter ha
bentes aduersus iudam
inflāmauerūt demetri
um. Qui statim nyca
norem ꝑpositū elephan
torū ducem misit iude
am: datis mandatis ut
ipsum quidem iudā ca
peret. eos vero qui cum
illo erant dispgeret: et
constitueret alchimum
maximi templi sūmū
sacerdotem. Tunc gētes
que de iudea fugerant
iudam. segregatim se
nycānoꝛi miscebant.
miserias et clades iudeo
rum ꝓsperitates rerum
suarum existimantes.
Audito itaqꝫ iude nyca
noꝛis aduentu. et cōuē
tu nacionū conspi ter
ra rogabant eum qui
populū suum constitu
it in eternū. quiqꝫ suam
poꝛcionē signis euiden
tibus protegit. Impera
te autem duce statim inde
mouerunt: conuenerūt
qꝫ ad castellum dessau.

Symon vero frater iude
cōmiserat cum nycāno
noꝛe: sed contritus est re
pentino aduentu aduer
sariorum. Nycanoꝛ au
tem audiens virtutem
comitum iude et animi
magnitudinem quam
pro patrie certaminibꝫ
habebant: sanguīe iu
dicium facere metuebat.
Quā obrem misit possi
donū et theodotū et ma
thiam: ut darent dextras
atqꝫ acciperent. Et cum
diu de hijs concilio ageꝛ
retur et ipse dux ad mul
titudinem retulisset: ō
nium fuit vna senten
cia amicicijs annuere.
Itaqꝫ diem constituerūt
qua secreto inter se ageꝛ
rent: et a singulis scille
prolate sunt et posite.
Precepit autem iudas
armatos esse locis opoꝛ
tunis: ne forte ab hosti
bus repente malū aliqd
oꝛiretur. Et congruum
colloquiū fecerūt. No

rabatur autem nycanor iherosolimis et ni
chil iniique agebat: congreges q turbarū que congregate fuerant dimisit. Habebat autē iudam semper carum ex animo: et erat viro inclinatus. Rogauit eum ducere uxorem: filios q procreare. Nupsit: uixit cum illa more humano: et quietē egit: communiter q viuebant. Memnus autem videns caritatē illorū ad inuicem et conuentiones. venit ad demetrium et dicebat nycanorem rebus alienis assentare: iudamq regnū insidiatorem successorem sibi destinasse. Itaq rex exasperatus et pessimis huius criminationibz irritatus. scripsit nycanori dicens grauiter q dem se ferre de amicitie conuentione: iubere tamen machabeum acius vinctū mittere ano

chiam. Quibus cognitis nycanor contristabatur: et grauiter ferebat si ea que conuenerant irrita faceret nichil lesus a viro. Sed quia regi relistere non poterat: opportunitatem observabat qua preceptū perficeret. At machabeus videns austerius secum agere nycanorem. et consuetum occursū ferociusexhibentem. intelligēs non ex bono esse austeritatem istam: paucis suorū congregatis occultauit se a nycanore. Quod ut ille cognouit fortiter se a viro preuentum. venit ad maximū et sanctissimū templū: et sacerdotibus solitas hostias offerentibus. iussit sibi tradi virum. Quibus cum iuramento dicentibus nescire se ubi esset qui querebat: extendens manū ad templum iurauit. Nisi mi

chi vinctum uidam tra
diderit: istud dei phanū
in planicien deducam
et altare effodiam: et tē
plum hoc libero patri
consecrabo. Et hijs dic
tis abijt. Sacerdotes au
tem ptendentes manus
in celum: inuocabant
eum qui semper ppug
nator esset gentis ipsor.
hec dicentes. Tu domine
qui omnipotentis nullī
us indiges: voluisti tē
plum habitacionis tue
fieri in nobis. Et nunc
sancte sanctorū omnīū
dominē. conserua in eter
nū inpollutam domū
istam: que nuper mū
data est. Razias autē
quidam de senoribus
ab iherosolimis delatus
est inpatōri. vir ama
tor ciuitatis et bene au
diens: qui pro affectu
pater iudeorum appella
batur. Hic multis tem
poribus continencie p
positū tenuit in iudaīs
mo: corpusq; et aīam
tradere concupiscis pro p
seuerancia. Volens au
tem inpatori manifes
tare odiū quod habebat
in iudeos: misit milites
quingentos ut eum cō
prehenderent. Putabat
enim si illum decepisset:
sese cladem maximam
iudeis illaturū. Turbis
autem irruere domum
eius et ianuam distrūpe
atq; ignem admouere
aspectabus. cum iam
cōprehenderetur gladio se
petit: eligens nobiliter
mori potius q̄m subdi
hostibus peccatoribus: et cō
tra natales suos īdignus
iuriis agi. Sed cum per
festinacionem non certo
ictu plagam dedisset. et
turbe intra ostia irrum
perent: recurrens audac
ter ad murū precipitauit
semetipsū uiriliter ī tur
bas. Quibus velociter
locum dantibus casu
eius: venit per mediā

ꝛuicem. Et cum adhuc
spiraret: acrius in
mis surrexit. Cū et san
guis eius magno fluxu
defluceret. et grauissimis
vulneribus esset lassa
us: cursu turbam ptrā
sijt. Et stans super petrā
quandā preruptam. et
iam exanguis effectus.
cōplexus intestina sua
utrisq manibus pcat
sup turbas: inuocans
dominatorem vite ac
spiritus. ut hec illi iterū
redderet. Atq ita vita de
functus est.

Nycanor autem
ut cōperit iudā
esse in locis sa
marie: cogitauit die sab
bati cum omni impetu
cōmittere. Judeis vero q
illum per necessitatem
sequebantur dicentibus
ne ita ferociter et barba
re feceris: sed honorem
tribue diei sanctificato
nis: et honora eum qui
vniuersa conspicit. At
ille infelix interrogauit
si est potens in celo: q
imperauit agi diem sab
batorū. Et respondenti
bus illis est dominus vi
uus. ipse in celo potens:
qui iussit agi septimā
diem. At ille ait. Et ego
potens sum sup terram:
qui impero sumi arma
et negocia regis impleri.
Tamen non obtinuit.
ut cor aliū pficeret. Et
nycanor quidem cū sū
ma superbia erectus: co
gitauerat cōmune tro
pheum statuere de iuda.
Machabeus autem con
fidebat semper cum om
ni spe auxiliū sibi a do
mino futurū: et hortabat
suos ne formidarent ad
aduentū nacionū. sed
in mente haberent ad
iutoria sibi facta de ce
lo: et nunc sperarent ab
omnipotente futurā
sibi victoriam. Et allo
quutus illos de lege et pro
pheta: āmonens eos

certamina que fecerant
pius. prompcores eos
constituit. Et ita animis
eorum erectis: simul os
tendens genciū fallaciā
et iuramentorū preua
ricacionem. Singulos
autem illorū armauit
non dipa et hastē mu
nicione: sed sermonibz
optimis et hortacioni
bus: exposito digno fi
de somnio per quod v
niuersos letificauit. Er
rat autem huiusmodi
visus. Onyam qui fue
rat sūmus sacerdos viri
bonū et benignū. verecū
dum visu. modestū mo
ribus. et eloquio decorū.
et qui a puero in virtuti
bus exercitatus sit: ma
nus protendentē orare p
omni populo iudeorū.
Post hec apparuisse et a
liū virum etate et glori
a mirabilem. et mag
ni decoris habitudine
circa illum: respondentē
vero onyam dixisse. Hic
est fratrum amator: et
populi israhel. Hic est
qui multum orat pro
populo et vniuersa sāc
ta ciuitate: iheremias
pheta dei. Extendisse au
tem iheremiam dextrā:
et dedisse iuxta gladium
aureū dicentem. Accipe
sanctum gladium mu
nus a deo: in quo cades
aduersarios populi me
i israhel. Exhortati ita
qz iuxta sermonibus bo
nis valde de quibus ex
tolli posset impetus. et
animi iuuenū cōfortā
ri: statuerunt dimica
re et confligere fortiter.
ut virtus de negocijs iu
dicaret: eo qd' ciuitas sāc
ta et templum pugnaretur. Erat enim pro uxo
ribus et filijs. iterqz
pro fratribus et cogna
tis minor sollicitudo:
maximus vero et primo
pro sanctitate timor e
rat templi. Sed et eos q
in ciuitate erant non

minima sollicitudo ha
bebat pro hys qui cõgre
suri erant. Et cum iam
omnes sperarent iudia
um futurũ hostes q̃ ad
esse. atq̃ exercitus esset
ordinatus. bestie equi
tes q̃ oportuno in loco
composit: considerans
machabeus aduentũ
multitudinis et appara
tum varium armoꝝ.
ac ferocitatem bestiarũ.
extendens manus in ce
lum. pdigna facientem
dñm inuocauit: qui nõ
secundũ armoꝝ potẽ
ciam. sed prut ipsi placet
dat dignis victoriam.
Dixit autem inuocans
hoc modo. Tu dñe misi
sti angelum tuũ sub eze
chia rege iude: et interfe
cisti de castris sennache
rib centum octoginta
quinq̃ milia. Et nunc
dominator celorũ mit
te angelum tuũ bonũ
ante nos in timore et
tremore magnitudinis
brachij tui: ut metuãt
qui cum blasphemia
venerũt aduersus sãctũ
populũ tuũ. Et hic qui
dem ita precabat. Ipsa
nos autem et qui cum
ipso erant: cum tubis
et cantibus admouebãt.
Judas vero et qui cũ eo
erant inuocato deo per
orationes congressi sũt:
manu quidem pugnã
tes. sed et cordibus domi
nũ orantes prostraue
runt non minus trigĩ
ta quinq̃ milia: ꝑsen
tia dei magnifice delecta
ti. Cumq̃ cessassent et
cum gaudio rediissent:
cognouerunt nr̃m ano
rem ruisse cũ armis su
is. Facto itaq̃ clamore
et perturbatione exercitus:
patria voce omnipoten
tem dñm benedicebãt.
Precepit autẽ iudas qui
per omnia corpe et ani
mo mori pro ciuibus
paratus erat: caput nr̃
anoris et manum cũ

Joh. Rug

humero abalsam iheroſolimam pferri. Quo cum pueniſſet comuocatis contribulibus et ſacerdotibus ad altare: accerſiit et eos qui in arce erant: et oſtenſo capite nycanoris et manu nephana quam extendens contra domū ſanctam omnipotentis dei: magnifice gloriatus ē. Iamq; eam impij nycanoris preciſam iuſſit particulatim aubus dari: manū aut̄ demencis contra templum ſuſpendi. Omnes igitur celi dñm benedixerunt dicentes. Benedictus qui locū ſuum incontaminatum conſeruauit. Suſpendit autem nycanoris caput in ſumma arce: euidens ut eſſet et manifeſtum ſit auxiliū dei. Itaq; omnes cōmuni conſilio decreuerunt: nullo modo diem iſtū abſq; celebritate p̄terire.

Habere autem celebritatem tertiadecima die mēſis adar: quod dicitur voce ſyriaca. pridie mardochei die. Igitur hijs ergа nycanorem geſtis. et ex illis temporibus ab hebreis ciuitate poſſeſſa: ego quoq; in hijs finem faciam ſermonis. Et ſiquidem bene ut hiſtorie cōpetit: et hoc ipſe velim. Si autem minus digne: concedendū eſt michi. Si aut enim vinū ſemp bibere aut ſemp aquam contrarium eſt. alternus autem uti delectabile: ita legentibus ſi ſemper exactus ſit ſermo non erit ut ingratus. Hic ergo erit conſūmatus.

Explicit machabeorū liber ſecūdus. in domo clericorū zwollis. Anno dñi milleſimo. quadringentеſimo. ſexageſimo octauo. in craſtino beate katherine virginis et mr̄is.

Hans Burgsmaal
1699

Arnoldus Ulma
in æternam memoriam
posuit. Aº
1699

Leonardus Wendt
1699

CAROLVS FERDINANDVS
LIBER BARO DE
HALVFELDT: DE WIL=
=DENBVRG.

DOMEIN-ARCHIEF
TE
UTRECHT.

Maria Liddinck
Gerrit Gluyvers
1695 den 1 Meey
Daniel Kappenbergh

